

॥ धी ॥

॥ तपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजयनेमिसूरि-
विरचितम् ॥

श्रीलघुहेमप्रभाया उत्तरार्धम्

॥ तदेतत्. ॥

॥ राजनगर (अमदावाद) वास्तव्यपोरवाढवणिग्-
शावतंसधर्मकर्मकर्मठश्रेष्ठिप्रवरश्री-मनसुख-
भाइ सुत श्री-माणिकलालभाइश्रेष्ठिवर्येण
श्रेयोनिमित्तं

श्रीजैनग्रन्थप्रकाशकसभाद्वारा

सम्पुट्य प्रकाशितम्. ॥

स. १९७७ वीरनिर्वाण स. २४४७ सन् १९२१

आ पुस्तक श्री जैन एडवोकेट प्रीन्टींग प्रेसमा शा.
चीमनलाल गोकलदासे छाप्यु घीकांटाचाडी-
अमदावाद

लघुहेमप्रभाया उत्तरार्द्धस्य शुद्धिपत्रम् ॥

अशुद्धम्	शुद्धम्.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः
रप्रे	ऊचै	७	८
क्ता	क्त्वा	९	१२
ईदग्	ईदग्	११	७
श्रिपति	श्रिप्यति	१२	१३
शम्	शम्	१४	१३
जिगाय ।	जिगाय ।-जिगय ।	१५	५
सुं	सु	१५	९
क्यडा	क्ययडा	१६	११
घुं	घृ	१६	१४
स्वप्न-२८	स्वप्ने-ध्रै-	१८	१९
ग्लञ्चू	ग्लञ्चू ग्लञ्चू	२१	५
ऋदिच्छिव	ऋदिच्छिव	२१	७
त्युक्ते	त्युक्ते	२१	१२
हूर्छा-मूर्छा-स्फूर्छा-स्मूर्छा	हुर्छा-मुर्छा-स्फुर्छा-स्मुर्छा	२१	
पान्त	पान्त्य	२१	१८
मृज मृजु	मृज मृजु मृज मृजु	२२	१३
ज्झट	झट	२३	७
कीट्ट	क्रीट्ट	२४	८
ऋदि-च्युतृ	ऋदि-जुतृ	२४	१९
प्रतीकरो	प्रतिकरो	२५	८
खद	खद	२६	७
णदु-नृन्	नदु-नृन्	२६	१२
अस्कन्दत्	अस्कन्दत्	२६	१६
नं द्वि	नं च द्विः	२७	५
सप्लृ	सप्लृ	२७	१९
व-व-व-व	व-व-व-व	२८	१०

लृ	लृ	२८	११
ज्जम्	ज्जम् ज्जम्	२८	१६
त्यता	त्यत्या	२८	१८
श्य-यश्य	श्य-श्य	२९	४
जगमिथ	जगमिथ	२९	१८
लृ	इलृ	३०	१६
हृ	हृ	३१	१०
ओखा	ओपा	३२	१३
तनु	तन्	३३	१९
धृ	धृ	३६	८
नृधृद्	नृधृद्	४०	१०
भानि	भामि	४०	१२
सापे	लोप	४१	४
भापि	भासि	४२	२०
आइशमुद्	आइ. शमुद्	४३	३
याञ्चा	याञ्चा	४३	२०
याञ्चा	याञ्चा	४६	२
रदृग्	रदृग्	४६	१२
जुगृहे	जुगृह	४७	१७
स्रृ	स्रृ	४८	११
भवमु	भवमु	४८	१०
लोढने	लोढने	५०	१
श्यदे.	श्यदे	५०	८
ववृ। ववृ।	ववृः	५२	६
ववृ। ऊवृ।	ऊवृः।	६२	८
भाङ्-याङ्-ष्णाङ्-भ्राङ्-	भाक्-याक् ष्णाक् भ्राक्		
पाङ्-लाङ्-राङ्-ख्याङ्-	पाक् लाक् राक् ख्याक्		
भाङ्-भाङ्-इङ्-	भाक् भाक् इक्		
		५६	

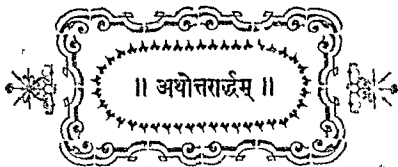
नानिष्टार्थेति	न्यायाना स्थविरेति	६०	११
पञ्चमो	पञ्चमी	६५	१७
सातन	शातन	६५	१०
हाय-णयो	हाय-णयोः	६९	१३
ऋत.	ऋतः	६९	१९
स्कृद्	स्कृद्	७०	३
देश	देश	७१	३
ऋता	ऋतां	७२	११
च्छत-जृभ्र	च्छत-जृभ्र	७२	१२
वृति	वृति	७३	१०
जृभ्र	जृभ्र	७३	१२
ऋधू	ऋधू	७३	२०
त्वे-न	त्वे-ने	७७	१२
पुरै	पुरै	७७	१४
जरै	जरै	७७	१५
आधा	आधा	८०	२
रुचत्	ऋचत्	८३	५
ऋञ्चत्-विञ्चत्-उञ्चैत्-मिञ्चत्	ऋञ्चत्-विञ्चत्-उञ्चै- त्-मिञ्चत्	८३	
लुच	लुच	८४	१०
ट	टा	८५	१३
दृञ्त्	दृञ्त्	८६	१०
त्वप्	त्वप्	८६	१६
भञ्जोप्	भञ्जोप्	८७	१९
न	नो	८९	१२
म्भना	भा	९०	१७
द	द	९०	२०
कृग्श्	कृग्श्	९१	१६
सिता	पिता	९३	७

धसुश्-उधसु	धसुश्-उधसु	९३	६
पूरण	पूरणे	९४	१
। ४१ ॥	। ४१ ॥ ओलण्डयति	९५	२
ऋट्	ऋट्	९५	१८
स्व	स्व	९६	१
मुलण्	मूलण्	९७	४
लुपण्	लूपण्	९७	८
इतो अर्थ	इतोऽर्थ	९७	१५
मत	मन	९७	१९
भषणे	भाषणे	९८	७
अचण्	अञ्चण्	९८	१०
नियतियेति	निर्यातयति	९८	२०
अस्वाद्	आस्वाट्	९९	२
शिशृ	शीशृ	९३	३
लिङ् । -नाय ऋ	लिङ्म् । तेन, -नायमृ	९९	१०
स्नेहृडे	स्नेहृडे	९९	१३
धसण्	धसण्	९९	१४
ऋ	ऋ	१००	३
यति	यते	१००	७
नासा	नसा	१००	८
गुरिण्	गूरिण्	१००	१८
अङ्कादीनां	अङ्कादीनां	१०१	५
ओर्जा	ओर्जा	१०१	८
चहण् शादधे	चहण् शादधे	१०३	१०
गवि	गवि-	१०३	१५
लीङ् लो	लीङ् लि	१०४	६
पयति-लीङ् ली	पयति-लीङ् लि	१०४	९
पावि	पावि	१०४	१६

दयति	दयते	१०५	३
चृदेति	चृतेति	१०५	६
पूर्वोऽति	पूर्वोऽति	१०५	१३
मत्र, छिद्रा	मूत्रछिद्रा	१०६	२
इतिवृत्	एत्	१०६	३
मि	मिः	१०६	१९
रुदित्	रुदित्	१०८	९
नीदिधत्	निदिधत्	१०८	१०
ग	ग्र	१११	२०
त्तवा	त्तवा	११२	२
भित्सात	भित्सति	११२	१८
सिस्यू	सुस्यू	११२	२२
कग	कग	११४	१
कृष्ट	कृष्ट	११४	६
क्रदि	क्रदि	११५	१
आर्जा	ओर्जा	११५	५
हद्य	हद्य	११८	८
अजङ्गमीत् ।	अजङ्गमीत् । जेग्रयीति । जेघ्नेति ।		
जह्नति । जह्वहि	आजेघ्नीते । गर्तो तु,	११९	२४
सु	जह्नति । जहि । जह्वहि । इत्यन्ये ।	१२०	१
अवर्वा. ३	स्व	१२०	१३
यथावनिपेय*	अवर्तती. ३ । अवर्त् ३ । अवर्वा ३ ।		
याच	इत्यपि केचित्	१२०	२३
तु-भ्रातु*पुत्र	बन्नापनिपेय*	१२०	५
अ ।	यराच	१२१	१२
सचीवरयते	समासात्तु-भ्रातुपुत्र	१२२	१९
	औ ।	१२४	६
	संचीवरयते, चीवरयते	१२६	१४

उर.	उर ।	२१९	१०
उत्रम् । छत्री ।	उत्रम् । छत्री ।	२२०	११
ऊप	ऊपु	२२६	१२
निर्घृति	निर्घृति.	२२८	९
वृद्धि.	वृद्धिः	२२९	५
स्त	स्तु	२३२	१६
टि	टि	२४०	१७
फि	फ	२४२	२१
लाल	लला	२४३	१५
इ	इ	२४४	११
या	वा	२४९	११
त्स्य	त्स्य	२५०	९
म	म	२५३	६
सि	सि	२६१	७
लो	ली	२६४	९
स्व	स्तु	२६५	१६
र्या	र्या	२७१	२
का	कार्या	२७१	१३
म्	म्	२७३	१२
यु	मृ	२७३	२०
जि ।	जि । तिर्यम्भृत्वा	२७६	४
भिय	भिय	२७७	२०
गपये	गमपये	२७८	१८
थो	थी	२७८	१९
तन्म	तत्प	२७९	४
बनि	विज	२७९	१५

यं सर्वेऽप्यैरुमत्यादतिशयप्रमुखा आश्रयन् देवदेवं
 यश्चानन्दैरुहेतुः स्मरणमुपगतोऽप्यत्र भव्यत्रजानाम् ।
 नत्वा त वीरमास मितमतिरमिता वाचमाश्रित्य सूरि-
 नैर्मिहैमप्रभाया विरचयति लघोरुत्तरार्द्धं मितोक्तिम् ॥१॥

॥ अथाख्यातप्रक्रिया ॥

क्रियार्थो धातुरिति धातुसज्ञाया धातोरारयातप्रत्ययाः प्रयोज्याः ॥

वर्तमाना-तिव् तस् अन्ति, सिव् थस् थ,
 मिव् वस् मस्, ते आते अन्ते, से आथे ध्वे, ए वहे
 महे ॥ ३ । ३ । ६ ॥

वकारो वित्कार्यार्थ एवमन्यत्रापि ॥

सप्तमी-यात् याताम् युस्, यास् यातम् यात,
 याम् याव याम, ईत ईयाताम् ईरन्, ईथास् ईया-
 थाम् ईध्वम्, ईय ईवहि ईमहि ॥ ३ । ३ । ७ ॥

पञ्चमी-तुव् ताम् अन्तु, हि तम् त, आनिव्

आवव् आमन्, ताम् आताम् अन्ताम्, स्व आथाम्
ध्वम्, ऐव् आवह्वेव् आमहेव् ॥ ३ । ३ । ८ ॥

ह्यस्तनी-दिव् ताम् अन्, सिव् तम् त, अस्व्
ध म, त आताम् अन्त, थास् आथाम् ध्वम्, इ
वहि महि ॥ ३ । ३ । ९ ॥

दिस्पोरिफार उगारणार्थ ॥

एता. शित ॥ ३ । ३ । १० ॥

अव्यतनी-दि ताम् अन्, सि तम् त, अम्
व म, त आताम् अन्त, थास् आथाम् ध्वम्, इ वहि
महि ॥ ३ । ३ । ११ ॥

परोक्षा-णव् अतुस् उस्, धव् अधुस् अ, णव्
व म, ए आते इरे, से आथे ध्वे, ए वहे महे ॥
३ । ३ । १२ ॥

आशी -क्यात् क्यास्ताम् क्यासुस्, क्यास्
क्यास्तम् क्यास्त, क्यासम् क्यास्व क्यास्म, सीष्ट
सीयास्ताम् सीरन्, सीष्ठास् सीयास्थाम् सीध्वम्,
सीय सीवहि सीमहि ॥ ३ । ३ । १३ ॥

फकार' नित्कार्यार्थ ॥

श्वस्तनी-ता तारौ तारम्, तासि तास्थस्
तास्थ, तास्मि तास्वस् तास्मस्, ता तारौ तारम्,

तासे तासाथे ताध्वे, ताहे तास्वहे तास्महे ॥
३ । ३ । १४ ॥

भविष्यन्ती-स्यति स्यतस् स्यन्ति, स्यसि स्य-
थस् स्यथ, स्यामि स्यावम् स्यामस्, स्यते स्येते
स्यन्ते, स्यसे स्येथे स्यध्वे, स्ये स्यावहे स्यामहे ॥
३ । ३ । १५ ॥

क्रियातिपत्ति'-स्यत् स्यताम् स्यन्, स्यस् स्य-
तम् स्यत, स्यम् स्याव स्याम, स्यत स्येताम् स्यन्त,
स्यथास् स्येथाम् स्यध्वम्, स्ये स्यावहि स्यामहि ॥
३ । ३ । १६ ॥

नवाद्यानि शतृक्वसू च परस्मैपदम् ॥ ३ । ३ । १९ ॥
सर्वासा विभक्तीनाम् ॥
पराणि कानानशौ चात्मनेपदम् ॥ ३ । ३ । २० ॥
तत्साप्यानाप्यात्कर्मभावे कृत्यक्तखलर्थाश्च ॥ ३ । ३ । २१ ॥

इडित कर्त्तरि ॥ ३ । ३ । २२ ॥
धातोरात्मनेपदम् ॥

ईगित ॥ ३ । ३ । ९५ ॥
धातोः फल्यति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥

शेषात्परस्मै ॥ ३ । ३ । १०० ॥
कर्त्तरि ॥

श्रीणि श्रीण्यन्ययुष्मदस्मदि ॥ ३ । ३ । १७ ।

अभिषेये सर्वासा विभक्तीनां यथाक्रम स्युः ॥

एकद्विवहुषु ॥ ३ । ३ । १८ ॥

अन्यादिषु यानि श्रीणि श्रीणि घचनान्युक्तानि तानि यथास
ङ्ग्य स्युः ॥

सति ॥ ५ । २ । १९ ॥

प्रारब्धापरिसमाप्तं क्रियाप्रबन्धं सन् वर्चमानं । तद्वर्याद्धातो
वर्चमाना ॥ भू सत्तायाम्, सत्ताप्रर्थ उपलक्षणम्, मृदो घटो भवति
इत्यादौ उत्पश्यते इत्याप्रर्यात् । तथा चाह-

निपाताश्रोपसर्गाश्च धातवश्चेत्यमी प्रथमः ।

अनेकार्था स्मृताः सर्वे पाठस्तेषां निदर्शनम् ॥१॥

अकर्मकश्चायम्, फलसमानाधिकरणव्यापारबोधकत्वं समाना
धिकरणफलावन्निष्ठव्यापारबोधकत्वं वाऽकर्मकत्वम् । फलव्यधिक
रणव्यापारबोधकत्वं व्यधिकरणफलावन्निष्ठव्यापारबोधकत्वं च
सकर्मकत्वम् । तथा चाह-

फलव्यापारयोरेक-निष्ठतायामकर्मकम् ।

धातुस्तयोर्धर्मिभेदे सकर्मक उदाहृतम् ॥ १ ॥

धातोरर्थान्तरे वृत्ते-र्धात्वर्थेनोपसङ्ग्रहात् ।

प्रसिद्धेरविवक्षात् कर्मणोऽकर्मिका क्रिया ॥ २ ॥

कर्त्तर्यनद्भ्यश्च शब् ॥ ३ । ४ । ७१ ॥

शिति । शकाररकारावितौ ॥

नामिनो गुणोऽकृति ॥ ४ । ३ । १ ॥

धातो मत्पये ॥ अवादेशे, स भवति ॥

शिदवित् ॥ ४ । ३ । २० ॥

द्विवत् ॥ इति तसि गुणामाप्तावपि शब्दनिमित्तो गुण । तौ भवत । लुगस्यादेत्यपदे इत्यकारल्लुकि, ते भवन्ति । त्व' भवसि । युवा भवथ । यूयं भवथ ॥

मव्यस्याः ॥ ४ । २ । ११३ ॥

धातोर्विहिते प्रत्यये ॥ अह भवामि । आवां भवाव । वय भवामः । अन्यदथादिद्वयप्रययोगे शब्दस्पृष्टात् पराश्रयमेव वचनम् । स च त्व च भवथः । स च त्व च अह च भवाम ॥

विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थने ॥ ५ । ४ । २८ ॥
सप्तमीपञ्चम्यौ ॥ सम्भावनादिष्वपि ॥

'य सप्तम्याः ॥' ४ । २ । १२२ ॥

अतः परस्येः ॥ शिष्यो गुरुसेवी भवेत् । भवेदसौ भण्यः
श्राद्धत्वात् ॥

याम्युसोरियमियुसौ ॥ ४ । २ । १२३ ॥

अतः परयोः ॥ भवेयुः । भवे । भवेतम् । भवेत । भवेयम् ।
भवेव । भवेने ॥

प्रेपानुज्ञावस्तरे कृत्यपञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । २९ ॥

आशिष्याशी.पञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । ३८ ॥

अध्ययनापोयतो भवतु चैत्र ॥

आशिपि तुह्योस्तातड् ॥ ४ । २ । ११९ ॥

वा ॥ आयुष्मान् भवतु भवताद् वा भवान् । भवताम् । भवन्तु ॥

अत प्रत्ययाल्लुक् ॥ ४ । २ । ८५ ॥

धातो पराद्धेः ॥ भव । भवतात् । भवतम् । भवत । आशिपि,
श्रेयस्वी भवतात् सौम्य । भवानि । भवाव । भवाम ॥

अनद्यतने ह्यस्तनी ॥ ५ । २ । ७ ॥

भूतेर्ज्येवर्तमानाद्धातो' ॥

अङ्घातोरादिर्ह्यस्तन्या चामाडा ॥ ४ । ४ । २९ ॥

अद्यतनीक्रियातिपच्योश्च ॥ अभवत् ह्यो जिनार्चा । अभवताम् ।
अभवन् । अभवः । अभवतम् । अभवत । अभवम् । अभवाव ।
अभवाम ॥

अद्यतनी ॥ ५ । २ । ४ ॥

भूतार्थाद्धातो' ॥

सिजद्यतन्याम् ॥ ३ । ४ । ५३ ॥

धातो ॥ इकारचकारौ विशेषणार्थौ ॥

पिवैतिदाभूस्थ सिचो लुप्परस्मै न चेद् ॥

४ । ३ । ६६ ॥

लुब्धयोगे ॥ देति दासज्ञा धातव ॥

भवते सिज्जुलिपि ॥ ४ । ३ । १२ ॥

न गुण' ॥ अडागमे, अभूत् अत्र वृष्टि'। अभूताम् । अभू-अन्
इति स्थिते धातोर्विर्णोर्वर्णस्येत्युवादेशे ॥

भुवो व परोक्षाद्यतन्यो ॥ ४ । २ । ४३ ॥

उपान्त्यस्योत् ॥ अभूवन् । अभू । अभूतम् । अभूत । अभू-
वम् । अभूव । अभूम ॥

परोक्षे ॥ ५ । २ । १२ ॥

भूतानग्रतने वर्तमानाद्धातो परोक्षा ॥ भू-ण्व् इति स्थिते ॥

द्विर्धातु. परोक्षाडे प्राक् तु स्वरे स्वरत्रिधेः ॥ ४ । १ । १ ॥

द्वित्वनिमित्ते ॥ स्वरे इति किम् ? जेघ्रीपते ॥

भूस्वपोरदुतौ ॥ ४ । १ । ७० ॥

परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्य यथासङ्गम् ॥

द्वितीयतुर्ययोः पूर्वी ॥ ४ । १ । ४२ ॥

द्वित्वे पूर्वयोः ॥

नामिनोऽकलिहलेः ॥ ४ । ३ । ५१ ॥

धातोर्नाम्नो वा ळिणति वृद्धिः ॥ तत आवादेशे उक्त्वे च,
वभूव श्रीवीरः । वभूवतुः । वभूवुः ॥

स्कऽस्त्वृभृस्तुद्रुश्रुस्त्वोर्व्यञ्जनादे परोक्षाया ॥

४ । ४ । ८१ ॥

आदिरिट् ॥ वभूविथ । वभूवथु । वभूव । वभूव । वभूविथ ।
वभूविम ॥ आशिपि । भूयान्द्र श्रमणेभ्य । भूयास्ताम् । भूयासु ।
भूयाः । भूयास्तम् । भूयास्त । भूयासम् । भूयास्व । भूयास्म ॥

अनद्यतने श्वस्तनी ॥ ५ । ३ । ५ ॥

भविष्यदर्धाद्धातो ॥

स्ताद्यशितोऽत्रोणादेरिट् ॥ ४ । ४ । ३२ ॥

२. धातोः परस्य आदिः स्यात् ॥ भविता श्वो ज्ञानोत्सवः । भविता-
रौ । भवितार । भवितासि । भवितास्यः । भवितास्य । भवितास्मि ।
भवितास्व* । भवितास्मः ॥

भविष्यन्ती ॥ ५ । ३ । ४ ॥

भविष्यति वर्तमानाद्धातो ॥ इडागमे, कल्किपुत्रो धर्मपालको
भविष्यति । भविष्यत । भविष्यन्ति । भविष्यसि । भविष्यथः ।

भविष्यथ । भविष्यामि । भविष्याव । भविष्यामः ॥

सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्तौ क्रियातिपत्ति ॥ ५ । ४ । ९ ॥

सप्तम्या अर्थो निमित्त हेतुफलरुथनादिका सामग्री । कुतीश्चत्
वैगुण्यात् क्रियाया अतिपतन अनाभिनिर्द्वात् क्रियातिपत्तिः, तस्यां
सत्यामेप्यदर्थाद्वातो* सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्ति* ॥ सुष्टाष्टिश्रेदभविष्यत्
सुभिक्षमभविष्यत् । अभविष्यताम् । अभविष्यन् । अभविष्य । अभवि-
ष्यतम् । अभविष्यत । अभविष्यम् । अभविष्याव । अभविष्याम ॥

माड्यद्यतनी ॥ ५ । ४ । ३९ ॥

सर्वविभक्त्यपवाद ॥ मा भवान् भूत् ॥

सस्मे ह्यस्तनी च ॥ ५ । ४ । ४० ॥

माडि अग्रतनी ॥ मा स्म भवत् भृद्वा ॥

अदुरुपसर्गान्तरो णहिनुमीनानेः ॥ २ । ३ । ७७ ॥

रादे परस्य नो ण् स्यात् ॥ णोति णोपदेशा घातवः । प्रभवाणि
अदुरिति ङिम् ? दुर्भवानि । णोपदेशास्त्वनृतिनर्दिनशिनन्दिनाटिनङ्कि-
नाथृनाधृनुधातव* । नाटीति चौरादिकस्य ग्रहणम् ॥

अकरवाद्यपान्ते पाठे वा ॥ २ । ३ । ८० ॥

घातौ परे अदुरुपसर्गान्तस्थाद्वादे परस्य नेर्नो ण् स्यात् ॥ स्त-
म्भे* सौत्रेषु पाठात् पाठविषयत्वम् । प्रणिभवति । प्रनिभवति ।
पाठ इति ङिम् ? प्रनिचकार । उपसर्गा अर्थविशेषस्य द्योतना ।
प्रभवति, पराभवति, सम्भवति, अनुभवति इत्यादौ त्रिभिधार्थावगते,
तथा चाह-

उपसर्गेण घात्यर्थो षलादन्यत्र नीयते ।

अत्रादन्य प्रतीयते इति पाठान्तरम् ॥

विहाराहारसंहार-प्रहारप्रतिहारवत् ॥ १ ॥

केश्व-धात्वर्थं बाधते कश्चित्, कश्चित्तमनुवर्त्तते ।

तमेव विशिनष्ट्यन्योऽनर्थकोऽन्यः प्रयुज्यते ॥ १ ॥

बीजकालेषु सम्बन्धा यथा लोक्षारसादयः ।

वर्णादिपरिणामेन फलानामुपकुर्वते ॥ २ ॥

बुद्धिस्थादपि सम्बन्धात्तथा धानृपसर्गयोः ।

अभ्यन्तरीकृतो भेदः पदकाले प्रकाशयते ॥ ३ ॥

पां पाने । अनुस्वारानुबन्ध इण्निपेधार्थः । अत्रेमे धातुप्रत्ययानु-
बन्धफलप्रतिपादका श्लोकाः ॥

उच्चारणेऽस्त्यवर्णाद्य आः क्तयोरिण्निपेधने ।

इकारादात्मनेपद-मीकाराच्चोभयं भवेत् ॥ १ ॥

उदितः स्वराज्ञोन्तश्चोः क्तादाविटो विकल्पेनम् ।

रूपान्त्ये डे परेऽस्व ऋकारादङ् विकल्पकः ॥ २ ॥

लृकारादङ्समायात्ये' सिचि वृद्धिनिपेधकः ।

ए, क्तयोरिण्निपेधः स्यादो क्तयोस्तस्य नो भवेत् ॥ ३ ॥

औकार इङ् विकल्पार्थेऽनुस्वारोऽनिङ् विशेपणे ।

लृकारश्च विसर्गश्चानुबन्धो भवेतो नैति ॥ ४ ॥

कोदादिर्न गुणी प्रोक्तः खे पूर्वस्य मुमागमः ।

गेनोभयपदी प्रोक्तो घश्च चजोः ऋगौ कृतौ ॥ ५ ॥

आत्मने गुणरोधे ङ-श्चो दिवादिगणो भवेत् ।

जो वृद्धौ वर्त्तमाने क्त' ट. स्वादिष्ठशुकारकः ॥ ६ ॥

त्रिमगर्थो ङकारः स्याण् णश्चुरादिश्च वृद्धिकृत् ॥

तस्तुदादौ नकारश्चेत्तापुसीति विशेषणे ॥ ७ ॥

रुधादौ नागमे पो हि मो दाम् सम्प्रदानके ।

यस्तनादौ रकारः स्यात् पुंवद्भायार्थमृचक ॥ ८ ॥

स्त्रीलिङ्गार्थं लकारो हि उत और्विति चो भवेत् ।

शः क्रधादि क्य शिति प्रोक्त च पितोऽङ् विशेषणे ॥ ९ ॥

पदत्वार्थं सकारो हि नोक्ता अत्र न सन्ति च ।

धातूना प्रत्ययाना चानुमन्ध कथितो मया ॥ १० ॥

श्रौतिकृद्विबुधाघ्राध्मास्थान्नादामृदृश्यत्तिशदस-
द श्रुकृधिपिवजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यच्छशीयसी-
दम् ॥ ४ । २ । १०८ ॥

शिति यथासङ्गम ॥ पियति । पिवेत् । पिवतु पिवतात् । अपि-
षत् । पिबैतिदेति सिञ्जलोपे । अपात् । अपाताम् ॥

सिञ्जविदोऽभ्रुव ॥ ४ । २ । ९२ ॥

परस्यान पुस् । परार इत् ॥

इडेत्पुसि चातो लुक् ॥ ४ । ३ । ९४ ॥

कृत्पशिति स्वरे धातो ॥ अपु ॥

ह्रस्व ॥ ४ । १ । ३९ ॥

द्विच्चे सति पूर्वस्य ॥ ३३ ॥

आतो णव औ ॥ ४ । २ । १२० ॥

पपौ ॥

इन्ध्यसंयोगात् परोक्षा किद्वत् ॥ ४ । ३ । २१ ॥

अवित् ॥ इति क्त्वात् इहेत्पुसीत्यालुकि । पपतुः । पपु ॥

सृजिहृशिस्कृस्वरात्त्वतस्तृजिनत्यानिटस्थवः ॥ ४ । ४ । ७८ ॥

विहितस्यादिरिड् वा ॥

“स्वरान्तोऽकारवान् वा यस्तृच्यनिट् धवि वेष्टयम् ।

ऋदन्त ईदग् नित्यानिट् स्राद्यन्यः सेट् परोक्षके ॥ १ ॥”

पपाथ । पपिथ । पपथुः । पप । पपौ । पपिव । पपिम ॥

गापास्थासादामाहाकः ॥ ४ । ३ । ९६ ॥

फ्रित्याशिप्येः ॥ पेयात् ॥

एकस्वरादनुस्वारेऽतः ॥ ४ । ४ । ५६ ॥

धातोःस्ताद्यशित इण् न ॥ पाता । इमाश्चानिट्कारिकाः ॥

“श्विञ्चिडीशीयुरुक्षुक्षुणुस्तुभ्यश्च वृगो वृढ ।

ऊदृदन्तयुजादिभ्यः, स्वरान्ता धानघः परे ॥ १ ॥

पाठ एकस्वराः श्युर्येऽनुस्वारेत इमे स्मृताः ।

द्विविधोऽपि शक्तिश्चैव वचिर्विचिरिची पाचिः ॥ २ ॥

सिञ्चतिर्मुञ्चिरतोऽपि पृच्छति-

भ्रञ्जिमस्जिभुजयो युजिर्यजि ।

प्यञ्जिरञ्जिरुजयो णिजिविङ्ग-

पाञ्जिभञ्जिभजयो सृजिस्यजी ॥ ३ ॥

स्कन्दिविद्यविद्वृत्तयो नुदिः,
 स्त्रिप्रति शदिमदी भिदिच्छिदी ।
 तुथदी पदिद्दी विदिधुदी
 राधिसाधिशुधयो मुधि-यधी ॥ ४ ॥
 धन्धवुधयधयः मुधिधुधी,
 सिद्धयतिस्तदनु हन्तिमन्यती ।
 आपिना तपिशपिक्षापिच्छुपो,
 लुम्पति छपिलिपी वपिस्वपी ॥ ५ ॥
 यभिरभिलभियामिरमिनमिगमयः,
 कुशिलिशिरुशिरिशिदिशतिदशयः ।
 सृशिमृशतिविशतिदशिशिप्लुशुपय-
 स्त्वपिपिपिपिपिप्लुपितुपिदुपिपुपय ॥ ६ ॥
 श्लिषंतिर्दिपिरतो घसिषसती
 रोशतिर्लुहिरिपी अनिद्गदितौ ।
 देग्धिदोग्धिलिहयो मिहिरहती
 नद्यनिर्दहिरिति स्फुटमनिद ॥ ७ ॥

घ्रां गन्धोपादाने । ३ ॥ जिघति ॥

ट्धेघाशाच्छासो वा ॥ ४ । ३ । ६७ ॥

सिच परस्मैपदे लुह् ॥ अघ्रात् । पक्षे ॥

स सिजस्तेर्दिस्यो ॥ ४ । ३ । ६५ ॥

आदिरित् ॥

यमिरमिनम्यात. सोऽन्तश्च ॥ ४ । २ । ३ ॥

परस्मैपदे सिच आदिरिट् ॥

इट् इति ॥ ४ । ३ । ७१ ॥

सिचो लृक् ॥ अघ्रासीत् । अघ्राणात् । अघ्रासिषुः । अघ्रासिषुः ।

अघ्रासिषुः । परोक्षायै घ्राघ्रा इति द्वित्त्वे ।

व्यञ्जनस्यानादेर्लृक् ॥ ४ । ३ । ७२ ॥

द्वित्त्वे पूर्वस्य ॥ द्वितीयतृपयोगिति घम्य लृक् ॥

गहोर्जः ॥ ४ । ३ । ७३ ॥

द्वित्त्वे पूर्वयो ॥ जघौ ॥

“नकारजायनुस्वारपञ्चमौ धुटि घातुषु ।

सकारजः शकारभेर्पाट्ट्यर्गस्त्वर्गज ॥ १ ॥

निष्ठति । अस्यात् ॥

स्थासेनिसेधसिचसञ्जां द्वित्वेऽपि ॥ २ । ३ । १० ॥

वपमर्गस्थान्नाम्यादे सः प म्यात् ॥ प्रथ्यप्तात् ॥

अघोपे शिट् ॥ ४ । १ । ४५ ॥

द्वित्वे पूर्वस्य तत्सम्बन्धिन्येव लुक् ॥ तस्यार्थाः अभितप्थौ ।

म्ना अभ्यासे । ६ ॥ मनति । अन्नामीत् । मनौ । म्नेयात् ।

म्नापात् । दां दाने । ७ ॥ यच् इति ॥

अघौ दाधौ दा ॥ ३ । ३ । ५ ॥

इति दासङ्गत्वात् सिञ्जुषि । अदात् । विदुर्जनात् दाश् देव

इत्यान्तेर्न तासङ्गा । ददौ । देयात् ॥

नेर्ङ्मादापतपदगदनदवपीरहीशम्विग्यातिवा-

तिद्रातिप्सातिस्यनिहन्तिदेग्धौ ॥ २ । ३ । ७९ ॥

अदृपरपमर्गान्त शब्दस्थाद्रपृवर्णात्परस्य नो ण् स्यात् ॥ ता इति

सङ्गात्वात्, प्रणियञ् इति । अटो धातोरवयवरेण व्यवधायक्याभावात्

प्रणयच्छत् ॥ इत्यान्ता । जिञ्जि अभिभवे । ८ ॥ जयति ॥

सिचि परस्मै समानस्याडिति ॥ ४ । ३ । ४४ ॥

धातोर्द्वि ॥ अत्रैपीत् ॥

जेर्गि. सन्परोक्षयोः ॥ ४ । १ । ३५ ॥

द्विच्चे सति पूर्वात्परस्य ॥ जिगाय । जिग्यतुः । जिग्युः । जिग-
यिथ । जिगेथ ।

णिद्धान्त्यो एव् ॥ ४ । ३ । ५८ ॥

परोक्षायाः ॥ जिगाय । जिग्यिव । जिग्यिम ॥ दीर्घश्चीति
दीर्घे, जीयात् । क्षि क्षये । ९ ॥ क्षयति । अक्षैपीत् ॥

कडश्चञ् ॥ ४ । १ । ४६ ॥

द्विच्चे पूर्वस्य यथासङ्गथम् ॥ चिक्षाय । चिक्षियतुः । चिक्षियुः ।
चिक्षयिथ । चिक्षेथ । इ दृ दृ थु मु गतौ । १० ॥ अयति ॥

स्वरादेस्तासु ॥ ४ । ४ । ३१ ॥

धातोरादेः स्वरस्याप्रतनीक्रियातिपत्तिश्चस्तनीषु वृद्धिः अमाहा ॥
पेपीत् । णवि द्विच्चे ।

पूर्वस्यास्वे स्वरे श्वोरियुव् ॥ ४ । १ । ३७ ॥

धातोर्द्विच्चे ॥ इयाय । द्विच्चे 'योऽनेकस्वरस्ये'ति, यत्ने इयतुः ॥
इतीदन्ताः । दवति । अदौपीत् । ददाव । दृढविथ । दृढोथ ।
द्वति ॥

णिश्चिद्रुस्तुकम् कर्त्तरि ड ॥ ३ । ४ । ५८ ॥

अद्यतन्त्याम् ॥ द्विधातो रिति द्विच्चे । अदृदुवत् । द्विच्चाद्
गुणो न । दृदाव । धवि द्रुर्जनाज्ञेत् । दृढोथ । स्रवति । असु-
स्रवत् । धु भ्यैरे च । ११ ॥ ध्रवति । गत्यर्थः कृदादिग्यमिन्वन्ये । स्र

मस्यैश्वर्ययो १२॥ मस्योऽभ्यनुज्ञानम् । सवति । अपोपदेश-
त्वात् पत्वम् । सुसाव । पोपदेशोऽयमित्यन्ये । इत्युदन्ताः ॥ स्मृ
चिन्तापाम् १३॥ स्मरति । अस्मार्पात् । अस्मार्पात् ॥

ऋतोऽत् ॥ ४ । १ । ३८ ॥

द्विष्वे पूर्वस्य ॥ सस्मार ॥

सयोगाद्वर्त्ते ॥ ४ । ३ । ९ ॥

सयोगात् ऋत्तदन्तेस्यार्त्तेश्च परोक्षायामफिः गुणः ॥ सस्मारत् ।
सस्मरु ।

ऋत् ॥ ४ । ४ । ७९ ॥

धातोस्त्वाधि नित्यानिटो विहितस्य यच्च आदिरिण् ॥ सस्मर्थ ॥

व्यङ्गाशीर्ये ॥ ४ । ३ । १० ॥

सयोगात्परो य ऋत्तदन्तस्य अर्त्तेश्च गुणः ॥ स्मर्वीत् । स्मर्वीत् ।

हनृत स्यस्य ॥ ४ । ४ । ४९ ॥

आदिरिट् ॥ स्मरिष्यति । अस्मरिष्यत् । गृह्ण सेचने । १४ ॥

रि शक्याशीर्ये ॥ ४ । ३ । ११० ॥

ऋकारान्तस्य धातोर्ऋत् ॥ श्रियात् । इत्यविधात्त दीर्घ । औ-
स्व शब्दोपतापयो । १५ ॥ स्वरति ॥

धूगौदित ॥ ४ । ४ । ३८ ॥

स्तायशित आदिरिट् वा ॥ अस्वारीत् । अस्वारिणाम् । अस्वा-

षीत् । अस्वाष्टीम् । सस्वरिथ । वृधि नित्यानिट्त्वाभावात् विकल्पः ।
सस्वर्थ इत्यपि केचित् । स्वर्त्ता । स्वरिता । स्वरिप्यति । इनृतः
स्यस्येति परत्वाभित्यमिट् । हृ परणे । १६ ॥ छ हृ कौटिल्ये । १७ ॥
स गतौ । १८ ॥ सरति ॥

सत्येसेर्त्वा ॥ ३ । ४ । ६१ ॥

कर्त्तर्यघतन्यामद् ॥ ऋ अदादिर्भ्वादिर्वा ॥

ऋवर्णदृशोऽडि ॥ ४ । ३ । ७ ॥

गुण ॥ असरत् । पक्षे असार्पोत् । ससार । ससर्थ । समृष ।
घादित्वाभेद् । स्रियात् । सर्त्ता ॥

वेगे सत्तेर्धाव् ॥ ४ । २ । १०७ ॥

धित्यस्यादौ ॥ धावति । ऋ प्रापणे च । १९ ॥ ऋच्छति ॥

अस्यादेरा परोक्षायाम् ॥ ४ । १ । ६८ ॥

पातोर्द्विन्वे ॥ आर । आरत् ॥

ऋवृण्येऽद इट् ॥ ४ । ४ । ८० ॥

धव आदिः ॥ आरिथ । अर्यात् । अर्त्ता । अरिप्यति । आरि-
ष्यत् । इन्पृदन्ताः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । २० ॥ तरति । अतारीत् ।
ततार ॥

स्कृच्छतोऽकि परोक्षायाम् ॥ ४ । ३ । ८ ॥

नामिनो गृणः ॥ तर इति ज्ञाने ॥

तत्रपफलभजाम् ॥ ४ । १ । २५ ॥

अवित्परोक्षासेट्धवो स्वरम्यात ए स्यान्न च द्वि' ॥ तेरत् ।
तेरिथ ॥

ऋता कृतीर् ॥ ४ । ४ । ११६ ॥

ऋत ॥ तीर्पात् ॥

धृतो नवाऽनाशी सिञ्चपरस्मै च ॥ ४ । ४ । ३५ ॥

अपरोक्षायामिटो दीर्घं ॥ तरीता । तरिता । तरीप्यति ।
तरिप्यति । इति ऋन्त' ॥ ट्थे पाने । २१ ॥

आत्सन्ध्यक्षरस्य ॥ ४ । २ । १ ॥

पातो' ॥ इति मात्ते ॥

न शिति ॥ ४ । २ । २ ॥

सन्ध्यक्षरान्तस्य विपयभूते आत् ॥ पयति ॥

ट्धेश्चेर्वा ॥ ३ । ४ । ५९ ॥

कर्त्तर्यद्यतन्यां च ॥ द्वित्वे । अदधत् । अदधताम् । अदधन् ।
ट्धेश्चेति सिञ्जलुकि, अथात् । पक्षे, अधासीत् । दधौ । धेयात् ।
धाता । इत्येदन्त ॥ द्धे' शोधने । २२ ॥ दायति । अदासीत् ।
दायात् । ध्ये' चिन्तायाम् । २३ ॥ ध्यायति । अध्यासीत् ।
ग्धे' र्पक्षये । २४ ॥ धातुक्षय इत्यर्थ' ॥ म्ले' गात्रविनामे । २५ ॥ का-
न्तिक्षय इत्यर्थ' ॥ ध्ये' न्यक्करणे । २६ ॥ द्धे' स्म । २७ ॥ ध्र वृत्तौ ।

२८॥ कं गं रं शब्दे । २९॥ अगासीत् । गेयात् । एचै स्तयै सघाते
 घ । ३० ॥ ख्यै खदने । ३१ ॥ ह्यै जै वै क्षये । ३२ ॥ सायति ।
 सेयात् । सायादित्यन्ये । ह्यै श्रै पाके । ३३ ॥ पै ओर्वै शोपणे ।
 ३४ ॥ अपासीत् । पेयात् । पायादित्यन्ये । ण्यै वेष्टने । ३५ ॥
 इत्यैदन्ता ॥ फक्क नीचैर्गनौ । ३६ ॥ फक्कति । अफक्कीत् ।
 तक्क हसने । ३७ ॥

व्यञ्जनादेर्वोपान्त्यस्यात्. ॥ ४ । ३ । ४७ ॥

धातो परस्मैपदपरे सिचि वृद्धि ॥ अताकीत् । अतकीत् ॥

ञिणति ॥ ४ । ३ । ५० ॥

धातोरुपान्तस्यातो वृद्धिः ॥ तताक ॥

अनादेशादेरेकव्यञ्जनमध्येतः ॥ ४ । १ । २४ ॥

अवित्परोक्षासेट्थवोर्धातोरेत्वम् ॥ न च द्वित्वम् । तेकतु । एक-
 ष्यञ्जने इति किम् ? ततक्ष । ततक्षतु । अनादेशादे किम् ? बभणतु ॥
 तक्क कृच्छ्रजीयने । ३८ ॥

उदित स्वरान्त्रोन्त ॥ ४ । ४ । ९८ ॥

धातो ॥ तङ्कति । भृक्क गतौ । ३९ ॥

लघोरुपान्त्यस्य ॥ ४ । ३ । ४ ॥

धातोर्नामिनोऽङ्किति गुण ॥ शोक्कति । शुक्क भाषणे । ४० ॥ भषणे
 इत्यन्ये । ओख्व् राख्व् लाख्व् द्राख्व् ध्राख्व् शोपणालमर्थयो । ४१ ॥
 भोख्वति ॥

गुरुनाम्यादेरन्तृच्छृणो. ॥ ३। ४। ४८ ॥

परोक्षायामादेश । आमन्ताश्च कश्चस्वयं परोक्षान्ता अनु-
मयुज्यन्ते । अस्तेर्भने, विधानबलात् ॥

आम कृग ॥ ३। ३। ७५ ॥

माग्वत्कर्तव्यात्मनेपदम् । भवति न भवति क्षिति विधिनिषेधा-
वतिदिश्येते ॥ ईहाञ्चके । ओर्त्यान्कार ॥ शात् श्वायु व्याप्तौ । ४२ ॥
कख हसने । ४३ ॥ अख नख णख यख मख रख लख मखु रगु
रुगु रिसु इख इगु ईसु वलग रगु लगु तगु भगु श्मगु अगु वगु मगु
स्वय इगु अगु रिसु ल्गिगु गतौ । ४४ ॥

नशसददवादिगुणिन ॥ ४। १। ३० ॥

धातो स्वरस्यैतम् ॥ वयखतु । मद्धति ॥

अनातो नक्षान्त ऋदाब्धशौ सयोगस्य ॥ ४। १। ६९ ॥

धातो परोक्षायाम् द्वित्वे पूर्वस्यादेरस्या ॥ आनङ्ग ।
आनङ्गतु । त्वगु कम्पने च । ४५ ॥ युगु जुगु घुगु वर्जने । ४६ ॥ गग्य
हसने । ४७ ॥ ट्घु पालने । ४८ ॥ वर्जनेऽपीत्यन्ये । शिघु आघ्रा-
णे । ४९ ॥ मघु मण्डने । ५० ॥ लघु शोषणे । ५१ ॥ इति कवर्गी
यान्ता. ॥ शृच शोके । ५२ ॥ शोचति । कुच गन्दे तारे । ५३ ॥
छुञ्च गतौ । ५४ ॥ कुञ्च । च काटिन्याल्पीभारयो । ५५ ॥ लुञ्च अप-
नयने । ५६ ॥

नो व्यञ्जनस्यानुदित ॥ ४। २। ४५ ॥

उपान्त्यस्य द्विति लृक् ॥ कुच्यात् । लुच्यात् ॥ अर्च पूजा-
याम् । ५७ ॥ अर्चति । आनर्च । आनर्चतु ॥ अठच् गतौ च ।
५८ ॥ अञ्चोऽनर्चायामिति नलुकि, अर्च्यात् । पूजायाम् अठच्यात् ॥
वठच् षठच् तठच् सठच् मठच् मुठच् षुठच् षुषू म्लुच्
ग्लुठच् पश्च गतौ । ५९ ॥ युच् ग्लुच् स्तेपे । ६० ॥ गतावपि
कोचित् ॥

ऋदिल्लिवस्तम्भूष्णुचूम्लुचूयुचूग्लुचूग्लुञ्जो वा

॥ ३ । ४ । ६५ ॥

कर्त्तर्यतन्या परस्मैपदेऽह् ॥ अघुचत् । अघ्नोचीत् । अम्लुचत् ।
अम्लोचीत् । अघुचत् । अघ्नोचीत् । अग्लुचत् । अग्लोचीत् । अग्लुचत् ।
अग्लुञ्चीत् ॥ म्लेच्छ अव्यक्ताया वाचि । ६१ ॥ लञ् लालु लक्षणे ।
६२ ॥ वाञ् इच्छायाम् । ६३ ॥ आञ् आयामे । ६४ ॥ अनात् इत्युक्ते
आञ् । आनाञ् इति कश्चित् । ऋञ् लजायाम् । ६५ ॥ ह्रञ्छर्त्
फौटिल्ये । ६६ ॥ ह्रञ्छति । मूर्ञ्छ मोहसमुच्चययोः । ६७ ॥ स्फूर्ञ्छ
स्मूर्ञ्छ विस्मृतौ । ६८ ॥ विस्तृतावित्यन्ये ॥ युञ्छ प्रमादे । ६९ ॥
धृञ् धृञ् ध्वञ् ध्वञ् ध्रञ् ध्रञ् वञ् वञ् पञ्च गतौ । ७० ॥
धर्जति । धृञ्जति । प्रजति ॥

वद्व्रजल् ॥ ४ । ३ । ४८ ॥

उपान्त्यस्य परस्मैपदे सेटि सिचि वृद्धि ॥ अत्राजीन् । वव्रजत् ।
सजति । क्वचिदात्मनेपदमपि । ध्रञ् क्षेपणे च । ७१ ॥ अजति ॥

अघञ्क्यबलच्यजेर्वी ॥ ४ । ४ । २ ॥

अशिति विपये ॥ अवैपीत् । अन्ये त्वयव्यञ्जनादौ
विरुलपमिचञ्जित तन्मते । आजीत् । अजितेत्याशपि । विवाय ।
विव्यतु । विवपिथ । विवेथ । धवि, एजीत्यादिना वेट् । तदुक्तम्-

“स्वरान्तोऽकारवान्वाप-स्तुच्यनिट् धत्रि वेड्यम् ।

ऋदन्त ईट्ग्नित्यानिट्, आद्यन्य सेट् परोक्षके ॥१॥”

वेता ॥ कुजू सुजू स्तेये । ७२ ॥ अर्ज सर्ज अर्जने । ७३ ॥
आनर्ज । फर्ज व्यधने । ७४ ॥ खर्ज मार्जने च । ७५ ॥ खज
मन्ये । ७६ ॥ खजु गतिवैमल्ये । ७७ ॥ एजू कम्पने । ७८ ॥
एजा चकार ६ । ड्वास्फूर्जा वज्रनिर्घोषे । ७९ ॥ स्फूर्जति ।
हीज कूज गुज गुजु अव्यक्ते शब्दे । ८० ॥ लज लजु तर्ज भर्त्सने
। ८१ ॥ लेजतु' । लाज लाजु भर्जने च । ८२ ॥ जज जजु
युद्धे । ८३ ॥ तुज हिंसायाम् । ८४ ॥ तुजु वज्रने च । ८५ ॥
गर्ज मजु गृज गृजु मृज मृजु मज शब्दे । ८६ ॥ गज मदने च । ८७ ॥
भगाजीत् । अगजीत् । त्यज हानौ । ८८ ॥

व्यञ्जनानामनिटि ॥ ४ । ३ । ४५ ॥

धातूनां परस्मैपदविपये सिचि समानस्य षट्ठि' ॥ अत्याक्षीत् ॥

धूङ् ह्रस्वाल्लुगनिटस्तथो ॥ ४ । ३ । ७० ॥

धातो सिच ॥ अत्याक्ताम् । अत्याक्षु । तत्याज ।
त्यक्ता । पञ्च सङ्गे । ८९ ॥

दशसञ्ज शवि ॥ ४ । २ । ४९ ॥

उपान्त्यनस्य लुक् ॥ सजति । इति चवर्गीयान्ता ॥ फटे वर्षा-
घरणयो । ९० ॥

न श्विजागृशसक्षणह्म्येदितः ॥ ४ । ३ । ४९ ॥

धातोः परस्मैपदपरे सेटि सिचि वृद्धिः ॥ अकटीत् । शस-
स्थाने श्वस पठन्त्यन्ये । शट रुजाविशरणगत्यवसादनेषु । ९१ ॥
षट वेष्टने । ९२ ॥ बवटतुः । फिट खिट उज्रासे । ९३ ॥ शिट
पिट अनादरे । ९४ ॥ जट ज्जट सहाते । ९५ ॥ पिट शब्दे च । ९६ ॥
भट भृतौ । ९७ ॥ तट उच्छ्राये । ९८ ॥ खट फाड्से । ९९ ॥
णट वृत्तौ । १०० ॥

पाठे धात्वादेर्णो न ॥ २ । ३ । ९७ ॥

नटति । अदुस्वसर्गेति णत्वे षणटति । नोपदेशोऽयामिति
केचित् । हट दीप्तौ । १०१ ॥ षट अवयवे । १०२ ॥ लुट विलो-
टने । १०३ ॥ चिट मैत्ये । १०४ ॥ विट शब्दे । १०५ ॥ हेट
विवाधायाम् । १०६ ॥ ङान्तोऽयमित्येके । अट पट इट फिट फट
फडु फटै गतौ । १०७ ॥ अस्यादेरित्यात्वे । आट । आटतु' । कुट
वैकल्पे । १०८ ॥ मुट मर्मने । १०९ ॥ चुट चुटु अल्पीभावे ।
११० ॥ षटु विभाजने । १११ ॥ रुटु लुटु स्तेये । ११२ ॥ स्फुट
स्फुट विशरणे । ११३ ॥ लट षाल्ये । ११४ ॥ रट रट च परि-
धापणे । ११५ ॥ षट व्यक्तायां वाचि । ११६ ॥ षट स्थौल्ये । ११७ ॥
मठ मदनिवासयोश्च । ११८ ॥ फठ कृच्छ्रजीवने । ११९ ॥ हट
षलात्कारे । १२० ॥ षठ षठ लुठ उपघाते । १२१ ॥ उचोठ ।

पिठ हिंसासङ्केशनयो । १२२ ॥ शठ कैनवे च । १२३ ॥
 श्रुठ गतिप्रतिघाते । १२४ ॥ कुठ लुठ आलस्ये च ।
 १२५ ॥ श्रुठ शोषणे । १२६ ॥ अठ रुठ गती । १२७ ॥ पुठ
 ममर्दने । १२८ ॥ शुठ सण्डने च । १२९ ॥ मड भूपायाम् । १३० ॥
 गड वदनैऋदेशे । १३१ ॥ शौडु गर्वे । १३२ ॥ यौडु सम्बन्धे
 । १३३ ॥ मेडु स्रेडु म्लेडु लोडु लौडु उन्मादे । १३४ ॥ शौडादयो
 लौडुवर्जाष्टान्ता इत्यन्ये ॥ रोडु रौडु तौडु अनादरे । १३५ ॥
 फीडु विहारे । १३६ ॥ तुडु तूडु जौडु तोडने । १३७ ॥ हुडु हूडु
 ह्रूडु हौडु गती । १३८ ॥ खोडु प्रतिघाते । १३९ ॥ पिड आक्रोशे
 । १४० ॥ अड उग्रमे । १४१ ॥ लड विलासे । १४२ ॥ लडति।
 लत्वे, ललति ॥ कड मदे । १४३ ॥ अयमात्मनेपयपि ॥ कड कार्मण्ये
 । १४४ ॥ अड अभियोगे । १४५ ॥ चुड हावकरणे । १४६ ॥
 त्रयोऽप्येते द्रोपान्त्या । एषां त्रिचपि फन् अत् चुन् इति ॥ अण
 रण वण त्रण व्रण भण भ्रण मण धण ध्यण ध्रण कण ववण चण
 शब्दे । १४७ ॥ ओणु अपनयने । १४८ ॥ ओणां चमार ६ ॥
 शोणु वर्णगत्यो । १४९ ॥ श्रोणु श्रोणु सङ्घाते । १५० ॥ पैणु
 गतिभ्ररणश्चेपणेषु । १५१ ॥ इति ट्वर्गीयान्ता ॥ चिति सज्ञाने
 । १५२ ॥ अत मातत्यगमने । १५३ ॥ च्युतु आमेषने । १५४ ॥
 ऋदित्वाद्वाङ् । अच्युतत् । अच्योतीत् । च्युतु श्रुतु च्युतु क्षरणे
 । १५५ ॥ लुतु भासने । १५६ ॥ अतु वन्धने । १५७ ॥ कित
 निवासे रोगापनयने सशये च । १५८ ॥

कित सशयप्रतीकारे ॥ ३ । ४ । ६ ॥

सन् ॥

सन्यडश्च ॥ ४ । १ । ३ ॥

धातोराग्य एकस्वरोऽशो द्वि ॥

उपान्त्ये ॥ ४ । ३ । ३४ ॥

नामिनि धातोरनिट् सन् किट् ॥

स्वार्थे ॥ ४ । ४ । ६० ॥

सन् आदि रिङ् ॥ विचिकित्साति, सञ्जेते इत्यर्थ । चिकित्साति रोगम्, प्रतीकरोतीत्यर्थः । निग्रहविनाशौ प्रतीकारस्यैव भेदौ । तेन इहापि भवति । क्षेत्रे विचिकित्स्यः पारदारिक, निग्राह इत्यर्थ । चिकित्स्यानि क्षेत्रे वृणानि, विनाशयितव्यानीत्यर्थः ॥

अत ॥ ४ । ३ । ८२ ॥

अदन्ताद्धातोर्विहितेऽशिति प्रत्यये तस्यैव धातोरतो लुक् ॥
अचिकित्सीत् । विहितविशेषण किम् ? गत ।

धातोरनेकस्वरादाम् परोक्ष्यायाः कृभ्वस्ति चानु-
तदन्तम् ॥ ३ । ४ । ४६ ॥

कश्चिषु प्रत्ययान्तादेकस्वरादपीञ्जति ॥ गवाञ्चकार । अनु-
ग्रहण व्यवहितविपर्यासनिवृत्त्यर्थम् । उर्पसर्गस्य तु क्रियाविशेषकत्वा-
द्यवभायरुत्व नास्ति । चिकित्साञ्चकार । चिकित्साञ्चकार ।
चिकित्सामास ॥ अत घृणागतिस्पद्धेयु । १५९ ॥

ऋतेर्डीय ॥ ३ । ४ । ३ ॥

स्वार्थे । ऋनीयते ॥

अशवि ते वा ॥ ३ । ४ । ४ ॥

गुपादिभ्य आयाड्य ॥ आर्तीयिष्ट । आर्चीत् ॥

कुधु पुधु लुधु मधु मन्थ मान्थ हिंसासङ्केशनयो । १६० ॥
 खाह भक्षणे । १६१ ॥ वद स्थैर्ये । १६२ ॥ खद हिंसायां च ।
 १६३ ॥ गद व्यक्तायां वाचि । १६४ ॥ गदति । मणिगदति ।
 खद विलेखने । १६५ ॥ णद् विक्षिब्दा अव्यक्ते शब्दे । १६६ ॥
 नदति । मणिनन्ति । मणनति । अर्द गतिघाघनयो । १६७ ॥ नर्द नर्द
 गर्द शब्दे । १६८ ॥ तर्द हिंसायाम् । १६९ ॥ कर्द कुत्सिते शब्दे ।
 १७० ॥ कौक्षे इत्यर्थे ॥ खर्द दशने । १७१ ॥ अदु वन्धने । १७२ ॥
 इदु परमैश्वर्ये । १७३ ॥ इन्दाश्चकार ॥ विदु अत्रये । १७४ ॥ णिदु
 कुत्सायाम् । १७५ ॥ दुणदु समृद्धौ । १७६ ॥ नाधतेर्नृन् नन्प्रोश्च-
 कश्चिण्णोपदेशतामाह । चदु दीप्त्याहाटनयो । १७७ ॥
 नदु चेष्टायाम् । १७८ ॥ कदु ऋदु कलदु रोदनाहानयो
 । १७९ ॥ किलदु परिदेवने । १८० ॥ स्कन्दु गति-
 शोषणयो । १८१ ॥ अस्कन्दत्, अस्कान्त्सीत्, अस्कान्ताम्,
 स्कन्ता । पिधू गत्याम् । १८२ ॥ प्रतिपेधति । प्रत्यपेधत् ॥

गतौ सेध ॥ २ । ३ । ६१ ॥

स पो न ॥ अभिसेधति गा । पिधौ शास्त्रमाह्वययोः । १८३ ॥
 असेधीन् । पक्षे अमैत्सीत् ॥

अधश्चतुर्धात्तथोर्ध ॥ २ । १ । ७९ ॥

धातोर्विहितयो ॥ असैद्धाम् । शुन्ध शुद्धौ । १८४ ॥ स्तन
धन ध्वन चन स्वन वन शब्दे । १८५ ॥

व्यवात् स्वनोऽशने ॥ २ । ३ । ४३ ॥ ला-
च्चेऽप्यथपि स ष स्यात् ॥ विष्यणति । अघष्वणति विषष्याण ।
वाण । व्यष्वणत् । अघाष्वणत् । व्यषिष्यणत् । अघाषिष्वणत् ।
इति किम् ? विस्वनति मृदद् ॥ ४३ ॥ ॥ स्वनत् ॥ सस्वनत् ॥
घमेर्नेऽउन्त्यन्ते ॥ वन पन सभक्तौ । १८६ ॥

ये न वा ॥ ४ । २ । ६२ ॥

स्वनसनजनां क्लित्याः ॥ य इत्यकारान्तनिर्देशादिहन । सन्यात् ।
केचिदप्रापीच्छन्ति ॥ फने दीप्तिकान्तिगतिषु । १८७ ॥ इति तवर्गी-
यान्ताः ॥ गुणौ रक्षणे । १८८ ॥

गुणौ धूपविच्छिपणिपनेराय ॥ ३ । ४ । १ ॥

स्वार्थे ॥ आयमत्ययान्तानामपि स्वार्थिकान्तत्वेन क्रियार्थ-
त्वाद्धातुसज्ञा । गोपायति । अगोपायीत् । अगोपीत् ।
अगोप्सीत् । गोपायाश्चकार । गोपायां बभूव । गोपायामास ।
पक्षे जुगोप । जुगुपत् । जुगुपु । जुगोपिथ । गोपाय्यात् ।
गुप्यात् । गोपायिता गोपिता । गोप्ता । तप धूप सन्तापे ।
१८९ ॥ अताप्सीत् । धूपायति । अधूपायीत् । अधूपीत् ॥ रप
लप जल्प व्यक्ते वचने । १९० ॥ जप मानसे च । १९१ ॥
षप २२ ॥ षप समवापे । १९३

प्राप् ॥ २ । ३ । ३५ ॥

स्तापोऽप्यात् ॥

ऋत्तिम्परीयतीत्यर्थः ।

स्वार्थे । ऋनीयते ॥

अशवि ते वा ॥ ३ । ४ । ४ ॥

गुपादिभ्य आयादय ॥ आर्तीपिष्ट । आर्चीत् ॥

कुपु पुपु लुपु मधु मन्य मान्थ हिंसासङ्केशनयोः । १६० ॥
 खाट भक्षणे । १६१ ॥ वद स्थैर्ये । १६२ ॥ खद हिंसार्या च ।
 १६३ ॥ गद व्यक्तायां वाचि । १६४ ॥ गदति । मणिगदति ।
 खद विलेखने । १६५ ॥ णद विश्विदा अव्यक्ते शब्दे । १६६ ॥
 नदति । मणिनन्ति । मणदति । अर्द गतियाचनयोः । १६७ ॥ गर्द नर्द
 गर्द शब्दे । १६८ ॥ तर्द हिंसापाम् । १६९ ॥ कर्द कुत्सिते शब्दे ।
 १७० ॥ कौक्षे इत्यर्थे ॥ खर्द दशने । १७१ ॥ अदु बन्धने । १७२ ॥
 इदु परमैश्वर्ये । १७३ ॥ इन्दाञ्चकार ॥ विदु अवयवे । १७४ ॥ णिदु
 कुत्सायाम् । १७५ ॥ दुणदु समृद्धौ । १७६ ॥ नापतेर्नृन् नन्प्रोक्ष-
 कधिष्णोपदेशतामाट । चदु दीप्त्याहादनयोः । १७७ ॥
 ऋदु चेष्टायाम् । १७८ ॥ कदु क्रदु यलदु रोदनाहानयो
 । १७९ ॥ विळदु परिदेवने । १८० ॥ स्कन्दु गति-
 शोपणयो । १८१ ॥ अस्कन्दत्, अस्कान्त्सीत्, अस्कान्ताम्,
 स्कन्ता । पिधू गत्वाम् । १८२ ॥ प्रतिपेधति । मत्यपेधत् ॥

गतौ सेध ॥ २ । ३ । ६१ ॥

स. पो न ॥ अभिसेधति गा । पिधौ शास्त्रमाह्वययो । १८३ ॥
 असेधीत् । पभे असैत्सीत् ॥

अधश्चतुर्थान्तथोर्ध ॥ २ । १ । ७९ ॥

घातोर्विहितयो ॥ असैद्धाम् । शुन्य शुद्धौ । १८४ ॥ स्तन
घन ध्वन चन स्वन वन शब्दे । १८५ ॥

व्यवात् स्वनोऽशने ॥ २ । ३ । ४३ ॥

ला-

द्वित्वेऽप्यट्यपि न प् स्यात् ॥ विष्वणति । अघष्वणति विषष्वाण ।
अघषष्वाण । व्यष्वणत् । अवाष्णवत् । व्यपिष्वणत् । अघापिष्वणत् ।
अशनइति किम् ? चिस्वनति मृदङ् ॥ ४३ ॥
स्वनतु । सस्वनतुः ।
घमेर्नेऽन्त्यन्ये ॥ वन पन संभक्तौ । १८६ ॥

ये न वा ॥ ४ । २ । ६२ ॥

स्वनसनजनां क्लिप्त्याः ॥ य इत्यकारान्तनिर्देशादिहन । सन्यात् ।
केचिदप्रापीच्छन्ति ॥ कनै द्वीप्तिफान्तिगतिषु । १८७ ॥ इति तवर्गी-
पान्ताः ॥ गुणौ रक्षणे । १८८ ॥

गुणौ धूपविच्छिपणिपनेरायः ॥ ३ । ४ । १ ॥

स्वार्ये ॥ आयमत्ययान्तानामपि स्वार्थिकान्तत्वेन क्रियार्थ-
त्वाद्धात्वमशा । गोपायति । अगोपायीत् । अगोपीत् ।
अगोप्सीत् । गोपायाञ्चकार । गोपायां बभूव । गोपायामास ।
पशे जुगोप । जुगुपत् । जुगुपु । जुगोपिथ । गोपाय्यात् ।
गुप्यात् । गोपायिता गोपिता । गोप्ता । तप धूप सन्तापे
१८९ ॥ अगोप्सीत् । धूपायति । अधूपायीत् । अधूपीत् ॥ र
क्षप जल्प व्यक्ते वचने । १९० ॥ जप मानसे च । १९१
क्षप सान्त्वने । १९२ ॥ पप समवाये । १९३ ॥ सप

निसस्तपेऽनासेवायाम् ॥ २ । ३ । ३५ ॥

रक्षणीयम्यात् ॥ निष्पि

लदिद्द्युतादिपुष्यादे. परस्मै ॥ ३ । ४ । ६४ ॥

षर्षर्षरतन्यामद् ॥ असृपद् ॥

सृशविस्वपो घा ॥ ४ । ४ । ११२ ॥

सृशमृशकृपतृपदृपां यपथ स्वरात्परो पुडादौ मत्वयंऽदन्तो
याऽफिति ॥ मृता । सर्जा ॥ सुप मन्दाया गतौ । १९५ ॥
सुप सुम्प सुप सुम्प कृफ कृम्फ मुफ मुम्फ हिंसायाम् । १९६ ॥ उडकि
तुष्यात् ॥

प्राप्तुम्पतेर्गणि ॥ ४ । ४ । ९७ ॥

कर्षरि स्सडादि ॥ मस्तुम्पति गौ । कर्ष रफ रफु अर्ष
कर्व स्वर्व गर्ष चर्व तर्ष नर्व पर्ष धर्व पर्व सर्व रिषु र्यु गतौ ।
१९७ ॥ डुषु आच्छादने । १९८ ॥ लुगु तुषु अर्दने । १९९ ॥
जुषु वक्रसयोगे । २०० ॥ सुभू मृम्भू सिभू पिम्भू भर्म हिंसा-
याम् । २०१ ॥ शुम्भ भाषणे च । २०२ ॥ यभ जभ मैथुने ।
२०३ ॥ यम्भा ॥

जभ स्वरे ॥ ४ । ४ । १०० ॥

स्वरात्परो नोऽन्त. ॥ जम्भति ॥ चम् उम् ञ्जम् जिम्
मदने । २०४ ॥

ध्रिवूलम्वाचम ॥ ४ । २ । ११० ॥

शित्यतादौ दीर्घ ॥ आचामति । चमति । अचमीत् ॥ क्रम्
पादविक्षेपे । २०५ ॥

आसभ्लासभ्रमक्रमक्लमत्रसित्रुटिलपियसि-
सयसेर्वा ॥ ३ । ४ । ७३ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति श्यः । सयसेर्ग्रहणमुपसर्गान्तरनिवृत्त्यर्थम् ।
तेन प्रयस्पतीत्यादौ नित्ययश्य ॥

क्रमो दीर्घ. परस्मै ॥ ४ । २ । १०९ ॥

अत्यादौ शिति ॥ क्राम्यति । पक्षे क्रामति । परस्मै इति किम् ?
आक्रमते मूर्धः ॥

क्रमः ॥ ४ । ४ । ५३ ॥

स्ताग्रशितोऽनात्मनेपदे आदिगिट् ॥ अकमीत् । चक्राम ॥ यम्
उपरमे । २०६ ॥

गमिपद्यसश्छ ॥ ४ । २ । १०६ ॥

शिति ॥ गच्छति । अयसीत् ॥ म्यम् शब्दे । २०७ ॥ स्येमतुः ।
सस्यमतु ॥ णम प्रहृत्वे । २०८ ॥ प्रणमति । अनमीत् ॥ पमष्टम
वैकृत्ये । २०९ ॥ अम शब्दभक्तयो । २१० ॥ अम द्रम हम्म
मिमृ गम्लृ गतौ । २११ ॥ गच्छति । अगमत् । जगाम ॥

गमहनजनखनघस. स्वरेऽनडि क्विति लुक् ॥

४ । २ । ४४ ॥

उपान्यस्य प्रत्यये ॥ जगमतु । जग्मिथ । जगन्थ । गम्यात् ।
गन्ता ॥

गमोऽनात्मने ४ । ४ । ५३ ॥

सादे स्त्यायसिन आदिरिर् । गभी पादेशम्यानादेशस्य च
 ग्रहणमभिज्ञेपात् । आदेशस्य नेच्छन्त्येके । गमिष्यति । अगमि-
 प्यन् । अनात्मने इति किम् ? । गस्पने । इति परर्गायान्ता ॥ ह्यर्ह्य-
 क्तान्तौ च । २१२ ॥ यान्तत्वान्न वृद्धि । अद्वयीत् ॥ मन्त्र मन्त्रे ।
 २१३ ॥ मूर्क्ष्य ईक्ष्य ईर्ष्य इर्ष्यायाम् । २१४ ॥ शुन्थै चुन्थै
 अभिपत्ते । २१५ ॥ त्सर छद्मगतौ । २१६ ॥ फनर हृच्छने । २१७ ॥
 अभ्र यभ्र मभ्र गतौ । २१८ ॥ चर भक्षणे च । २१९ ॥ धोर्क गति
 चातुर्ये । २२० ॥ धोरति । खोर्क प्रतिघाते । २२१ ॥ द्रत्र वि-
 फत्र विशरणे । २२२ ॥ अफालीत् । फेलत् । मील स्मील स्मी-
 ल क्ष्मील निषेपणे । २२३ ॥ पील प्रतिष्ठम्भे । २२४ ॥ णील वर्णे ।
 २२५ ॥ वर्णोपत्रक्षिताया क्रियायामित्यर्थ । शील समापौ ।
 २२६ ॥ फील वन्द्ये । २२७ ॥ कूल आवरणे । २२८ ॥ शूल
 रुजायाम् । २२९ ॥ तूल निष्कर्षे । २३० ॥ पूत्र सङ्घाते । २३१ ॥
 मूल प्रतिष्ठायाम् । २३२ ॥ फत्र निष्पत्तौ । २३३ ॥ फुल्ल विकसने ।
 २३४ ॥ चुल्ल द्वावरणे । २३५ ॥ चित्र शैथिल्ये च । २३६ ॥
 पेल्ल फेल्ल शेल्ल पेल्ल सेल्ल वेल्ल सल तिल्ल तिल्ल पल्ल वेल्ल गतौ ।
 २३७ ॥ वेल्ल चेल्ल फेल्ल व्वेल्ल खेल्ल स्खल चलने । २३८ ॥ खल स-
 चये च । २३९ ॥ श्वल श्वत्र आशुगतौ । २४० ॥ गल चर्च
 अदने । २४१ ॥ पूर्व पर्य मर्व पूरणे । २४२ ॥ गर्व धिवु शय गतौ ।
 २४३ ॥ कर्व सर्व गर्व दर्पे । २४४ ॥ ष्टिवू क्षिवू निरसने ।
 २४५ ॥ ष्ठीवति ।

तिर्ना ष्टिव ॥ ४ । १ । ४३ ॥

द्वित्वे पूर्वस्य ॥ तिष्ठेत् । तिष्ठेत् । चिक्षेत् । जीव प्राणधारणे ।
 ४६ ॥ पीव भाव तीव नीव स्थौल्ये । २४७ ॥ त्वै त्वै शुर्वै
 त्वै धुर्वै जुर्वै अर्व भर्व शर्व हिंसायाम् । २४८ ॥ सुर्वं मव उन्धने ।
 २४९ ॥ गुर्वं उग्रमे । २५० ॥ पिबु मिबु निबु सेचने । २५१ ॥
 द्विबु द्विबु जिबु भीणने । २५२ ॥ इबु व्याप्तौ च । २५३ ॥ इन्वा
 चकार । अत्र रक्षणगतिकान्तिभीतितृप्त्यगमनप्रवेशश्रवणस्वाम्यर्थ-
 याचनक्रियेच्छादीप्त्ययाप्त्यालिङ्गनहिंसादहनभाववृद्धिषु । २५४ ॥
 इत्यन्तःस्थान्ता ॥ कश शब्दे । २५५ ॥ सौत्रोऽयमित्येके ।
 मिश मश रोपे च । २५६ ॥ शश प्लुतिगतौ । २५७ ॥ णिश
 समाधौ । २५८ ॥ हृश प्रेक्षणे । २५९ ॥ पश्यति । ऋद्विच्छवी-
 त्यादि ऋद्वशोऽदि गुण इति गुणे, अदर्शत् । पक्षे ॥

अ सृजिदृशोऽकिति ॥ ४ । ४ । १११ ॥

स्वरात्परो धुडादौ मत्यये ॥ द्रश इति जाते, व्यञ्जनानामनि
 टीति दृद्धौ यजसृजेति शस्य पत्वे ॥

पठो क सि ॥ २ । १ । ६२ ॥

नाम्यन्तस्येति सम्य पत्वे ॥ अद्राक्षीत् । अद्राष्टाम् । सृजि-
 दृशीति वेष्टि । ददर्शित्थ । दद्रष्ट । द्रष्टा । दश दशने । २६० ॥
 दशति । ददाजिथ । ददष्ट । घुषु शब्दे । २६१ ॥ अघुपत् ।
 अघोपीत् । चूप पाने । २६२ ॥ तूप तुष्टौ । २६३ ॥ पूष दृद्धौ । २६४ ॥
 लूप मूप स्तये । २६५ ॥ पूष प्रसवे । २६६ ॥ सूपति । ऊष
 रजायाम् । २६७ ॥ ईष उच्छे । २६८ ॥ कूप मिलित्वने । २६९ ॥

सृशमृशरूपतृपटपो वा ॥ ३ । ४ । ५४ ॥

अशतन्या सिच् ॥ अशतीन् । अकातीन् । पथे ॥

हशितो नाम्युपान्त्यादृशोऽनित् सकृ ॥३११५५॥

धातोश्शतन्याम् ॥ अशत् । अकृताम् । कष शिष जष
क्षप यष मष गुष रष रिष ग्रष जृष णष घष हितायम् । २७० ॥

सह लुभेच्छम्परिपस्तादे ॥ ४ । ४ । ४६ ॥

स्ताग्रित आत्तिरिद् वा ॥ रोपिता । गेष्टा । रोपिता । गेष्टा ।
ष्टप सङ्घाने च । २७१ ॥ भष भर्त्सो । २७२ ॥ निष् निष् मिष्
निष् पृष् वृष् सेचने । २७३ ॥ मृष् सहने च । २७४ ॥ उष्
विष् शिष् मृष् पृष् दाहे । २७५ ॥ औपीत् ॥

जाद्युपसमिन्धेर्न वा ॥ ३ । ४ । ४९ ॥

परोक्षायाम् ॥ आमन्ताद्य परे ऊभ्यस्तय परोक्षान्ता अनु
पयुज्यन्ते । ओग्वाञ्चकार । ओग्वाञ्चकतु । “ वेत्ते किञ्चित् ”
किञ्चातिदेशस्याम् परोक्षाद्भ्राताभारतापरुन्धेन नेह द्वित्यादयः ।
पक्षे । उवोप । उवतु । उवोपिथ । वृष् महर्षे । २७६ ॥ हृष्
अलीके । २७७ ॥ पुष पुष्टौ । २७८ ॥ अपोपीत् । अह्विधा-
यके सनिर्देशादस्य पुषादेर्न ग्रहणम् । भूष तसु अलङ्कारे । २७९ ॥
तुस हस हलस रस शब्दे । २८० ॥ लस श्लेषणक्रीडनयो ।
२८१ ॥ घसल अदने । २८२ ॥ अघसत् । जरास ।

घसम् ॥ २ । ३ । ३६ ॥

नाम्यादेः परस्य सः प् स्यात् ॥ जक्षत् । जघसिथ ।
जघस्थ । जघास । जघस ॥

सस्त. सि ॥ ४ । ३ । ९२ ॥

धातोरशिति प्रत्यये विषयभूते ॥ घत्स्याति । हसे हसने ।
२८३ ॥ पिष्ट पेष्ट वेष्ट गतौ । २८४ ॥ शस्रु हिंसायाम् । २८५ ॥
शशसतु । शस्रु स्तुतौ च । २८६ ॥ शस्यात् ॥ मिह सेचने । २८७ ॥
मेढा । मेक्ष्यति ॥ टह भस्मीकरणे । २८८ ॥ अधाक्षीत् । अदा-
ग्धाम् । देहत् ॥ चह कल्कने । २८९ ॥ रह त्यागे । २९० ॥ रहु
गतौ । २९१ ॥ दृह दृहु दृह दृद्धौ । २९२ ॥ बृह बृहु शब्दे च ।
२९३ ॥ उहृ तुहृ दुहृ अर्हने । २९४ ॥ औहत् । औहीत् । उवोह ।
अर्ह मह पूजायाम् । २९५ ॥ आनर्ह । उक्ष सेचने । २९६ ॥
उक्षाञ्चकार । रक्ष पालने । २९७ ॥ मक्ष मुक्ष सङ्घाते । २९८ ॥
अक्षौ व्याप्तौ च । २९९ ॥

वाक्ष ॥ ३ । ४ । ७६ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति श्नु ॥

उश्रो. ॥ ४ । ३ । २ ॥

धातो. परयोरङ्किति प्रत्यये गुण ॥ अक्ष्णोति । अक्षति । आक्षीत् ।
आष्टाम् । आक्षिष्टाम् । आनक्ष । अक्षिता । अष्टा । तक्षौ स्वसौ
तनुकरणे । ३०० ॥

तक्ष स्वार्थे वा ॥ ३ । ४ । ७७ ॥

शु ॥ तक्ष्णोति । तक्षति फाष्टम् । स्वार्थे किम् ? ।
 सन्तक्षति वाग्भि शिष्यम् । निर्भर्त्सयतीत्यर्थः । इदमेव स्वार्थग्रहण
 शापयति, अनेकार्था धातव इति । त्वक्षिता । त्वष्टा । णिश्च चुम्बने ।
 ३०१ ॥ मणिक्षति । वृक्ष स्तृक्ष णक्ष गतौ । ३०२ ॥ वक्ष रोषे ।
 ३०३ ॥ सङ्घाते इत्येके । त्वक्ष त्वचने । ३०४ ॥ मूर्क्ष्य अनादरे ।
 ३०५ ॥ काशु वाशु माशु काह्वायाम् । ३०६ ॥ द्राक्षु धाक्षु
 ध्याक्षु घोरवासिते च । ३०७ ॥ द्राह्णति ॥

॥ इति भ्वादय परस्मैपदिन ॥

॥ अथात्मनेपदिन ॥

गाङ् गतौ । १ ॥ गाते । अन्तरङ्गत्वादवा सह धातोराकारस्य दीर्घे
 आतामाते इत्यादिनेत्व न । गाते ॥

अनतोऽन्तोऽदात्मने ॥ ४ । २ । ११४ ॥

गाते । गासे । गाथे । गाध्वे । गे । गावहे । गामहे ॥
 गेत । गेयाताम् । गेरन् । गेया । गेयाथाम् । गेध्वम् । गेय ।
 गेरहि । गेमहि ॥ गाताम् । गाताम् । गाताम् । गास्व ।
 गाथाम् । गाध्वम् । गै । गावहै । गामहै ॥ अगात । अगा-
 ताम् । अगात । अगाथा । अगाथाम् । अगाध्वम् । अगे । अगा-
 वहि । अगामहि ॥ अगास्त । अगासाताम् । अगासत ।
 अगास्था । अगासायाम् ॥

सो धि वा ॥ ४ । ३ । ७२ ॥

धातो प्रत्यये लुक् ॥ अगाध्वम् । अगाध्वम् ।
 विकल्प नेच्छन्त्येके । अन्ये तु सिच एव नित्य लोपमिच्छन्ति ।
 अगासि । अगास्यहि । अगास्यमहि ॥ जगे । जगाते । जगिरे ।
 जगिये । जगाथे । जगिध्वे । जगे । जगिबहे । जगिमहे ॥
 गासीष्ट । गासीयास्ताम् । गासीरन् । गासीष्ठाः । गासीयास्थाम् ।
 गासीध्वम् । गासीयि । गासीबहि । गासीमहि ॥ गातौ ।
 गातारौ । गातारः । गातासे । गातासाथे । गाताध्वे । गाताहे ।
 गातास्वहे । गातास्महे ॥ गास्पते । गास्पेते । गास्यन्ते ।
 गास्यमे । गास्येथे । गास्यध्वे । गास्ये । गास्याबहे । गास्यामहे ॥
 अगास्यत । अगास्येताम् । अगास्यन्त । अगास्यथाः । अगा-
 स्पेथाम् । अगास्यध्वम् । अगास्ये । अगास्याबहि । अगास्यामहि ॥
 धिद् ईपद्धसने । २ ॥ स्मयते ।

आत्तामाते आथामाथे आदि ॥ ४ । २ । १२१ ॥

आत्परेपामेपामात डः स्यात् ॥ स्मयेते । स्मयेथे । स्मय-
 ताम् । स्मयेथाम् । अस्मयत । अस्मयेताम् । अस्मयेथाम् । अस्मेष्ट ।
 अस्मेपाताम् । अस्मेपत । अस्मेष्ठाः । अस्मेपाथाम् ॥

नीम्यन्तात्परोक्षाद्यतन्याशिपो धो ढ् ॥ २ । १ । ८० ॥

अस्मेद्म् ॥ सिध्मिये । सिध्मियाते ॥

हान्तस्थाञ्जीभ्यां वा ॥ २ । १ । ८१ ॥

परासां परोक्षाद्यतन्याशिषां घो ढ ॥ सिष्मिषिट् । सिष्मि-
 यिध्वे । स्मेपीष्ट । स्मेता । स्मेप्यते । अस्मेप्यत । ङीङ् विहायसा
 गतौ ३ । डयते । अडयिष्ट । डिङ्ये । डयिपीष्ट । उङ् कुङ् गुङ्
 घुङ् हुङ् शब्दे ४ । अरते । आरत । औष्ट । वर्णात्माकृत वलीय
 इति उव्, ततः समानदीर्घे, उवे । ओपीष्ट । कवते । अकोष्ट ।
 चुकुवे । च्युङ् ज्युङ् जुङ् मुङ् प्लुङ् गतौ । ५ ॥ रुङ् रेपणे च ।
 ६ ॥ पूङ् पवने । ७ ॥ पविता ॥ मूङ् वन्धने । ८ ॥ मविता ।
 धृङ् अवध्वसने । ९ ॥ धरने ।

ऋवर्णात् ॥ ४ । ३ । ३६ ॥

धातोरनिष्ठावात्मनेपदविषयौ सिजाशिषौ ऋद्वत् ॥

न वृद्धिश्चाविति किङ्ल्लोपे ॥ ४ । ३ । ११ ॥

गुणः । लोपोऽदर्शनमात्रमिह गृह्यते ॥ घृपीष्ट । घर्त्ता । घरिष्यते ।
 मेङ् प्रतिदाने । १० ॥ मणिमयते । देङ् त्रैङ् पालने । ११ ॥ दयते ॥

इश्च स्थाद ॥ ४ । ३ । ४१ ॥

धातोरात्मनेपदविषयः सिच् ऋद्वत्स्यात् ॥ अदित । अदिपाताम् ॥

देर्दिगि परोक्षायाम् ॥ ४ । १ । ३२ ॥

न चाय द्वि ॥ दिग्ये । दिग्याते । त्रायते । अत्राम्त । तत्रे ।
 त्र्यैङ्गतौ । १२ ॥ त्यैङ्द्वौ । १३ ॥ वकुङ् कौटिल्ये । १४ ॥
 मकुङ् मण्डने । १५ ॥ अकुङ् लक्षणे । १६ ॥ आनङ्के । शीकृङ् सेचने ।
 लोहृङ् दर्शने । १८ ॥ श्लोहृङ् सहाते । १९ ॥ ग्रन्थे इत्यर्थः । स

च ग्रन्थो'व्यापारो ग्रन्थ्यमानस्य गन्थितुर्मा, आद्येऽकर्मको, द्वितीये
 सकर्मकः । द्रेकृद् ध्रेकृद् शब्दोत्साहे । २० ॥ शब्दस्योत्साह
 औद्धत्य, वृद्धिश्च । रेकृद् शकुद् शङ्कायाम् । २१ ॥ फकि लौल्ये ।
 २२ ॥ कुकि वृकि आदाने । २३ ॥ चुकृके । ऋकृके । चकि वृत्ति-
 प्रतिप्रातयोः । २४ ॥ चेके । ककृद् श्वकृद् ऋकृद् श्रकृद् श्कृद्
 दौकृद् श्रौकृद् ष्वक्कि वस्कि मस्कि तिकि टिकि टीकृद् सेकृद्
 सेरुद् रघुद् लघुद् गतौ । २५ ॥ ष्वक्कते । लघुद् भोजननिवृत्ता-
 वधि । अघुद् ऋघुद् गत्याक्षेपे । २६ ॥ मघुद् कैतवे च । २७ ॥
 राघृद् लाघृद् सामर्थ्ये । २८ ॥ द्राघृद् आयासे च । २९ ॥
 आयामे इत्यन्ये । श्लाघृद् फत्थने । ३० ॥ लोचृद् दर्शने । ३१ ॥
 पचि सेचने । ३२ ॥ सचते । शचि व्यक्तायां वाचि । ३३ ॥
 कचि ग्रन्थने । ३४ ॥ कचुद् दीप्तौ च । ३५ ॥ श्वचि श्वचुद् गतौ ।
 ३६ ॥ वचि दीप्तौ । ३७ ॥ मचि मुचुद् कल्कने । ३८ ॥ मचुद्
 धारणोऽगमपूजनेषु च । ३९ ॥ पचुद् व्यक्तीकरणे । ४० ॥
 ष्टुचि प्रसादे । ४१ ॥ तुष्टुचे । णृष्टुद् भेष्टुद् भ्राजि दीप्तौ । ४२ ॥
 इष्टुद् गतौ । ४३ ॥ ईजि कुत्सने च । ४४ ॥ कजि गतिस्थाना-
 र्जनोपार्जनेषु । ४५ ॥ आनृजे । ऋजुद् भ्रजैद् भर्जने । ४६ । तिजि
 क्षमानिधानयो । ४७ ॥

गुप्तिजो गर्हाक्षान्तौ सन् ॥ ३ । ४ । ५ ॥

स्वार्थे ॥ तितिसते । सहते इत्यर्थ । षटि चलने । ४८ ॥
 स्फुटि विक्रसने । ४९ ॥ चेष्टि चेष्टायाम् । ५० ॥ गोष्टि लोष्टि
 सहाने । ५१ ॥ वेष्टि वेष्टने । ५२ ॥ अष्टि हिंसातिक्रमयो । ५३ ।

दोषान्त्यस्तोषान्त्यो वा । आनहे । एठि हेठि विवाधायाम् । ५४ ॥
 मठुङ् कठुङ् शोके । ५५ ॥ शोकोऽप्राधान्यम् । मठुङ् पलायने ।
 ५६ ॥ चठुङ् एकचर्यायाम् । ५७ ॥ अठुङ् पठुङ् गतौ । ५८ ॥ हुडुङ्
 पिडुङ् सङ्घाते । ५९ ॥ शडुङ् रुजायाञ्च । ६० ॥ तडुङ् ताडने ।
 ६१ ॥ स्वडुङ् मदे । ६२ ॥ शडुङ् मन्ये । ६३ ॥ सुडुङ् गति-
 वैकल्ये । ६४ ॥ कुडुङ् दाहे । ६५ ॥ वडुङ् मडुङ् वेष्टने । ६६ ॥
 विभाजने इत्येके । भडुङ् परिभाषणे । ६७ ॥ मडुङ् मार्जने ।
 ६८ ॥ तुडुङ् तोडने । ६९ ॥ भुडुङ् वरणे । ७० ॥ चडुङ् कोपे ।
 ७१ ॥ द्राडुङ् धाडुङ् विशरणे । ७२ ॥ शाडुङ् श्लाघायाम् । ७३ ॥
 ऋफिडादिताडुङ्म्य लत्वे, शालते । वाडुङ् आप्लाव्ये । ७४ ॥
 हेडुङ् होडुङ् अनादरे । ७५ ॥ हिडुङ् गतौ च । ७६ ॥ घिणुङ्
 घुणुङ् घुणुङ् ग्रहणे । ७७ ॥ घुणि घूर्णि भ्रमणे । ७८ ॥ पणि
 व्यवहारस्तुत्यो । ७९ ॥ पणायति । व्यवहरति स्तौति वेत्यर्थः ।
 व्यवहारार्थात्पणेरार्यं नैच्छन्त्यन्ये । शतस्य पणने । अनुबन्धस्याशवि
 केवले चारिताख्यादायप्रत्ययान्ताद्वात्मनेपदम्, किन्तु आयान्तम्ये-
 दिष्वभावात् शेषादिति परस्मैपदम् । पणायञ्चकार । पणे ॥
 इति टवर्गीयान्ता ॥ यतैद् मयत्ने । ८० ॥ यतुङ् जुतुङ् भासने । ८१ ॥
 विपृङ् वेपृङ् याचने । ८२ ॥ नापृङ् उपतापैश्वर्याशी षु च । ८३ ॥

आशिषि नाथ ॥ ३ । ३ । ३६ ॥

एवार्थे कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ सर्पिपो नाथने । सर्पिर्मैम्यादित्या-
 शास्ते । आशिष्येति नियमः किम् ? । मधु नाथति । याचते इत्यर्थः ।
 श्रपृङ् शौचिन्ये । ८४ ॥ ग्रपृङ् कौटिल्ये । ८५ ॥ कल्पि श्लाघा-

पाम् । ८६ ॥ म्विदुद् धैत्ये । ८७ ॥ बहुद् स्तुत्यभिवादनयोः ।
 ८८ ॥ भदुद् सुखकल्याणयोः । ८९ ॥ मदुद् स्तुतिमोदमदस्वप्न-
 गतिषु । ९० ॥ स्पदुद् किञ्चिच्चलने । ९१ ॥ लिदुद् परिदेवने ।
 ९२ ॥ मुदि हर्षे । ९३ ॥ ददि दाने । ९४ ॥ दददे । हर्दि पुरी-
 पोत्सर्गे । ९५ ॥ अदत्त । अदत्साताम् । प्वदि स्वदि स्वादि
 आस्वादाने । ९६ ॥ प्वदिरनुभवे सकर्मको रुचावकर्मकः ॥ ऊर्दि
 मानक्रीडयोश्च । ९७ ॥ ऊर्दते । कुर्दि गुर्दि गुदि क्रीडापाम् । ९८ ॥
 खुर्दिमपीन्त्रन्त्यन्ये । पृदि क्षरणे । ९९ ॥ ङादि शब्दे । १०० ॥
 अव्यक्ते शब्दे इत्यन्ये ॥ हादैद् मुखे च । १०१ ॥ पर्दि कुत्सिते
 शब्दे । १०२ ॥ स्कुदुद् आपवणे । १०३ ॥ एधि वृद्धौ । १०४ ॥
 एथाञ्चक्रे । एथाञ्चक्रे । स्पर्द्धि सहर्षे । १०५ ॥ सहर्षः पराभिभवच्छा,
 धान्वर्थेनोपसङ्गहादकर्मकः । पस्पर्द्धे ॥ गाधृद् मतिष्ठालिप्साग्रन्थेषु ।
 १०६ ॥ मतिष्ठायामकर्मकः । वाधृद् रोटने । १०७ ॥ दधि धारणे ।
 १०८ । देधे । वधि वन्यने । १०९ ॥

शान्दान्मान् वधाग्निशानार्जवविचारवैरूप्ये
 दीर्घश्चेत् ॥ ३ । ४ । ७ ॥

स्वार्थे सन् द्वित्वे पूर्वस्य ॥

सन्यस्य ॥ ४ । १ । ५९ ॥

द्वित्वे पूर्वस्येः ॥ गीभत्सते चित्तम् विकुक्ते । इत्यर्थः । नाधृद्
 नाधृद् वत् । ११० ॥ पनि स्तुतौ । १११ ॥ पणिवत् । मानि पूजा-
 याम् । ११२ ॥ विचारे, मीमांसते । निपृद् द्विपृद् द्वेषृद् क्षरणे ।

११३ ॥ तेष्ट् कम्पने च । ११४-॥ दुवेष्ट् केष्ट् गेष्ट् कष्ट्
 चलने । ११५ ॥ ग्लेष्ट् दैन्ये च । ११६ ॥ मेष्ट् रेष्ट् लेष्ट्
 गतौ । ११७ ॥ प्रपौषि ष्जायाम् । ११८ ॥ अत्रपिष्ट । अघस ।
 श्रेये । प्रपिता । प्रजा । गुपि गोपनकृत्सनयो । ११९ ॥ गुप्ति-
 जोरिति मनि । जुगुप्सते । अमुद् रयुद् शब्दे । १२० ॥ ल्युद्
 अरस्रसने च । १२१ ॥ कृष्ट् णे । १२२ ॥ यन्वीचृष्ट् अघाष्ट्ने ।
 १२३ ॥ क्षीचृष्ट् मदे । १२४ ॥ शीचृष्ट् चीचृष्ट् शल्भि कत्यने । १२५ ॥
 वल्भि भोजने । १२६ ॥ गाल्भि घाष्ट्ने । १२७ ॥ रेचृष्ट् अमुद्
 रमुद् लमुद् शब्दे । १२८ ॥ प्चमुद् स्कमुद् प्चमुद् स्तम्भे । १२९ ॥
 स्तम्भते । जमुद् जभैद् नृमुद् गात्रविनामे । १३० ॥ जम्भते ।
 राभिद् राभस्ये । १३१ ॥ आरभते । ङुर्भिष् प्राप्तौ । १३२ ॥
 अलन्ध । लेभे । भानि क्रोषे । १३३ ॥ समौषि सहने । १३४ ॥
 अक्षमिष्ट । अक्षस्त । चक्षमिषे । चक्षसे । कम्ष्ट् कान्तौ ।
 १३५ ॥ कान्तिरिच्छा ॥

कमेर्णिङ् ॥ ३ । ४ । २ ॥

स्वार्थे ॥ कामयते । णिथीति डे, अकाम् इ अ त इति स्थिते ॥

णेरनिटि ॥ ४ । ३ । ८३ ॥

अशिति प्रत्यये लृक् ॥ अनेन चेत्यत्वगुणवृद्धिदीर्घतागमा
 बाध्यते । अनिटीति विषयसप्तम्यापि । तेन चेतन । अनिटीति
 किम् ? । कारयिता । -

उपान्त्स्यस्यासमानलोपिशास्त्रदितो डे ॥४॥२॥५॥

धातोर्णौ ह्रस्वः॥ इपरे णाविति न धातुविशेषणं किन्तूपान्त्यस्यैव ॥

आद्योऽश एकस्वरः ॥ ४ । १ । २ ॥

अनेकस्वरस्य धातोः परोक्षादे परे द्विः॥ इति द्वित्वे ॥

असमानलोपे सन्बल्लघुनि डे ॥ ४ । १ । ६३ ॥

णौ द्वित्वे सति पूर्वस्य धात्वक्षरे कार्यम् ॥

लघोर्दीर्घोऽस्वरादेः ॥ ४ । १ । ६४ ॥

धातोरसमानलोपे इपरे णौ द्वित्वे पूर्वस्य लघुनि धात्वक्षरे
स्पात् ॥ अचीकमत । णिङ्भावपक्षे । अचकमत । अयि वयि पयि

आमन्तात्त्राय्येत्लावय् ॥ ४ । ३ । ८५ ॥

णे ॥ कामयाञ्चक्रे ॥

पीडुम् अयिपीध्वम् ॥

उपसर्गस्यायौ ॥ २ । ३ । १०० ॥

रस्य लः ॥ प्लायते । पलायते । प्लत्ययते । तयि णयि
रसणे च । १३७ ॥ दयि दानगतिर्दिसादहनेषु च । १३८ ॥
ऊयैद् तन्तुसन्ताने । १३९ ॥ पूयैद् दुर्गन्धविशरणयोः । १४० ॥
वनूयैद् शब्दोन्दनयोः । १४१ ॥ स्मायैद् विधूनने । १४२ ॥
स्फायैद् औप्यायैद् दृञ्चौ । १४३ ॥

दीपजनबुधिपूरितायिप्यायो वा ॥ ३ । ४ । ६७ ॥

कर्त्तर्यप्रतन्यास्ते परे विज्ञ वा तल्लु च ॥ अप्यायि ।
अप्यायिष्ठ ॥

प्यायः पी. ॥ ४ । १ । ९१ ॥

परोक्षायां यद्वि च ॥ पिप्ये । तापृद् सन्तानपालनयो. ।
१४४ ॥ अतायि । अतायिष्ठ । वलि वलि सवरणे । १४५ ॥
शलि चलने च । १४६ ॥ मलि मलि धारणे । १४७ ॥ भलि
भलि परिभाषणार्हिसादानेषु । १४८ ॥ कलि शब्दसङ्घानयो ।
१४९ ॥ कलि अशब्दे । १५० ॥ तेवृद् देवृद् देवने । १५१ ॥
पेवृद् सेवृद् केवृद् खेवृद् गेवृद् ग्लेवृद् पेवृद् प्लेवृद् मेवृद् मेवृद्
सेवने । १५२ ॥

परिनिवे सेव ॥ २ । ३ । ४६ ॥

सस्य पत्व द्विन्वे अह्व्यवाये चापि ॥ परिपिपेवे । पर्यपेवत ।
द्वितीयस्य तु परिसिसेवे । रेवृद् पवि गतौ । १५३ ॥ पेवे । काशृद्
दीप्तौ । १५४ ॥ क्लेशि विवाधने । १५५ ॥ भापि च व्यक्तायां
वाचि । १५६ ॥ ईपि गतिर्हिसादर्शनेषु । १५७ ॥ ईषाश्चक्रे ।
गेपृद् अन्विच्छायाम् । १५८ ॥ येपृद् मयत्ने । १५९ ॥ जेपृद्
णेपृद् एपृद् हेपृद् गतौ । १६० ॥ रेपृद् हृपृद् अव्यक्ते शब्दे ।
१६१ ॥ परि स्नेहने । १६२ ॥ घुषुद् कान्तिकरणे । १६३ ॥
समृद् ममादे । १६४ ॥ कासृद् शब्दकुत्सायाम् । १६५ ॥ शब्दस्य
वृत्सा रोग । भापि दुभ्रासि दुभ्रामृद् दीप्तौ । १६६ ॥ बभासे ।

भ्रास्यते । भ्रासते । भ्रसे । बभ्रासे । भ्लास्यते । भ्लासते । भ्लसे ।
 बभ्लासे । रासृद् णासृद् शब्दे । १६७ ॥ णसि कौटिल्ये । १६८ ॥
 भ्यसि भये । १६९ ॥ आद् शसृद् इच्छायाम् । १७० ॥ आश-
 सते । ग्रसृद् ग्लसृद् अदने । १७१ ॥ षसृद् करणे । १७२ ॥
 मूर्द्धन्यान्तोऽयमित्येके । ईहि चेष्टायाम् । १७३ ॥ अहुद् प्लिष्टि
 गतौ । १७४ ॥ आनहे । गर्हि गलिह कुत्सने । १७५ ॥ बर्हि बलिह
 प्राधान्ये । १७६ ॥ बर्हि बलिह परिभाषणार्हिसाञ्छादनेषु । १७७ ॥
 दानेऽप्यन्ये । अवलिहद्भुम् । अवलिहध्वम् । वेहृद् जेहृद् वाहृद्
 मयन्ते । १७८ ॥ द्राहृद् निक्षेपे । १७९ ॥ निद्राक्षेप इत्येके ।
 ऊहि तर्के । १८० ॥ गाहौद् विलोडने । १८१ ॥ अगाहिष्ट ।
 अगाढ । गाहिपीष्ट । घाक्षीष्ट । गाहिता । गाढा । गाहिय्यते ।
 घाक्ष्यते । ग्लाहौद् ग्रहणे । १८२ ॥ ग्लाहिता । ग्लाढा । घृहौद्
 इत्येके । अगर्हिष्ट । अघृक्षत ।

स्वरेऽतः ॥ ४ । ३ । ७५ ॥

सरः प्रत्यये लुक् ॥ अघृक्षताम् । अघृक्षन्त । गर्हिपीष्ट ॥

सिजाशिषावात्मने ॥ ४ । ३ । ३५ ॥

नाभ्युपान्त्ये धातोरनिटौ क्तिद्धत् । घृक्षीष्ट ॥ बहुद् बहुद्
 दृष्टौ । १८३ ॥ दक्षि शैष्ट्ये च । १८४ ॥ घुक्षि धिक्लि सन्दी-
 पनहेक्षणजीवनेषु । १८५ ॥ दृक्षि वरणे । १८६ ॥ क्षिक्लि विद्यो-
 पादाने । १८७ ॥ धिक्लि याञ्छायाम् । १८८ ॥ दीक्षि मौण्ड्ये-

ज्योपनयननियमत्रतादेशेषु । १८९ ॥ अदीक्षिष्ट । ईक्षि ईर्षने ।
१९० ॥ ऐसत । ऐसिष्ट । ईसाश्चक्रे ॥

॥ इत्यात्मनेपदिन. ॥

॥ अथोभयपदिन ॥

। श्रिग् सेवायाम् १ ॥ श्रयति । श्रयते । श्रिथीति ङे, अशिश्रि-
यत् । अशिश्रियत् । शिश्राय । शिश्रिये । श्रियात् । श्रिपीष्ट ।
श्रिप्तिता २ । श्रियिष्यति । श्रियिष्यते । अश्रियिष्यत् । अश्रियिष्यत ।
शीग् प्रापणे २ । निनयिष्य । निनेथ । निनियये । इग् हरणे । ३ ॥
हरति । हरते । अहार्पीत् । अहार्ष्टाम् । अहत । अहपाताम् ।
अहपत् । जहर्ष्य । जह्रिष्य । जह्रे । जह्रिषे । ह्रियात् । ह्रिपीष्ट ।
हर्त्ता । हरिष्यति । हरिष्यते । भृग् भरणे । ४ ॥ अभापीत् ।
अभृत । बभृव । बभृम । बभृषे । धृग् धारणे । ५ ॥ अधार्पीत् ।
अधृत । डुकृग् करणे । ६ ॥

कृग्तनादेरु ॥ ३ । ४ । ८३ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ अय तनादौ पाठार्होऽप्यत्र सिचो धुद्
ह्रस्वादिति नित्यलृगर्थे पाठित शवर्यं चेति लघुन्यासकार । तेन
करति कृते इत्याद्यपि भवति ॥ उश्चोरिति गुणे, करोति ॥

अत शित्युत् ॥ ४ । २ । ८९ ॥

शित्यपिबिते य उस्तेत्रिमित्तस्य कृगोस्त उत् ॥ कुरुतः ।

उकारविधानसामर्थ्याद्गुणो न । कुर्वन्ति । करोपि । कुरुयः ।
कुरुय । करोमि ॥

कृगो वि च ॥ ४ । २ । ८८ ॥

वमि चाधिति उतो लुरु ॥

कुरुच्छुर ॥ २ । १ । ६६ ॥

नामिनो रे दीर्घो न ॥ कुर्वः । कुर्मः । कुर्वित्युकारः किम् ?
कुरत् शब्द इत्यस्य कुर्यात् । केचिदस्यापि प्रतिषेधमिच्छन्ति ।
कुर्यात् । करोतु । कुरुतात् । कुरुताम् । कुर्वन्तु ॥

असंयोगादो. ॥ ४ । २ । ८६ ॥

मत्पयाङ्गेर्लुरु ॥ कुरु । कुरुतात् । अकरोत् । अकार्षात् ।
चकर्थ । क्रियात् । कुरुते । कुर्वीत । कुरुताम् । अकुरुत । अकृता । चक्रे ॥

संपरे. कृगः स्सट् ॥ ४ । ४ । ९१ ॥

आदि. ॥ सस्सकरोति ॥

असोडसिवूसहस्सटाम् ॥ २ । ३ । ४८ ॥

परिनिविभ्य परेषां स प ॥ परिष्करोति । भूपासमवाययोरेवेच्छ-
न्त्येके । पूर्वं पातुरुपसर्गेण सम्बन्धने पश्चात् साधनेनेति द्विर्वचनाद-
हागमाच्च पूर्वं स्सडेव । सचस्कार । सचस्करिय । सप्सकरोत् ।

उपाद्भूपासमवायप्रतियत्नत्रिकारवाक्याऽध्या-
हारे ॥ ४ । ४ । ९२ ॥

कृग आदिस्सट् ॥ उपस्सकरोति कन्याम् । तत्र न उपस्सुतम् ।

एषोदकस्योपम्बुकते । उपस्फुर गृह्णते । सोपस्फार मूत्रम् । द्विषी
 अव्यक्ते दन्ते । ७ ॥ भठ्ठयू गतौ च । ८ ॥ हुयाचूग् याञ्चा-
 याम् । ९ ॥ द्विदयमित्ये । हृपचीप् पाप् । १० ॥ अपासीत् ।
 अपक्त । राज्गु दुभ्राजी दीप्तौ । ११ ॥ रेजत । रराजतु ।
 धेजतु । यभ्राजतु । भ्राजेरिह पाठ' पत्न्यविधावस्यैय ग्रहणार्थ ।
 पत्नमेवाविशन्त्य पुन पाठ आत्मनेपदानित्यन्वज्ञापनार्थ । तेन
 सेवति, सेवते इत्यादि सिद्धम् । भर्जा मेवायाम् । १२ ॥ यभाज ।
 भजे । रर्जा रागे । १३ ॥

अकट्घिनोश्च रक्षे ॥ ४ । २ । ५० ॥

शब्दुपान्त्यनो लुक् ॥ रजति । रजते । व्यञ्जनानामनिटीत्यत्र
 बहुवचनस्य जात्यर्थत्वाद्भाषि ष्टद्धौ, अराट्सीत् । अरह्त्क ।
 रेह्ग् परिभाषणयाचनयो । १४ ॥ वेष्टूग् गतिज्ञानचिन्तानिश्चामन-
 वादिप्रग्रहणेषु । १५ ॥ नान्तोऽप्ययमिति केचित् । चतेग् याचने । १६ ॥
 अचतीत् । अचतिष्ट । मोष्टूग् पर्याप्तौ । १७ ॥ मिष्टूग् मेधाहिंस-
 नयो । १८ ॥ मेष्टूग् सङ्गमे च । चदेग् याचने । २० ॥ ऊवु-
 न्दूग् निश्चामने । २१ ॥ अवुदत् । अवुन्दीत् । अवुन्दिष्ट । धान्तो-
 ऽयमिति नन्दी । णिह्ग् णेह्ग् कुत्सासन्निकर्षयो । २२ ॥ मिह्ग्
 मेह्ग् मेधाहिंसयो । २३ ॥ मेष्टूग् सङ्गमे च । २४ ॥ शृष्टूग्
 मृष्टूग् उन्दे । २५ ॥ बुष्टूग् बोधने । २६ ॥ अपुषत् । अरो-
 षीत् । अरोषिष्ट । खनूग् अवदारणे । २७ ॥ गमहनेत्यल्लुकि
 चखनतु । चखने । दानी अवखण्डने । २८ ॥ आर्जवे दीदा-
 सति । नीदांसते । शानी तेजने । २९ ॥ निशाने शीशासति ।

शीशासते । अर्थान्तरे तु सनोऽभावे मृत्ययान्तराप्यपि । शर्पीं
 आक्रोशे । ३० ॥ अशाप्सीत् । अशप्त । चायूग् पूजानिशामनयोः । ३१ ॥
 व्ययी गतौ । ३२ ॥ अव्ययीत् । अव्ययिष्ट । अली भूषणपर्याप्ति-
 वारणेषु । ३३ ॥ धावूग् गतिशुध्यो । ३४ ॥ चीष्टग् ऋषीवत् । ३५ ॥
 अन्नदिदयमित्येके । दाशृग् दाने । ३६ ॥ ऋषी आदानसवरणयोः ।
 ३७ ॥ भेषूग् भये । ३८ ॥ भ्रेषूग् चलने च । ३९ ॥ पपी
 वाधनस्पर्शनयो । ४० ॥ सान्तोऽयमित्येके । लपी कान्तौ ।
 ४१ ॥ अभिलप्यति । अभिलपति । अभिलप्यते । अभिलपते ।
 चपी भक्षणे । ४२ ॥ छपी हिंसायाम् । ४३ ॥ चच्छाप ।
 चच्छपे । त्विपी दीप्तौ । ४४ ॥ अत्विक्षत् । अत्विक्षत । अपी
 असी मत्यादानयोश्च । ४५ ॥ दासृग् दाने । ४६ ॥ माहृग् माने ।
 ४७ ॥ गृहौग् सवरणे । ४८ ॥

गोहः स्वरे ॥ ४ । २ । ४२ ॥

उपान्त्यस्योत् ॥ निगूहति । निगूहते । न्यगूहीत् । इडभावे
 सक्ति । न्यघुक्षत् । न्यगूहिष्ट । पक्षे ।

दुहदिहलिहगुहो दन्त्यात्मने वा सकः ॥४१३७४॥

लुक् ॥ न्यगूह । न्यघुक्षत । जुगूह । जुगूहे । गुहात् । गूहि-
 पीष्ट । घुक्षीष्ट । गूहिता २ । गोडा २ । गूहिष्यति । घोक्ष्यति ।
 गूहिष्यते । घोक्ष्यते । अगूहिष्यत् । अघोक्ष्यत् । अगूहिष्यत ।
 अघोक्ष्यत । भ्लसी भक्षणे । ४९ ॥ भक्षीत्यन्ये ॥

॥ अथ द्युतादयः ॥

द्युति दीप्तौ । १ ॥ द्योतते ॥

द्युद्भ्योऽव्यतन्याम् ॥ ३ । ३ । ४४ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपद वा ॥ अद्युतत् । अद्योतिष्ट ॥

द्युतेरि ॥ ४ । १ । ४१ ॥

द्वित्वे सति पूर्वस्य ॥ दिद्युते । रुचि अभिमीत्याञ्च । २ ॥ अरुचत् । अरोचिष्ट । घुटि परिवर्त्तने । ३ ॥ रुटि लुटि लुटि मती-
घाते । ४ ॥ भिताड् वर्णे । ५ ॥ विमिदाड् स्नेहने । ६ ॥ विद्वि-
दाड् विद्विदाड् मोचने च । ७ ॥ धुभि दीप्तौ । ८ ॥ धुभि सञ्च-
लने । ९ ॥ णभि ह्युभि हिंसायाम् । १० ॥ सम्भूद् विश्वासे ।
११ ॥ अस्त्रभत् । अस्त्रम्भिष्ट । भ्रशूद् स्रशूद् अवस्त्रसने । १२ ॥
ध्वसुद् गतौ च । १३ ॥ द्युताद्यन्तर्गणो द्युतादिपञ्चकः । द्युतूद्
वर्त्तने । १४ ॥ अद्युतत् । अवर्त्तिष्ट ॥

दृद्भ्य स्यसनोः ॥ ३ । ३ । ४५ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपद वा ॥ वर्त्तिष्यते । पक्षे ॥

न दृद्भ्य ॥ ४ । ४ । ५५ ॥

परस्य स्नाग्राशित आदिरिण्ण ॥ न चेदसावात्मनेपदनिमित्तम् ॥
यस्स्यति । स्यन्दौद् स्ररणे । १५ ॥ अस्पदत् । अस्पन्दिष्ट ॥
अस्पन्त । स्पन्दिष्यते । स्पन्त्स्यते । स्पन्त्स्यति । औदिल्लक्षण इह

विकल्प परत्वाद्नेन बाध्यते । अम्यन्दिप्यत । अस्यन्त्स्यत ।
अस्यन्त्स्यत् ॥

निरभ्यनोश्च स्यन्दस्याप्राणिनि ॥ २ । ३ । ५० ॥

परिनिवे सः ष् वा ॥ निःप्यन्दते । तिःस्यन्द्रते वा
तैलम् । अमाणिकर्तृकार्यवृत्तेरिति किम् ? । परिस्यन्दते मत्स्यः ।
वृषूद् वृद्धौ । १६ ॥ शृषूद् शब्दकृत्सायाम् । १७ ॥ कृषीर्
सामर्थ्ये । १८ ॥

ऋरल्लं कृपोऽकृपीटादिषु ॥ २ । ३ । ९९ ॥

कल्पते । अकल्पत् । अकल्पिष्ट । अकल्पत् । चकल्पे । चकल्-
पिषे । चकल्प्ये ॥

कृपः श्वस्तन्याम् ॥ ३ । ३ । ४६ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपद् वा ॥ कल्पतासि । कल्पितासे । कल्पतासे ॥ इति
द्युताग्रन्तर्गणो वृतादि ॥

॥ इति द्युतादि ॥

॥ अथ ज्वलादि ॥

ज्वर दीप्तौ । १ ॥ ज्वलति । कृच सम्पर्चनकौटिल्यमतिष्ठम्भ-
विलेखनेषु । २ ॥ पल्ल पये मतौ । ३ ॥

श्वयस्यसूत्रचपतः श्वास्थवोचपतम् ॥ ४ । ३ । १०३ ॥

अदि ययासद्ग्राम ॥ लृदिस्वादद् । अपतत् । अपयीत् । बवपे-

निष्पाके । ४ ॥ मये विलोदने । ५ ॥ पद्लृ विसरणगत्यवसादनेषु ।
 ६ ॥ श्रौतीत्यादिना सीदादेशे सीदति । असदत् । मेदिथ ।
 ससत्य । सत्ता । सत्स्यति ।

सदोऽप्रते. परोक्षायं स्वादे. ॥ २ । ३ । ४४ ॥

उपसर्गस्यान्नाभ्यादे स' प् ॥ द्वित्वेऽप्यत्रापि । निपीदति ।
 न्यपीदत् । निपिपत्मानि । निपसाद । अपते किम् ? । प्रतिसी-
 दति । शद्लृ शातने । ७ ॥

श्यदे शिति ॥ ३ । ३ । ४१ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शीयते । अशदत् । शत्ता । शत्स्यति । शुध
 अबगमने । ८ ॥ अयोधीत् । अनुस्वारेदयमित्येके । तन्मते, अभौ-
 त्सीत् । डुबम् उद्विरणे । ९ ॥ वेमतु । ववमतु । भ्रमू चलने । १० ॥
 भ्रम्यति । भ्रमति । भ्रेमतु । बभ्रमतु । हर सञ्चलने । ११ ॥
 सक्कर्माऽक्कर्मा चायम् । अक्षारीत् । चल फम्पने । १२ ॥ जल घात्ये ।
 १३ ॥ टल डूल वैकल्ये । १४ ॥ छल स्थाने । १५ ॥ अपोपदे-
 शोऽयमित्यन्ये । हल विलेखने । १६ ॥ णल गन्धे । १७ ॥ चल
 माणनधान्यावरोधयो । १८ ॥ वेऽतु । पुल महत्त्वे । १९ ॥
 पुल बन्धुसस्त्यानयो । २० ॥ पल फल शल गतौ । २१ ॥
 फेलतु । फलिशत्यो । पुन' पाठो ज्वरादिकार्यार्थ । शले
 परस्मैपदार्थश्च । हुल हिंसासंवरणयोश्च । २२ ॥ क्लृशं आहानरोद-
 नयो । २३ ॥ अकुक्षत् । क्रोष्टा । कस गतौ । २४ ॥ रह जन्मनि ।
 २५ ॥ बीजजन्मनीत्यन्ये । अरुक्षत् । रोढा । रमि क्रीडायाम् ।

२६ ॥ पहि मर्षणे । २७ ॥ असोहेत्यादिनां पत्वे, परिपहते ।
असोहेति निषेधात्, परिसोढ. । हे, मा परिसीपहत् ॥

स्तुस्वञ्जश्चाटि न वा ॥ २ । ३ । ४९ ॥

परिनिविभ्योऽसोडसिवृत्तहस्तटां स प ॥ पर्यपहत् । पर्यसहत् ।
असहिष्ट । सहिपीष्ट । सहिता ॥

सहिवहेरोच्चावर्णस्य ॥ १ । ३ । ४३ ॥

इम्य तद्दे परेऽनु लुक् ॥ सोढा ॥

॥ इति ज्वलादि. ॥

॥ अथ यजादय. ॥

एते भिवदवर्जा अनिट ॥ यजि देवपूजासङ्गतिकरणदानेषु । १ ।
यजति । यजते । अयासीत् । अयष्ट ॥

यजादिवश्च. सस्वरान्त स्था यष्टत् ॥ ४ । १ । ७२ ॥

परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्य प्रक्ष्यामस्या ॥ इयाज ॥

यजादिवचे किति ॥ ४ । १ । ७९ ॥

सस्वरान्तस्या यष्टत् ॥ ईजत्. । ईजु । इयनिय । इय
ईजे । इज्यात् । यशीष्ट । यष्टा २ । यक्ष्यति । यक्ष्यते ।
तन्नुमन्तानि । २ ॥ ययति । अयासीत् ॥

चेर्वयू ॥ ४ । ४ । १९ ॥

परोक्षायो वा ॥ उवाय । किति गृह्णति ॥

न वयोय् ॥ ४ । १ ॥ ७३ ॥

वेगः परोक्षायां गृह्ण ॥ ऊयतुः । उवयिथ । वयादेशामाये ॥

वेरय. ॥ ४ । १ । ७४ ॥

पूर्वस्य परस्य च परोक्षायां गृह्ण ॥ आत्सन्ध्यक्षरस्येत्यात्ते ।
वमौ । ववतुः ॥

अविति वा ॥ ४ । १ । ७५ ॥

वेगोऽयन्तस्य परोक्षायां गृह्ण ॥ ववतुः । ऊवतु । पक्षे द्वित्वे
कृते परत्वाद्दुवि समानदीर्घे, ऊवतु ॥

गृह्णत्सकृत् ॥ ४ । १ । १०२ ॥

अन्त स्यास्यानिम् ॥ इति पश्चाद्कारस्य न गृह्ण । वविथ ।
ववाथ । उयात् । वासीष्ट । व्वेय् सवरणे । ३ ॥

व्यस्थव्णंवि ॥ ४ । २ । ३ ।

आत् ॥

व्यव्ये व्यधिव्यचिव्यथेरि ॥ ४ । १ । ७१ ॥

परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्य ॥ वृत्तौ । विव्याय । विव्यतु. । विव्य-
पिथ । वीयात् । व्याता । व्ययने । अव्यास्त । विव्ये । व्वेय्
स्पृष्टांश्चन्द्रयो । ४ ॥ आहयति । आहयते ॥

ह्यलिप्सिच. ॥ ३ । ४ । ६२ ॥

वर्त्तयथान्यामद् ॥ आहत् ॥

धात्मनेः ॥ ३ । ४ । ६३ ॥

हादेः-कर्त्तर्यतन्यामङ्-॥ आहत् । आहास्त ॥

दित्वे ह्वः ॥ ४ । १ । ८७ ॥

सस्वरान्त स्या च्छत् ॥ आजुहाव । आजुहुवतुः । आजुहविय ।
आजुहोय । जुहुवे । हुवर्षो बीजसन्ताने । ५ ॥ छेदने च ।
अवाप्सीत् । अवप्त । उवाप । ऊपे । उप्यात् । वप्सीष्ट । वर्षी
मापणे । ६ ॥ अवाप्सीत् । अवोढाम् । अवोढ । अवक्षाताप ।
उवाह । उवाहिय । उवोढ । ऊहे । उघात् । वक्षीष्ट । बोधा २ ।
वक्ष्यति, ते । अथ त्रयः परस्मैपदिन । हुओषि गतिवृत्तयोः ।
७ ॥ श्वयति । श्वेष्वेर्वा इति वा हे दित्वे । अशिश्वियत् । पसे ऋदि-
च्छवीत्यादिनाऽदि श्वादेशे । अश्वत् । पसे । अश्वयीत् ॥

वा परोक्षायडि ॥ ४ । १ । ९० ॥

श्वे सस्वरान्तःस्या च्छत् ॥ शुशाव । शुशुवतुः । शुशुविय ।
पसे । शिश्वाय । शिश्वियतुः । शिश्वयिय । शूयात् । श्वयिता ॥ चद्
व्यक्तायां वाचि । ८ ॥ वदति । वदन्नजेति वृद्धौ । अवादीत् ।
उवाद । ऊदतुः । उघात् । वदिता । वस निवासे । ९ ॥ वसति ।
अवात्सीत् । अवाचाम् । सस्त सीति सूत्रे विषयसप्तमीविज्ञानादङ्
सन्नेोपान्मागेव तः । उवाप्त । ऊपतुः । उप्यात् । वत्स्यति ।

॥-इति घजादि ॥

॥ अथ घटादि ॥

घटिष् चेटापाम् । १ ॥ घटते । घटादित्वफलं तु घटयती-

त्यादौ ह्रस्वादिकम् । घटादीनामनेगार्थत्वेऽपि पठितार्थेष्वेव घटादि
 कार्यविज्ञानम् । तेनार्यान्तरे उद्घाटयतीत्यादौ न ह्रस्व । विघटय
 तीति तु करोत्यर्थे णिचि रूपम् । स्रजुद् गतिदानयो । २ ॥ अस्र
 जिष्ट । स्रज्यादेः स्वरस्यानुपान्त्यत्वेऽपि पाठसामर्थ्यात् विभाषा
 दीर्यो भवत्येव । अस्रजि । अस्राजि । व्यधिप् भयचलनयो । ३ ।
 विव्यये । मधिप् पाठ्याने । ४ ॥ म्रदिप् मर्दने । ५ ॥ स्वादि
 स्वदने । ६ ॥ षट्ठुद् षट्ठुद् षट्ठुद् वैश्वये । ७ ॥ क्रपि वृषायाम्
 ८ ॥ भित्तिरिप् सम्भ्रम । ९ ॥ म्रमिप विस्तारे । १० ॥ मसं
 इत्यन्ये । दक्षि हिंसागत्यो । ११ ॥ श्रां पाके । १२ ॥ स
 आभ्याने । १३ ॥ स्मरति । दृ^६ भये । १४ ॥ दरति । दृ^६
 विदारणे इति ऋथादिषु पठिष्यमाणस्यापि भये घटादिकायां
 र्थमिह पाठ । एव मुत्तरत्रापि । नृ नये । १५ ॥ क्रथा
 दिरयम् । प्टक स्तक प्रतीघाते । १६ ॥ स्तफति । चष
 वृप्तौ च । १७ ॥ अयमात्मनेपद्यपि । अक कुटिलायां गतौ
 १८ ॥ कखे हसने । १९ ॥ अकखीत् । अग अकवत् । २० ।
 रगे शङ्कायाम् । २१ ॥ लगे सङ्गे । २२ ॥ हगे हगे पगे सगे ष्टे
 स्थगे सवरणे । २३ ॥ वट भट परिभाषणे । २४ ॥ णट नृचौ ।
 २५ ॥ गड सेचने । २६ ॥ गडति । लत्वे गलति । हेड वेष्टने
 २७ ॥ हिडयति । लड जिहोन्मथने । २८ ॥ लडति । लत्वे
 ललति । फण ऋण रण गतौ । २९ ॥ फेणतु ॥ चण
 हिंसादानयोश्च । ३० ॥ शण थण टाने । ३१ ॥ स्रथ
 वनथ क्रथ ह्यथ हिंमार्था । ३२ ॥ क्रथयति । चौरस्योत्क्राथ-

यतीति तु यौजादिकस्य घञन्ताद्वा णिच् । छद उर्जने ।
 ३३ ॥ छदण् सवरणे इति चुरादिरयम् ॥ मदै हर्षग्लपनयोः ।
 प्टन स्तन ध्वन शब्दे । ३५ ॥ स्वन अवतसने । ३६ ॥ चन हिंसा-
 याम् । ३७ ॥ ज्वर रोगे । ३८ ॥ चल कम्पने । ३९ ॥ हल
 झल चलने । ४० ॥ ज्वल दीप्तौ च । ४१ ॥ केचित्तु दलि बलि
 स्वलि क्षपि त्रीणामपि घटादित्वामिच्छन्ति ॥ वृत् घटादिः ।
 भ्वादिराकृतिगणस्तेन चुलुम्पतीत्यादिसङ्ग्रहः ॥

॥ इति घटादिः ॥

❀ ॥ इति भ्वादयो निरनुबन्धा धातवः ॥ ❀

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराम-
 तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलामि-
 लिन्दायमानान्तेवासिसविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिरिचितायां लघुहेममभाष्यामुत्तरार्द्धे भ्वादिगण ॥

॥ अथादादय ॥

अद प्साक् भसणे । १ ॥ अनञ्जय इति पूर्वस्य अद् ।
 अत्ति । अत्त । अदन्ति । अत्ति । अत्यः । अत्ति । अत्ति ।
 अद्दः । अद्दः । अद्यात् । अनु । अत्तात् ॥

हुधुटो हेर्धि ॥ ४ । २ । ३ ॥

अद्दि ॥ अदानि ॥

अर्द्धधाट् ॥ ४ । ४ । ९० ॥

रत्यश्चकारिस्पोः शितोरादिः ॥ आदत् । आद ॥

घस्त् घसनद्यतनीघञचलि ॥ ४ । ४ । १७ ॥

अदे ॥ अघसत् ॥

परोक्षायां न वा ॥ ४ । ४ । १८ ॥

अदेर्घस्त् ॥ जघास । जघत् । जघसिथ । पसे आद ।
आदत् । आदिथ । प्साति । अप्सात् ॥

वा द्विषातोऽन पुस् ॥ ४ । २ । ९१ ॥

शितोऽवित ॥ अम्मु. । अप्सान । अप्सासीत् । पप्सौ ।
माङ् दीप्तौ । २ ॥ अभासीत् । घमौ । वभिघ । घभाथ । याङ्
मापणे । ३ ॥ वाक् गतिगन्धनयो । ४ ॥ प्णाङ् शौचे । ५ ॥
सस्त्रौ । श्राङ् पाके । ६ ॥ द्राङ् कुत्सितगतौ । ७ ॥ माङ् रक्षणे ।
८ ॥ लाङ् आदाने । ९ ॥ राङ् दाने । १० ॥ दाङ् लघने ।
विप्वाञ् दासहा । तेन अदासीत् । दायात् । ख्याङ् प्रकथने ।
१२ ॥ प्रकटन इत्यन्ये । आख्याति ॥

शास्त्र्यसू वक्तिख्यातेरङ् ॥ ३ । ४ । ६० ॥

कर्त्तर्यप्रतन्याम् ॥ अस्यतेः पुष्यादित्वादडि सिद्धेऽपि 'वचन-
मात्मनेपदार्थम् । आख्यत् । आख्यताम् । आख्यौ । माङ्
पूरणे । १३ ॥ माङ् माने । १४ ॥ मेयात् । इङ् स्मरणे । १५ ॥
इङ्कावाधिनैः प्रयुज्येते । अध्योति । अधीत ॥

इको वा ॥ ४ । ३ । १६ ॥

स्वरादाविति शिति यः॥ अधियन्ति । पक्षे इयादेशे अधी-
यन्ति । अधीयात् । अध्येतु । अधीहि । अध्ययानि ॥

एत्यस्तेर्द्धिः ॥ ४ । ४ । ३० ॥

आदेर्हस्तन्यां विपयेऽमाडा ॥ यत्वाल्लुगपवादोऽयम् । अध्यैत् ।
अध्यैताम् । अभ्यायन् । पक्षे अभ्यैयन् । पिवैतिदेति सिञ्जलुपि ।

इणिकोर्गा. ॥ ४ । ४ । २३ ॥

अग्रतन्याम् ॥ अध्यगात् । अध्यगाताम् । अध्यगु । अधीयाय ।
अधीयतु । अधीयायिथ । अधीयेथ । अधीयात् । अध्येता । इण्
गतौ । १६ ॥ एति । इत् ॥

ह्विणोरष्विति व्यौ ॥ ४ । ३ । १५ ॥

नामिन स्वरादौ शिति यथासङ्ख्यम् ॥ यन्ति । अष्वितीति
किम् ? । अजुहवुः । अयानि । इयात् । ऐत् । अगात् । इयाय ॥

इण. ॥ २ । १ । ५१ ॥

स्वरादौ प्रत्यये इय् ॥ यापवाद' । वर्णात्माकृत बलीय इति
न्यायात् पूर्वमियादेशे दीर्घ । ईयत्' । पूर्वेऽपवादा अनन्तरान्
विधीन् बाधन्ते नोत्तरानित्यनेन योऽनेरुस्वरस्येत्येव बाध्यते न तु
गुणद्वद्ध्यादयस्तेन अयनम्, आयक यन्ति इत्यादि सिद्धम् । ईयात् ।

आशिपीण ॥ ४ । ३ । १०७ ॥

उपसर्गात्परस्य ईतः क्किति यादौ ङस्वः ॥ उदियात् । इकोऽप्य-

धियादित्यन्ये । दीर्घे सति उपसर्गात्परस्येणोऽभावात् इत्स्व । अभीयात् ।
ईङ्ग इति प्रश्नेप किम् ? समेयात् । समीयादिति तु भौवादिरुस्य । ईङ्ग
प्रजनशान्त्यसनखादने च । १७ ॥ वेति । इह ईङ् इति प्रश्नेप ।
एति । ईतः । इयन्ति । ईयात् । ऐपीत् । शुक् अभिगमने । १८ ॥

उत और्विति व्यञ्जनेऽद्वे ॥ ४ । ३ । ५९ ॥

धातो मत्यये ॥ घौति । घृत । घुयन्ति । शुक् मस्यैश्वर्यपो ।
। १९ ॥ सौति । सुपाव । तुक् दृषिर्दिसापुरणे । २० ॥

यद्दुतुरुस्तोर्वहुलम् ॥ ४ । ३ । ६४ ॥

अद्वेर्व्यञ्जनादौ विति ईत् परादि ॥ तवीति । तौति । तुत ।
तुयन्ति । युक् मिश्रणे । २१ ॥ यौति । अयात्रीत् । युक् स्तुतौ ।
२२ ॥ नौति । अन्ये तु युग् युग् भ्याम् व्यञ्जनादौ विति शिति
ईतमपीच्छन्ति । यवीति । नवीति । केचिन्तु तुत तुवीत । तुयात् तुवी
यात् इति सर्वत्र ईत् इत्याह । अनावीत् । इणुक् तेजने । २३ ॥
स्तुक् मस्यरणे । २४ ॥ दुक्षु रुक्कुप् शब्दे । २५ ॥ सौति । अक्षावीत् । रौति ।
रवीति । अरावीत् । अरौपीत् । रदक् अश्रुविमोचने । २६ ॥

रुत्पञ्चकाच्छिदय ॥ ४ । ४ । ८८ ॥

व्यञ्जनादेरादिरिट् ॥ रोदिति । रदित । रुदन्ति । र्यात् । रोदितु ॥

दिस्योरीट् ॥ ४ । ४ । ८९ ॥

रुत्पञ्चकाच्छितोरादि ॥ अरोदीत् । पक्षेऽदथादित्यङागमे ।
अरोदत् । अरदिताम् । अरदन् । अरोदीत् । अरुदत् । ररोद ।

रोदिता । विष्वक् शये । २७ ॥ स्वपिति । स्वप्यात् । अस्ना-
प्सीत् । भूस्वपोरित्युत्वे । सुप्त्राप ॥

स्वपर्यङ्गे च ॥ ४ । १ । ८० ॥

फिति सस्वरान्त स्या गृह्त् ॥ सुपुपत्तुः । सुप्त्रपिय । सुप्त्रप्य ॥

अवः स्वप ॥ २ । ३ । ५७ ॥

निर्दुःसुविपूर्वस्य स. प ॥ सुपुपत्तु । अन श्वसक् प्राणने । २८ ॥

द्वित्वेऽप्यन्तेऽप्यनितेः परेस्तु वा ॥ २ । ३ । ८१ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य नो ण ॥ प्राणिति । हे प्राण् ।
परेस्तु पर्यगिति । पर्यनिति । श्वसिति । अश्वासीत् । अश्वसीत् ।
जक्षक् भक्षहसनयो । २९ ॥ जक्षिति । जाक्षितः । जक्षति । अजक्षत् ।
अजक्षीत् । अजक्षिताम् ॥

द्व्युक्तजक्षपञ्चत. ॥ ४ । २ । ९३ ॥

शितोऽरितोऽनः पुस् ॥ अजक्षु । अजक्षीत् । जजक्ष । दरिद्राक्
दुर्गतौ । ३० ॥ दरिद्राति ।

इदरिद्र. ॥ ४ । २ । ९८ ॥

व्यञ्जनादौ शित्यरित्यातः ॥ दरिद्रित ॥

श्वश्चात् ॥ ४ । २ । ९६ ॥

द्व्युक्तजक्षपञ्चत. शित्यरिति लृक् ॥ दरिद्रति । दरिद्रियात् । अदरिद्रः ॥

दरिद्रोऽद्यतन्यां वा ॥ ४ । ३ । ७६ ॥

लृक् ॥ अदरिद्रीत् । अदरिद्रिष्टाम् । पक्षे, अदरिद्रासीत् ।

दरिद्राश्चकार ॥

अशित्यस्सन्णकज्णकानटि ॥ ४ । ३ । ७७ ॥

दरिद्रो लृक् ॥ ददरिद्रौ । आतो णव औरित्यप्रं ओ इत्येव सिद्धे औकारविधानसामर्थ्यादत्राम्बिकल्प । विषयसप्तमीविज्ञानात् पूर्वमेवाकारलोपे दरिद्रातीति दरिद्र । अत्रेव भवति नत्वाकारान्तलक्षणो ण । अक इत्येव सिद्धे णञ्ज्णकयोरुपादानं किम् ? आशिष्यरुनि माभूत् । दरिद्रक । ददरिद्रत् । ददरिद्र्यात् । दरिद्रिता । जायृक् निद्रासये । ३१ ॥ जागर्ति । जायृयात् । जागर्तुं । नामिनो गुण इति गुणे ॥

व्यञ्जनाद्दे सश्च द. ॥ ४ । ३ । ७८ ॥

धातोः परस्य लृक् यथासम्भव धातो ॥ अजाग । नानिष्टार्थेति न्यायेन सन्निपातन्यायोऽत्र न प्रवृत्तस्तेन गुणे कृते देर्लृक्-सिद्धः । अजायृताम् ॥

पुस्पौ ॥ ४ । ३ । ३ ॥

नाभ्यन्तस्य धातोर्गुण ॥ अजागरुः ॥

से. सूद्धाश्चरुर्वा ॥ ४ । ३ । ७९ ॥

व्यञ्जनान्ताद्धातोः परस्य लृक् ॥ अजागः । न श्चीति वृद्धि-निषेधे, अजागरीत् । जागराश्चकार । पक्षे ॥

जायुर्जिणवि ॥ ४ । ३ । ५२ ॥

एवं ङिणति वृद्धि ॥ जजागार ॥

जायुः किति ॥ ४ । ३ । ६ ॥

गुणः ॥ जजागरत् । जागर्थात् । जागरिता । चकाष्ट्क् दीप्तौ ।
३२ ॥ चकाधि । चकाद्धि । चकाधीत्येवेत्यन्ये । शास्त्रुः अनुशि-
प्तौ । ३३ ॥

इसास. शासोऽद् व्यञ्जने ॥ ४ । ४ । ११८ ॥

किति ॥ शिष्टः । शासति । शिष्यात् । शास्तु । शिष्यात् ॥

शासोऽसूहन. शाध्येधिजहि ॥ ४ । २ । ८४ ॥

शान्तस्य ॥ शाधि । अशात् । अशिष्टाम् । अशांसुः । अशा ।
अशात् । अशिषत् । शशास । शिष्यात् । शासिता । वचक्
भाषणे । ३४ ॥ वक्ति । वक्तः । वचन्ति । अयमन्तिपरो न प्रयु-
ज्यते इत्यन्ये । वक्तु । वक्तात् । वग्धि । वक्तात् । अवक् । अवो-
चत् । उवाच । ऊचतुः । उवाचिय । उवक्थ । उच्यात् । वक्ता ।
मृजौक् थृद्धौ । ३५ ॥

मृजोऽस्य वृद्धि. ॥ ४ । ३ । ४२ ॥

गुणे सति ॥ मार्ष्टि । मृष्ट. ॥

ऋत. स्वरे वा ॥ ४ । ३ । ४३ ॥

मृजेः मृत्यये वृद्धिः ॥ मार्जन्ति । मृजन्ति । मार्शि । मृज्यात् ।
मार्ष्टु । मृष्टात् । मार्जन्तु । मृजन्तु । मृष्टि । मृष्टात् । अमार्ष्टु-इ ।
अमार्जन् । अमृजन् । अमार्ष्टु-इ । अमार्जन्ति । अमार्ष्टात् । ममार्ज ।
ममार्जतुः । ममृजतुः । मार्जिता । मार्ष्टा । सस्तुक् स्वप्ने । ३६ ॥

सस्ति । असस्तीत् । विदक् ज्ञाने । ३७ ॥ वेत्ति । वित्तः ॥

तिवां णवः परस्मै ॥ ४ । २ । ११७ ॥

वेत्तेर्वा ॥ वेद । विदतु । वेत्य ॥

पञ्चम्या कृग् ॥ ३ । ४ । ५२ ॥

वेत्तेः परस्याः पञ्चम्या* किदाम् वा स्यात् आमन्ताच्च पञ्च-
म्यन्त-कृगनुप्रयुज्यते ॥ विदां करोतु । वेत्तु । अवेत्-द् । आवित्ताम् ।
अविदु । अवे । अवेत्-द् । अवेदीत् ॥

वेत्ते कित् ॥ ३ । ४ । ५१ ॥

परोक्षायाम्या कृभ्वस्ति चानु तदन्तम् ॥ विदाञ्चकार ।
विवेद । वेदिता । हनक् हिंसागत्यो । ३८ ॥ हन्ति । मणिहन्ति ॥

यमिरमिनमिगमिहनिमनिवनतितनादेर्धुटि

द्विति ॥ ४ । २ । ५५ ॥

उरु ॥ इत् । घ्नन्ति । हसि । हन्मि ॥

वमि वा ॥ २ । ३ । ८३ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्याद्रादे परस्य हन्तेर्नो ण* ॥ महण्मि ।
महण्मि । हन्यात् ॥

हन ॥ २ । ३ । ८२ ॥

अदुरुपसर्गान्त स्याद्रादे परस्य नो ण ॥ महण्यात् । हन्तु ।
हतात् । जहि । अहन् । अघ्नन् ।

अद्यतन्यां वा स्वात्मने ॥ ४ । ४ । २२ ॥

विषये ह्नो घष ॥ इट ईतीति सिञ्जलोपे । अघधीत् ।
अल्लुक स्थानित्वात् वृद्धिः ॥

त्रिणवि घन् ॥ ४ । ३ । १०१ ॥

हन्तेः ॥ घातोऽपवादः । जघान ॥

अडे हिहनो हो घः पूर्वात् ॥ ४ । १ । ३४ ॥

द्वित्वे सति ॥ जघ्नतुः । जघनिय । जघन्य ॥

हनो वध आशिष्यञौ ॥ ४ । ४ । २१ ॥

विषये ॥ वध्यात् । हन्ता । हनिष्यति । वशक् फान्तौ । ३९ ॥ वृष्टि ॥

वशेरयटि ॥ ४ । १ । ८३ ॥

सस्वरान्तःस्थाः कृति ष्ट्व् ॥ उष्टः । असक् ष्ट्वि । ४० ॥

श्रास्त्योर्लुक् ॥ ४ । २ । ९० ॥

अतः शित्यधिति ॥ स्तः । सन्ति ॥

अस्ते सि हस्त्वेति ॥ ४ । ३ । ७३ ॥

सःप्रत्यये लुक् ॥ असि । स्य* । स्यात् ॥

प्रादुरूपसर्गाद्यस्वरेऽस्ते ॥ २ । ३ । ५८ ॥

नाम्पादेः सः य* प्रत्यये ॥ प्रादुःप्यात् । प्रादुःपन्ति । पाधि ।
प्रासीत् । आस्ताम् ॥

अस्तिनुवोर्भवचावशिति ॥ ४ । ४ । १ ॥

अभूत् ॥ बभूव । पसक् स्वप्ने । ४१ ॥ सस्ति । सस्त ।
यद्भृष् च । ४२ ॥ यद्भृषन्ता अपि धातवोऽदादौ बोध्याः ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

॥ अथात्मनेपदिनः ॥

इङ्क् अध्ययने । १ ॥ नित्यमाधिपूर्वोऽयम् । अधीते । अधी-
याते । अधीयीत । अधीयीयाताम् । अधीताम् । अधीयाताम् ।
अध्ययै । अध्यययावहै । अध्यैत । अध्यैयाताम् । अध्यैयत । अध्यैयि ।
अध्यैवहि ॥

वाऽद्यतनीक्रियातिपत्योर्गीङ् ॥ ४ । ४ । २८ ॥

इङ् ॥ अध्यगीष्ट । अध्यैष्ट ॥

गा परोक्षायाम् ॥ ४ । ४ । २६ ॥

विपये इङ् ॥ अधिजगे । अभ्येपीष्ट । अभ्येता । अभ्येप्यते ।
अध्यगीप्यत । अध्यैप्यत । शीङ्क् स्वप्ने । २ ॥

शीङ् ए, शिति ॥ ४ । ३ । १०४ ॥

शेते ॥ शयाते ॥

शीङो रत् ॥ ४ । २ । ११५ ॥

आत्मनेपदस्यस्यान्तः ॥ शेरते । अशयिष्ट । इनुङ्क् अपनयने ।
३ ॥ इनुते । ष्टौर् प्राणिगर्भविमोचने । ४ ॥ मूते ॥

सूतेः पञ्चम्याम् ॥ ४ । ३ । १३ ॥

गुणो न ॥ सुवै । असापिष्ट । असोष्ट । औदित्वादिह विकल्पवाधित्वा ॥

उवर्णात् ॥ ४ । ४ । ५८ ॥

एकस्वराद्धातोर्विहितस्य कित आदिरिण्ण ॥ इति निषेधे माप्ते परत्यात् स्कुसवृभृ इति नित्यमिंदि, सुपुविपे । सुपुविद्धे । सुपुविध्वे । पृचैह् पृजुह् पिजुकि सपर्चने । ५ ॥ वृजैकिं वर्जने । ६ ॥ णिजुकिं विशुद्धौ । ७ ॥ शिजुकि अव्यक्ते शब्दे । ८ ॥ ईडिक् स्तुतौ । ९ ॥

ईशीड सेध्वेस्वध्वमो ॥ ४ । ४ । ८७ ॥

आदिरिट् ॥ ईडिपे । ईडिध्वे । ईडिष्व । ईडिध्वम् । स्वसाहचर्यात् पञ्चमोध्वम एव ग्रहणम् । तेन ह्यस्तन्याम् ऐहङ्गम् ॥ ईरिक् गतिकम्पनयो । १० ॥ ईर्त । ईराचक्रे । ईशिरू ऐश्वर्ये । ११ ॥ ईष्टे । ईशिपे । ईशिध्वे । ईशिष्व । ईशिध्वम् ॥ वसिक् आच्छादने । १२ ॥ वस्ते । वदध्वे । आड शासूकि इच्छायाम् । १३ ॥

आडः ॥ ४ । ४ । १२० ॥

शास्त् आसु क्वावेव इस् ॥ अस्य नियमार्थत्वादिह न । आशास्ति । आसिक् उपवेशने ॥ १४ ॥ आस्ते । आसिष्ट । आसाचक्रे । कसुकि गतिसातनयो । १५ ॥ कस्ते । अयमनुदिदपि । कस्ते । तालव्यान्तोऽपि । कष्टे । कसे । कड्डे । णिसुकि जुम्बने । १६ ॥ निस्ते । चभिक् व्यक्तायां राचि । १७ ॥ दर्शनेऽप्यन्ये । आचष्टे । आचसे । आचड्डे ।

चक्षो वाचि कशांग् ख्यांग् ॥ ४ । ४ । ४ ॥

अगिति विषये ॥ अग्नासीत् । अग्नासीत् । अग्नास्त ।
अग्नाम्न । अग्नात् । अग्नात् । विषयसप्तमीविज्ञानात् अग्-
नेयम् । अग्नेयम् । याचीति किम् ? । शोधे विचक्षण ।

नवा परोक्षायाम् ॥ ४ । ४ । ५ ॥

आचक्षौ ॥ आचक्षौ । आचक्षौ । आचक्षुः । आचक्षुः ।
आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः ।
आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः । आचक्षुः । २ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

उर्णुग् आत्रादने । १ ॥

वोर्णो ॥ ४ । ३ । ६० ॥

अद्गुक्तस्य व्यञ्जनादौ रित्यौ ॥ उर्णोति । उर्णोति । उर्णुत ।
उर्णोतु । उर्णोतु ।

न दिस्यो ॥ ४ । ३ । ६१ ॥

उर्णेनेरौ ॥ और्णोत् । और्णोत् ।

वोर्णुग सेटि ॥ ४ । ३ । ४६ ॥

मिचि परस्मैपदे वृद्धि ॥

वोर्णो ॥ ४ । ३ । १९ ॥

इद् द्वित् ॥ और्णावीत् । और्णावीत् । और्णुवीत् ।

स्वरादेर्द्वितीय ॥ ४ । १ । ४ ॥

पुक्तिभाज एकस्वरो द्विः॥ माक् तु स्वरे स्वरविधेरित्येव । आटिदत् ॥

अयि र. ॥ ४ । १ । ६ ॥

स्वरादेर्भातोर्द्वितीयस्यांशस्यैकस्वरस्य सयोगादिर्द्विर्न स्यात् ॥
गत्वस्यासिद्धत्वान्नुशब्दस्य द्वित्वम् । ऊर्णुनाव । ऊर्णुनुवत् ।
ऊर्णुनुविथ । ऊर्णुनविथ । ऊर्णुयात् । ऊर्णुविता । ऊर्णविता ।
ऊर्णुते । और्णुविष्ट । और्णविष्ट । षुग्क् स्तुतौ । २ ॥ स्तौति ।

उपसर्गात् सुग्सुवसोस्तुस्तुभोऽट्थप्यद्वित्वे ॥

२ । ३ । ३९ ॥

नाम्यादे स' प् स्यात् ॥ अभिष्यौति । स्तवीति । स्तुते ।
स्तुराते । अस्तौत् । अस्तवीत् । पर्यष्यौत् । पर्यस्तौत् । अस्तुत ।

धूग्सुस्तोः परस्मै ॥ ४ । ४ । ८५ ॥

सिच आदिरिट् ॥ छ इति सुमात्रस्य ग्रहणम् । अस्तावीत् ।
अस्तोष्ट । तुष्टाव । तुष्टोथ । तुष्टुवे । धूग्क् व्यक्तायां वाचि । ३ ॥

ध्रूग्. पञ्चानां पञ्चाहश्च ॥ ४ । २ । ११८ ॥

तिवादीनां यथासङ्गथ णवादयो वा स्युस्तप्रोगे ध्रूग् ॥ आह ।
आहत् । आहु । नहाहोर्द्धतायिति दृश्यते । आत्थ । आहधु । पक्षे ॥

ध्रूत्. परादि. ॥ ४ । ३ । ६३ ॥

व्यञ्जनादी विधि ईद् ॥ ध्रवीति । ध्रूत्. । ध्रुवन्ति । अन्ति-
ध्रुवोरिति वचि । अयोचत् । अयोचत । उवाच । ऊचे । द्विर्पाक्

अमीतौ । ४ ॥ द्वेष्टि । द्विष्टे । अद्वेष्ट् । अद्वेष्ट् । अद्विष्टुः । अद्विष्टन् ।
 अद्विष्टत् । अद्विष्टत । दुर्द्विक् क्षरणे । ५ ॥ दोग्धि । दुग्धे । घोसि ।
 धुसे । अधोक् । अधोक् । अदुग्ध । अधुसत् । दुहद्विद्वल्लिहगुह
 इति सको लुकि । अदुग्ध । पसे । अधुसत । दुदोह । दुदुहे ।
 दोग्धा । दिर्द्विक् लेपे । ६ ॥ देग्धि । दिग्धे । लिर्द्विक् आस्वादाने ।
 ७ ॥ लेदि । लीदे । लीद । लीदि । अलेष्ट् । अलेष्ट् । अलीद ।
 अलिषत् । अलीद । अलिषत ।

॥ इति उभयपदिन ॥

॥ अथादायन्तर्गणो ह्वादि ॥

हृक् दानादनयो । १ ॥ दानमिह हविष्पक्षेप ॥

हव. शिति ॥ ४ । १ । १२ ॥

द्वि ॥ जुहोति । जुहुत । अन्तो नो जुक् । द्विणोरप्विति
 व्यौ । जुहति । जुहुधि । जुह्वानि । अजुहोत् । अजुहवृत् । अहौपीत् ॥

भीहीभृहोस्तिव्वत् ॥ ३ । ४ । ५० ॥

परोक्षायाम् वा आमन्नाच परे कृभ्यस्तयः परोक्षान्ता
 अनुप्रयुज्यन्ते ॥ जुहवाश्चरार । जुहाव । जुहविथ । जुहोथ ।
 जुहुवे । ओहार् त्यागे । २ ॥ जहाति ॥

हाक् ॥ ४ । २ । १०० ॥

व्यञ्जनाद्यौ गित्त्विति आत् इर्त्ता ॥ जहित्. । पसे ॥

एयामीर्व्यञ्जनेऽदः ॥ ४ । २ । ९७ ॥

द्वन्द्वुक्तजक्षपञ्चतः श्रश्चात्. शित्यविति व्यञ्जनादावी. स्यात्
न तु दासङ्गस्य । जहीत् । श्रश्चात् इत्यालुकि । जहाति ॥

यि लुक् ॥ ४ । २ । १०२ ॥

शिति हाकोन्तस्य ॥ जघात् ॥

आ च हौ ॥ ४ । २ । १०१ ॥

हाक ईर्वा ॥ जहाटि । जट्टिटि । जहीहि । जहिता । जहीता ।
अजहात् । अहासीत् । जहौ । हेयात् । विभीक् भये । ३॥ विभेति ।

भियो नवा ॥ ४ । २ । ९९ ॥

व्यञ्जनादौ शित्पवति इः ॥ विभितः । विभीतः । विभ्यति ।
विभीयात् । विभियात् । अभैपीत् । भीहीत्यामि । विभयाञ्चकार ।
विभाय । हीक् लज्जायाम् । ४ ॥ जिह्रेति । जिह्रीत् । जिह्रियति ।
अहैपीत् । जिह्रयाञ्चकार । जिहाय । पृक् पालनपूरणयो । ५ ॥

पृभृमाहाडामि ॥ ४ । १ । ५८ ॥

शिति द्वित्वे पूर्वस्य ॥ पिपत्ति । पिपृत । पिप्राति । केचित्तु
दीर्घान्तमिमे पठन्ति । तन्मतसहृहार्थन्तु पृश् ऋश्चेति विग्रह । अत
एव च बहुवचनम् । अत्र पक्ष ।

ओष्ठयादुर् ॥ ४ । ४ । ११७ ॥

धातो परस्य ऋत्. कृति ॥ भ्वादेर्नामिन इति दीर्घे । पिपूर्त् ।
पिपुरति । पिपृयात् । पिपर्त्तु । पिपृतात् । अपार्पीत् । मतान्तरे ।

पिपृर्यात् । पिपृर्त्तु । पिपृर्त्तात् । अपारीत् ।

ऋ शृदृप्र. ॥ ४ । ४ । २० ॥

परोक्षायां वा ॥ पमृत् । पक्षे स्क्वृष्टृत् इति गुणे पपरत् ।
मियात् । पक्षे पूर्यात् । पर्त्ता । पक्षे, परिता । परीता । परिप्यति ।
पक्षे, परिप्यति । परीप्यति । ऋक् गतौ । ६ ॥ द्वित्वे पूर्वस्येत्वे द्वितीयस्य
गुणे पूर्वस्येयादेशे । इयर्त्ति । इयृत् । इयति । इयृयात् । इयर्त्तु । इयृतात् ।
इयृष्टि । इयराणि । ऐय । ऐयृताम् । ऐयत् । सत्यर्त्तैर्वैत्यद् । आरत् ।
आपीत् । आर । आरत्तु । ऋद्वन्पेद इतीटि । आरिथ । अर्यात् ।
अर्त्ता । अरिप्यति ।

॥ इति परस्मैपदिन ॥

ओहांङ्क् गतौ । १ ॥ जिहीते । जिहाते । जिहते । जिहीत ।
जिहीताम् । अजिहीत । अहास्त । जहे । हासीष्ट । माङ्क् मानश-
ब्दयो । २ ॥ मिमीते । इत्यात्मनेपदिनौ । हुदांक् दाने । १ ॥ ददाति ।
मणिददाति । दत्त. । ददति । दत्ते ।

हौ द ॥ ४ । १ । ३१ ॥

दासन्नरुस्य हायेर्न च द्वि ॥ देहि । हाविति व्यक्तिर्निर्देशादिह
न । दत्तात् । अदत्तात् । अदत्ताम् । अदत्त । अदात् । अदित । ददौ ।
ददे । देयात् । दासीष्ट । हुधांक् धारणे च । २ ॥ मणिदधाति ।

धागस्तथोश्च ॥ २ । १ । ७८ ॥

चतुर्थान्तस्य दादेरादेर्दस्य सध्वो प्रत्यययोश्चतुर्थः॥ धत्त । अत्रास-
द्विधिन्वाद्घनसामर्थ्याद्वाऽऽतो लोपस्य न स्थानिरुद्धावः । अनुबन्धनि-
र्देश किम् । “तिवा शयानुबन्धेन निर्दिष्टं यद्गणेन च एकस्वरनिमित्तं च
पञ्चैतानि न यद्भ्रुपि ॥१॥” इति न्यायात् यद्भ्रुवन्तस्य माभूत् । के-
चित्तु यद्भ्रुवन्तस्यापीच्छन्ति । चतुर्थान्तस्येत्येव । दधाति । दधाति ।
धेहि । अदधात् । अधत्ताम् । धत्ते । अधात् । अधित । दुद्भृग्क्
पोपणे च । ३॥ विभर्त्ति । विभृते । अविभ । अविभृताम् । अविभरुः ।
अविभृत । अभापीत् । अभृत । विभराचकार । वभार । वमर्थ ।
वभृव । विभराचक्रे । वभ्रे । भ्रियात् । भृपीष्ट । णिजूकी शौचे च । ४॥

निजां शित्येत् ॥ ४ । १ । ५७ ॥

निजिविजिविपां शिति द्विस्वे पूर्वस्यैत् ॥ नेनेक्ति । नेनेक्ते ।

द्व्युक्तोपान्त्यस्य शिति स्वरे ॥ ४ । ३ । १४ ॥

नामिनो गुणो न ॥ नेनेजानि । नेनेजै । जनेनेक्-न् । अनेनेक्ति ।
अनेनेजत् । अनैक्षीत् । अनेक्ते । अनिक्षाताम् । विजूकी पृथग्भावे । ५॥
वेवेक्ति । वेवेक्ते । विप्टृकी व्याप्तौ । ६॥ वेवेष्टि । वेवेष्टे । अवेवेष्ट-इ ।
अवेवेष्टि । अविपत् । अविक्षत् ।

॥ इत्युभयपदिन ॥

एत् हाट्थम् ॥ अन्यत्रेमे धातवोऽपि सन्ति ॥ घृक् क्षरणदीप्त्यो ।
इक् मसद्यकरणे । सृक् गतौ । समर्त्ति । भसक् भर्त्सनीदीप्त्योः ।
वभस्ति । फिक् फितक् ज्ञाने । चिकेति । चिकेत्ति । तुरक् त्वग्णे ।

स्तुतोर्षि । धिपक् शब्दे । दिधेष्टि । धनक् धान्ये । दधन्ति । जनक्
जनने । जजन्ति । गाक् स्तुतौ । जिगाति । जिगात । जिगति ॥

इति श्रीतपोगञ्जाचार्यविजयदेवसूरिप्रियसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतष्टद्धिचन्द्रापरनामष्टद्धिविजयचरणकमलमि-
लिन्दायमानान्तेवासिसविम्नशास्त्रीयतपोगञ्जाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुद्वेममभाषामुत्तरार्द्धेऽदादय ॥

॥ अथ दिवादय. ॥

दिचूच् क्रीडाजयेच्छापणियुतिस्तुतिगतिषु । १॥

दिवादे इय ॥ ३ । ४ । ७२ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ भ्वादेरितिदीर्घे । दीव्यति । दीव्येत् ।
अदेवीत् । जृप् जृप्च् जरसि । २॥ ऋनां द्वितीर् । जीर्यति । अजरत् ।
अजारीत् । जजार । स्मृञ्जत इति गुणे । जृभ्रमेत्येत्वे । जेरत् ।
जजरत् । जीर्यात् । जरीता । जरिता । शौच् तक्षणे । ३ ॥

ओत उये ॥ ४ । २ । १०३ ॥

धातोर्लृच् ॥ श्यति । अशान् । अशासीत् । शाता । दौच् छौच्
छेदने । ४॥ पौच् अन्तर्मणि । ५॥ स्यति । त्रीडच् लज्जायाम् । ६॥
नृतैच् नर्तने । ७॥

कृतचृतनृतछृदत्तदोऽसिच सादेर्वा ॥ ४ । ४ । ५० ॥

स्तायश्चित आदिरिट् ॥ नर्त्तिष्यति । नत्स्यति । कुपच् पूति-

भावे । ८ ॥ पुषच् हिंसायाम् । ९ ॥ शुषच् परिवेष्टने । १० ॥ राषच्
दृष्टौ । ११ ॥ दृष्टेरन्यत्र राध्नोति । व्यषच् ताडने ॥ १२ ॥

ज्याव्यध' कृति ॥ ४ । १ । ८१ ॥

सस्वरान्त'स्था च्छत् ॥ विध्यति । अव्यात्सीत् । विव्याथ । विविधत्तुः ।
क्षिपच् भरणे । १३ ॥ पुष्पच् विकसने । १४ ॥ तिम तीम छिम छीमच्
आर्द्रभावे । १५ ॥ पिषूच् इतौ । १६ ॥ परिपीव्यति । पर्यपीव्यत् । परि-
पिपेव । श्रिषूच् गतिशोपणयोः । १७ ॥ प्ठिवृ क्षिषूच् निरसने । १८ ॥
तिष्ठेव । तिष्ठेव । इषच् गतौ । १९ ॥ इयेप । एपिता । इच्छेति-
निर्देशान्नेह सहलुभेच्छेतीइविकल्पः । ऊदिदयमित्यन्ये । इष्ट्वा ।
एषित्वा । इष्ट् । इष्टवान् । णसूच् निरसने । २० ॥ ऋसूच् ऋतिदी-
प्तयो । २१ ॥ ऋसैच् भये । २२ ॥ भ्रासभ्लासेति वा श्ये । ऋस्यति ।
ऋसति । ऋभ्रमेति वैत्वे । ऋसत् । तऋसत् । व्युसच् दाहे । २३ ॥
पान्तोऽयमित्यन्ये । अव्योसीत् । पह पुहच् शक्तौ । २४ ॥ ससाह ।
सेहत् । पुषच् पुष्टौ । २५ ॥ लृदिदित्यदि । अपृषत् । उचच् सम-
वाये । २६ ॥ औचत् । लुटच् विलोडने । २७ ॥ प्विदांच् गात्रम-
क्षण्ये । २८ ॥ क्लिदौच् आर्द्रभावे । २९ ॥ मिपिदाच् स्नेहने । ३० ॥

मिद श्ये ॥ ४ । ३ । ५ ॥

उपान्त्यस्य गुणः ॥ मेद्यति । मिक्षिदाच् मोचने च । ३१ ॥
क्षुषच् बुध्क्षायाम् । ३२ ॥ क्षुषच् शौचे । ३३ ॥ क्षुषच् कोपे । ३४ ॥
पिषूच् सराद्धौ । ३५ ॥ असिषत् । रषूच् दृष्टौ । ३६ ॥ आर्षत् ।
शृषूच् अभिकाङ्क्षायाम् । ३७ ॥ अशृषत् । रषौच् हिंसा-
सराद्धयोः । ३८ ॥

रध इटि तु परोक्षायामेव ॥ ४ । ४ । १०१ ॥

स्वरात्परः स्वरादौ प्रत्यये नोऽन्त ॥ ररन्ध ररन्धतुः । ररधिथ
ररन्धिव । ररधिता । ररद्धा । ररधौच् मीतौ । ४९ ॥ ररप्यति । अत्रा-
प्सीत् । आताप्सीत् । अतपीत् । अरुपत् । ररधौच् ररधमोहनयो । ४० ॥
रुपच् प्रोषे । ४१ ॥ रुपच् व्यावृत्तये । ४२ ॥ रुप रूप रुपच्
विमोहने । ४३ ॥ ररिपच् ररेपे । ४४ ॥ ररुपच् समुच्चयै । ४५ ॥
रुमच् गाढर्ये । ४६ ॥ रलोभिता । रलोन्धा । रुमच् सञ्चलने । ४७ ॥
णभ तुभर् हिंसायाम् । ४८ ॥ नशौच् अदर्शने । ४९ ॥ नश्यति ।

नश श ॥ २ । ३ । ७८ ॥

अदुरुपसर्गान्त स्याद्रादे परस्य नो णः ॥ मणश्यति । श इति
फिम् ? मनष्ट । नशरणोपदेशत्वात् पूर्वणासिद्धेर्विध्यर्थमिदम् ।

नशनेश् वाऽडि ॥ ४ । ३ । १०२ ॥

अनेशत् । अनशत् ।

नशो घुटि ॥ ४ । ४ । १०९ ॥

स्वरात्परः प्रत्यये नोऽन्त ॥ नष्टा । नशिता । नश्यति । न-
शिप्यति । नुशच् श्लेषणे । ५० ॥ नुश्रु अश्रुच् अधपतने । ५१ ॥
नृशच् धरणे । ५२ ॥ नृशच् तनुले । ५३ ॥ नृपच् शोषणे । ५४ ॥
दुपच् वैकृत्ये । ५५ ॥ श्लिपच् आलिङ्गने । ५६ ॥

श्लिप. ॥ ३ । ४ । ५६ ॥

अनितोऽद्यतन्या सन् ॥ अश्लिपत् । पुण्यादित्वादादि प्राप्ते वच-
नम् । पुरस्तादपवादा अनन्तरान्विधीन् बाधन्ते नोचरान् इत्यरु
एष बाधा न विच । आश्लेपि कन्या देवदत्तेन । अनिट इत्येव ।

श्लिष्ट दाहे इत्यस्य अश्लेपीत् । अपाक्षीदित्यर्थः ।

नासत्त्वाश्लेषे ॥ ३ । ४ । ५७ ॥

वर्तमानात् श्लिपः सक् ॥ समश्लिपद् गुरकुलम् । उपाश्लिप-
ज्जतु च काष्ठं च । पृथग्योगात् पूर्वेणापि प्राप्त प्रतिपिध्यते । व्यत्य-
श्लिषत काष्ठानि । असत्त्वाश्लेषे इति किम् ? व्यत्यश्लिषन्त मिथु-
नानि । प्लुपूच् दाहे । ५७ ॥ अतूदिदयमित्येके । अितृपच् पिपा-
सायाम् । ५८ ॥ तुप हृषच् तुष्टौ । ५९ ॥ रूपच् रोषे । ६० ॥
प्युप् प्युस् पुमच् विभागे । ६१ ॥ विसच् प्रेरणे । ६२ ॥ क्लसच्
श्लेषे । ६३ ॥ असूच् क्षेपणे । ६४ ॥ अस्यति । आस्थत् । यमूच्
प्रयत्ने । ६५ ॥ यस्यति । यसाति । सयस्यति । सयसाति । जमूच्
मोक्षणे । ६६ ॥ हिंसार्थोऽप्ययमित्येके । तसू दसूच् उपक्षये । ६७ ॥
वसूच् स्तम्भे । ६८ ॥ वुसच् उत्सर्गे । ६९ ॥ मुसच् खण्डने । ७० ॥
मसैच् परिणामे । ७१ ॥ शमू दमूच् उपशमे । ७२ ॥

शाम्ससकस्य इये ॥ ४ । २ । १११ ॥

दीर्घः ॥ शाम्यति । प्रणिशाम्यति । अशमत् । तमूच् कारुक्षा-
याम् । ७३ ॥ श्रमूच् खेदतपसोः । ७४ ॥ भ्रमूच् अनवस्थानोऽप्यम् । ७५ ॥
भ्राम्यति । भ्रामति । भ्रेमतु । वभ्रमतुः । क्षमौच् सहने । ७६ ॥ क्षाम्यति ।
क्षमिता । क्षन्ता । मदैच् हर्षे । ७७ ॥ क्लमूच् ग्लानौ । ७८ ॥ क्लाम्यति ।
क्लामति । अहमत् । मूहौच् वैचित्ये । ७९ ॥ मोहिता । मोग्धा ।
मोदा । द्रुहौच् निर्वासायाम् । ८० ॥ द्रोहिता । द्रोग्धा । द्रोदा ।
प्युहौच् उद्विरेणे । ८१ ॥ प्यिहौच् प्रीतौ । ८२ ॥ वृत् पुपादिः ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

रध इटि तु परोक्षायामेव ॥ ४ । ४ । १०१ ॥

स्वरात्परः स्वरादौ प्रत्यये नोऽन्त ॥ ररन्ध ररन्धतुः । ररन्धिया
ररन्धिव । रधिता । रद्धा । रृषौच् प्रीतौ । ३९ ॥ रृप्यति । अत्रा-
प्सीत् । आताप्सीत् । अतर्षीत् । अतृपत् । रृषौच् हर्षमोहनयो । ४० ॥
कृपच् क्रोधे । ४१ ॥ गुपच् व्याकुलत्वे । ४२ ॥ युप रूप लुपद्
विमोहने । ४३ ॥ डिपच् क्षेपे । ४४ ॥ षुपच् समुच्छ्राये । ४५ ॥
लुमच् गाढ्ये । ४६ ॥ लोभिता । लोन्धा । क्षुमच् सञ्चलने । ४७ ॥
णभ तुभच् हिंसायाम् । ४८ ॥ नशौच् अदर्शने । ४९ ॥ नश्यति ।

नश श ॥ २ । ३ । ७८ ॥

अदुरुपसर्गान्त स्याद्वादे परस्य नो णः ॥ प्रणश्यति । श इति
किम् ? प्रनष्टः । नशरणोपदेशत्वात् पूर्वेणासिद्धेर्विध्यर्थमिदम् ।

नशेर्नेश् वाऽडि ॥ ४ । ३ । १०२ ॥

अनेशत् । अनशत् ।

नशो धुटि ॥ ४ । ४ । १०९ ॥

स्वरात्परः प्रत्यये नोऽन्तः ॥ नष्टा । नशिता । नह्यति । न-
शिप्यति । कुशच् श्लेषणे । ५० ॥ भृशू भ्रंशूच् अधःपतने । ५१ ॥
वृशच् वरणे । ५२ ॥ कृशच् तनुत्वे । ५३ ॥ शृपच् शोषणे । ५४ ॥
दुपच् वैकृत्ये । ५५ ॥ श्लिषच् आलिङ्गने । ५६ ॥

श्लिष ॥ ३ । ४ । ५६ ॥

अनिटोऽथतन्यां सक् ॥ अश्लिषत् । पुण्यादित्वादादि प्राप्ते वच-
नम् । पुरस्तादपवादा अनन्तरान्विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् इत्यङ्
एष घाभा न विच । आश्लेपि कन्या देवदत्तेन । अनिट इत्येव ।

श्लिषू दाहे इत्यस्य जश्लेपीत् । अधासीदित्यर्थः ।

नासत्वाश्लेपे ॥ ३ । ४ । ५७ ॥

वर्तमानात् श्लिषः सक् ॥ समश्लिषद् गुरुकुलम् । उपाश्लिष-
ज्जत्तु च काष्ठ च । पृथग्योगात् पूर्वेणापि प्राप्त मतिपिच्यते । व्यत्य-
श्लिषत काष्ठानि । असत्त्वाश्लेपे इति किम् ? व्यन्यश्लिषन्त मिधु-
नानि । प्लुषूच् दाहे । ५७ ॥ अनूदिदयमित्येके । अितृपच् पिपा-
सायाम् । ५८ ॥ तुष हृषच् तुष्टौ । ५९ ॥ रूपच् रोपे । ६० ॥
प्युप् प्युस् पुसच् विभागे । ६१ ॥ विसच् प्रेरणे । ६२ ॥ कुसच्
श्लेपे । ६३ ॥ असूच् क्षेपणे । ६४ ॥ अस्यति । आस्यत् । यमूच्
प्रयत्ने । ६५ ॥ यस्यति । यसति । सयस्यति । सयसति । जमूच्
मोक्षणे । ६६ ॥ हिंसार्थोऽप्ययमित्येके । तसू दमूच् उपक्षये । ६७ ॥
वसूच् स्तम्भे । ६८ ॥ वुसच् उत्सर्गे । ६९ ॥ मुसच् खण्डने । ७० ॥
ममैच् परिणामे । ७१ ॥ शमू दमूच् उपशमे । ७२ ॥

शमससकस्य श्ये ॥ ४ । २ । १११ ॥

दीर्घः ॥ शाम्यति । मणिशाम्यति । अशमत् । तमूच् काङ्क्षा-
याम् । ७३ ॥ श्रमूच् खेदतपसोः । ७४ ॥ भ्रमूच् अनवस्थाने । ७५ ॥
भ्राम्यति । भ्रामति । भ्रमतु । बभ्रमतुः । क्षमौच् सहने । ७६ ॥ क्षाम्यति ।
क्षमिता । क्षन्ता । मदौच् हर्षे । ७७ ॥ क्लमूच् ग्लानौ । ७८ ॥ क्लाम्यति ।
क्लामति । अक्लमतु । मुहौच् वैचित्ये । ७९ ॥ मोहिता । मोग्धा ।
मोदा । द्रुहौच् निर्घासायाम् । ८० ॥ द्रोहिता । द्रोग्धा । द्रोडा ।
प्युहौच् उद्दिरणे । ८१ ॥ प्णिहौच् मीतौ । ८२ ॥ इत् पुपादिः ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

पूढौच् प्राणिमसवे । १ ॥ सूयते । असविष्टा असोष्टि । सुपुविपे ।
सुपुविवहे । सविता । सोता । दूच् परितापे । २ ॥ दीङ्च्
क्षये । ३ ॥ दीयते ॥

यवकृति ॥ ४ । २ । ७ ॥

विपये दीड आत् ॥ अदास्त ॥

दीय् दीड कृति स्वरे ॥ ४ । ३ । ९३ ॥

अशिति ॥ दिदीये । दाता । धीङ्च् अनादरे । ४ ॥
धीयते । अपेष्ट । दिभ्ये । मीङ्च् हिंसायाम् । ५ ॥ रीङ्च् श्रवणे
६ ॥ लीङ्च् श्लेषणे । ७ ॥

लीङ्गलिनोर्वा ॥ ४ । २ । ९ ॥

यपि खलचल्वजितेऽङ्किति च विपये आत् ॥ अन्नास्त ।
अलेष्ट । लिल्ये । लेता । लाता ॥ डीङ्च् गतौ । ८ ॥ विहायसा
गतावित्यन्ये । व्रीङ्च् वरणे । ९ ॥ अत्रेष्ट । वृत् स्वादि । तत्फल तु
क्तयोस्तस्य नच्वम् । पीङ्च् पाने । १० ॥ ईङ्च् गतौ । ११ ॥
ईयते । अयाश्चक्रे । मीङ्च् प्रीतौ । १२ ॥ युजिच् समाधौ । १३ ॥
अयुक्त । मूर्जिच् विसर्गे । १४ ॥ अमृष्ट । अमृक्षताम् । मृत्सीष्ट ।
मृष्टा । वृत्चि वरणे । १५ ॥ अवर्त्तिष्ट । वावृत् इत्यन्ये । पर्दिच्
गतौ । १६ ॥ मणिपत्रते ।

जिच् ते पदस्तलुकू च ॥ ३ । ४ । ६६ ॥

कर्त्तर्यत्रन्या ॥ अपादि । अपत्साताम् । पेदे । पत्सीष्ट । विदिच्
सत्तायाम् । १७ ॥ अविच । विदिच् दैन्ये । १८ ॥ युधिच्
सम्पहारि । १९ ॥ अयुत्त । युत्सीष्ट । अनो रुधिच् कामे । २० ॥

शुष्मं मानिञ्च ज्ञाने । २१ ॥ अबोधि । अंबुद्धे । अध्वत्साताम् ।
अनिञ्च प्राणने । २२ ॥ जनैचिं प्रादुर्भावे । २३ ॥

जा ज्ञाजनोऽत्यादौ ॥ ४ । २ । १०४ ॥

शित्यनन्तरे ॥ जायते । अत्यादाविति किम् ? यद्ब्रह्मपि जजन्ति ।
दीपजनेति विचि ।

न जनवध. ॥ ४ । ३ । ५४ ॥

शौ कृति ङिणति च वृद्धि ॥ अजनि । अजनिष्ट । बधिरम बध-
बन्धन इत्यय सृष्टते । यस्य धीमत्सत इति वैरूप्य एव सन्नित्यतेऽ-
न्यत्र बधते इत्येव । भक्षकश्रेणास्ति बधकोऽपि न विद्यते । अन्ये त-
गणपठित बधि हिंसार्थं भन्यन्ते, मत्सुदाहरन्ति च ववाध । जज्ञे ।
जनिता । दीपैचि दीप्तौ । २४ ॥ अदीपि । अदीपिष्ट । तर्पिञ्च ऐश्वर्ये
वा । २५ ॥ तप धूप सन्ताप इत्यस्यै वैश्वर्ये दिवादित्वेमात्मन-
पदित्व च वा विधीयते । तप्यते । अतप्तौ । पक्षे ऐश्वर्येऽपि भवादित्वं
परस्मैपदित्व च । पुरैचि आप्यायने । २६ ॥ अपूरि अपूरिष्ट ।
धूरैर्ज्वरैचि जरायाम् । २७ ॥ धूरैर्गूरैचि गतौ । २८ ॥
शूरैचि स्तम्भे । २९ ॥ तूरैचि त्वरायाम् । ३० ॥ घूरादयो
हिंसायां च । ३१ ॥ चूरैचि दाहे । ३२ ॥ क्लिशिञ्च उपतापे । ३३ ॥
अक्लेशिष्ट । क्लिशिञ्च अल्पत्वे । ३४ ॥ फाशिञ्च दीप्तौ । ३५ ॥ वा-
शिञ्च शब्दे । ३६ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिन. ॥

शर्काञ्च मर्षणे ॥ अशाक्षीत् । अशक्त । शशाक । ३७ ॥

शुद्धैश्च पूतिभावे । २ ॥ अशोचीत् । अशुचत् । अशोचिष्ट । रठ्जीच्
 रागे । ३ ॥ शर्षीच् आक्रोशे । ४ ॥ मृषीच् तितिक्षायाम् । ५ ॥
 अमर्षीत् अमर्षिष्ट । णर्हीच् बन्धने । ६ ॥ मणशति । मणशते ।
 अनात्सीत् । अनद्ध । ननाह । नेहे ॥ इत्युभयपदिन ॥ दिवादिर्ध्वा-
 दिवदाकृतिगण , तेन क्षीयते मृग्यति इत्यादि ।

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराम-
 तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विविजयचरणकमलामि-
 लिन्दायमानान्तेवासिसविग्मशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिविरचितायां लघुहेममभाष्याष्टतराद्धे दिवादय ॥

॥ अथ स्वादि ॥

पुग्द् अभिपवे । १ ॥

स्वादे ङ्नु ॥ ३ । ४ । ७५ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ उञ्जोरिति गुणे । मुनोति । मुनुते ॥

वन्म्यऽविति वा ॥ ४ । २ । ८७ ॥

असयोगात् परो य उस्तस्य प्रत्ययसम्बन्धिनो लुक् ॥ मुन्वः ।
 मुनुवः । मुन्म । मुनुमः । मुनु । मुनुतात् । असावीत् । अभिपृणोति ।
 अभ्यपृणोत् । अभिमुपाव ।

सुग स्यसनि ॥ २ । ३ । ६२ ॥

स' ण ॥ अभिसोप्यति । पिग्द् बन्धने । ७ ॥ शिग्द्
 निशात्ने । ३ ॥ इमिग्द् मक्षेपणे । ४ ॥

मिग्मीगोऽखलचलि ॥ ४ । २ । ८ ॥

यप्यङ्किति च विषये आत् ॥ अमासीत् । अमास्त । ममौ ।

मिम्ये । चिग्ट् चयने । ५ ॥

चेः किर्वा ॥ ४ । १ । ३६ ॥

सन्परोक्षयोर्द्विच्ये सति पूर्वस्मात्परस्य ॥ चिकाय । चिचाय ।

चिक्ये । चिच्ये । धूग्ट् कम्पने । ६ ॥ अधावीत् । अधविष्ट ।

अधोष्ट । उदन्तोऽनिट् चायमित्येके । स्तृग्ट् आच्छादने । ७ ॥

अस्तापीत् ॥

सयोगाहत. ॥ ४ । ४ । ३७ ॥

धातोः परयोरात्मनेपदविषयसिजाशिपोरादिरिड्वा ॥ अस्तरिष्ट ।

अस्तृत । तस्तार । तस्तरे । स्तर्यात् । स्तरिपीष्ट । स्तृपीष्ट । कृग्ट्

हिंसायाम् । ८ ॥ अकापीत् । अकृत । वृग्ट् वरणे । ९ ॥ अघारीत् ॥

इट् सिजाशिपोरात्मने ॥ ४ । ४ । ३६ ॥

वृत आदिर्वा ॥ अवरीष्ट । अवरिष्ट । अहत । ववरिथ ।

ऋवर्णभ्र्यूर्णुगः कित्. ॥ ४ । ४ । ५७ ॥

एकस्वराद्धातोर्विहितस्य कित् आदिरिड्न् । वष्टये । वरि-
पीष्ट । वृपीष्ट ।

॥ इत्युभयपदिन. ॥

हिट् गतिवृद्धयो । १ ॥ महिणोति । निषाय । श्रुट् श्रवणे ।

२ ॥ गतावित्यन्ये । शृणोति । अधौपीत् । शुभ्राव । शुश्रुवट् ।

शुभोप । उदुट् उपतापे । ३ ॥ पृट् पीतौ । ४ ॥ स्पृट् पालने च ।

५ ॥ स्पृष्ट इत्येके । शफ्लंष्ट संवत् । ६ ॥ शपेनुबन्ति । शरंनुदि ।
अशफत् । तिक तिग पपष्ट हिंसायाम् । ७ ॥ आधावास्फन्दनेऽपी-
त्येके । सेपनुः । राध सार्पष्ट संतिद्धौ । ८ ॥

अवित्परोक्षासेट्थवोरे. ॥ ४ । १ । २३ ॥

राधेहिंसार्पस्य म्वरस्ये न च द्वि ॥ अपरेपेतुः । घप इत्येव ।
आंररोपत् । असात्सीत् । अपोपदेशोऽयम् । पोपदेशोऽयमित्येके
श्रंशुष्ट संद्वौ । ९ ॥ आध्नोत् । आनर्ष । आप्लंष्ट ध्याप्तौ । १० ।
आपत् । वृपष्ट मीणने । ११ ॥ छुम्नादित्वाण्णत्वामावे । उमोति
अतपीत् । दम्भुष्ट दम्भे । १२ ॥ दम्भोति । दिदम्भ ।

दम्भे. ॥ ४ । १ । २८ ॥

स्वरस्यावित्परोक्षार्यामेर्न च द्वि तद्योगे च नो छुक् ॥ देभत् ।

ये वा ॥ ४ । १ । २९ ॥

दम्भे स्वरस्यैर्न च द्वि तद्योगे च नो छुक् ॥ देभिर्य । देदम्भिय
; दम्भ्यात् । कृषुष्ट हिंसाकरणयोः । १३ ॥ कृणोति । अकृण्वीत्
चकृण्व । पिषुष्ट गर्तौ । १४ ॥ पिनोति । अपिन्वीत् । दिपिन्व
विधृपाट् मागलभ्ये । १५ ॥

॥ इति परस्मैपदिन ॥

शिषिट् आस्फन्दने । १ ॥ स्तिघ्नते । अशौटि व्याप्तौ । २ ॥
सहतिऽप्यन्ये । आशिष्ट । आष्ट । आनशे । अशिपीष्ट । असीष्ट ।

॥ इत्यात्मनेपदिनौ ॥

इति श्रीतपोरुद्राचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा

तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतश्रीष्टोद्विचन्द्रापरनामष्टोद्विविजयचरणकम-
लमिलिन्दापमानान्तेवासिसंविग्नशाखीपतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवि-
जयनेमिगूरिविराचितायां लघुहममभायां स्वादयः ॥

॥ अथ तुदादयः ॥

तुदीत् व्यथने । १ ॥

तुदादेः शः ॥ ३ । ४ । ८१ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ तुदति । तुदते । अतौत्सीत् । अतुत्त ।
अस्तीत् पाके । २ ॥

ग्रहवश्चभ्रस्जप्रच्छ ॥ ४ । १ । ८४ ॥

सस्वरान्तस्था क्किति गृत् ॥ भृजति ।

भृज्जो भर्ज् ॥ ४ । ४ । ६ ॥

अशिति वा ॥ अभाक्षीत् । अभ्राक्षीत् । अभष्ट अभ्रष्ट । बभर्ज ।
बभ्रज्ज । बभर्जिथ । बभर्ष्ट । बभ्रज्जिथ । बभ्रष्ट । परत्वाद्भर्जादेशेऽपि
स्यानिबन्धावात्पूर्वेण स्वरेण सह गृत् । भृज्यात् । भृज्ज्यात् । क्षिपीत्
मेरणे । ३ ॥ असैप्सीत् । असिप्त । दिशीत् अतिसर्जने । ४ ॥
अदिसत् । अदिसत । कृपीत् विलेखने । ५ ॥ अकाक्षीत् । अक्राक्षीत् ।
अकृषत् । अकृष्ट । अकृसत । मुञ्चृती मोक्षणे । ६ ॥

मुचादितृफट्टफगुफशुभोभ शे ॥ ४ । ४ । ९९ ॥

स्वरान्तः ॥ मुश्चति । अमुचत् । अमुक्त । पिर्चीत् क्षरणे ।
७ ॥ सिश्चति । अभिपिश्चति । ढालिवित्पटि । असिचत् । आसि-

घन । असिक्त । विद्वृती लामे । ८ ॥ विन्दति । अविदत् । अविक्त ।
 वृष्टती छेदने । ० ॥ वृष्पति । अष्टपत् । अष्टम । लिप्तीत् उपदेहे ।
 १० ॥ लिम्पति । अलिपत् । अलिपत । अलिप्त ॥

॥ इत्युभयपदिन ॥

वृत्तैत् छेदने । ११ ॥ कृन्तति । अफर्त्तीत् । कर्त्स्यति । कर्त्ति-
 प्यति । ग्विदत् परिघाते । १२ ॥ खिन्दति । अखैत्सीत् । पिशत्
 भवयवे । १३ ॥ पिशति । अपेशीत् ।

॥ वृत्त मुचादि ॥

रिपिन् गतौ । १४ ॥ रियति । पियति । पिन् धारणे । १५ ॥
 धियति । सिन् निवासगत्यो । १६ ॥ पूत् मेरणे । १७ ॥ अभिपु-
 षति । अभ्यपुवत् । अभिसुपाव । सविता । वृत् प्राणत्यागे । १८ ॥

त्रियतेरद्यतन्याशिपि च ॥ ३ । ३ । ४२ ॥

शिति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ रि शक्येति रित्वे इयादेशे । त्रियते ।
 अमृत । ममार । मृपीष्ट । मरिष्यति । वृत् विसेपे । १९ ॥ किरति ।

किरो लवने ॥ ४ । ४ । ९३ ॥

उपाद्विषये स्सडादि । ॥ उपस्कीर्य मद्रका लुनन्ति ।

प्रतेश्च वधे ॥ ४ । ४ । ९४ ॥

उपात् किरते स्सडादि ॥ मतिस्किरण उपस्किरण वा ह ते
 वृषल भूयात् । मतिचस्करे नखैः । गृत् निगरणे । २० ॥

नवा स्वरे ॥ २ । ३ । १०२ ॥

अ प्रत्यये विहितस्य रोल् स्यात् ॥ गिलति । गिरति । विहित-
विशेषणम् । गिर । लिखत् अक्षरविन्यासे । २१ ॥ कुटादिरय-
मित्येके । तन्मते लिखनीयम् । जर्च झर्चत् परिभाषणे । २२ ॥
तर्जनेऽपीत्येके । चादिरयमित्यन्ये । चर्चति । त्वचत् सवरणे । २३ ॥
स्चत् स्तुतौ । २४ ॥ ओत्रथौत् छेदने । २५ ॥ वृथति । अवथीत् ।
अव्वासीत् । वृथ्यात् । ऋच्छत् इन्द्रियमलयमूर्तिभावयो । २६ ॥
गतावपीत्यन्ये । ऋच्छति । आच्छीत् । आनच्छ । आनच्छत् ।
विच्छत् गतौ । २७ ॥ विच्छायति । विच्छतीत्यप्यन्ये । विच्छायां-
चकार । विविच्छ । उच्छैत् विवासे । २८ ॥ उच्छांचकार । मिच्छत्
उत्केशे । २९ ॥ उच्छत् उच्छे । ३० ॥ उच्छांचकार । प्रच्छत्
शीप्तायाम् । ३१ ॥ पृच्छति ।

अनुनासिके च च्छ्व शूद् ॥ ४ । १ । १०८ ॥

क्वौ धुदादौ च प्रत्यये धातो ॥ अमासीत् । पमच्छ ।
एच्छ्यात् । उञ्जत् आर्जवे । ३२ ॥ सजत् विसर्गे । ३३ ॥ अस्मा-
सीत् । ससर्जिय । सस्रच्छ । रुजोत् भङ्गे । ३४ ॥ अरौसीत् ।
भुजोत् कौटिल्ये । ३५ ॥ हुमस्जोत् शृङ्गौ । ३६ ॥ मज्जति ।

मस्जेः स. ॥ ४ । ४ । ११० ॥

स्वरात्परस्य धुदादौ प्रत्यये न् अन्तः ॥ अमाहसीत् । मम-
ज्जिय । ममह्वथ । जर्ज झर्जत् परिभाषणे । ३७ ॥ उज्जत् उत्सर्गे । ३८ ॥
दोपान्त्यः । जुद्धत् गतौ । ३९ ॥ पृद्ध मृद्धत् सुखने । ४० ॥ कद्धत्-
मदे । ४१ ॥ भक्षणेऽप्यमित्यन्ये । कुटादिरयमित्येके । पूणत् मीणने । ४२ ॥
हुणत् कौटिल्ये । ४३ ॥ मृणत् हिंसायाम् । ४४ ॥ हुणत् गतिकौ-

टिल्ययोश्च । ४५ ॥ वृणत् शृभे । ४६ ॥ मुणत् मतिज्ञाने । ४७ ॥
 कुणत् शब्दोपकरणयो । ४८ ॥ घृण घृर्णत् ध्रमणे । ४९ ॥ घृतेत्
 हिंसाग्रययो । ५० ॥ चर्त्तिष्यति । चत्स्यति । शुदत् प्रेरणे
 । ५१ ॥ अयमुभयपदीत्यन्ये । पदन्वृत् अस्तादने । ५२ ॥ सीदति ।
 असदत् । इहास्य पाठो वान्तादेशार्थः । ज्वलादिपाठस्तु णरिःस्वार्थः ।
 विधत् विधाने । ५३ ॥ जुन शुनत् गतौ । ५४ ॥ छुपत् स्वर्गे ।
 ५५ ॥ रिफत् फ्रत्यनपुद्गर्हिंसादानेषु । ५६ ॥ ऋफदित्येके । वृफ
 वृम्फत् वृत्तौ । ५७ ॥ मुचादित्फोति ने । तम्फति । नविधानबलात्-
 ल्गभावः । तम्फस्तु वृफति । पान्तावेतायित्यन्ये । शे नलृच च ने-
 च्छन्ति । ऋफ ऋम्फत् हिंसायाम् । ५८ ॥ ऋफति । नलृच नेच्छ-
 न्त्येके । इकारोपान्त्यो रादिश्चायमित्यन्यः । वृफ वृम्फत् उत्प्रेषे । ५९ ॥
 गुफ गुम्फत् ग्रन्थने । ६० ॥ उभ उम्भत् पूरणे । ६१ ॥ शुभ
 शुम्भत् शोभार्थे । ६२ ॥ हभैत् ग्रन्थे । ६३ ॥ लुभत् विमोहने ।
 ६४ ॥ लोभिता । लोब्धा । कुरत् शब्दे । ६५ ॥ धुरत् विद्वेषने ।
 ६६ ॥ सुरत् 'छेदने च । ६७ ॥ घुरत् भीमार्थशब्दयो । ६८ ॥
 'पुरत् अग्रगमने । ६९ ॥ मुरत् सवेष्टने । ७० ॥ मुरत् ऐश्वर्यदीप्तयोः ।
 ७१ ॥ मृसोर । पोषदेशोऽयमित्यन्ये । स्फर स्फलत् स्फुरणे । ७२ ॥
 फिलत् शैत्यक्रीडनयो । ७३ ॥ इलत् गतिस्वमक्षेपणेषु । ७४ ॥
 हिलत् हावकरणे । ७५ ॥ शिल सिलत् उठठे । ७६ ॥ सिसेल ।
 पोषदेशोऽयमित्येके । तिलत् स्नेहने । ७७ ॥ चलत् विलसने । ७८ ॥
 चिलत् वसने । ७९ ॥ विलत् वरणे । ८० ॥ विलत् भेदने । ८१ ॥
 णिलत् गहने । ८२ ॥ मणिलति । मिलत् श्लेषणे । ८३ ॥ स्पृशत्
 सस्पर्शे । ८४ ॥ अस्माक्षीत् । अस्पाक्षीत् । अस्पृक्षत् । रुश रिशत्

हिंसायाम् । ८५ ॥ विशत् प्रवेशने । ८६ ॥ मृशत् आमर्शने ।
 ८७ ॥ लिश रूपैत् गती । ८८ ॥ इषत् इच्छायाम् । ८७ ॥ इच्छति
 एपिता । एष्टा । मिषत् स्पर्द्धायाम् । ९० ॥ वृहौत् उग्रमे । ९१ ॥
 चर्हिता । वर्ढा । वृहौ वृहौ स्तृहौत् स्तृहौत् हिंसायाम् । ९२ ॥ अथ
 कुटादिः । कुटत् कौटिल्ये । ९३ ॥

कुटादेर्द्विद्वज्जिणत् ॥ ४ । ३ । १७ ॥

प्रत्यय' ॥ अकुटीत् । अठिणादिति किम् ? चुकोट । गुंत् पुरीषोत्सर्गे
 । ९४ ॥ गुवति । अगुपीत् । धुत् गतिस्थैर्ययोः । ९५ ॥ षूत् स्तवने । ९६ ॥
 अनुवीत् । धूत् विधूने । ९७ ॥ कृचत् सङ्कोचने । ९८ । व्यचत्
 व्याजीकरणे । ९९ ॥

व्यचोऽनसि ॥ ४ । १ । ८२ ॥

सस्वरान्त स्या ङिति ष्टत् ॥ विचति । विव्याच । विविचतुः ।
 अकृतप्रत्यये नाय वृटदिरित्यन्ये । गुजत् शब्दे । १०० ॥ घुटत् प्रती-
 घाते । १०१ ॥ गुडादित्यन्ये । चुट छुट ऋटत् छेदने । १०२ ॥
 षुटथति । ऋटति । तुटत् फलहकर्मणि । १०३ ॥ मुटत् आक्षेपप्रमर्द-
 नयो । १०४ ॥ स्फुटत् विकसने । १०५ ॥ षुट लुठत् सश्लेषणे ।
 १०६ ॥ लृड इत्यन्ये । कृडत् घसने । १०७ ॥ घनल इत्यन्ये ।
 कृडत् बाल्ये च । १०८ ॥ गुडत् रसायाम् । १०९ ॥ लुडत् बन्धने ।
 ११० ॥ तुडत् तोडने । १११ ॥ लुड घुड स्थुडत् मवरणे । ११२ ॥
 मुडत् उत्सर्गे च । ११३ ॥ मुट भुडत् सघाते । ११४ ॥ सवरणे-
 ऽप्यन्ये । दुड हुड षुडत् निमग्ने । ११५ ॥ चुणत् छेदने । ११६ ॥
 डिपत् क्षेपे । ११७ ॥ छुरत् छेदने । ११८ ॥ छुर्मात् । स्फुरत्

टिल्ययोश्च । ४५ ॥ पृणत् शुभे । ४६ ॥ मुणत् प्रतिज्ञाने । ४७ ॥
 कुणत् शब्दोपकरणयो । ४८ ॥ घुण घूर्णत् भ्रमणे । ४९ ॥ चृतेत्
 हिंसाग्रन्थयो । ५० ॥ चर्चिष्यति । चत्स्यति । पुदत् प्रेरणे
 । ५१ ॥ अयमुभयपदीत्यन्ये । पद्लृत् अवसादने । ५२ ॥ सीदति ।
 असदत् । इहास्य पाठो वान्तादेशार्थः । ज्वलादिपाठस्तु णविकल्पार्थः ।
 विधत् विधाने । ५३ ॥ जुन शुनत् गतौ । ५४ ॥ लुपत् स्पर्शे ।
 ५५ ॥ रिफत् कत्थनयुद्धहिंसादानेषु । ५६ ॥ ऋफदित्येके । वृफ
 वृम्फत् वृषौ । ५७ ॥ मुचादिवृफेति ने । वृम्फति । नविधानबलात्-
 लुगभाव' । वृम्फेस्तु वृफति । पान्तावेतावित्यन्ये । शे नलुच च ने-
 च्छन्ति । ऋफ ऋम्फत् हिंसायाम् । ५८ ॥ ऋफति । नलुच नेच्छ
 न्त्येके । इकारोपान्त्यो रादिधायमित्यन्यः । हफ हम्फत् उत्केशे । ५९ ॥
 गुफ गुम्फत् ग्रन्थने । ६० ॥ उभ उम्भत् पूरणे । ६१ ॥ शुभ
 शुम्भत् शोभार्थे । ६२ ॥ हभैत् ग्रन्थे । ६३ ॥ लुभत् विमोहने ।
 ६४ ॥ लोभिता । लोब्धा । कुरत् शब्दे । ६५ ॥ क्षुरत् विलेखने ।
 ६६ ॥ 'पुरत् छन्दने च । ६७ ॥ घुरत् भीमार्थशब्दयो । ६८ ॥
 'पुरत् अग्रगमने । ६९ ॥ मुरत् सवेष्टने । ७० ॥ क्षुरत् ऐश्वर्यदीप्तयोः ।
 ७१ ॥ मुसोर । पोपदेशोऽयमित्यन्ये । स्फर स्फलत् स्फुरणे । ७२ ॥
 किलत् श्वैत्यक्रीडनयो । ७३ ॥ इलत् गतिस्वप्नक्षेपणेषु । ७४ ॥
 -हिलत् हावकरणे । ७५ ॥ शिल सिलत् उठ्ठे । ७६ ॥ सिसेल ।
 पोपदेशोऽयमित्येके । तिलत् स्नेहने । ७७ ॥ चलत् विलसने । ७८ ॥
 चिलत् वसने । ७९ ॥ विलत् वरणे । ८० ॥ विलत् भेदने । ८१ ॥
 गिलत् गहने । ८२ ॥ प्रणिलति । मिलत् श्लेषणे । ८३ ॥ स्पृशत्
 सस्पर्शे । ८४ ॥ अस्मासीत् । अस्पासीत् । अस्पृशत् । रश रिशत्

स्फुरणे । ११९ ॥ चठन इत्यन्ये ।

निर्नेः स्फुरस्फुलो. ॥ २ । ३ । ५३ ॥

स पो वा ॥ निःस्फुरति । निःस्फुरति । निःस्फुरति । निःस्फुरति ।

वे ॥ २ । ३ । ५४ ॥

स्फुरस्फुलो स पो वा ॥ विस्फुरति । विस्फुरति । स्फुलत् ।
सचये च । १२० ॥

॥ इति परस्मैपदिन ॥

कृद् कृद्त् शब्दे । १२१ ॥ अकृत । अकृविष्ट । गुरीति उद्यमे ।
१२२ ॥ दृत् कृटादि. ॥ पृद्त् व्यायामे । १२३ ॥ व्यामियते ।
इद्त् आदरे । १२४ ॥ आद्रियते । धृद्त् स्थाने । १२५ ॥ औवि-
जैति भयचलनयोः । १२६ ॥ अय माय उत्पूर्व ॥

विजेरिद् ॥ ४ । ३ । १८ ॥

द्विद्त् ॥ उदविजिष्ट । ओलजैद् औलस्रैति ग्रीढायाम् ।
१२७ ॥ प्वञ्जित् सङ्गे । १२८ ॥

स्वञ्जश्च ॥ २ । ३ । ४५ ॥

उपसर्गस्थाभ्याम्पादे सो द्वित्वे व्यट्चपि प् स्यात् परोक्षार्था
त्वादेरेव । परिप्वजते । पर्यप्वजत । पर्यस्वजत । नया निर्दिष्टस्या-
नित्यत्वादिति अस्वञ्जिष्ट ।

स्वञ्जेर्नवा ॥ ४ । ३ । २२ ॥

परोक्षा किद्त् ॥ परिपस्वजे । परिपस्वजे । स्वङ्क्ता । जुषैति

मीतिसेवनयोः । १२९ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिन. ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विचन्द्रिविजयचरणकम-
लमिलिन्दायमानान्तेवासिसविप्रशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवि-
जयनेमिसूत्रिविरचितायां लघुहेमप्रभायान्तुदादय ॥

रुच्यपी आवरणे । १ ॥

रुधां स्वराच्छूनो नलुकु च ॥ ३ । ४ । ८२ ॥

कर्त्तरि शिति ॥ रुणाद्धि । रुन्धः । रुन्धन्ति । अरुधत् । अरौ-
त्सीत् । रुन्धे । अरुद्ध । रिच्यपी विरेचने । २ ॥ रिणक्ति । रिङ्क्ते ।
विच्यपी पृथग्भावे । ३ ॥ विनक्ति । विङ्क्ते । युज्यपी योगे । ४ ॥
युनक्ति । युङ्क्ते । अयुनक् । क्षुद्यपी सपेपे । ५ ॥ भिद्यपी विदा-
रणे । ६ ॥ छिद्यपी द्वैधीकरणे । ७ ॥ उच्यद्यपी दीप्तिदेवनयो ।
८ ॥ बयनेऽप्यन्ये । छृणक्ति । छृन्ते । छत्स्यति । छर्दिष्यति । उत्तृद्यपी
हिसानाक्षरयो । ९ ॥ तृणक्ति । तृन्ते ।

॥ इति उभयपदिन. ॥

पृच्यैप् सम्पर्के । १० ॥ पृणक्ति । वृच्यैप् वरणे । ११ ॥
जान्तोऽयमित्यन्ये । जान्तोऽपि वर्जनार्थ इत्येके । तठ्चू तठ्जौप् सङ्को-
चने । १२ ॥ अतनक् ॥ भञ्जौप् आमर्दने । १३ ॥ भुजप् पालना-
भ्यवहारयो । १४ ॥

भुनजोऽप्राणे ॥ ३ । ३ । ३७ ॥

कर्चरि आत्मनेपदम् ॥ ओदन घृक्ते । भुनज इति किम् ?
भोष्ठौ निर्धुजाति । अप्राण इति किम् ? पृथ्वीं भुनक्ति । अन्ये तु
उभयपदिनेन मन्यन्ते ॥ अर्द्धाप् व्यक्तिस्रक्षणकान्तिगतिषु । १५ ॥
अनक्ति । अङ्घ्रि । आनङ् ।

सिचोऽञ्जे ॥ ४ । ४ । ८४ ॥

आदिरिट् ॥ आञ्जीत् । अञ्जिता अङ्क्ता । ओषिजैप् भयच-
रुनयोः । १६ ॥ कृतैप् घेष्टने । १७ ॥ कर्त्तियति । कर्त्स्यति ।
सन्दैप् छेष्टने । १८ ॥ शिष्टृप् विशेषणे । १९ ॥ शिष्टि । शिष्टिद् ।
शिष्टृप् सठ्यूर्णने । २० ॥ हिष्ठु वृष्टु हिस्ताषाम् । २१ ॥ हिन-
स्ति । अहिनत् ।

तृह श्रादीत् ॥ ४ । ३ । ६२ ॥

व्यञ्जनादौ विति ॥ तृणेदि । तृण्डः । तृहन्ति ।

॥ इति परस्मैपदिन ॥

खिदिप् दैन्ये । २२ ॥ खिन्ते । विदिप् विचारणे । २३ ॥
विङ्घ्नैपि दीप्तौ । २४ ॥ इन्धाश्चक्रे । सम्पूर्वकस्य तु समिन्धा-
श्चक्रे । समीधे ।

॥ इत्यात्मनेपदिन ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवमूरिप्रिजयसिंहमूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगार्तार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विजयचरणकमल-
मिलिन्दायमानान्तेवासिसविग्रशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-

नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायां रथादयः ॥

तनूयी विस्तारे । १ ॥ तनोति । तनुते । तन्वः । तनुवः ।

तन्भ्यो वा तथासि न्णोश्च ॥ ४ । ३ । ६८ ॥

सिचो लुप् न चेद् । अतत । अतनिष्ट । अतथाः । अतनिष्ठाः ।
पणूयी दाने । २ ॥

सनस्तत्रा वा ॥ ४ । ३ । ६९ ॥

सनो लुपि सत्यामा वा ॥ असात । असत । असाथा । असथाः ।
तनेनि किम् ! असनिष्ट । क्षणू क्षिणूयी हिंसायाम् । ३ ॥ अक्षणीत् ।
क्षेणोति । उप्रत्ययनिमित्तमुपान्त्यगुण नेच्छन्त्येके । अमु न पठन्त्येके ।
ऋणूयी गतौ । ४ ॥ अर्णोति । अर्णुते । आर्त्त । आर्णिष्ट । तृणूयी
अदने । ५ ॥ तर्णोति । घृणूयी दीप्तौ । ६ ॥ घर्णोति । घृणुते ।

॥ इत्युभयपदिनः ॥

वनूयि याचने । १ ॥ वनुते । मनुयि बोधने । २ ॥ मेने ।

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रपरनामवृद्धिविजयचरणकमल-
मिलिन्दायमानान्तेवासिसत्रिग्गशास्त्रीयतपोच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायां तनादयः ॥

दुर्काण्श् द्रव्यविनिपये । १ ॥

ऋधादेः ॥ ३ । ४ । ७९ ॥

भुनजोऽत्राणे ॥ ३ । ३ । ३७ ॥

कर्त्तरि आत्मनेपदम् ॥ ओदनं गृह्णते । भुनज इति किम् ?
भोष्यौ निर्भुनानि । अत्राण इति किम् ? पृथ्वीं भुनक्ति । अन्ये तु
उभयपदिनेभ्यः मन्यन्ते ॥ अङ्गीप् व्यक्तिप्रक्षणास्तन्तिगतिषु । १५ ॥
अनक्ति । अङ्गिष् । आङ्क् ।

सिचोऽञ्जे. ॥ ४ । ४ । ८४ ॥

आदिरिट् ॥ आङ्गीत् । अङ्गिता अङ्क्ता । ओविजैप् भयच-
रुनयो. । १६ ॥ कृतैप् वेष्टने । १७ ॥ फर्तिष्यति । कर्त्स्यति ।
सन्दैप् ह्येदने । १८ ॥ सिष्टृष् विशेषणे । १९ ॥ शिण्डि । शिण्डिद् ।
पिष्टृष् सठ्चूर्णने । २० ॥ हिंस्रु वृष्टृष् हिंसायाम् । २१ ॥ हिंस्र-
स्ति । अहिंस्रत् ।

वृहः श्रादीत् ॥ ४ । ३ । ६२ ॥

व्यञ्जनादौ विति ॥ वृणेदि । वृण्द. । वृहन्ति ।

॥ इति परस्मैपदिन ॥

त्विदिप् दैन्ये । २२ ॥ विन्ते । विदिप् विचारणे । २३ ॥
विङ्न्धैपि दीप्तौ । २४ ॥ इन्धाश्चक्रे । सम्पूर्वकस्य तु सम्बिन्धा-
श्चक्रे । समीधे ।

॥ इत्यात्मनेपदिन ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिनिजयसिंहमूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमल-
मिलिन्दायमानान्नेवासिसविप्रशास्त्रीयतपोगच्छाचार्यमहाराजकथीविजय-

नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमभायां रुधादयः ॥

तनूयी विस्तारे । १ ॥ तनोति । तनुते । तन्वः । तनुवः ।

तन्भ्यो वा तथासि णोश्च ॥ ४ । ३ । ६८ ॥

सिचो लृप् न चेद् । अतत । अतनिष्ट । अतथाः । अतनिष्ठाः ।
पणूयी दाने । २ ॥

सनस्तत्रा वा ॥ ४ । ३ । ६९ ॥

सनो लुपि सत्यामा वा ॥ असात । असत । असाथा । असथा ।
तत्रेति किम् ! असनिष्ट । क्षण्ण् क्षिणूयी हिंसायाम् । ३ ॥ अक्षणीत् ।
क्षेणोति । उप्रत्ययनिमित्तमुपान्त्यगुण नेच्छन्त्येके । अमु न पठन्त्येके ।
ऋणूयी गतौ । ४ ॥ अर्णोति । अर्णुते । आर्च । आर्णिष्ट । तृणूयी
अदने । ५ ॥ तर्णोति । घृणूयी दीप्तौ । ६ ॥ घर्णोति । घृणुते ।

॥ इत्युभयपदिनः ॥

वनूयि याचने । १ ॥ वनुते । मनुयि बोधने । २ ॥ मेने ।

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

इति श्रीतपोगञ्जाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विविजयचरणकमल-
मिठिन्द्रायमानन्तेशसिखिग्नशास्त्रीयतपोच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमभायां तनादयः ॥

डुकीगश् द्रव्यविनिमये । १ ॥

ऋथादे ॥ ३ । ४ । ७९ ॥

कर्त्तृविहिते शिति श्ना । क्रीणाति । क्रीणीतः । क्रीणन्ति
 क्रीणीयात् । अक्रीपीत् । अक्रेष्ट । पिंश् वन्धने । २ ॥ मींश् तृप्ति
 कान्त्योः । ३ ॥ श्रींश् पाके । ४ ॥ मींश् हिंसायाम् । ५ ।
 ममीणाति । अमासीत् । ममी । युग्श् वन्धने । ६ ॥ स्कुग्श्
 आपवणे । ७ ॥

स्तम्भूस्तुम्भूस्कम्भूस्कुम्भूस्को. इना च ॥

३ । ४ । ७८ ॥

कर्त्तृविहिते शिति श्नु । स्तम्भ्वादयश्चत्वार सौत्राः सर्वे रोप-
 नार्था । प्रथमतृतीयौ स्तम्भार्यौ, द्वितीयो निष्कोपणार्थ, तुर्यो धारणे
 इत्येके । स्कुनाति । स्कुनोति । स्कुनीते । स्कुनुते ।

अडप्रतिस्तब्धनिस्तब्धे स्तम्भ ॥ २ । ३ । ४१ ॥

उपसर्गस्यान्नाम्यादे सो द्वित्वेऽप्यट्यपि प् स्यात् । विष्ट-
 भाति । व्यष्टभत् । व्यष्टम्भीत् । वितष्टम्भ । प्रत्यष्टभ्नात् । डादि-
 वर्जन किं ? व्यनस्तम्भत् । प्रतिस्तब्ध । निस्तब्धः ।

अवाचाश्रयोर्जाविदूरे ॥ २ । ३ । ४२ ॥

गम्यमाने स्तम्भ सो द्वित्वेऽप्यट्यपि प् स्यात् ङविषयश्चेत् स्त-
 म्भिर्न म्यात् । दुर्गमवष्टम्भाति । अवतष्टम्भ । अवाष्टभ्नात् । अहो
 वृषभस्य अवष्टम्भः । अष्टब्गा शरत् । अष्टब्गासेना । चकारोऽह
 इत्यस्य अनुष्ट्यर्थः । अनुक्तसद्दुद्यार्थश्च । तेनोपष्टब्ध इत्यपि ।
 इपावादित्यमृता चकारेण सूचनमनित्यार्थम् । तेनोपस्तब्ध इत्यपि ।
 अह इत्येव । अवातस्तम्भत् ।

स्कम्भ ॥ २ । ३ । ५५ ॥

वेः स ष् नित्य म्यात् । विष्कभाति । श्नुमत्यये तु न । विस्कभ्नाति ।
व्यञ्जनाच्छ्नाहेरानः ॥ ३ । ४ । ८० ॥

स्तभान । उच्चभान । विष्कभाण । व्यञ्जनादिति किम् । छुनीहि ।
श्नाहेरितिकिम् ? अश्नाति । उच्चभ्नुहि । वनूगश् शब्दे । ८ ॥ द्रूगश्
हिंसायाम् । ९ ॥ गतावित्यन्ये । ग्रहीश् उपादाने । १० ॥

गृहणोऽपरोक्षायाम् दीर्घः ॥ ४ । ४ । ३४ ॥

विहितस्य इटः ॥ ग्रहीता । अपरोक्षायामिति किम् ? जयृष्टिव ।
पूगश् पवने । ११ ॥

प्वादेर्ह्रस्वः ॥ ४ । २ । १०५ ॥

शिन्यत्यादौ ॥ पुनाति । पुनीति । वृत्करणपर्यन्ता प्वादयः ।
प्वादेरिति किम् ? त्रीणाति । श्रीणाति । आगणान्तात् प्वादय इत्यन्ये ।
वृत्करणे ल्वादिपरिसमाप्त्यर्थम् । तन्मते त्रीणाति त्रीणाति इत्येव ।
जानातीत्यत्र तु विधानसामाध्यान्न इत्स्व । लृगश् उेदने । १२ ॥
ध्रुगश् कम्पने । १३ ॥ अधावीत् । अधरिष्ट । अधोष्ट । स्तृगश्
आन् उादने । १४ ॥ अस्तरिष्ट । अस्तरिष्ट । अस्तीर्ष । स्तरिपीष्ट ।
स्तीर्षीष्ट । कृगश् हिंसायाम् । १५ ॥ वृगश् वरणे । १६ ॥
अवरीष्ट । अवरीष्ट । वृर्यात् । वरिपीष्ट । वृपीष्ट ॥

॥ इति उभयपदिनः ॥

ज्यांश् हानौ । १ ॥ वयोदानात्रित्येक । ज्याव्यथ इति च्युति ॥

दीर्घमवोऽन्त्यम् ॥ ४ । १ । १०३ ॥

गृत् ॥ जिनाति । अज्यासीत् । जिज्यौ । जिज्यतुः । रींश् गतिरे-

पणयो । २॥ लींश् श्लेषणे । ३ ॥ अलासीत् । अलेपीत् । लिलाय ।
 ललौ । लिल्यत् । ल्लींश् वरणे । ४ ॥ गतायित्यन्ये । प्लींश् गतौ । ५ ॥
 कृ मृ शृश् हिंसायाम् । ६ ॥ शृणाति । शृणीहि । विशश्रतुः । विशशरतुः ।
 पृश् पालनपूरणयोः । ७ ॥ पपरतुः । पप्रत् । वृश् वरणे । भरणेऽपि ।
 भृश् भर्जने च । ८ ॥ भर्त्सने इत्यन्ये । दृश् विदारणे । ९ ॥ भय
 इत्यन्ये । दद्रतुः । ददरतुः । जृश् वयोहानी । १० ॥ नृश् नये । ११ ॥
 गृश् शब्दे । १२ ॥ ऋश् गतौ । १३ ॥ अराश्चकार । ईर्यात् ॥

॥ घृत् प्वादिल्वादिश्च ॥

ज्ञांश् अवबोधने । १५ ॥ जानाति । जानति । अज्ञासीत् ।
 क्षिप्श् हिंसायाम् । १६ ॥ त्रींश् वरणे । १७ ॥ श्रींश् भरणे । १८ ॥
 हेठश् भूतमादुर्भावे । १९ ॥ हिठश् इत्यन्ये । हेठ्णाति । हेठान ।
 मृडश् सुगवने । २० ॥ श्रन्थश् मोचनप्रतिहर्षणयोः । २१ ॥ श्रन्नाति ।

वा श्रन्थग्रन्थो नल्लुक् च ॥ ४ । १ । २७ ॥

स्वरस्पावित्परोक्षासेट्थवोरेर्न च द्वि ॥ श्रेथत् । शश्रन्थत् ।
 मन्थश् विद्रोहने । २२ ॥ मथान । ग्रन्थश् सन्दर्भे । २३ ॥ प्रेथिथ ।
 जग्रन्थिथ । कुन्थश् सङ्केशे । २४ ॥ मृदश् क्षोदे । २५ ॥ गुधश्
 रोषे । २६ ॥ वन्थश् वन्धने । २७ ॥ अभान्त्मीत् । अवान्द्धाम् ।
 क्षुभश् सञ्चलने । २८ ॥ क्षुभ्नाति । क्षुभाण । णभ तुभश् हिंसायाम् । २९ ॥
 नभ्नाति । मणभ्नाति । मणश् भूतमादुर्भावे । ३० ॥ खौनाति । खौ-
 नीहि । उट् नेऽउन्त्येके । तन्मते खन्नाति । चान्तोऽर्यामित्यन्ये ।
 खन्नाति । ह्रिशौश् विवाधने । ३१ ॥ अलेशीत् । अल्लिषत् ।

अशश् भोजने । ३२ ॥ इपश् आभीक्ष्ये । ३३ ॥ विपश् विप्रयोगे ।
मुप प्लुपश् स्नेहमेचनपूरणेषु । ३५ ॥ मुपश् स्तेये । ३६ ॥ पुपश्
पुष्टौ । ३७ ॥ कुपश् निष्कर्षे । ३८ ॥

निष्कुप्य. ॥ ४ । ४ । ३९ ॥

स्ताग्रशित आदिरिड्वा ॥ निष्कोष्ठा । निष्कोशिता । निरकुक्षत् ।
निरकोपीत् । धसुश् उच्छे । ३९ ॥ उधश् इत्येके ।

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

वृहश् सम्भक्तौ । १ ॥ वृणीते । अवरिष्ट । अवरीष्ट । अवृत ।

इति श्रीतपोगञ्जाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराम-
तिष्ठितगीतार्थत्वान्निगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलमि-
ल्लिन्दायमानान्तेवासिसत्रिग्नशाखीयतपोगञ्जाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिपरिचितायां लघुहेममभायामुत्तरार्द्धे ऋचादयः ॥

चुरण् स्तेये । १ ॥

चुरादिभ्यो णिच् ॥ ३ । ४ । १७ ॥

स्वार्थे ॥ णिचो णिच्चाभावात् फलवति कर्त्तव्यात्मनेपद नास्ति ।
अन्ये तु उभयपदितमिच्छन्ति णिज्ज्विरुत्प च । चोरयति । अचू-
चुरत् । इह पचुण्चिह्णमभूर्तीनां सनकारनिर्देशमकृत्वा उदित्करण
चुरादिणिचोऽनित्यलक्षणापरम् । तेन चोरति चिन्तति इत्यादि सिद्धम् ।
घुपेरविशब्दे इत्यत्र विशब्दमतिपेधेन ज्ञाप्यतेऽनित्यश्चुरादिणिच् इति ।
उपान्त्यस्येति ॥ ४ । २ । ३५ ॥ सूत्रे लघोर्दीर्घ इति ॥ ४ । १ । ६४ ॥
सूत्रे च णिच्वजात्याश्रयणात् णिजन्तात् णिग्यपि अचूचुरत् । पृण्

पूरण । २ ॥ ऋदन्तोऽयमित्येके । घृण् स्रवणे । ३ ॥ शृण्क वल्कण्
 भाषणे । ४ ॥ नक्क घरङ्गन् नाशने । ५ ॥ चरक चुवङ्गण् व्यथने ।
 ६ ॥ टवृण् बन्धने । ७ ॥ अर्षण् स्तरने । ८ ॥ आर्षिकत् ।
 पिशण् बृहने । ९ ॥ पचुण् विम्नारे । १० ॥ मपश्चयति । म्पेछण्
 म्लेच्छने । ११ ॥ ऊर्जण् बलप्रमाणनयो । १२ ॥ तुतु पित्रुण् हिंसा-
 रलदाननिकेतनेषु । १३ ॥ क्षत्रुण् कृच्छ्रजीवने । १४ ॥ पूजण् पूजा-
 याम् । १६ ॥ गज मार्जण् शब्दे । १६ ॥ मर्चमर्ज्जावप्येके पठन्ति ।
 तिजण् निशाने । १७ ॥ वज व्रजण् मार्गणमस्कारगतयो । १८ ॥
 रुजण् हिंसायाम् । १९ ॥ नटण् अरस्पन्दने । २० ॥ चौरस्य उच्चा-
 टयति । तुट चुट चुट्टु लुट्टुण् छेदने । २१ ॥ कुट्टण् कुत्सने च । २२ ॥
 पुट चुट्ट पुट्टण् अल्पीभावे । २३ ॥ पृट् मृट्टण् सञ्चूर्णने । २४ ॥
 अट् स्मित्ण् अनादरे । २५ ॥

न वदन सयोगादि ॥ ४ । १ । ५ ॥

स्वराभिर्धातोर्द्वितीयस्यैकस्वरस्य द्वि ॥ आट्टिटत् ॥ अट्ट
 अल्पीभावे इत्येके । लुण्टण् स्तेये च । २६ ॥ म्निटण् म्नेहने
 । २७ ॥ घट्टण् चलने । २८ ॥ खट्टण् सवरणे । २९ ॥ पट्ट
 म्फिटण् हिंसायाम् । ३० ॥ पट्ट बलदाननिकेतनेष्वपीत्यन्ये ।
 स्फिटण् अनादरे इत्यन्ये । स्फुटण् परिहासे । ३१ ॥ फीटण्
 र्णने । ३२ ॥ वन्धे इत्यन्ये । वट्टण् विभाजने । ३३ ॥ ङान्तोऽयमि-
 त्येके । म्त्रण् रोपे । ३४ ॥ शठ इठ इवट्टण् सस्कारगतयो । ३५ ॥
 श्रुटण् आठस्ये । ३६ ॥ श्रुट्टण् शोषणे । ३७ ॥ गुट्टण् वेष्टने । ३८ ॥
 लट्टण् उपमेवायाम् । ३९ ॥ ऋत्वे, उपत्रालयति । जिह्वोन्मथने घटा-

दित्वात् णिगि ह्रस्वे लडयति । स्फुडुण् परिहासे । ४० ॥ ओलडुण्
उत्क्षेपे । ४१ ॥ ओदिदयमित्यन्ये । पीडण् गहने । ४२ ॥

भ्राजभासभापदीपपीडजीवमीलकणरणवणभण-
श्रणहेहेठलुटलुपलपां न वा ॥ ४ । २ । ३६ ॥

डपरे णौ उपान्त्यस्य ह्रस्वः ॥ अपीपिडत् । अपिपीडत् । बहु-
वचन शिष्टप्रयोगानुसारेणान्येषामपि पग्निग्रहार्थम् । तेन अविभ्रसत् ।
अभ्रासत् इत्यादि सिद्धम् । तडण् आघाते । ४३ ॥ खड खडुण्
भेदे । ४४ ॥ रुडुण् खण्डने च । ४५ ॥ खुडुण् इत्येके । कुडुण्
रक्षणे । ४६ ॥ गुडुण् वेष्टने च । ४७ ॥ चुडुण् छेदने । ४८ ॥
मडुण् भूषायाम् । ४९ ॥ भडुण् कल्याणे । ५० ॥ दान्तोऽयमित्यन्ये ।
पिडुण् सङ्घाते । ५१ ॥ पडुण् इत्येके । ईडण् स्तुतौ । ५२ ॥
चडुण् ऋषे । ५३ ॥ जुड चूर्ण वर्णण् प्रेरणे । ५४ ॥ चृणतूणण्
सङ्कोचने । ५५ ॥ श्रणण् दाने । ५६ ॥ अशिश्रणत् । अशश्राणत् । पूणण्
सङ्घाते । चितुण् स्मृत्याम् । ५८ ॥ पुस्त बुस्तण् आदरानादरयोः ।
५९ ॥ मुस्तण् सङ्घाते । ६० ॥ कृतश् सशब्दने । ६१ ॥

कृत कीर्त्ति ॥ ४ । ४ । १२२ ॥

कीर्त्तयति ।

ऋड्वर्णस्य ॥ ४ । २ । ३७ ॥

उपान्त्यस्य डपरे णौ वा ॥ अचीकृतत् । अचिकीर्त्तत् । स्वर्त्त
पथुण् गतौ । ६२ ॥ स्वर्त्त कृत् रूजीवनेऽपीत्यन्ये । श्रथण् प्रतिहर्षे ।
६३ ॥ प्रतियत्ने इत्यन्ये । पृथण् प्रक्षेपणे । ६४ ॥ अपीपृथत् । अप-
पर्यत् । पर्यण् इत्येके । पाथण् इत्यन्ये । प्रथण् प्रख्याने । ६५ ॥

स्मृदृत्वरप्रथमदस्तृस्पशोरः ॥ ४ । १ । ६५ ॥

असमानशोषे इत्ये गौ द्विस्वे पूर्वस्य ॥ इत्यापवाद । अपमयत् ।
 छदण् सवरणे । ६६ ॥ चुदण् सश्चादने । ६७ ॥ मिदृण् रनेहने ।
 ६८ ॥ नापमुदित् इत्येके । मुदण् निरेतने । ६९ ॥ पूर्वनिषेतने
 इत्येके । गृदयति । छदण् यमने । ७० ॥ गर्दण्गन्ते इत्येके । सुषुण्
 हिमायाम् । ७१ ॥ ठान्तोऽयमित्यन्ये । वर्धण् छेदनपूरणयोः ॥ ७२ ॥
 गर्धण् अभिवाङ्गायाम् । ७३ ॥ वन्ध वधण् सयमने । ७४ ॥ छपुण्
 गतौ । ७५ ॥ क्षपुण् क्षान्तौ । ७६ ॥ घृषण् ममुन्त्राये । ७७ ॥
 अपोपदेश इत्यन्ये । उगारो ह्रस्व इत्येके । टिपण् क्षेपे । ७८ ॥ टपण्
 व्यनतायां वाचि । ७९ ॥ टपु टिपुण् सदृशाते । ८० ॥ अभिमर्दन
 इत्येके । भान्तायेतावित्यन्ये । भूर्पण् माने । ८१ ॥ भृन्पण् सर्जने
 च । ८२ ॥ इनु टिपुण् क्षेपे । ८३ ॥ केचिन्नु दमादिभुन्भूनपीडा-
 धीयते । सम्यण् सम्यन्धे । ८४ ॥ पोपदेशोऽयमित्यन्ये । तालव्या-
 दिरयमित्येके । साम्नेत्येके । कुषुण् आच्छादने । ८५ ॥ लुषु लुषुण्
 अर्दने । ८६ ॥ लुषुण् इत्यप्यन्ये । पुर्वण् निषेतने । ८७ ॥ यमण्
 परिवेषणे । ८८ ॥ यामयत्यतिधीन । परिवेषणादन्यत्र तु ॥

यमोऽपरिवेषणे णिचि च ॥ ४ । २ । २९ ॥

अणिचि गौ इत्य अणम्परे तु वा दीर्घः ॥ यमयति । यम
 परिवेषण इत्यन्ये । तन्मते उदाहरणमत्युदाहरणयोर्व्यत्यास । णाचि-
 ति सिद्धेऽस्य णिचि चेति वचनात् अन्येषा णिचि न । स्यामयते । निशा-
 मयते । व्ययण् क्षये । ८९ ॥ यनुण् सङ्कोचने । ९० ॥ कुद्रुण् अनृ-
 तभाषणे । ९१ ॥ गादिरयमित्यन्ये ॥ श्वभ्रण् गतौ । ९२ ॥ तिल्लण्
 क्लेहने । ९३ ॥ जल्लण् अपवारणे । ९४ ॥ क्षल्लण् शीचे । ९५ ॥

पुलञ् समुच्छ्राये । ९६ ॥ विलञ् भेदे । ९७ ॥ भिलेत्येके । तलञ्
 प्रतिष्ठायाम् । ९८ ॥ तुलञ् उन्माने । ९९ ॥ तुलयतीति तु तुला-
 शब्दात् णिञ् नहुलमिति णिचि रूपम् । दुलञ् उत्सेपे । १०० ॥
 मुलञ् निमज्जने । १०१ ॥ मुलञ् रोहणे । १०२ ॥ कलकिल-
 पिलञ् क्षेपे । १०३ ॥ पलञ् रक्षणे । १०४ ॥ इलञ् प्रेरणे ।
 १०५ ॥ चलञ् भृतौ । १०६ ॥ सान्त्वञ् सामप्रयोगे । १०७ ॥
 पोपदेशोऽयमित्येके । साम सान्त्वप्रयोगे इत्यन्ये । धूशञ् कान्तीकरणे
 । १०८ ॥ धूपञ् इत्यन्ये । धूसञ् इत्येके । श्लिषञ् श्लेषणे । १०९ ॥ लुषञ्
 हिंसायाम् । ११० ॥ रूपञ् रोपे । १११ ॥ प्युषञ् उत्सर्गे । ११२ ॥
 पसुञ् नाशने । ११३ ॥ जसुञ् रक्षणे । ११४ ॥ पृसुञ् अभि-
 मर्दने । ११५ ॥ ब्रुस पिंस जस बर्हण् हिंसायाम् । ११६ ॥ ज्निहञ्
 स्नेहने । ११७ ॥ म्रक्षञ् म्लेञ्जने । ११८ ॥ भक्षञ् अदने । ११९ ॥
 पक्षिञ् परिग्रहे । १२० ॥ लक्षीण् दर्शनाङ्कनयोः । १२१ ॥
 फलवत्कर्तव्यात्मनेपदे लक्षयते । अन्यत्र लक्षयति ॥

॥ इतो अर्थविशेषे आलक्षिणः ॥

नाण् मारणादिनियोजनेषु । १२२ ॥

मारणतोपणनिशाने ज्ञश्च ॥ ४ । २ । ३० ॥

णिचि अणिचि च णौ इत्य ॥ अणम्परे तु णौ वा दीर्घ ।

केचित्तु निशामत इच्छन्ति ।

अतिरीब्लीहीम्नूयिक्षमाख्यातां पुः ॥४।२।२१॥

णावन्त ॥ मारणे सङ्गपयति पशुम् । तोषणे विह्वपयति गुरुम् ।
निशाने प्रह्वपयति शस्त्रम् । नियोजने आङ्गापयति भृत्यम् । उक्तार्थेभ्यो-
ऽन्यत्र तु क्रादित्वाच्छ्रुत्वा । जानाति । च्युण् सहने । १२३ ॥ भूण् अव-
कल्पने । १२४ ॥ विफलने इत्येके । अवकल्पन इत्यन्ये ।

ओर्जान्त स्थापवर्गेऽवर्णे ॥ ४ । १ । ६० ॥

द्वित्वे पूर्वस्य सनि ड् ॥ अर्जाभवत् ॥ युक्त्वा भषणे । १२५ ॥
भषणे इत्यन्ये । रक् लक् रग लगण् आस्वादने । १२६ ॥
आप्रावासादने इत्यन्ये । रागयति । लागयति । णिङि घटा-
दित्वात् इस्व । लिङुण् चिनीकरणे । १२७ ॥ चर्चण् अचयने ।
१२८ ॥ चर्च परिभाषणे इति केचित् । चर्चति । अचण् विशेषणे ।
१२९ ॥ मुचण् प्रमोचने । १३० ॥ प्रयोजने इत्यन्ये । अर्जण् प्रति-
यत्ने । १३१ ॥ भजण् विश्राणने । १३२ ॥ चट् स्फुटण् भेदे । १३३ ॥
चाटयति । णिचोऽनित्यत्वात् चटति । घृण् सङ्घाते । १३४ ॥ घाट-
यति । अन्यत्र णिङि घटयति । हन्त्यर्थाश्च येऽन्यत्र हिंसार्था पठिता
तेऽप्यत्र ज्ञेया ॥

ञिणति घात् ॥ ४ । ३ । १०० ॥

हन्ते ॥ घातयति । अनेनैरसिद्धेऽन्येषा हिंसार्थानां चुरादौ पाठ
आत्मनेपदादिगत रूपभेदार्थ । ऋण् निमीलने । १३५ ॥ अचीक-
णत् । अचक्राणत् । यतण् निकारोपस्फारयो । १३६ ॥ निरश्च
प्रतिदाने । १३७ ॥ नियतियेति ऋणम् । शब्दण् उपसर्गात् भाषा-
विष्कारयो । १३८ ॥ विष्णु-इत्यति । योगविभागोऽत्रेति केचित् ।
शब्दण् उपसर्गात् इत्येव । भाषाविष्कारयोरित्यपरं शब्दयति ।
द्वितीयोऽनुपसर्गार्थ । शब्दयति । घृण् आश्रयणे । १३९ ॥ क्षरण

इयेके । आहः क्रन्दन् सातत्ये । १४० ॥ प्वदण् आस्वादाने । १४१ ॥
 मरय इत्यन्ये । आस्वद सकर्मकात् अस्वादयति यवागुम् । मुदण्
 मर्मा । १४२ ॥ शृरण् मसहने । १४३ ॥ अशिशृषत् । अशशर्थत् ।
 ह्यप् अरुन्कने । १४४ ॥ कल्पयति । अवकल्पने इत्यन्ये । जभुण्
 गवने । १४५ ॥ अमण् रोगे । १४६ ॥ चरण् असशये । १४७ ॥
 मय्य इत्यन्ये । पूरण् आप्यायने । १४८ ॥ दलण् विदारणे । १४९ ॥
 णिनिदन्पति इयेके । निचण् अर्दने । १५० ॥ पश पपण् वन्धने ।
 १५१ ॥ पन् इत्येक । पुपण् धारणे । १५२ ॥ घुपृण् विशब्दने ।
 १५३ ॥ अविमन्दनयेके । ऋदित्करण चुरादिणिचोऽनित्यत्वे-
 णि । अगुप् अशयीत् । जुघुपुः पुष्पमाणसा इत्यादि सिद्धम् । नाय
 क्त्वा इत्येक । आह क्रन्दे । १५४ ॥ सातत्य इत्यन्ये । भूप
 नमुत् अकङ्करो । १५५ ॥ जमण् ताहने । १५६ ॥ असण् वारणे ।
 १५७ ॥ धारणे इत्यन्ये । ग्रहणे इत्येके । वसण् स्नेहउदावहरणेषु ।
 १५८ ॥ प्रमण् वस्त्रे । १५९ ॥ उठ्ठ इत्येके । उकारादिरय-
 नित्ये । प्रमण् धरणे । १६० ॥ लसण् शिल्पयोगे । १६१ ॥
 नम इयेका न्य इत्यन्ये । अर्हण् पूनायाम् । १६२ ॥ आर्जिहत् ।
 कश्च ममने । १६३ ॥ लोक्क तर्क रघु लघु लोचृ विच्छ अजु तुजु
 णिनु ननु लनु मनु पन् पुट् न्त् घट् घट्ट् हृत् पुथ नद हृथ गुप घुप
 हा विर इथ इथ् प्रमृ पिमृ कृमृ न्मृ चर् इहृ वल्ह अहृ बहु महृण्
 मन्नादा । १६४ ॥ भाजार्थाथेति पारायणम् । भापार्थाथेति केचिद् ।
 कङ्करो । ईर्तर्त्त । इयति । मराशयति । इत्यादि ॥

॥ इति परमोपदिन ॥

युणि जुगुप्सायाम् । १ ॥ यात्रयते । अन्यत्र यौति । युनाति ।
 युनीते । युजिरयमित्येके ॥ गृणि विज्ञाने । २ ॥ विज्ञापन इत्येके ।
 कृणि इत्यन्ये । वचिण् मलम्भने । ३ ॥ कुट्टिण् प्रतापने । ४ ॥
 मदिण् वृत्तियोगे । ५ ॥ वृत्तिशोधन इत्येके । विदिण् चेतनाभ्यास-
 निवासेषु । ६ ॥ विवादेऽप्यन्ये । मनिण् स्तम्भे । ७ ॥ वलि भलिण्
 आभण्डने । ८ ॥ दिविण् परिदूजने । ९ ॥ वृपिण् शशितन्ये ।
 १० ॥ आवर्षयति ग्रामः । शशित उध्नातीत्यर्थः । शशितन्य भज-
 नामामर्ष्यमित्यन्ये । कुत्सिण् अवक्षेपे । ११ ॥ लक्षिण् अलोचने ।
 १२ ॥ अधार्या-तरेऽप्यात्मनेपदिनधुरादय एवोच्यन्ते । हिष्कि
 किष्किण् हिंसायाम् । १३ ॥ निष्किण् परिमाणे । १४ ॥ तजिण्
 सन्तर्जने । १५ ॥ कृट्टिण् अप्रमादे । १६ ॥ आमदान इत्यन्ये । मुट्टिण्
 छेदने । १७ ॥ दान्तोऽयमित्येके । शठिण् स्त्रायाम् । १८ ॥ शटी-
 त्यन्ये । शलीत्येके । कृणिण् सङ्कोचने । १९ ॥ तूणिण् पूरणे । २० ॥
 तूलेत्यन्ये । भूणिण् आशसायाम् । २१ ॥ आशङ्कापामित्यन्ये ।
 चितिण् सप्रेदने । २२ ॥ वस्ति गधिण् अर्हने । २३ ॥ डपि डिपि
 डपि डिपि डभि डिम्भिण् सद्वाते । २४ ॥ स्पमिण् वितर्के । २५ ॥
 स्यामयते । णिगि स्पमयति । शमिण् श्रालोचने । २६ ॥
 कुस्मिण् कुस्मयते । २७ ॥ कुम्भेतिनाम्नो णिच् इत्येके । गुरिण् उग्रमे ।
 २८ ॥ तत्रिण् कुटुम्बधाग्णे । २९ ॥ कुटुम्भेति धातुरित्यन्ये ।
 मत्रिण् गुप्तभापणे । ३० ॥ लत्रिण् ईप्सायाम् । ३१ ॥ गलिण्
 सारणे इत्येके । स्पशिण् ग्रहणश्लेषणयोः । ३२ ॥ दशिण् दशने ।
 ३३ ॥ दशिण् दाने इत्येके । दसिण्-दर्शने च । ३४ ॥ भर्त्सिण्

सन्तर्जने । ३५ ॥ यक्षिण् पूजायाम् । ३६ ॥

॥ इति आत्मनेपदिनः ॥

इतोऽदन्ताः ॥ अदन्तत्वे हि मुखयति रचयतीत्यादावङ्गुक्स्थानि-
 वस्वाद्गुणद्वन्द्वभावः। अररचत् असुसुचत् अत्र समानलोपित्वात्स-
 न्वद्भावदीर्घयोरभावः। असुसूचत् अप्रोपान्त्य इस्वाभावः। अङ्गादीनां
 त्वत्र पाठः पूर्वाचार्यानुरोधात् । णिजभावे, यद् नित्वत्पर्य इत्येके । अन्ये तु
 दु खापयतीत्यादि मन्यन्ते । अङ्गण लक्षणे । १ ॥ अनदन्त, पूवाप-
 मित्येके । अङ्कयति । ओजोन्तेति सूत्रे जान्तस्थावर्गग्रहणः ज्ञापयति
 णौ यत्कृत कार्यं तत्सर्वं स्थानिवद् भवतीति तेन आञ्चकत् । एतच्च
 ज्ञापकमवर्ण एव द्रष्टव्यं तेनाचिकीर्त्तत् । बलेष्कण् दर्शने । २ ॥
 सुखदु खण् तत्क्रियायाम् । ३ ॥ अङ्गण पदलक्षणयोः । ४ ॥ अघण्
 पापकरणे । ५ ॥ रचण् मत्तियत्ने । ६ ॥ सूचण् पैशुन्ये । ७ ॥
 असुसूचत् । भाजण् पृथक्कर्मणि । ८ ॥ सभाजण् मीतिसेवनयोः ।
 ९ ॥ लज लजुण् प्रकाशने । १० ॥ कूटण् द्राहे । ११ ॥ आप-
 न्त्रणेऽपीत्येके । पट वृट्टण् ग्रन्थे । १२ ॥ खेटण् भक्षणे । १३ ॥
 खेटित्यन्ये । खोटण् क्षेपे । १४ ॥ दान्तोऽयमित्येके । दान्तोऽप-
 मित्यन्ये । पुटण् ससर्गे । १५ ॥ वट्टण् विभाजने । १६ ॥ वष्टा-
 पयतीत्येके । शठवृष्टण् सम्यग्भाषणे । १७ ॥ दण्डण् दण्डनिपादने ।
 १८ ॥ व्रणण् गात्रविचूर्णने । १९ ॥ वर्णण् वर्णक्रियादिस्वात्स्वृणवचनेषु ।
 २० ॥ पर्णण् हरितभावे । २१ ॥ कर्णण् भेदे । २२ ॥ गुण्
 सङ्कोचने । २३ ॥ गणण् सङ्घट्टने । २४ ॥

ई च गण. ॥ ४ । १ । ६७ ॥

इपरे णौ द्वित्वे पूर्वस्याः॥ अजीगणत् । अजगणत् । अदन्तत्व
 च मुखदीनां णिच्सन्नियोग एवान्ते वक्ष्यते । ततोऽनित्यत्वेन णिज-
 भावे जगणत् जगणिथ इत्यत्राम् न । अचीकथदिति प्रयोगदर्शना-
 दन्येषामपि यथादर्शनमीत्विमिच्छन्त्येके । कुण गुण केतण् आम-
 न्त्रणे । २५ ॥ केतयति । अय निधावणनिमन्त्रणयोरपीत्येके ।
 पतण् गतौ वा । २६ ॥ वा शब्दो णिजदन्तत्वयोर्युगपद्विकल्पार्थ ।
 पतयति । अपपतत् । पक्षे पतति । णिच्सन्नियोगेऽप्यनदन्तोऽप्य-
 मित्येके, तन्मते पातयति । वातण् गतिमुखसेवनयो' । २७ ॥ सु
 सेवनयोरित्येके । वा इत्येके वापयति । कथण् वाक्यप्रबन्धे । २८
 वाक्यप्रतिबन्धइत्यन्ये । वदन इत्यपरे । अचकथत् । श्रथण् दौर्बल्ये
 २९ ॥ श्रथयति । लत्वे श्रथयति । छेदण् द्वैधीकरणे । ३०
 गदण् गर्जे । ३१ ॥ अन्धण् द्रष्टुपसहारे । ३२ ॥ आन्दधत् । स्तन
 गर्जे । ३३ ॥ ध्वनण् शब्दे । ३४ ॥ स्तेनण् चौर्ये । ३५ ॥ अति
 स्तेनत् । ऊनण् परिहाणे । ३६ ॥ मा भवानूननत् । कृपण् दौर्बल्ये
 ३७ ॥ रूपण् रूपक्रियायाम् । ३८ ॥ सप लाभण् प्रेरणे । ३९ ।
 लभणित्यन्ये । भामण् क्रोधे । ४० ॥ गोमण् उपलेपने । ४१ ॥
 सामण् सान्त्वने । ४२ ॥ श्रामण् आमन्त्रणे । ४३ ॥ स्तोमण्
 श्लाघायाम् । ४४ ॥ व्ययण् वित्तसमुत्सर्गे । ४५ ॥ गतावित्येके ।
 वित्तेति धात्वन्तरमित्येके । सूत्रण् विमोचने । ४६ ॥ मूत्रण् मथवणे ।
 ४७ ॥ पार तीरण् कर्मसमाप्तौ । ४८ ॥ कत्र गात्रण् शैथिल्ये ।
 ४९ ॥ चित्रण् चित्रक्रियारूदाचिद्दृष्टयो' । ५० ॥ वैचित्र्यकरणा-
 र्थोऽय न चित्रक्रियार्थ इत्यन्ये । छिदण् भेदे । ५१ ॥ मिथ्रण् सम्प-
 र्चने । ५२ ॥ वरण् ईप्सायाम् । ५३ ॥ स्वरण् आक्षेपे । ५४ ॥

शारण दीर्घल्ये । ५५ ॥ शरित्येके । कुमारण क्रीडायाम् ।
 ५६ ॥ लान्तोऽयमित्येके । कलण सङ्ग्रहानगत्यो । ५७ ॥
 कलयति । क्षेपे तु कालयति गा । शीलण उपधारणे । ५८ ॥ बेल
 कालण उपदेशे । ५९ ॥ बेलण कालोपदेश इत्येके । पल्यूलण
 लवनपवनयो । ६० ॥ बल्यूलैत्यन्ये । अंशण समाघाते । ६१ ॥
 असेति चन्द्र । पपण अनुपसर्गः । ६२ ॥ गवेपण मार्गण । ६३ ॥ मृषण
 क्षान्तौ । ६४ ॥ णिचोऽनित्यत्वे मृपति । रसण आस्वादनस्नेहनयो ।
 ६५ ॥ वामण उपसेवायाम् । ६६ ॥ निवासण आच्छादने । ६७ ॥
 चहण कल्कने । ६८ ॥

चहण शाढ्ये ॥ ४ । २ । ३१ ॥

णिचि णौ च ह्रस्वो णिणम्परे तु वा दीर्घः ॥ चहयति । महण
 पूजायाम् । ६९ ॥ रहण त्यागे । ७० ॥ रहुण गतौ । ७१ ॥ रह-
 यति । रहापयतीत्यपि । स्पृहण ईप्सायाम् । ७२ ॥ रूसण पारुष्ये ।
 ७३ ॥ णिजभावेऽप्यदन्तत्वार्योऽस्य पाठस्तेनानेकस्वरत्वाद्यद् न भवति ।
 एव गविमभृतीनामपि ।

॥ इत्यदन्ताः परस्मैपदिनः ॥

मृगणि अन्वेषणे । १ ॥ अर्यणि उपयाचने । २ ॥
 पदणि गतौ । ३ ॥ सङ्ग्रामणि युद्धे । ४ ॥ अय परस्मैपदी-
 त्येके । शूर वीरणि विक्रान्तौ । ५ ॥ सत्रणि सन्दानक्रियायाम् । ६ ॥
 सन्तानक्रियायामित्येके । स्थूलणि परिग्रहणे । ७ ॥ गर्वणि माने । ८ ॥
 गृहणि ग्रहणे । ९ ॥ कुहणि विस्मापने । १० ॥

॥ इत्यदन्ता आत्मनेपदिनः ॥

घुजण सम्पर्चने । १ ॥

युजादेर्नवा ॥ ३ । ४ । १८ ॥

स्वार्थे णिच् ॥ योजयति । योजति । लीण् द्रवीकरणे । २ ॥

लियो न्नोन्त, स्नेहद्रवे ॥ ४ । २ । १५ ॥

गम्ये णौ वा ॥ घृत विलीनयति । विलाययति । स्नेहद्रव इति किम् ? अयो विलाययति । लीड् लीनोर्वेति वात्वमस्यापीत्येके तन्मते ।

लोल. ॥ ४ । २ । १६ ॥

लारूपस्य णौ स्नेहद्रवे गम्ये वा ॥ घृत विलालयति विलाययति वा । स्नेहद्रव इत्येव जटाभिरालापयते । लीड् लीन इति वक्ष्यमाणेनात्मनेपदमात्वञ्चास्याऽपि । णिच्यपीत्येके कस्त्वामुल्लापयते णिजभावे विलयति । मीण् मतौ । ३ ॥ गतावित्यन्ये । मीगण् तर्पणे । ४ ॥

धूग्प्रीगोर्न. ॥ ४ । २ । १८ ॥

णौ ॥ मीणयति । गित्व णिजभावे उभयपदार्थम् । प्रयति । प्रयते । यौजादिऋतोर्नेञ्छन्त्येके तन्मते माययति । धूगण् कम्पने । ५ ॥ धूनयति । ननेञ्छन्त्येके । धावयति । पसे धवति । धवते । अधावति । अधाविष्ट अधोष्ट । वृगण् आवरणे । ६ ॥ जृण् वयोहानौ । ७ ॥ चीकृ शीक्ण आमर्पणे । ८ ॥ मार्गण अन्वेषणे । ९ ॥ पृचण् सम्पर्चने । १० ॥ समपीपृचत् । समपपर्चत् । अपर्चात् । रिचण् वियोजने च । ११ ॥ वचण् मापणे । १२ ॥ सदेशन इत्येके । वृच्यात् । अर्चिण् पूजायाम् । १३ ॥ वृजैण् वर्जने । १४ ॥ मृजौण् शौचालङ्कारयो । १५ ॥ मार्जयति । मार्जति । अममार्जत् । अमीमृजत् ।

औदित्वाद्देह् । कटुण् शोके । १६ ॥ शन्य ग्रन्थण् सन्दर्भे । १७ ॥
 क्रथ अर्दिण् हिंसायाम् । १८ ॥ अर्दयति । अर्दते । श्रयण् चन्धने
 च । १९ ॥ वदिण् आषणे । २० ॥ संदेशन इत्येके । वादयति ।
 सवदते । छदण् अपवारणे । २१ ॥ आढ सदण् गतौ । २२ ॥
 आसादयति । आसीदति । आसदतीत्येके । अनुस्वारदयमित्येके ।
 छृदण् सन्दीपने । २३ ॥ कृतच्छृदेति तु न तद् साहचर्यादूर्ध्वादेरेव
 छृदस्तत्र ग्रहणात् । श्रुपिण् श्रुद्धौ । २४ ॥ तनूण् श्रद्धाघाते । २५ ॥
 श्रद्धोपकरणयोरित्यन्ये । उपसर्गात् दैर्घ्ये । २६ ॥ मानण् पूजायाम् ।
 २७ ॥ मनण् इत्येके । तपिण् दाहे । २८ ॥ तृपण् प्रीणने । २९ ॥
 सदीपन इत्येके । आप्लूण् लम्भने । ३० ॥ आपिपत् । ह्यैण् भये ।
 ३१ ॥ ईरण् श्लेषे । ३२ ॥ गतावित्येके । मृपिण् तितिक्षायाम् । ३३ ॥
 अर्चि, अर्दि, तर्पि, वदि, मृपयः परस्मैपदिन इत्यन्ये । शिपण् अस-
 र्वोपयोगे । ३४ ॥ विपूर्वो अतिशये । ३५ ॥ जुपण् परितर्कणे । ३६ ॥
 परितर्पण इत्यपरं । घृपण् प्रसहने । ३७ ॥ आदिदयमित्येके । हिंस्रण्
 हिंसायाम् । ३८ ॥ गर्हण् विनिन्दने । ३९ ॥ पहण् मर्षणे । ४० ॥
 बहुलमेतन्निदर्शनम् । यदेतद्भवत्यादिधातुपरिगणनं तद्ब्राह्मण्येन निदर्श-
 नत्वेन ज्ञेयम् । तेनाप्रापठिता अपि ऋषिप्रभृतयो लौकिकाः स्तम्भूमभृतयः
 सौत्राञ्चुलुम्पादयश्च वाक्यकरणीया धातव उदाहार्याः । यद्वा भ्राघा-
 दिगणाष्टकोक्ता । स्वार्थेणजन्ता अपि बहुल भवन्ति । चुरादिपा-
 ठस्तु निदर्शनार्थं । यदाह ।

॥ निवृत्तप्रेषणाद्धातो प्राकृतेऽर्थे णिजिष्यते ॥

रामो राज्यमकारयदकरोदित्यर्थः । प्रयोज्यव्यापारेऽपि प्रयोक्तृ-
 व्यापारानुप्रवेशो णिग विनापि बुद्धयारोपाद्बहुल भवति । जजान गर्भे

मपवा इन्द्रोऽजीजनदित्यर्थ । अपवा णिञ् बहुलमित्येव सिद्धे घृ-
मप्र, छिद्रान्यादय उदाहरणार्थास्तेनादन्तेष्वनुक्ता अपि बहुल द्रष्टव्या ।

॥ इति घृत् युजादयः परस्मैपदिन. ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
मतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विघ्नघन्द्रापरनामद्विघ्नविजयचरणकम-
लमिलिन्दायमानान्तेवासिसविप्रशास्त्रीयतपोगच्छाचार्यमहाराजश्रीवि-
जयनेमिसूरिविरचितायां लघुहेममभाष्यां सुरादयो गितो घातव ॥

भूङ् प्राप्तौ णिङ् ॥ ३ । ४ । १९ ॥

घातोर्वा ॥ भावयते । भवते । प्राप्नोतीत्यर्थः । अन्यत्र भवतीत्येव ।
प्राप्त्यर्थाभावेऽपि कचिदात्मनेपदम् । माप्त्यर्थेऽपि परस्मैपदमित्यन्ये ॥

प्रयोन्तृच्यापारे णिङ् ॥ ३ । ४ । २० ॥

घातोर्वा ॥ कारयति । वासयति भिक्षा । राजानमागमयति ।
कस घातयति । पुष्येण चन्द्र योजयति । उज्जयिन्याः प्रस्थितो माहि-
त्मत्यां सूर्यमुद्गमयति । भावयति । भावयते ॥ ओर्जान्तस्थापवर्गेऽ-
वर्णे ॥ अरीभवत् । जु इति सौत्रो घातु , अजीजयत् । अयीयवत् ।
अरीरयत् । अशीलवत् । अपीपवत् । अमीमयत् । जान्तस्थापवर्ग
इति किम् ? जुहावयिपति । अवर्णान्त इति किम् ? जुभूयति ॥

श्रुस्तुद्रुप्रप्लुच्योर्वा ॥ ४ । १ । ६१ ॥

सनि द्वित्वे पूर्वस्योतोऽवर्णान्तायामन्तस्थार्थां परस्यामि ॥ अशि-
श्रयत् । अशुश्रवत् । असिस्रवत् । असुस्रवत् । अदिद्रवत् । अदुद्रवत् ।

अपिप्रवत् । अपुप्रवत् । अपिप्लवत् । अपुप्लवत् । अचिच्यवत् ।
अच्युच्यवत् । अशशासत् । अडुडौकत् । अचचकासत् । अचीचकास-
दित्यपरे । राजयति । अरराजत् ॥

घटादेह्रस्वो दीर्घस्तु वा जिणम्परे ॥ ४ । २ । २४ ॥

णौ ॥ घटयति । स्मरयति । असस्मरत् । अददरत् । अतत्तरत् ॥

वा वेष्टचेष्ट* ॥ ४ । १ । ६६ ॥

असमानलोपे डपरे णौ द्विच्चे पूर्वस्यात् ॥ अबवेष्टत् । अचिवेष्टत् ।
अचचेष्टत् । अचिचेष्टत् ॥

कगेवनूजनेजृपक्तत्रज्ञ* ॥ ४ । २ । २५ ॥

णौ ह्रस्व* जिणम्परे तु णौ वा दीर्घः ॥ कगयति । उपवनयति ।
जनयति । जरयति । ऋसयति ॥

णौ मृगरमणे ॥ ४ । २ । ५१ ॥

रञ्जेरुपान्त्यनो लुक् । रजयति मृगं व्याधः । मृगरमण इति
किम् ? रञ्जयति रजको बह्वम् । केचिन्तु ष्णमृच्च निरसने इत्यस्या
पीच्छन्ति ।

अमोऽकम्यमि चम* ॥ ४ । २ । २६ ॥

णौ ह्रस्व जिणम्परे तु वा णौ दीर्घः ॥ रमयति । गमयति ।
अकम्यमि चम इति किम् ? । कामयते । आमयाति । आचामयति

पर्यपात्स्त्रद* ॥ ४ । २ । २७ ॥

णौ ह्रस्व जिणम्परे तु वा दीर्घः ॥ परिस्त्रदयाति । अपस्त्रदयाति ।
घटादित्वात्सिद्धे नियमार्थं वचनम् । तेन प्रस्त्रादयाति । अन्ये ।

पर्यपूर्वस्य स्तद्रेङ्निषेधमिच्छन्ति ॥

शमोऽदर्शने ॥ ४ । २ । २८ ॥

णौ ह्रस्व-विणम्परे तु या क्षीर्ष- ॥ शमयति रोगम् ।
इति किम् ? । निशामयति रूपम् । केचिरर्थेन एवेच्छन्ति ।

ज्वलद्दुलद्गुलास्नायनूयमनमोऽनुपसर्गस्य वा
४ । २ । ३२ ॥

णौ ह्रस्व ॥ ज्वल्यति । ज्वालयति । गल्पयति । ग्लापर्या-
स्त्रपयति । ग्रापयति । अनुपसर्गस्येति किम् ? मज्जयति । निन्या-
दपि द्विर्वचनात् प्रागेधोपान्त्यह्रस्व ओणेर्द्वित्तरुणाज्झापकात् ।
मा भवानटित् । मा भवानीदिधत् । मा भवान मेदिधत् । आटित् ।
आशिशत् । भ्राजयति । भ्राज भातेति -वा ह्रस्वत्वे-अभिभ्रजत् ।
अभ्राजत् इत्यादि । अवीटितत् । अववर्त्तत् । अमीमृजत् । अम-
मार्जत् । घ्रापयति ॥

जिघ्रतेरि ॥ ४ । २ । ३८ ॥

उपान्त्यस्य ङपरे णौ वा ॥ अजिघ्रिपत् । अजिघ्रपत् ॥

तिष्ठते - ॥ ४ । २ । ३९ ॥

उपान्त्यस्य ङपरे णौ इ ॥ अतिष्ठिपत् ॥

ऊद्दुयो णौ ॥ ४ । २ । ४० ॥

उपान्त्यस्य ॥ दूयति ॥

चित्ते-वा- ॥ ४ । २ । ४१ ॥

चित्तकर्तव्यस्य दूपेरुपान्त्यस्य णौ ऊद् वा ॥ मनो दूपयति । मनो

दोषयति मैत्रः । निगूहयति ॥

इवेर्वा ॥ ४ । १ । ८९ ॥

सस्वरान्तस्था ढपरे सन्परे च णौ विषये ष्टत् ॥ अशुशयत् ।
अशिश्चयत् । स्वपेर्यङ्गे चेति ष्टति अग्नूपुपत् । अर्त्तिरीति पौ । अ-
र्पयति । आर्पिपत् । रेपयति । ङ्रेपयति । ह्रेपयति ॥

य्वोः प्व्यव्यञ्जने लुक् ॥ ४ । ४ । १२१ ॥

वनोपयति । य्वर्जनं किम् ? वनूय्यते । पुग्रहणममत्ययार्थम् ।
स्मापयति ॥

णौ क्रीजीडः ॥ ४ । २ । १० ॥

आत् ॥ क्रापयति । जापयति । अध्यापयति ॥

णौ सन्डे वा ॥ ४ । ४ । २७ ॥

इडो गाः ॥ अभ्यजीगपत् । अध्यापिपत् । णाविति किम् ?
भिजिगांसते । सन्ड इति किम् ? अध्यापयति ॥

सिध्यतेरज्ञाने ॥ ४ । २ । ११ ॥

णौ स्वरस्यात् ॥ मन्त्र साधयति । अज्ञान इति किम् ? तप-
तापस सेधयति ॥

चिस्फुरोर्नवा ॥ ४ । २ । १२ ॥

णौ स्वरस्यात् ॥ चापयति । चाययति । स्फारयति । स्फो-
यति ॥

विय प्रजने ॥ ४ । २ । १३ ॥

णौ वा आत् ॥ पुरो वातो गाः प्रवापयति । प्रवाययति ॥

रुह प. ॥ ४ । २ । १४ ॥

णौ वा ॥ रोपयति । रोहयति वा तरम् । लियो नोन्त इति

रुद्विदमुपग्रहस्वपप्रच्छः सन् च ॥ ४ । ३ । ३२ ॥

त्ता रुद्वन् ॥ जिघृक्षति । जुघुक्षति । जुभूपति । रुदिपति ।
विविदिपति । मुमुषिपति । मुपुप्सति । पिपृच्छिपति ॥

नामिनोऽनिद् ॥ ४ । ३ । ३३ ॥

धातोः सन् किद्वत् ॥

स्वरहन्गमो सनि धुटि ॥ ४ । १ । १०४ ॥

धातोर्दीर्घः ॥ चिचीपति । चिकीपति । चिकीर्षति । जिघांसिनि
धुटीति निम् ? यियविपति ॥

सनीडश्च ॥ ४ । ४ । २५ ॥

इणिकोरज्ञानार्थयोर्गमुः ॥

प्राग्वत् ॥ ३ । ३ । ७४ ॥

सन पूर्वो यो धातुस्तस्मादिव सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अ-
धिजिगांमने विद्याम् । जिगमिपति ग्रामम् । मातुरधिजिगमिपति ।
गिशयिपते । अश्वेन सश्चिचरिपते । ज्ञाने तु प्रतीपिपति ॥

वौ व्यञ्जनादे सन् चाय्व ॥ ४ । ३ । २५ ॥

उपान्त्ये धातो तत्रा सेटौ निद्वद्वा ॥ दिद्युतिपते । दिद्योतिपते ।
लिलिग्विपति । लिलेग्विपति । अग्व इति किम् ? दिदेविपति ।
विभित्सात् । विवृत्सति विर्वात्तिपते । चिकृत्सति । चिकृत्तिपति ।
चिचृत्सति चिचर्त्तिपति । निवृत्सति निनत्तिपति ॥

इवृधभ्रस्जदम्भश्चियूष्णुभरज्ञपिसनितनिपतिवृद्-

दरिद्र सन ॥ ४ । ४ । ४७ ॥

धातोरादिरिड् वा ॥ दुद्रूपति । दिदेविपति । सिस्थुपति ।

सिसेविपति । णिस्तोरेवेति वक्ष्यमाणानियमान्न पः ॥

ऋध ईर्त् ॥ ४ । १ । १७ ॥

सादौ सनि न चास्य द्विः ॥ ईर्त्सति । सीत्येव । अर्दिधिपति ।
विभर्क्षति । विभर्जिपति । विभ्रक्षति । विभ्रज्जिपति ॥

दम्भो धिप्धीप् ॥ ४ । १ । १८ ॥

सि सनि न चास्य द्वि ॥ धिप्सति । धीप्सति । सीत्येव । दिद-
म्भिपति । शिथ्रीपति । शिथ्रयिपति । युयूपति । यियविपति । प्रो-
र्णुनूपति । प्रोर्णुनविपति । प्रोर्णुनुविपति । बुभूर्पति । रिभरिपति ॥

ज्ञाप्यापो ज्ञीपीप् न च द्वि. सि सनि ॥ ४ । १ । १६ ॥

एरुस्वरोंऽशः ॥ ज्ञीप्सति । ईप्सति । सीति किम् ? जिज्ञप-
यिपति । कृतस्वनिर्देशात् जिवापयिपति ॥

सनि ॥ ४ । २ । ६१ ॥

ग्वनिसनिजनो धुडादौ आः ॥ सिपासति । धुटीत्येव । सिस-
निपति ॥

तनो वा ॥ ४ । १ । १०५ ॥

धुडादौ सनि दीर्घ ॥ तितांसति । तितसति । धुटीत्येव ।
तितनिपति ॥

रभलभशकपत्तपदामि ॥ ४ । १ । २१ ॥

स्वरस्य सि सनि न च द्विः ॥ आरिप्सते । लिप्सने । शिषति ।
पित्सति । पित्सते । सीत्येव । पिपातिपति । प्राबुवूर्पति । प्रावि-
रिपति । प्राविवरीपति । बुवूर्पते । विवरिपते । विवरीपते । ति-
तीर्पति । तितरीपति । तितरिपति । दिदरिद्रासति । दिदरिद्रिपति ॥

प्रस्मिपूडञ्जगौकगद्वधृप्रच्छ. ॥ ४ । ४ । ४८ ॥

सन आदिरिट् ॥ अरिरिपति । सिम्मापिपते । पिपरिपते ।
अञ्जिनिपति । अञ्जिनिपते । चिक्किपति । चिक्किरीपति । निगकि-
पति । निगकिरीपति । आदिट्ठरिपते । आदिट्ठरिपते । पिपृच्छिपति ।
प्रच्छसाहचर्पात् ऋष्टृ इत्येते तौदादिका ग्राशाः, तेन कृणातेधि-
कीर्षति । चिक्किरिपति । चिक्किरीपति । गृणाते, जिगीर्षति । जिग-
रिपति । जिगरीपति । धरतेर्दिधीर्षतीत्येव भवति ॥

मिमीमादामित्स्वरस्य ॥ ४ । १ । २० ॥

सि सानि न च द्वि ॥ मित्सति मित्सते शतम् । मित्सते । प्रमि-
त्सति प्रमित्सते शतम् । मित्सति । प्रमित्सते भूमिम् । अपमित्सते
यवान् । मातेर्नेच उन्त्येके । प्रदित्सति दानम् । दित्सति पुत्रम् ।
दित्सति दित्सते रथम् । दित्सति दण्डम् । धित्सति स्तनम् ।
धित्सति धित्सते श्रुतम् । बहुवचनस्य व्याप्त्यर्थसाञ्चिस्तुयन्ग्रहणे
न सानुयन्त्येत्यादि नाश्रीयते ॥

अव्याप्यस्य मुचेर्मात्रा ॥ ४ । १ । १९ ॥

सि सानि न चास्य द्वि ॥ मोक्षति । मुमुक्षति चैत्र । अव्याप्य-
स्येति त्रिम् ? मुमुक्षति रत्नम् ॥

राधेर्धे ॥ ४ । १ । २२ ॥

सि सानि म्गस्य इ न च द्वि ॥ प्रतिरित्सति । वध इति किम् ?
आरिरात्सति ॥

दीड सनि वा ॥ ४ । २ । ६ ॥

आत् ॥ दिदासते दिरीपते । तिहृक्षति । तिहृक्षिपति । जिगी-
पति । एपिपिपति । नियमपि द्विर्नचनमुपान्त्यशुणेन चाभ्यते ।

ओणैर्कदित्करणस्य सामान्यापेक्षणापकृत्वात् । प्राणिपति ।
उचिच्छिपति । उच्छेः च ऋभ्या सञ्चितस्यैव द्विस्यम् ।
निमित्ताभावे नैमित्तिरस्याप्यभास इति लनित्यम् । जुहूपति । शु-
श्रावयिपति । शिश्रावयिपति । जुहावयिपति । पुष्कारयिपति ।
पुष्फोरयिपति पिपाययिपति । लिलाययिपति । आर्जान्तेति इत्वम् ।
सुशु इत्यादिना वेत्वम् । शिश्रावयिपति । शुश्रावयिपति ॥

णिस्तोरेवाऽस्वदस्विदसह षणि ॥ २ । ३ । ३७ ॥

सो नाम्यादे. परस्य प् म्यात् ॥ सिपेवयिपति । तुष्टपति ।
स्वदादिरर्जन किम् ? । सिस्वाद्ययिपति । सिस्वेद्ययिपति । सिमाह-
यिपति । एवेति ऋम् ? सुमूपति । एवकारो विपरीतनियमनिवृत्त्यर्थः ।
तेन असीपियत् । तुष्टाय । षणीति किम् ? सिपेव । पत्य किम् ?
तिष्ठासति । सुपुप्सति । ऋयमधीपिपति प्रतीपिपति, धातोरेव पत्व-
नियमम्योक्त्यात् इह तु मनो द्विस्क्त्यात्नियमो न प्राप्नोति । उ-
पमर्गात्सुग् इत्यादिमूत्रे अद्वित्य इत्युक्तेरिह न पत्यम् । अभिसुमूपति ॥

सञ्जेर्वा ॥ २ । ३ । ३८ ॥

नाम्यादेः परस्य सः षणि प् स्यात् ॥ सिपञ्जयिपति । सिस-
ञ्जयिपति ॥

स्वपो णावु. ॥ ४ । १ । ६२ ॥

द्विच्चे पूर्वस्य ॥ सुष्णापयिपति । णाविति किम् ? सिष्वापकीयि-
पति । स्वपो णायिति किम् ? स्वाप चिकीर्षति सिष्णापयिपति ।
स्वपो णौ सति द्विच्च इति किम् ? सोपोपयिपति ॥

॥ इति सन्नन्तप्रक्रिया ॥

व्यङ्गनादेरेकस्वराद् भृशाभीक्ष्ण्ये यद् जा ॥३॥४१॥

धातोः ॥ गुणप्रियाणामभिधपशादीनां क्रियान्तराद्यधनेन साधन्येन सम्पत्तिं फलतिरेको वा भग्नन्. प्रधानक्रियाया विरुद्धादे क्रियान्तगव्ययनेनाद्यतिराभीक्ष्ण्यम् ॥

आगुणात्रन्यादे. ॥ ४ । १ । ४८ ॥

यद्वन्मय द्वित्वे पूर्वम्य ॥ भृग पुन पुनर्वा पत्नर्वाति पापन्यते । घोभूयते । लोडूयते । अन्यादेरिति किम् ? वर्नीरन्यते । नञ्प्रपते । ययम्यते । पूर्वमूत्रे व्यञ्जनादेरिति किम् ? भ्रामीयते । एकस्वरादीनि किम् ? भृगं चराम्नि । वेति किम् ? कुनीहि लुनीदीभ्येषां लुना-
हीत्यरादि यथा स्वरात् ॥

योऽदिति ॥ ४ । ३ । ८० ॥

धातोर्व्यञ्जनात्तात् परस्य मयये ट् ॥ अयापचिष्ट । पाप-
चाश्रमे । सोऽपते ॥

अट्थत्तिसूत्रिमूत्रिसूच्यशूणो ॥ ३ । ४ । १० ॥

भृशाभीक्ष्ण्ये यद् ॥ अग्नयते । अरार्यते । सोम्पते । मोम्-
पते । सोग्नयते । अग्नयते । मोर्णोन्यते ॥

गत्यर्थात् कुटिले ॥ ३ । ४ । ११ ॥

गूलुपसदचरजपजभदशदहो गर्ह्ये ॥ ३ । ४ । १२ ॥

एव यद् ।

ग्रो यडि ॥ २ । ३ । १०१ ॥

रो ल् ॥ निजेगिल्यते । लोलुप्यते । सास्यते ॥

चरफलाम् ॥ ४ । १ । ५३ ॥

यदन्तानां द्वित्वे पूर्वस्य मुरन्तः ॥

ति चोपान्त्यातोऽनोदुः ॥ ४ । १ । ५४ ॥

यदन्तानां चरफलां प्रत्यये ॥ चठ्चर्यते । पम्फुल्यते । अत
इति किम् ? चञ्चार्यते । पम्फाल्यते । अनोदिति किम् ? चठ्चर्त्ति ।
पम्फुलित् ॥

जपजभदहदशभक्षपशः ॥ ४ । १ । ५२ ॥

यदन्तस्य द्वित्वे पूर्वस्य मुरन्तः ॥ जञ्जप्यते २ । जञ्जभ्यते २ ।
दन्दद्यते । दन्ददयते । बम्भज्यते । पम्पश्यते ॥

ऋमतां रीः ॥ ४ । १ । ५५ ॥

यदन्तानां द्वित्वे पूर्वस्यान्तः ॥

नृतेर्यडि ॥ २ । ३ । ९५ ॥

नो ण् न स्यात् ॥ नरीनृत्यते । यहीति किम् ? हरिणर्त्ती नाम
फश्चित् । परीपृच्छ्यते । जरीगृह्यते । चलीक्लृप्यते । वरीवृश्च्यते ।
षड्वचननिर्देशो लाक्षणिकपरिग्रहार्थः ॥

ईठ्यञ्जनेऽपि ॥ ४ । ३ । ९७ ॥

गापास्थासादामाहाकः क्लित्पशिति ॥ जेगीयते । पेपीयते ।
इत्यादि ॥

घाभोर्यडि ॥ ४ । ३ । ९८ ॥

ई ॥ जेघीयते । देधीयते ॥

हनो घीर्वधे ॥ ४ । ३ । ९९ ॥

यडि ॥ जेघीयते । वध इति किम् ? गतौ जह्नन्पते ॥

कृति यि शय् ॥ ४ । ३ । १०५ ॥

शीड' ॥ शाशय्यते । क्लितीति यिम् ? शेयम् ॥

श्रुतो री ॥ ४ । ३ । १०९ ॥

त्रियद्गुरवेपु ऋन्तस्य ऋतोरी ॥ चेघीयते । सञ्चस्त्रीयते ।
श्रुत इति त्रिम् ? चेकीर्यते । वययदीनि गुणे ततो द्वित्रे साम्भर्यते ।
शोशूयते । शेघीयते । पेपीयते । सोपुष्यते ।

व्येस्यमो यडि ॥ ४ । १ । ८५ ॥

सस्वरान्त' म्या य्वन् ॥ चेघीयते । सेमिभ्यते ॥

चाय की ॥ ४ । १ । ८६ ॥

यडि ॥ चेघीयते । दीर्घनिर्देशो यड्लुवर्थ । चेकीत । तावश्यते ॥

वञ्चस्त्रसञ्चसभ्रसकसपतपदस्कन्दोऽन्तो नी ॥ ४ । १ । ५० ॥

यहन्तस्य द्वित्रे पूर्वस्य ॥ वनीयन्पते । सनीषम्यते । टनीध्व-
स्यते । इत्यादि ॥

सिचो यडि ॥ २ । ३ । ६० ॥

स प् ७ स्यात् ॥ मेसिन्यते ॥

न कवतेर्यड. ॥ ४ । १ । ४७ ॥

द्वित्रे सति पूर्वस्य ऋथः ॥ फोह्यते खर । कवतेरिति किम् ?
कौतिकवत्योर्माभूत् । चोत्रयेत् । यड इति किम् ? चुकुवे ॥

न गृणाशुभरुचः ॥ ३ । ४ । १३ ॥

यद् ॥ नित्यं गृणानि । भृशं शोभते । मृशं रोचते । इति यद्-
न्तप्रक्रिया ॥

बहुल लुप् ॥ ३ । ४ । १४ ॥

यद्. ॥ यद् लुप् चेत्युक्ते यद् बहुलवन्तानामदादित्वम् । इदित् इत्य-
नुग्रन्थनिर्देशात् बहुलवन्तादात्मनेपन्न । यद्भुतुरुस्तोरिति वेदागमे
शोभवीति । शोभोति । शोभूतः । शोभुवति । शोभूयात् । शोभोतु ।
शोभरीतु । शोभूहि । अशोभवीत् । अशोभोत् । अशोभूताम् । अशोभयुः ।
पिपैतिदेति सिञ्जलुपि । अशोभोत् । अशोभूवीत् । अशोभोताम् ।
अशोभूयन् । अशोभूयुः इति रेचित् । शोभवाश्चकार । शोभूयात् ।
शोभविता । बहुलवचनान् कचिन्न । लोळ्या । पोपूया । तथा चाह
“ कचिदप्रष्टात्. कचिदप्रवृत्ति कचिद्विभाषा कचिदन्यदेव । विधे-
र्विधान बहुला समीक्ष्य चतुर्विध बाहुलकं वदन्ति ॥ १ ॥ ” इति,
नानात्ति । नानाधीति । नानात्त । पास्पृष्टीति । पास्पृष्टि । पास्पृष्ट् ।
पास्पृष्टति । पास्पृष्टिम् । हेर्षिः । पास्पृष्टि । अपास्पृष्ट् । अपास्पृष्ट् ।
सिषि । अपास्पा इत्यपि । जागाद्वि । जागाधीति । जागात्सि ।
अजागात् । अजाघ । दादधीति । दादद्धि । दादद्ध । दाधन्सि ।
अदाधत् । अदादधीत् । अदादाधीत् । अदादधीत् । चोस्कुन्दीति ।
चोस्कुन्ति । अचोस्कुन् । मोमुदीति । मोमोत्ति । अमोमुदीत् । अमो-
मोत् । अमोमुदी । अमोमोरे । अमोमोत् । अमोमोदीत् । चोहूदीति ।
चोहूत्ति । अचोहूदीत् । अचोहूत् । सिषि । अचोहूत् । अचोहू ।
वनीवञ्चीति । वनीवद्धि । वनीयक्त । वनीवचति । अवनीवञ्चीत् ।
अवनीयन् । जङ्गमीति । जङ्गन्ति । जङ्गत. । जङ्गति । जङ्गन्मि ।
जङ्गन्व । जङ्गहि । एकस्वरग्रहणान्नेह इहनिषेधः । अजङ्गमीत् । जङ्ग-

नीति । जहन्ति । जहन्त । जह्प्रति । जहहि । अजहनीत् । अव-
धीत् । वध्यात् । अत्र सकृत्प्रवृत्तत्वाद्द्विधादेशस्य द्विचञ्च । आहपूर्वस्य
तु । आजहत् इत्यादि । चहनीति ॥

आ खनिसनिजन. ॥ ४ । २ । ६० ॥

धुडादौ द्विति ॥ चह्नातः । चह्ग्नति । चञ्चृत्ति । चञ्चु-
रीति । अचञ्चुरीत् । अचञ्चृत् । योयवीति । योयोति । अयोयोत् ।
अयोयवीत् । अयोयावीत् ॥

न हाको लुपि ॥ ४ । १ । ४९ ॥

द्विच्ये पूर्वस्य यद् आ न स्यात् ॥ जहाति । जहेति । जाहाती-
त्याग्न्ये । जहीतः । अत्रेत्यादिकञ्च, तिवा शवेति निषेधात् ।
जहति । जहीहि । अजहेत् । अजहात् । अजहीताम् । अजहासीत् ।
जहायात् । अजहिष्यत् । सोपुपीति । सोपोसि । अन्यमते तु सा-
स्वपीति । सास्वप्ति । साम्बभ । सामुप्यात् । असास्वपीत् ।
असास्वप् । असास्वपीत् । अमास्वापीत् ॥

रिरौ च लुपि ॥ ४ । १ । ५६ ॥

ऋमतां यदो द्विच्ये पूर्वस्य रीरन्तः ॥ चरिर्त्ति । चर्त्ति ।
चरीकृत्ति । चर्गिरीति । चर्त्तीति । चरीकरीति । चरिर्कृतः ।
चर्त्त । चरीकृत । चरिर्कृति । चर्त्ति । चरीकृति । चर्त्तिभिः ।
बहुलग्रहणात् । अचर्त्तीत् । अचरिर्करीत् । अचरीकरीत् । अचर्त्त ।
३ । अचर्त्तीत् ३ । चर्त्तामास ३ । चक्रियात् ३ । चर्त्तिता ३ ।
चर्त्तिष्यति ३ । चर्त्ति ३ । अत्र बहुलग्रहणात् । अवर्त्तीत् ३ ।
अवरिर्त्त । ३ । अवर्त्ता ३ गणनिर्दिष्टत्वाद्द्वन् । अवर्त्तीत् । एव
नर्त्तीति ३ । जर्त्तीति ३ । जर्त्ति ३ । अजर्त्त ३ । अजरिर्त्त-

द्धाम् । अजर्वा । जर्हृहीति ३ । जर्गहि ३ । जरिगृह् । जरिगृहति ।
जरिगृहीषि । जरिगृहीषि । अजर्घट् । तिवा शबेन्यस्यानिन्यत्वाद् गश्च-
तुर्थ । जरिगर्हिना । परिपृञ्जीति । परिपंष्टि । परिपृष्ट । परिपृ-
ञ्चति । परिपृश्वः । अत्र यद्निमित्तो गृह् । तुभ्यगृह्णेनदित्यत्र
गृह्णर्जनाच्च स्थानियङ्गावनिषेधः । मरीमृजीति ३ । मरिमाष्टि ३ ।
मरीमृजन्ति । मरीमार्जन्ति । अरर्त्ति । अरिर्त्ति । अररीति । अरि-
यरीति । अर्त्तन । अरियुत् । आरति । अरियुति । अर्त्तयात् ।
अरियुयात् । अर्त्तु । अरियुत्तु । अररीत्तु । अरियरीत्तु । अर्त्ततात् ।
अरियुतात् । आरत्तु । अरियुत्तु । आर । आरिय । आररीत् ।
आरियरीत् । आर्त्तताम् । आरियुताम् । आररु । आरियटः ।
आर । आरिय । आररी । आरियरी । आरारीत् । आरिया-
रीत् । अरराचकार । अरियाचकार । आरियात् । अरियुयात् ।
अररिता । अरियरिता । आररिष्यत् । आरियरिष्यत् । क्रमतामि-
त्यत्र ह्रस्वस्यैव ग्रहणादिह न । तातरतीति । तातरत्ति । तातीर्त्तः ।
तातिरति । तातीर्हि । तातराणि । अतातरत्तु । अतातः । अताता-
रीन् । एव चाकरीति । जरिगृहीति ३ । जरिगर्दि ३ । जरिगर्हिता ।
इटो दीर्घस्तु न । तत्र लुप्तत्विन्निर्देशात् । जाहयीति । जाहति ।
जाहत । जाहयति । जाहामि । जाहयीति । जाहर्त्ति । जाहर्त्तः ।
जाहर्षति । जाहर्हि । अजाह । अजाहर्त्ताम् । अजाहर्षु ॥

मव्यविश्रिविज्वरित्वरेरुपान्त्येन ॥ ४ । १ । १०९ ॥

अनुनासिकादौ कौ धुडादौ च प्रत्यये वस्योट् ॥ मामवीति ।
मामोति । मामूत् । मामवति । मामाव । मामूम । मामोतु ।
मामूतात् । मामूहि । मामवानि । अमामवीत् । अमामोत् । शेषिबीति ।
शेषोति । जाजूर्त्ति । जाजूर्त्त । नातूर्त्ति । तातूर्त्तः । मव्य नन्ते ।

अनुगासिके चेत्युटि । मामोति । मामन्धीति । तेतेयीति । तेतयोति ।
 देद्वीति । देयीति । सेपियीति । सेप्योति । अन्ये तु द्वित्येगोद-
 मिन्ऽन्तो देदोति मेपेतीत्येयमिच्छन्ति । केचिन्नु यकारवकारान्नाता-
 मृहभाषिणां यद्दुलोऽभावमिच्छन्ति ।

राल्लुक् ॥ ४ । १ । ११० ॥

परयोऽङ्योरनुनासिकादौ कौ घुडादौ च प्रत्यये ॥ मोमोति ।
 मोमूर्त्ति । मोमूर्त्ति । जोहोति । तोनूर्त्ति । तोतोति । तोनूर्त्ति ।
 तोयोति । दोदोति । दोधोति । वेवेति । वेवयीति । अप्र यद्दु-
 प्यपि तद्विषयोऽस्त्येव यथाऽवात्तामित्यत्र सिच । यद्दुपि तद्विषया-
 भावेन शीभायस्यामृतेरजेर्यद्दुर् नास्तीति केचित् । चोफवीति ।
 चोफोति । वेवयीति । वेवेति । सेसिमीति । सेसिन्ति । शोशवीति ।
 शोश्यीति । आपेपेति । चेम्यीति । चेमेति ॥

॥ इति यद्दुलुचन्तप्रक्रिया ॥

द्वितीयाया काम्य ॥ ३ । ४ । २२ ॥

नाम्न इच्छाया वा ॥ पुत्रकाम्यति । इद्रकाम्यति । यशस्काम्य-
 म्यति । मित्रकाम्यति । स्वकाम्यति । उच्चैकाम्यति । काम्येनैव
 कर्मण उक्तत्वात् कर्मणि नास्य प्रयोगः । द्वितीयाया इति किम् ?
 इष्टं पुत्र । भ्रातृपुत्रमिच्छतीत्यादौ तु न, सापेक्षत्वात् । आत्मीय-
 ताया गम्यमानाया तु भ्रातृ पुत्रकाम्यतीति भवत्येव ॥

अमाव्ययात्क्यन् च ॥ ३ । ४ । २३ ॥

द्वितीयान्तात्नाम्न इच्छाया काम्यो वा ॥

क्यनि ॥ ४ । ३ । ११२ ॥

अपर्णान्तस्य ई ॥ पुत्रीयति । पुत्रकाम्यति । मालीयति ।
अमाव्ययादिति फिम् ? फिमिच्छति । उच्चैरिच्छति । इदमिच्छति ।
स्वरिच्छति ॥

नं क्ये ॥ १ । १ । २२ ॥

नाम पठम् ॥ क्य इति क्यन्-क्यङ्-क्यङ्पां ग्रहणम् । राजी-
यति । अहर्यति । गव्यति । नाव्यति । सन्निपातपरिभाषया यस्य
लोपो न । गव्यिता । वान्यति ॥

क्यो वा ॥ ४ । ३ । ८१ ॥

घातोर्व्यञ्जनात् परस्याशिति लुक् ॥ वाचिता । वाच्यिता । समि-
ध्यति । अद्रस्यति । त्वयति । मयति । प्रकृत्यर्थस्यैकत्राभावे तु
युष्मयति । अस्मयति । गीर्यति । पूर्यति । अभ्वादित्वात् दीर्घः,
दिव्यति । गार्गीयति । कर्त्रीयति । पित्रीयति । क्रीयति ॥

आधाराच्चोपमानादाचारे ॥ ३ । ४ । २४ ॥

मन्ताव्ययवर्जान्नाम्न क्यन् वा ॥ पुत्रीयति छात्रम् । मासा-
दीयति कुट्याम् । न मादिरप्रत्ययः, मासादीयत् ॥

क्षुत्तृङ्गर्द्धेशनायोदन्यधनायम् ॥ ४ । ३ । ११३ ॥

निपात्यते ॥ अशनायति । उदन्यति । धनायति । क्षुदादावि-
ति फिम् ? अशनीयति । उदनीयति । धनीयति दानाय ॥

वृषाश्वान् मैथुने स्तोऽन्तः ॥ ४ । ३ । ११४ ॥

क्यनि ॥ वृषस्यति गौ । अश्वस्यति चडवा । मैथुन इति
फिम् ? वृषीयति । अश्वीयति । स्स इति द्विसकारनिर्देश पत्वनिषे-
धार्थः, तेनोत्तरप्र दाधिस्यति । मधुस्यति ।

अस् च लौल्ये ॥ ४ । ३ । ११५ ॥

गम्ये वराति नाम्नःसोऽन् ॥ दधिम्याति । दधरम्याति । मधु-
स्याति । मधरस्याति । अन्त्य इति किम् ? क्षीरिपति दातुम् ॥

कर्तुं क्तिप् गल्भह्लीवहोडात्तु द्वित् ॥ ३ । ४ । २५ ॥

उपदानाप्ताम्न आचारे वा ॥ अश्याति । दध्याति । रापति । गरति ।
राजनति । पयेनति । इदमाति । अप्रोपान्यस्य दीर्घे इत्यन्ये । अश्वा-
चरति । अति । अ । अन् । ड । स्वाति । सस्व । सम्पायित्यन्ये ।
मात्रानि । अनाम्नासीत् । पयपति । ययति । थयति । पिररति ।
भयति । प्रभुसेणति । घयति । कति । भहनति । अनटोहति । मे-
रति । पोरति । गल्भते । ह्लीपते । होडते ॥

क्वद् ॥ ३ । ४ । २६ ॥

कर्तुरपमाणादाचारे वा ॥ हसायते क्वद् । पण्डितायते मूर्ख ।
एतायते । गार्गायते । यात्सायते । युतायते । तरणायते । पाचिरा-
यते । पक्षीयते । माहेश्वरीयते । चाम्पेयीयते । ब्राह्मणीयते । तान-
रीयते । कायते । कायाशक्ते ॥

स्तौ वा लुक् च ॥ ३ । ४ । २७ ॥

सन्तात् कर्तुरपमानादाचारेऽर्धे क्वद् वा स्पादनाभ्य ॥ पया-
यत । पयस्यते क्वद् ॥

ओजोऽप्सरस ॥ ३ । ४ । २८ ॥

कर्तुरपमानादाचारे क्वद् वा सश्च क्वद् ॥ ओजायते । अप्स-
रायते । अन्ये लोजशब्दे सलोपरिस्त्वमिच्छन्ति ॥

छयर्थे भृशादे स्तो ॥ ३ । ४ । २९ ॥

कर्तुं क्वद् वा ययामम्भ्र लुक् च ॥ अभृशो भृशो भवति
भृशायते । उन्मनायते । न मान्त्रिप्रत्ययैः । उद्मनोयत ।

सुमनायते । स्वमनायत । अमत्यय इत्युक्तेः औत्सुकायत । पेहा-
यते । कर्तुरित्येव । अभृश भृश करोति । च्यर्थ इति किम् ? भृशो
भवति ॥

डाङ्गलोहितादिभ्यः पित् ॥ ३ । ४ । ३० ॥

कर्तृभ्यश्च्यर्थे क्यङ् ॥

क्यङ्पो न वा ॥ ३ । ३ । ४३ ॥

धातो कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पटपटायति । पटपटायते । लोहि-
तायति । लोहितायते । कर्त्तुरित्येव । अपटत् पटत् करोति । च्यर्थ
इत्येव । लोहितो भवति । बहुवचनमाकृतिगणार्थम् । धूमादीनां स्वत-
न्मार्थवृत्तीनां प्रकृतिविकारभावामतीतिश्च्यर्थो नास्तीति तद्द्रष्टृत्तिभ्य
प्रत्ययः । अधूमवान् धूमवान् भवति धूमायति । धूमायते ॥

कष्टकक्षकृच्छसत्रगहनाय पापे क्रमणे ॥ ३ । ४ । ३१ ॥

एभ्यश्चतुर्थ्यन्तेभ्यः प्रापृत्तिभ्यः क्रमणेऽर्थे क्यङ् ॥ कष्टायते ।
कक्षायते । कृच्छायते । सत्रायते । गहनायते । चतुर्थीनिर्देश किम् ?
रिपुः कष्ट क्रामति । पाप इति किम् ? कष्टाय तपसे क्रामति ॥

रोमन्थाद् व्योप्यादुच्चर्वणे ॥ ३ । ४ । ३२ ॥

क्यङ् वा ॥ रोमन्थायते गौः । उच्चर्वण इति किम् ? कीटो
रोमन्थ वर्त्तयति ॥

फेनोप्मवाष्पधूमादुद्धमने ॥ ३ । ४ । ३३ ॥

क्यङ् वा ॥ फेनायते । उप्मायते । वाष्पायते । धूमायते ॥

सुखादेरनुभवे । ३ । ४ । ३४ ॥

कर्मण क्यङ् वा ॥ सुखायते । दुःखायते ॥

शब्दादेः कृतौ वा ॥ ३ । ४ । ३५ ॥

कर्मण क्यङ् ॥ शब्दायते । वैरायते । फलहायते । पक्षे णिच् ।
शब्दयति ।

तपसं क्यन् ॥ ३ । ४ । ३६ ॥

कर्मणः कृतौ वा ॥ तपस्यति ॥

नमोवरिवश्चित्रडोऽर्चासेवाश्चर्ये ॥ ३ । ४ । ३७ ॥

कर्मणः क्यन् वा ॥ नमस्यति देवान् । वरिवस्यति । चित्रीयते ॥

अङ्गान्निरसने णिङ् ॥ ३ । ४ । ३८ ॥

कर्मणो वा ॥ हस्तयते । पादयते । कर्मण इति किम् ? हस्तेन
निरस्यति । निरसन इति ङिम् ? हस्तं करोति हस्तयति ॥

पुच्छादुत्परिव्यसने ॥ ३ । ४ । ३९ ॥

पुच्छात्कर्मण उदसने पर्यसने व्यसनेऽसने चार्थे णिङ् वा ॥
उत्पुच्छयते । परिपुच्छयते । विपुच्छयते । पुच्छयते ॥

भाण्डात्समाचितौ ॥ ३ । ४ । ४० ॥

कर्मणो णिङ् वा ॥ सम्भाण्डयते । परिभाण्डयते ॥

चीवरात्परिधानार्जने ॥ ३ । ४ । ४१ ॥

कर्मणो णिङ् वा ॥ परिचीवरयते । सचीवरयते ॥

णिञ् बहुलं नाम्न कृगादिषु ॥ ३ । ४ । ४२ ॥

षड्गुणग्रहण मयोगानुसरणार्थम् ॥ तेन यस्मान्नाम्नो यद्विभक्त्य-
न्ताप्रस्मिन धात्वर्थे दृश्यते तस्माच्चद्विभक्त्यन्तात्तद्वात्वर्थ एव भवतीति
नियमो लभ्यते । मुण्डङ्करोति मुण्डयतिच्छानम् । पटुमाचष्टे पटयति ।
वृक्ष रोपयति वृक्षयति । कृत गृह्णाति कृतयति । रूप निध्यायति
निरूपयति । लोमान्यनुमार्ष्टि अनुलोमयति । हस्तिनाऽतिक्रामति
अतिहस्तयति । वर्मणा सन्नयति सवर्मयति । वीणयोपगायति उप-
वीणयति । सेनयाभियाति अभिपेणयति । वास्याच्छिनत्ति वासयति ।
वाससोन्मोचयति उद्वासयति । श्लोकैरुपस्तौति उपश्लोकयति । हस्ते-

विषाशयति । शूरो भयाति शूरयति । वीर उत्सहते वीरयति । पुत्र
सूते पुत्रयति । स्रग्विणमाचष्टे स्रजयति । पयस्विर्नी पयसयति ।
पययतीत्यप्येके । त्वग्न्त त्वचयति । अल्प युवानं वा फनयति ।
पक्षे अल्पयति । यययति । स्थवयति । दवयति । ऽसयति । क्षेपयति ।
क्षोदयति । श्रयति । ज्ययति । साधयति । नेदयति । मापयति ।
स्थापयति । स्फापयति । वरयति । गग्यति । घटयति । प्रपयति ।
द्राघयति । वर्षयति । वृन्दयति । प्रथयति । स्रदयति । भ्रसयति ।
प्रशयति । द्रदयति । पश्चिदयति । भूययति । ऊढिमाचष्टे ऊढयति ।
औजिदत् । केचिन्तु औडिदत् इतीच्छन्ति । ऊढमारूपत् औजदत् ।
स्रयति । त्वां मा वाऽऽचष्टे त्वदयति मदयति । न्वादयति मादयती
न्यन्ये । त्रापयति मापयतिन्यपरे । युयामावां वा आचष्टे युष्मयति
अस्मयति । रिद्वांस रिद्रयति । रिद्रावयतीन्यन्ये । विदयतीत्यपरे ।
श्वानं श्वानयति । श्रावयतीत्यन्ये । श्रुनयतीत्यपरे । उदञ्चमाचष्टे
उदयति । उदीचयतीत्यन्ये । मत्यञ्च मत्ययति । दध्यञ्च दध्ययति ।
हलिं कलिं वा गृह्णाति हृयति कलयति । अजहळत् । भुवमा-
चष्टे भावयति । अर्वाभवत् । भुव भावयति अष्टुभ्रवत् । श्रियम्
अशिश्रयत् । गाम् अजगवत् । रायम् अरीरयत् । नावम् अनूनवत् ।
कर्त्तारमाचष्टे, करयति । दरद दारदयति । एनीम् षतयति । ऐततत् ॥

व्रताद्भुजितन्निवृत्त्यो । ३ । ४ । ४३ ॥

कृगादिप्पर्येषु णिज्वहुलम् ॥ व्रत शास्त्रविहितो नियमः । पयो व्रत-
यति । सावशान्न व्रतयति ॥

सत्यार्थवेदस्या. ॥ ३ । ४ । ४४ ॥

णिच्सन्नियोगे ॥ सत्यापयति । अर्थापयति । वेदापयति ॥

श्वेताश्वश्वतरगालोडिताह्वरकस्याश्वतरेतकलुकु

॥ ३ । ४ । ४५ ॥

णिचूसनियोगे ॥ श्वेतयति । अभ्यपति । गालोड्याति । आहरयति ॥

इति नामधातुप्रक्रिया ॥

धातो. कण्ड्वादेर्यक् ॥ ३ । ४ । ८ ॥

स्वार्थे ॥ द्विविधा कण्ड्वादयः धातवो नामानि च । कण्ड्ग् गाप्रथि
 र्थपणे । १ ॥ कण्ड्यति । कण्ड्यते । घातोरिति किम् ? कण्ड् ।
 महीङ् हृत्प्रौ पूजायाश्च । २ ॥ महीयते । हृणीङ् रोपलज्जयो । ३ ॥
 हणीयते । वेङ् लाङ् घौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने च । ४ ॥ मन्तु रोपवै-
 मनस्ययोः । ५ ॥ अपराध इत्येके । मन्तुयति । वल्लु माधुर्यपूजयो
 । ६ ॥ असु मानसोपतापे । ७ ॥ अम् अमूङ् इत्येके । अन्ये तु अम्ह
 दोषाविष्कृतौ रोगे चेत्याहुः । वेङ् लाङ् वेङ्वत् । ८ ॥ ङाङ् जी-
 चन इत्येके । वेङ्लाङ् इत्यन्ये । लिङ् अल्पार्थे कुत्साया च । ९ ॥
 लोट् दीप्तौ । १० ॥ लेङ् लोट् घौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने चेत्येके । ऐला
 दीप्तावित्यपि केचित् । उरस् ऐश्वर्ये । ११ ॥ उपस् मभातीभावे ।
 १२ ॥ इग् इर्ष्यायाम् । १३ ॥ इग् इग् इत्यपि केचित् । तिरस्
 अन्तर्द्धौ । १४ ॥ इयस् इमस् अस् पयस् प्रहृतौ । १५ ॥
 संभूयस् मभूतभावे । १६ ॥ दुवस् परितापपरिचरणयोः । १७ ॥
 दुरङ् भिषङ् चिकित्सायाम् । १८ ॥ भिष्णुक् उपसेवायाम् । १९ ॥
 रेखा श्लाघासादनयोः । २० ॥ लेखा विलासस्खननयोः । २१ ॥
 अदन्तोऽयमित्यपरे ॥ एला वेला वेला खेला विलासे । २२ ॥ इलेत्य-
 न्ये । खल इत्येके । गोधा गेधा आशुगहणे । २३ ॥ मगध परिवे-
 ष्णे । २४ ॥ नीचतास्य इत्यन्ये ॥ इरघ इषुध शरधारणे । २५ ॥
 कुषुभ् क्षेपे । २६ ॥ सुख दु ख तत्क्रियायाम् । २७ ॥ अगदनीरोगत्वे ।
 २८ ॥ गद्गद वाक्स्खलने । २९ ॥ गद्गदद्वित्येके । तरण वरण गतौ ।
 ३० ॥ उरण तुरण त्वरायाम् । ३१ ॥ पुरण गतौ । ३२ ॥ भ्रुण
 धारणपोषणयुद्धेषु । ३३ ॥ भ्रुण मतिचौर्ययोः । ३४ ॥ भरण प्रसि-
 द्धार्थः । ३५ ॥ तपुस तम्पस दु खार्यौ । ३६ ॥ तन्तस पम्पस इत्य-

न्यत्र ॥ अरर आराकर्मणि । ३७ ॥ सपर पूजायाम् । ३८ ॥ समर
युद्धे । ३९ ॥

॥ इति कण्ड्वादयः ॥

नाम्नो द्वितीयाद्यथेष्टम् ॥ ४ । १ । ७ ॥

स्वरादेर्नामधातोर्द्विच्वभाजो द्वितीयादारभ्यैरुस्वरांशो यथेष्ट द्वि ।
अग्निश्चीयिपति । अश्नीयिपति । अश्नीयिपिपति ॥

अन्यस्य ॥ ४ । १ । ८ ॥

स्वरादेरन्यस्य नामधातोर्द्विच्वभाज एकस्वराशो यथेष्ट मथमा-
दिर्द्विः ॥ पुपुत्रीयिपति । पुतित्रीयिपति । पुत्रीयिपति । पुत्रीयि-
पिपति ॥

कण्ड्वादेस्तृतीय ॥ ४ । १ । ९ ॥

कण्ड्वादेर्द्विच्वभाज एकस्वरोऽशस्तृतीय एव द्वि ॥ कण्ड्मियिपि-
पति । अमूयिपति ॥

पुनरेकेपाम् ॥ ४ । १ । १० ॥

मते द्विच्वे कृते द्विच्वम् ॥ सुसोपुपिपते । एकेपामिति किम् ? सोष्ट-
पिपते । सन्नन्ताणिगि बुभूययति । यडन्ताणिगि । बोभूययति ।
यड्लुयन्ताणिगि, बोभाययति । णिगन्ताणिगि । भावयति ।
प्यन्तात्सनि विभाययिपति । यड् सन् प्यन्तात् सन् । बोभूयिपयि-
पति । यड् णिग् सन्नन्ताणिग् बोभूययिपयतीत्यादि ॥

॥ इति प्रत्ययमाला ॥

शक्तिः कर्त्तरि । एधते । आस्ते । शेते ॥

क्रियाव्यतिहारेऽगतिर्हिसाशब्दार्थहसो ह्रवहश्चा-
नन्योन्यार्थे ॥ ३ । ३ । २३ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ व्यतिलुनते । व्यतिहरने । व्यतिवहने भागम् ।
 क्रियेति रिम् ? द्रव्यव्यतिहारे मा भृत् । चैप्रस्य धान्य व्यतिलुनन्ति ।
 गत्यर्थादिरर्जनं किम् ? व्यतिमर्षन्ति । व्यतिहिंसन्ति । व्यति
 जल्पन्ति । व्यतिहसन्ति । अनन्योन्यार्थ इति किम् ? परम्परस्य
 व्यतिलुनन्ति । कर्त्तरीन्त्येव । तेन भावकर्मणोः पूर्वैर्गैत्र गत्यर्थादिभ्योऽपि
 स्यात् । व्यतिगम्पन्ते प्रामा । असप् सुवि । व्यतिस्ने । व्यतिपाते ।
 व्यतिपते । व्यतिसे । व्यतिभे । व्यतिहे । व्यतिपीत । व्यत्यसै ।
 व्यत्यास्त । व्यतिराते ३ । व्यतिभाने ३ । व्यतिवभे ॥

निप्रिश ॥ ३ । ३ । २४ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ निविगते ॥

उपसर्गादस्योहो वा ॥ ३ । ३ । २५ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ रिपर्यस्यते । रिपर्यस्यति । समूहते । समूरति ॥

उपसर्गाद्दूहो ह्रस्व ॥ ४ । ३ । १० ६ ॥

ङ्ङिनि यादौ ॥ सगृहते । समुद्यात् । उपसर्गादिति किम् ? उद्यते ।
 यीत्येव । सम्राहितम् । ऊ ऊह इति मश्रेषात् । आ ऊद्यते ओद्यते ।
 समोद्यते ॥

उत्स्वराद्युजेरयज्ञतत्पात्रे ॥ ३ । ३ । २६ ॥

उपसर्गात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ उद्युहक्ते । उपयुहक्ते । उत्स्वरा-
 दिति रिम् ? सद्युनक्ति । अयगतत्पात्र इति किम् ? । द्रन्द यज्ञपा-
 त्राणि प्रद्युनक्ति ॥

परिव्यवात्क्रिय ॥ ३ । ३ । २७ ॥

उपसर्गात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ परिक्रीणीते । विक्रीणीते । अव-
 क्रीणीते । उपसर्गादित्येव । उपरि क्रीणाति ॥

परावेर्जे ॥ ३ । ३ । २८ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पराजयते । विजयते । उपसर्गादित्येव ।

यद्गुवि जयनि वनम् ॥ १ ॥

सम. क्षणो. ॥ ३ । ३ । २९ ॥

कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ सक्षुते शस्त्रम् । समडति किम् ? क्षणौति ।
उपसर्गादिभ्येव । आपम क्षणौति ॥

अपाच्चतुष्पात्पक्षिशुनिहृष्टान्नाश्रयार्थे ॥ ४ । ४ । ९५ ॥

किरतेः कर्त्तरि स्सडादि ॥

अपस्किर ॥ ३ । ३ । ३० ॥

कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ अपस्किरते वृषभो हृष्टः । कुक्कुटो भक्ष्यार्थी ।
आश्रयार्थी वा श्वा । मस्सट्कानिर्देश किम् ? अपाकिरति । अपेति
किम् । उपस्किरति ॥

उदश्चर साप्यात् ॥ ३ । ३ । ३१ ॥

कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ मार्गमृचरते । साप्यादिति किम् ? धूम
उचरति ॥

समस्तृतीयया ॥ ३ । ३ । ३२ ॥

चरेर्योगे कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ अभ्येन सञ्चरते । तृतीययेति किम् ?
उभौ लोको सञ्चरसि ॥

क्रीडोऽकूजने ॥ ३ । ३ । ३३ ॥

सम्पूर्वात्कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ सङ्कीडते । सम इत्येव । क्रीडति ।
अकूजन इति किम् ? सङ्कीडन्त्यनासि ॥

अन्वाहूपरे ॥ ३ । ३ । ३४ ॥

क्रीडे कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ अनुक्रीडते । आक्रीडते । परिक्रीडते ॥

शप उपलम्भने ॥ ३ । ३ । ३५ ॥

कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ उपलम्भनं प्रकाशन शपथो वा । मैषाय
शपते । उपलम्भन इति किम् ? मैत्र शपति ॥

हृगो गतताच्छील्ये ॥ ३ । ३ । ३८ ॥

कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ गत माह्वयम् । पवृक्रमभा अनुहन्ते ।
पितुरनुहरन्ते । गतेति किम् ? पितुर्हरति । माह्वय इति किम् ?
नद्यो राममनुहरति ॥

पूजाचार्यकभृत्युत्क्षेपज्ञानप्रिगणनव्यये नियः ॥

३ । ३ । ३९ ॥

गम्ये कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ नयते विद्वान स्याद्वादे । माणरसमुप
नयते । कर्मकरानुपनयते । शिशुमुदानयते । नयते तत्पार्श्वे । मद्रा-
पार विनयन्ते । शत विनयते । पूजैत्यादि किम् ? अजां नयति ग्रामम् ॥

कर्त्तव्यामूर्त्ताप्यात् ॥ ३ । ३ । ४० ॥

निय कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ श्रम विनयते । कर्त्तव्येति किम् ?
चैत्रो भैषस्य मन्यु विनयति । अमूर्त्तेति किम् ? गङ्गा विनयति । आप्येति
किम् ? पुङ्गवा विनयति ॥

क्रमोऽनुपसर्गात् ॥ ३ । ३ । ४७ ॥

कर्त्तव्यात्मनेपद वा ॥ क्रमते । क्रामति । अनुपसर्गादिति
किम् ? अनुक्रामति ॥

वृत्तिसर्गतायने ॥ ३ । ३ । ४८ ॥

क्रमे कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ वृत्तिरप्रतिबन्ध । सर्ग उत्साह ।
तायन स्फीतता । शास्त्रेऽस्य क्रमते वृद्धि । सूत्राय क्रमते । क्रम-
न्तेऽस्मिन् योगा ॥

परोपात् ॥ ३ । ३ । ४९ ॥

आभ्यामेव क्रमेर्द्वयाद्यर्थात् कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ पराक्रमते । उप-
क्रमते । परोपात्ति किम् ? अनुक्रामति । द्रव्यादावित्येव । परा-
क्रामति ॥

वे स्वार्थे ॥ ३ । ३ । ५० ॥

क्रमेः कर्त्तव्यात्मनेपदम् ॥ साधु विक्रमते गज । स्वार्थ इति

किम् ? गजेन विक्रामति ॥

प्रोपादारम्भे ॥ ३ । ३ । ५१ ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ प्रक्रमते उपक्रमते भोक्तुम् । आरम्भ इति किम् ? प्रक्रामति याचीत्यर्थ ॥

आडो ज्योतिरुद्गमे ॥ ३ । ३ । ५२ ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आक्रमते चन्द्र सूर्यो वा । ज्योतिरुद्गम इति किम् । आक्रामति वदुः कुतुपम् । धूम आक्रामति ॥

दागोऽस्त्रास्यप्रसारविकाशे ॥ ३ । ३ । ५३ ॥

आडः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विप्रामादत्ते । स्वाम्यादिवर्जन किम् ? उष्ट्रो मुख व्याददाति । मूल व्याददाति ॥

नुप्रच्छ. ॥ ३ । ३ । ५४ ॥

आडः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ भानुते शृगाल । आपृन्ते गुरुन् ॥

गमे. क्षान्तौ ॥ ३ । ३ । ५५ ॥

आड कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आगमयते गुरुम् । कञ्चित्काल प्रतीक्षते । क्षान्ताविति किम् ? आगमयति विग्राम् ॥

हः स्पर्द्धे ॥ ३ । ३ । ५६ ॥

आडो गम्ये कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ मल्लो मल्लमाहयते । स्पर्द्ध इति किम् ? । गामाहयति ॥

सन्निधे ॥ ३ । ३ । ५७ ॥

हयते कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सहयते । निहयते । विहयते ॥

उपात् ॥ ३ । ३ । ५८ ॥

हयतेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ उपहयते ॥

यमः स्वीकारे ॥ ३ । ३ । ५९ ॥

उपात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ कन्यासुपयच्छने । चिनिर्देशः
किम् ? शास्त्रानुपयच्छति ।

वा स्वीकृतो ॥ ४ । ३ । ४० ॥

यमेरात्मनेपदनिषय, सिच् फिट् ॥ उपायन । उपायस्त मरा
राणि । स्वीकृताविति निष् ? आयस्त पाणिम् ॥

देवार्चामैत्रीसङ्गमपथिकर्तृकमप्रकरणे स्थ. ॥३।३।६०॥
उपात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ जिनेन्द्रमुपतिष्ठते । रथिभानुपतिष्ठते ।
यमुना गङ्गामुपतिष्ठते । सुव्रमुपतिष्ठते पन्या । इंद्र्या गार्हपत्यमुपतिष्ठते ॥

वा लिप्सायाम् ॥ ३ । ३ । ६१ ॥

उपात्स्य कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ भिक्षुर्वृत्तुमुपतिष्ठते । उप-
तिष्ठति वा ॥

उदोऽनूचेहे ॥ ३ । ३ । ६२ ॥

स्य कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ धुनामुत्तिष्ठते । अनूर्ध्वेति किम् ? आ-
सनादुत्तिष्ठति । ईदति किम् ? ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति ॥

सत्रिप्रावात् ॥ ३ । ३ । ६३ ॥

स्य कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सतिष्ठते । त्रिनिष्ठते । प्रतिष्ठते ।
अवतिष्ठते ॥

शीप्सास्थेये ॥ ३ । ३ । ६४ ॥

स्य कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शीप्सा आत्मप्रनाशनम् । स्वेय स-
भ्यः । तिष्ठते पन्या छात्रेभ्यः । त्वयि तिष्ठते विराट् ॥

प्रतिज्ञायाम् ॥ ३ । ३ । ६५ ॥

स्य कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ नित्य शब्दमानिष्ठते ॥

समो गिर ॥ ३ । २ । ६६ ॥

प्रतिज्ञार्थात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ स्याच्छाट् अत्रिरते ॥

अवात् ॥ ३ । ३ । ६७ ॥

गिरः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अवगिरते ॥

निह्वये झः ॥ ३ । ३ । ६८ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शतमपजानीते ॥

सम्प्रतेरस्मृतौ ॥ ३ । ३ । ६९ ॥

झ' कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शतं सजानीते । प्रतिजानीते । अस्मृताविति
किम् ? मातु सजानाति ॥

अननो सनः ॥ ३ । ३ । ७० ॥

झ. कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ धर्मं जिज्ञासते । अननोरिति किम् ?
धर्ममनुजिज्ञासति ॥

श्रुवोऽनाड्प्रते ॥ ३ । ३ । ७१ ॥

सन्नन्तात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ श्रुश्रूपते गुरुन् । अनाड्प्रतेरिति
किम् ? आश्रुश्रूपति । प्रतिश्रुश्रूपति ॥

स्मृदृश. । ३ । ३ । ७२ ॥

सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ स्मृस्मूर्पते । दिदृक्षते ॥

शको जिज्ञासायाम् ॥ ३ । ३ । ७३ ॥

सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विद्या शिक्षते । जिज्ञासायामिति
किम् ? शिक्षति ॥

गन्धनावक्षेपसेवासाहसप्रतियत्नप्रकथनोपयोगे

॥ ३ । ३ । ७६ ॥

छग' कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ गन्धन द्रोहेण परदोषोद्घाटनम् ।
उत्कृस्ते । अवसैपः कुत्सनम् । दुर्दृष्टानवकुस्ते । सेवानुवृत्तिः । महा-
मानानुपकुस्ते । साहसमाविमृश्य प्रवृत्ति । परदारान् प्रकुस्ते । प्रति

च्छति रज्जुम् ॥

यम. सूचने ॥ ४ । ३ । ३९ ॥

आत्मनेपदविषय. सिच् ऋत् ॥ उदायत् । सूचन इति किम् ?
आयम्न रज्जुम् ॥ आरधिष्ट ।

हन सिच् ॥ ४ । ३ । ३८ ॥

आत्मनेपदविषय ऋत् ॥ आहत ॥

व्युदस्तप ॥ ३ । ३ । ८७ ॥

कर्म्मण्यसनि स्येऽङ्गे च कर्म्मणि कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ वितपते उत्त-
पते रवि । वितपते उत्तपते पाणिम् ॥

अणिक्कर्म्मणि कर्त्तृकाणिगोऽस्मृतौ ॥ ३ । ३ । ८८ ॥

अणिगरस्थायो यत्कर्म्म तदेव णिगरस्थाया कर्त्ता यस्य तस्मा
णिगन्तादस्मृत्यर्थात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आरोहयते हस्ती हस्तिपका-
न् । अणिति किम् ? आरोहयति हस्तिपकान् महामात्रः । आरो-
हयन्ति महामात्रेण हस्तिपकाः । गित्किम् ? गणयते गणो गोपालप-
म् । कर्त्तेति किम् ? दर्शयति प्रदीपो भृत्यान् । णिति किम् ?
लुनाति केदार चैत्र । ऊयते केदार स्वयमेव, न प्रयुद्धके लावयति
केदार चैत्र । फर्त्तेति किम् ? आरोहन्ति हस्तिनं हस्तिपकाः । ताना-
रोहयति महामात्र. । णिग इति किम् ? आरोहन्ति हस्तिनं हस्तिप-
का । तानारोहयते हस्तीत्यणिगि माभूत् । अस्मृतापिति किम् ?
स्मरयति वनगुल्म. ऋत्किम् ॥

प्रलम्भे गृधिवञ्चे ॥ ३ । ३ । ८९ ॥

णिगन्तात्प्रलम्भेऽर्थे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ वृदु गर्हयते, वञ्चयते
वा । प्रलम्भ इति किम् ? भ्रान गर्हयति ॥

लौड्लिनोऽर्वाभिभवे चाच्चाकर्त्तर्यपि ॥ ३ । ३ । ९० ॥

णिगन्तात्प्रलम्भेऽर्थे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ जटाभिरालापयते ।
श्रेणो वर्त्तिकामपलापयते । कस्स्त्वामुल्लापयते । अकर्त्तर्यपीति किम् ?
जटाभिरालापयते जटिलेन ॥

स्मिडः प्रयोक्तुः स्वार्थे ॥ ३ । ३ । ९१ ॥

णिगन्तादात्मनेपदमाद्यास्याकर्त्तर्यपि ॥ जटिलो विस्मापयते ।
प्रयोक्तुः स्वार्थे इति किम् ? रूपेण विस्मापयति । अकर्त्तर्यपीत्येव ।
विस्मापनम् ॥

विभेतेर्भाष् च ॥ ३ । ३ । ९२ ॥ ॥

प्रयोक्तुः स्वार्थे ण्यन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम्, पक्षे आद्याकर्त्त-
र्यपि ॥ मुण्डो भीषयते । भाषयते वा । प्रयोक्तुः स्वार्थे इत्येव ।
कुञ्चिकया भाषयति । अकर्त्तर्यपीत्येव । भीषा । भाषनम् ॥

मिथ्याकृगोऽभ्यासे ॥ ३ । ३ । ९३ ॥

ण्यन्तान्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पद मिथ्या कारयते । मिथ्येति
किम् ? पद माधु कारयति । अभ्यास इति किम् ? सकृत्पद
मिथ्या कारयति ॥

परिसुहायमायसपाट्धेवदवसदमादरुचनृत फल-
वति ॥ ३ । ३ । ९४ ॥

प्रधानफलवति कर्त्तरि णिगन्तादात्मनेपदम् ॥ परिमीहयते चै-
त्रम् । आयपयते सर्वम् । आयासयते मैत्रम् । पाययते बडुम् । धा-
पयते शिशुम् । वादयते बडुम् । वासयते पान्थम् । टमयते अश्वम् ।
आदयते चैत्रेण । रोचयते मैत्रम् । नर्त्तयते नटम् ।

ज्ञोऽनुपसर्गात् । ३ । ३ । ९६ ॥

फलवति कर्त्तर्यात्मनेपदम् । गां जानीते । फलवतीत्येव । परस्य
गा जानाति ॥

उदोऽपात् ॥ ३ । ३ । ९७ ॥

कञ्चरि कर्त्तर्यात्मोपदम् ॥ एवान्तमपददते । फलपतीयेषु ।
भपददति परं स्वभावात् ॥

समुदाहो यमेरघ्नये ॥ ३ । ३ । ९८ ॥

फल्बनि कर्त्तर्या यनेपदम् ॥ संयच्छते मीहीन् । ग्यच्छते भारम् ।
आयच्छते भारम् । अग्रन्नादति रिम् ? चिचित्साह्यच्छति । फल्-
वनीत्येव । संयच्छति ॥

पदान्तरगम्ये वा ॥ ३ । ३ । ९९ ॥

प्रक्रान्तघ्नपञ्चके यदात्मनेपदमुत्त तत्कार्यकर्त्तरि ॥ स्व शत्रुं
परिमोहयते, परिमोहयति वा । स्व यज्ञं जग्ने, यजति वा । स्वान्
मीहीन् सयच्छते, सयच्छति वा ॥

॥ इत्यात्मनेपदप्रक्रिया ॥

परानो कृग ॥ ३ । ३ । १०१ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पराङ्गरोति । अनुकरोति ॥

प्रत्यभ्यन्ते क्षिप ॥ ३ । ३ । १०२ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ प्रतिक्षिपति । अभिक्षिपति । अतिक्षिपति ॥

प्राड्वह ॥ ३ । ३ । १०३ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ प्ररहति ॥

परेर्मृपश्च । ३ । ३ । १०४ ॥

वहे' कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ परिमृष्यति । परिचरति ॥

व्याङ्परि रम ॥ ३ । ३ । १०५ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ विरमति । आरमति । परिरमति ॥

वोपात् ॥ ३ । ३ । १०६ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ भार्यामुपरमति उपरमते वा ॥

अणिगि प्राणिकर्तृकानाप्याणिगः ॥ ३ । ३ । १०७ ॥

धातोः कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ आसयति चैत्रम् । अणिगीति किम् ? । स्वयमेवारोह्यमाणं गजं प्रयुङ्क्ते आरोहयते । अणिगीति गकार, किम् ? । चेतयमानं प्रयुङ्क्ते चेतयति । प्राणिकर्तृकादिति किम् ? । शोपयते ग्रीहीनातपः । अनाप्यादिति किम् ? । कट् कारयते ॥

चल्याहार्थेद्बुधयुधप्रुद्रुस्त्रुनशजन ॥ ३ । ३ । १०८ ॥

णिगन्तात्कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ चलयति । रुम्पयति । भोजयति । आशयति चैत्रम् । सूत्रम् यापयति शिष्यम् । रोधयति पद्मं रविः । योषयति काष्ठानि । मावयति राज्यम् । द्रावयत्ययः । स्रावयति तैलम् । नाशयति पापम् । जनयति पुण्यम् ॥

॥ इति परस्मैपदप्रक्रिया ॥

अथ भावकर्मणोर्विभक्तयः । तत्साप्यानाप्यादित्यात्मनेपदम् ।

क्य. शिति ॥ ३ । ४ । ७० ॥

सर्पस्माद्धातोर्भावकर्मप्रिहिते ॥ त्वया मया अन्यैश्च भूमते । अभूमत ॥

भावकर्मणो ॥ ३ । ४ । ६८ ॥

धातोर्विहितेऽयतन्यास्ते विच् तलृच् च ॥ अभावि ॥

स्वग्रहदशहन्भ्य स्वसिजाशी स्वस्तन्यां विड्वा

। ३ । ४ । ६९ ॥

प्रिहितायां भावकर्मजायाम् ॥ अभाविपाताम् । अभविपाताम् । भाविपीठ २ । भाविता २ । भाविप्यते २ । अभाविप्यत २ । अनुभूयते आनन्दश्चरेण । अनुभूयेते । अनुभूयन्ते । त्वमनुभूयसे । अहमनुभूये ।

अन्वभावि । भाव्यते । भावयाञ्चक्रे । भावयावभूये । भावयामाहे ।
भाविता । भावयिता । बुभृष्यते । बुभृष्येत । बुभृषांचक्रे । बुभृषिता ।
बोभृष्यते । यद्बुभ्रुवन्तात्तु, बोभृष्यते । अपोभावि । बोभवांचक्रे ।
बोभाविता २ । स्तूयते । अस्तावि । अर्यते । स्मर्यते । आरिता २ ।
स्मारिता २ । संस्क्रियते । दीयते । वीयते । स्वीयते ॥

आत ऐ कृञ्जौ ॥ ४ । ३ । ५३ ॥

यातोर्ङिति ॥ अदायि । अदायिपाताम् २ । कृदिति क्रिम् ? ।
ददौ । ददे । दायिपीष्ट २ । ग्लायते । जग्ले । शग्यते । अशायि ।
हन्यते । अघानि । अग्रधि । अग्रनिपाताम् । अवधिपाताम् । अहसा-
ताम् । घानिपीष्ट । वप्रिपीष्ट । गृह्यते । अग्राहि । अग्राहिपाताम् ।
अग्रहीपाताम् । जगृह । दृश्यते । अदर्शि । अदर्शिपाताम् । अदृक्षाताम् ।
गीर्यते । ग्रमि चतुरधिक शतम् । तथाहि, अिटि अगारिध्वम् । इटि
वा दीर्घ । अगरीध्वम् । अगारिध्वम् । त्रयाणा लत्व ढत्व द्वित्वत्रय-
श्चेति पञ्च वैकल्पिकानि । इत्थ पण्णवति । इडभावे अगीर्ध्वम् ।
दग्माना द्वित्वविकल्प अप्ठौ । अतपण्णवत्या सह सफलने उवता
सहृद्येति ।

“ इड्दीर्घश्च अिट् लत्व ढत्व द्वित्वत्रय तथा ।

इत्यष्टाना विकल्पेन चतुर्भिरधिक शतम् ॥ ? ॥ ”

एष मलोपाभावपक्षेऽपि सकारवर्जानि पूर्ववद्गुणाणि । नलोप ।
मस्यते । उदित्वामलोपो न । नयत । गृत् । इज्यते ॥

तन क्ये ॥ ४ । २ । ६३ ॥

आ या ॥ तायते । तन्यते । तयति क्रिम् ? । नन्तन्यते । जायते । जन्यते ॥

तप कर्त्रनुतापे च ॥ ३ । ४ । ९१ ॥

परमरर्त्तरि अिच् न ॥ अतप्त तपासि साधु । अवतप्त क्षेत्रेण । अ-
न्वचान्त पाप स्वधर्मणा । परमनुतापे चेति क्रिम् ? । अतापि पृथिरी

राज्ञा ॥ णिगन्तात्कर्मणि प्रत्यय । घट्यते । घटादेर्वा इम्ब इत्यादिना
वा दीर्घः । अघाटि । अघटि । अघाटिपाताम् । अघटिपाताम् । अघट-
यिपाताम् । शमोऽदर्शने । अगामि २ । अशामिपाताम् ३ । यदन्ताग्रह्लु-
यन्ताच्च णौ । अशंशामि २ । अशंशामिपाताम् ३ । ष्यन्तत्वाभावे तु ॥
मोऽकमियमिरमिनमिगमिवमाचम. ॥ ४ । ३ । ५५ ॥

धातोर्ङिणिति कृति औ च वृद्धिर्न ॥ अगमि । कम्प्यादिवर्जनं
किम् ? । अकामि । अयामि । अरामि । अनामि । अगामि । अचामि ॥
आचामि । न जनवधः । अवधि ।

विश्रमेर्वा । ४ । ३ । ५६ ॥

ङिणिति कृति औ च वृद्धिः ॥ व्यश्रामि । व्यश्रमि । जागुर्ङि-
णचि । अजागारि ॥

भल्लेर्जौ वा ॥ ४ । २ । ४८ ॥

उपान्त्यनो लुक् ॥ अभ्राजि । अभ्राजि ॥

जिरणमोर्वा ॥ ४ । ४ । १०६ ॥

लभेः स्वरात्परो नोऽन्त ॥ अलाभि । अलम्भि ॥

उपसर्गात् खल्घञोश्च ॥ ४ । ४ । १०७ ॥

लभेः स्वरात्परो जिरणमोश्च नोऽन्त ॥ प्रालम्भि । उपसर्गा-
दिति किम् ? । लाभ । जिरणमोर्नित्यार्थं खल्घञोस्तूपसर्गादिव
खल्घञोरिति नियमार्थं वचनम् ॥

न स्स. ॥ २ । ३ । ५९ ॥

पः ॥ सुपिस्स्यते । गोर्दृश्यते पयः । अजा ग्रामं नीयते । घोष्यते
माणवरु धर्मः । माणवको धर्ममिति वा । ग्रामं गम्यते मैत्रक्षेत्रेण ।
कालाध्वादीनां कर्ममज्ञाया अकर्मत्वस्य च विधानात्तद्योगे कर्मणि
भावे चात्मनेपदादीनि । मासो मास वा आस्यते क्षेत्रेण । णिग-

अन्वभावि । भाव्यते । भावयाञ्चक्रे । भावयांभूवे । भावयामाहे ।
 भाविता । भावयिता । बुभूष्यते । बुभूष्येत । बुभूषाचक्रे । बुभूषिता ।
 बोभूष्यते । यद्बुभूषन्तात्तु, बोभूष्यते । अयोभावि । बोभयाचक्रे ।
 बोभाविता २ । स्तूयते । अस्तावि । अर्यते । स्मर्यते । आरिता २ ।
 स्मारिता २ । संस्क्रियते । दीयते । वीयते । स्थीयते ॥

आत ऐ कृञ्जौ ॥ ४ । ३ । ५३ ॥

गतोऽङ्गिति ॥ अदायि । अदायिपाताम् २ । कृदिति किम् ? ।
 ददौ । ददे । दायिपीष्ट २ । ग्लायते । जग्ले । जग्यते । अशायि ।
 हन्यते । अधानि । अत्रि । अत्रानिपाताम् । अवधिपाताम् । अहसा-
 ताम् । घानिपीष्ट । चत्रिपीष्ट । शृणते । अग्राहि । अग्राहिपाताम् ।
 अग्रहीपाताम् । जगृहे । दृश्यते । अदशि । अदशिपाताम् । अदक्षाताम् ।
 गीर्यते । ध्रमि चतुरधिक शतम् । तथाहि, अट्टि अगारिध्वम् । इट्टि
 वा दीर्घ । अगरीध्वम् । अगरिध्वम् । नयाणा लत्व ढत्व द्वित्वत्रय-
 श्चेति पञ्च वैकल्पिकानि । इत्थ पण्यति । इडभावे अगीर्ध्वम् ।
 दयमाना द्वित्वविकल्प अष्टौ । उक्तपण्यवत्या सह सफलने उवता
 सदृश्येति ।

“ इड्दीर्घश्च जिट् लत्व ढत्व द्वित्वत्रयं तथा ।

इत्यष्टाना विकल्पेन चतुर्भिरधिक शतम् ॥ ? ॥ ”

एवं सलोपाभासपक्षेऽपि सन्कारवर्जानि पूर्ववद्रूपाणि । नलोप-
 मस्यते । उदित्वान्नलोपो न । गद्यते । गृत् । इज्यते ॥

तन. क्ये ॥ ४ । २ । ६३ ॥

आ ता ॥ तायते । तन्यते । क्य इति किम् ? । तन्तन्यते । जायते । जन्यते ॥

तप कर्त्रनुतापे च ॥ ३ । ४ । ९१ ॥

कर्मकर्त्तरि अच् न ॥ अतस्तपसांसि साधु । अन्यतप्त चैत्रेण । अ-
 न्वयान्तस्य पाप स्वस्मरणा । कर्त्रनुताप चेति किम् ? । अतापि पृथिवी

राज्ञा ॥ णिगन्तान्कर्मणि प्रत्यय । यञ्चने । यदादंवा ह्रस्व इत्यादिना
वादीरेः । अराटि । अराटि । अराटिपाताम् । अराटिपाताम् । अघट-
यिपाताम् । शपोऽञ्चने । अशामि २ । अशामिपाताम् ३ । यङ्नाघड्लु-
वनाच् णौ । अशंशामि २ । अशंशामिपाताम् ३ । ष्यन्तत्वाभावे तु ॥
सोऽकृमियमिरमिनमिगमिवमाचसः ॥ ४ । ३ । ५५ ॥

पातोऽङ्गिति कृति यौ च वृद्धिर्न ॥ अशमि । कर्म्यादिवर्जनं
किम् ? । अशामि । अशामि । अशामि । अनामि । अगामि । अशामि ॥
आशामि । न जनवः । अशमि ।

विश्रमेर्वा । ४ । ३ । ५६ ॥

ञ्जिति कृति यौ च वृद्धिः ॥ व्यशामि । व्यश्रमि । जाशुञ्जि-
णवि । भजागारि ॥

भक्षेर्जो वा ॥ ४ । २ । ४८ ॥

उपान्त्यनो लुरू ॥ अभाजि । अभाजि ॥

जिरणमोर्वा ॥ ४ । ४ । १०६ ॥

लभेः स्वरात्परो नोऽन्त ॥ अलाभि । अलम्भि ॥

उपसर्गात् खल्वञ्जोश्च ॥ ४ । ४ । १०७ ॥

लभेः स्वरात्परो निष्णमोश्च नोऽन्तः ॥ प्राट्मि । उपसर्गा-
दिति किम् ? । लाम । निष्णमोर्निन्वार्थं खल्वञ्जोश्चोपसर्गात्
खल्वञ्जोरिति नियमार्थं वचनम् ॥

न स्त ॥ ० । ३ । ५९ ॥

प ॥ मुपिच्यते । गोद्वयने पयः । अजाश्रायं श्रीपुत्रे । शोच्यते
माणवरु धर्म । माणवरु रवेयिति या । श्रायं गम्यते देवर्षिपुत्रेण ।
कालाध्वार्त्तना कर्ममहाया अययम्यस्य च विरानाशयोर्षे कर्मणि
भारे चामनेयटात्तनि । मार्गा श्रायं या श्राच्यते शिष्येण । णिग-

न्तात्तु प्रयोज्ये । मासमास्यते मंत्रः ॥

॥ इति भावकर्मप्रक्रिया ॥

सौकर्यादिप्रसहिते कर्तव्यापार कारकान्तराप्यपि कर्तृसंज्ञानिभ
वन्ति ॥ साध्यसिद्धिनत्ति । स्थाली पचति । कर्मण कर्तृत्वविवक्षा-
यान्तु प्राक्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकाः, तेभ्यो भावे कर्त्तरि च
प्रत्यय । भियते कुशूलेन । कर्त्तरि तु ॥

एकधातौ कर्मक्रिययैकाकर्मक्रिये ॥ ३ । ४ । ८६ ॥

एकस्मिन् धातौ कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्टया एना अभिन्ना सम्प-
त्यकर्मिका क्रिया यस्य तस्मिन् कर्त्तरि कर्मकर्तृरूप धातोर्विक्रिया-
त्मनेपदानि स्युः ॥ क्रियते, अस्मिन्, कुरिष्यते वा ऋट् स्वयमेव । एव
भियते कुशूल स्वयमेव । एकधातापिति क्रिम् ? । पचत्योदनश्चैत्र ।
सिध्यत्योदन स्वयमेव । कर्मक्रियेति क्रिम् ? । साध्यसिद्धिनत्ति ।
एकक्रिय इति क्रिम् ? । स्रजत्युदक कुण्डिका । स्रजत्युदक कुण्डिकाया ।
अकर्मक्रिय इति क्रिम् ? । भिद्यमान कुशूल पात्राणि भिनत्ति ॥

सृज श्राद्धे जिह्यात्मने तथा ॥ ३ । ४ । ८४ ॥

कर्त्तरि यथा पूर्वं विहितानि ॥ सृज्यते, असर्जि, स्रज्यते वा माला
धार्मिक । श्राद्ध इति क्रिम् ? । व्यत्यसृष्ट माले श्शुनम् ॥

तपेस्तप कर्मकात् ॥ ३ । ४ । ८५ ॥

कर्त्तरि विज्यात्मनेपदानि तथा ॥ तप्यते, तपे वा तपः साधु ।
वित्तु तु न । अतप्त । तप इति क्रिम् ? । उत्तपति स्वर्ण स्वर्णकार ।
कर्मैति क्रिम् ? । तप साधु तपति ॥

पचिदुहे ॥ ३ । ४ । ८७ ॥

एकधातौ कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्टया अकर्मिकया सकर्मिकया वा
एकक्रिये कर्त्तरि कर्मकर्तृरूपे विज्यात्मनेपदानि स्युः ॥ पच्यते, अ-

पाचि, पक्ष्यते वा ओदनः स्वयमेव । दुग्धे अदोहि, धोक्ष्यते वा गौ स्वयमेव । उदुम्बरः फलं पच्यते, अपक्त वा स्वयमेव । दृग्धे, अदृग्ध धोक्ष्यते वा पयो गौः स्वयमेव ॥

न कर्मणा जिञ्च ॥ ३ । ४ । ८८ ॥

पचिदुहेर्योगे अनन्तरोक्ते कर्त्तरि ॥ अपवतीदुम्बरः फलं स्वयमेव । अदृग्ध गौः पयः स्वयमेव । कर्मणेति किम् ? अपाच्योदनः स्वयमेव । अनन्तरोक्ते कर्त्तरीत्येव । अणच्युदुम्बरः फलं वायुना ॥

रुध. ॥ ३ । ४ । ८९ ॥

अनन्तरोक्ते कर्त्तरि जिञ्च न ॥ अरुद्ध गौः स्वयमेव ॥

स्वरदुहो वा ॥ ३ । ४ । ९० ॥

अनन्तरोक्ते कर्त्तरि जिञ्च न ॥ अकृत, अकारि वा कटः स्वयमेव । अदृग्ध, अदोहि वा गौः स्वयमेव ॥

णिस्तुद्यात्मनेपदाकर्मकात् ॥ ३ । ४ । ९२ ॥

कर्मकर्त्तरि जिञ्च न ॥ अपीपचदोदन चैत्रेण मैत्रः । अपीपचतोदनः स्वयमेव । प्रास्नोष्ट गौः स्वयमेव ॥

स्तो. ॥ ४ । ४ । ५२ ॥

स्ताथशितोऽनात्मनेपदे आदिरिट् ॥ प्रस्नविष्यति । अनात्मन इत्येव । प्रास्नोष्ट । उदशिश्रियत दण्ड स्वयमेव । व्यकृत सन्धवः स्वयमेव । जिञ्चप्रतिषेधात् जिञ्च भवत्येव । पाचितीदन स्वयमेव ॥

भूपार्थसन्किरादिभ्यश्च जिक्व्यौ ॥ ३ । ४ । ९३ ॥

प्यादिभ्य कर्मकर्त्तरि न ॥ अलङ्कुस्ते कन्या स्वयमेव । अलङ्कुस्ते कन्या स्वयमेव । चिकीर्षते, अचिकीर्षिष्ट वा कटः स्वयमेव । किरते, अकीर्षे वा पांशु स्वयमेव । गिरते, अगीर्षे वा ग्रासः स्वयमेव । कारयते कटः स्वयमेव । चोरयते गौः स्वयमेव । प्रस्तुते गौः स्वय-

न्तानु प्रयोये । मासमास्यो मैत्र । ॥

॥ इति भावकर्मप्रक्रिया ॥

सौख्यार्थाद्विराग्निं कर्तव्यापारं कार्यात्ताप्यपि कर्तुं भङ्गानि भ
वन्ति ॥ साध्यमिच्छन्ति । स्थाली पतति । कर्मणः कर्तृन्विरिचसा
यान्तु प्राक्सकर्मणः अपि मायेणाकर्मणः, तेभ्यो भाये कर्तरि च
मन्यय । भिद्यते कुशलेन । फारि तु ॥

एकधातो कर्मक्रियेकाकर्मक्रिये ॥ ३ । ४ । ८६ ॥

एकधातो कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्टया एषा अभिज्ञा सम्म-
त्यकर्मिणा क्रिया यस्य मग्निन् कर्तरि कर्मकर्तृरूप धातोर्विक्रिया-
त्सौपदानि स्यु ॥ क्रियते, अकारि, करिष्यते वा षट् स्वयमेव । एव
भिद्यते कुशूत् स्वयमेव । एकधातापिति किम् ? । पचन्त्योदनश्चैत्र ।
मिध्यत्पोत्नः स्वयमेव । कर्मक्रियति किम् ? । साध्यमिच्छन्ति ।
एकक्रिय इति किम् ? । स्रवत्युदक कुण्डिका । स्रवत्युदक कुण्डिकाया ।
अकर्मक्रिय इति किम् ? । भिद्यमान कुशूत् पाराणि भिनत्ति ॥

सृज श्राद्धे जिम्यात्मने तथा ॥ ३ । ४ । ८४ ॥

कर्तरि यथा पूर्वं विहितानि ॥ सृज्यते, असृजि, सृक्ष्यते वा माला
धामिनः । श्राद्ध इति किम् ? । व्यत्यसृष्ट माले मिथुनम् ॥

तपेस्तप कर्मकात् ॥ ३ । ४ । ८५ ॥

कर्तरि जिम्यात्मनेपदानि तथा ॥ तप्यते, तपे सा तपः साधु ।
विद् तु न । अतप्त । तप इति किम् ? । उत्तपति स्वर्ण स्वर्णकारः ।
स्मेति किम् ? । तप मातु तपति ॥

पचिदुहेः ॥ ३ । ४ । ८७ ॥

एकधातो कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्टया अकर्मिकया सकर्मिकया वा
एकक्रिये कर्तरि कर्मकर्तृरूपे जिम्यात्मनेपदानि स्यु ॥ पच्यते, अ-

पाचि, पक्ष्यते वा ओदनः स्वयमेव । दुग्धे अदोहि, घोक्ष्यते वा गौः स्वयमेव । उदुम्बरः फलं पच्यते, अपक्तं वा स्वयमेव । दुग्धे, अदुग्धं घोक्ष्यते वा पयो गौः स्वयमेव ॥

न कर्मणा जिञ्च ॥ ३ । ४ । ८८ ॥

पचिदुहेयोंगे अनन्तरोरते कर्त्तरि ॥ अपयतोदुम्बरः फलं स्वयमेव । अदुग्धं गौः पयः स्वयमेव । कर्मणेति किम् ? अपाच्योदनः स्वयमेव । अनन्तरोरते कर्त्तरीत्येव । अणान्युदुम्बरः फलं वायुना ॥

रुधः ॥ ३ । ४ । ८९ ॥

अनन्तरोरते कर्त्तरि जिञ्च न ॥ अरुद्धं गौः स्वयमेव ॥

स्वरदुहो वा ॥ ३ । ४ । ९० ॥

अनन्तरोरते कर्त्तरि जिञ्च न ॥ अकृत, अकारि वा कटः स्वयमेव । अदुग्धं, अदोहि वा गौः स्वयमेव ॥

णिस्तुश्रयात्मनेपदाकर्मकात् ॥ ३ । ४ । ९२ ॥

कर्मकर्त्तरि जिञ्च न ॥ अपीपचदोदनं चैत्रेण मैत्रः । अपीपचतोदनः स्वयमेव । प्रासोष्टं गौः स्वयमेव ॥

स्रोः ॥ ४ । ४ । ५२ ॥

स्ताद्यशितोऽनात्मनेपदं आदिरिट् ॥ प्रस्नविष्यति । अनात्मन इत्येव । प्रासोष्टं । उदशिश्रियत ढण्डः स्वयमेव । व्यकृतं सैन्यवः स्वयमेव । जिञ्चप्रतिषेधात् जिट् भवत्येव । पाचितोदनः स्वयमेव ॥

भूपार्थसन्किरादिभ्यश्च जिक्व्यौ ॥ ३ । ४ । ९३ ॥

प्यादिभ्यः कर्मकर्त्तरि न ॥ अलकुरुते कन्या स्वयमेव । अलकृतं कन्या स्वयमेव । चिकीर्षते, अचिकीर्षिष्ठं वा कटः स्वयमेव । निरते, अकीर्षं वा पांशु स्वयमेव । गिरते, अगीर्षं वा प्रासः स्वयमेव । कारयते कटः स्वयमेव । चोरयते, गौः स्वयमेव ।

यदि गुत्तुपासिव्यते, शास्त्रान्तं गमित्यति । यत्स्म्यतीति किम् ?
दक्षिणेन चेत्प्राति न शकटं पर्याभवति ॥

कामोक्तावकञ्चिति ॥ ५ । ४ । २६ ॥

गम्याया सप्तमी ॥ कामो मे भुञ्जीत भवान् । अयञ्चिनीति किम् ?
कञ्चिञ्जीवति मे माता ॥

इच्छार्थे सप्तमीपञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । २७ ॥

घातावुपपदे कामोऽती गम्यायाम् ॥ इच्छामि भुञ्जीत, भुङ्क्ता वा भवान् ।

इच्छार्थे कर्मण सप्तमी ॥ ५ । ४ । २९ ॥

घातावुपपदे तुल्यवर्तुमार्थाद्गतो ॥ भुञ्जीयेतीच्छति । इच्छार्थं
इति किम् ? भोजको याति । कर्मण इति किम् ? इच्छन् करोति ॥

सप्तमी ऊर्ध्वमोहूर्त्तिके ॥ ५ । ४ । ३० ॥

प्रेषादिषु गम्येषु रक्षमानाद्गतो । इत्यपञ्चम्यौ ॥ ऊर्ध्वं गृह-
र्त्तात्कटं दुर्याद् भवान् । भवता कटं कार्यं । कटं करोतु भवान् ।
भवान् हि प्रेषितोऽनुज्ञातः । भवतोऽवसरं कटकरणे ॥

स्मे पञ्चमी ॥ ५ । ४ । ३१ ॥

उपपदे प्रेषादिषु गम्येषु ऊर्ध्वमोहूर्त्तिकार्थाद्गतो ॥ ऊर्ध्वं गृह-
र्त्ताद् भवान् कटं करोतु स्म । भवान् हि प्रेषितोऽनुज्ञातो भवतोऽव-
सरं कटकरणे ॥

अधीष्टौ ॥ ५ । ४ । ३२ ॥

स्मे उपपदे गम्याया पञ्चमी ॥ अद्य स्म विद्वच्छण्डप्रतानि रक्ष ॥

सप्तमी यदि ॥ ५ । ४ । ३४ ॥

कालवेलासमयेषूपपपदेषु ॥ कालो यदधीयीत भवान् । वेला यद्
भुञ्जीत । समयो यच्छयीत ।

शक्ताहं कृत्याश्च ॥ ५ । ४ । ३५ ॥

कर्त्तरि गम्ये सप्तमी ॥

भवता खलु भारो वाह्यः । उद्येत । भवान् भार वहत् । भवान् हि शक्तः । भवता खलु कन्या वोढव्या । उद्येत । भवान् खलु कन्यां वहेत । भवानेतद्वर्हति ॥

धातो सम्बन्धे प्रत्यया ॥ ५ । ४ । ४१ ॥

अयथाकालमपि साधव' ॥ विश्वदृश्वाऽस्य पुनो भरिता । भावि कृत्यमासीत् । गोमानासीत् ॥

भृशाभीक्ष्ण्ये हिस्वौ यथाविधि त'वमौ च तद्यु-

ष्मादि ॥ ५ । ४ । ४२ ॥

भृशाभीक्ष्ण्यविशिष्टे सर्वकालेऽर्थं वर्तमानाद्भातोः सर्वविभक्तिवचनप्रिये हिस्वौ पञ्चमीसम्बन्धिना भवत, यथाविधि धातो सम्बन्धे, यत एव धातोर्यास्मिन्नेर ऋरके हिस्वी तस्यैव धातोस्तत्कारकविशिष्टस्यैव सम्बन्धेऽनुप्रयोगे सति, तथा पञ्चम्या एव तध्वमौ तयो सम्बन्धिनि बहुत्वविशिष्टे युष्पत्यर्थे हिस्वौ च स्याताम्, यथाविधि धातोः सम्बन्धे ॥

भृशाभीक्ष्ण्याविच्छेदे द्वि. प्राक्तमवादे ॥७।४।७३॥

घोत्ये पदं वास्य वा ॥ क्रियाया अयवक्रियाणां फात्स्न्ये भृशार्थं । पौन'पुन्यमाभीक्ष्ण्यम् । क्रियान्तरान्ययधानमविच्छेद' । लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुनातीत्यादि । अधीप्याधीप्येत्येवायमधीते इत्यादि । लुनीत लुनीतेत्येव यूयं लुनीथ । लुनीहि लुनीहीत्येवं यूयं लुनीथ । अधीध्वमधीध्वमित्येव यूयमधीध्वे । अधीप्याधीप्येत्येवं यूयमधीध्वे । यथाविधीति किम् ? । लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुनाति, छिनत्ति लूयते वेति धातोः सम्बन्धे माभूत् ॥

प्रचये नवा सामान्यार्थस्य ॥ ५ । ४ । ४३ ॥

धातर्याना धातोः सम्बन्धे सति धातो परौ हिस्वौ

तद्व्यमो च तद्युप्यदि । ग्रीहीन् यप लुनीदि पुनीदि इत्येवं यतो
 यत्यते वा । पक्षे, ग्रीहीन् यपति लुनानि पुनानि इत्येवं यतने यन्यते
 वा । सूत्रमधीष्य निर्युक्तिमधीष्य भाष्यमधीष्येत्येवमधीते पठ्यते वा ।
 पक्षे, सूत्रमधीते निर्युक्तिमधीते भाष्यमधीते इत्येवमधीते पठ्यते
 वा । ग्रीहीन् यपत लुनीत पुनीतेयेवं चैष्टये । ग्रीहीन् यप लु-
 नीदि पुनीदि इत्येवं चैष्टये । पक्षे, ग्रीहीन् यपथ लुनीथ
 पुनीथेत्येवं यतध्ये । सूत्रमधीष्यं निर्युक्तिमधीष्य भाष्यमधीष्यमि-
 न्येवमधीष्ये । सूत्रमधीष्य निर्युक्तिमधीष्य भाष्यमधीष्येत्येवमधीष्ये ।
 पक्षे, सूत्रमधीष्ये निर्युक्तिमधीष्ये भाष्यमधीष्ये इत्येवमधीष्ये । सामा-
 न्यार्थस्यीति किम् ? । ग्रीहीन् यप लुनीदि पुनीदि इत्येवं यपति लुनानि
 पुनानीनि मा भूत् ॥

इति श्रीतपोगञ्जाचार्यविजयनेवमूरिविजयसिंहमूरिपट्टपरम्पराम-
 तिष्ठितगीतार्थत्वाद्विगुणोपेतदृष्टिचन्द्रापरनामशुद्धिविजयचरणकमलामि-
 ङ्गिन्द्रायमानान्तेवासिसारिग्गताखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिविरचिताया लघुहेमभाष्यामुत्तरार्द्धे त्याग्यैमक्रिया ॥

॥ अथ कृदन्तप्रक्रिया ॥

आलुमोऽत्यादि कृत् ॥ ५ । १ । १ ॥

धातोर्विधीयमानो वक्ष्यमाण प्रत्यय ॥ घनघात्य. । अत्या-
 दिरिति किम् ? । प्रणिस्ते ॥

बहुलम् ॥ ५ । १ । २ ॥

अधिकारोऽयम् ॥ कृन्निर्दिष्टादर्यादन्यत्रापि । पाठहारकः । मोह-
 नीय कर्म । सम्प्रदानम् ॥

कर्त्तरि ॥ ५ । १ । ३ ॥

कृदर्थविशेषोक्तिं विना ॥ कर्ता ॥

व्याप्ये धुरकेलिमकृष्टपच्यम् ॥ ५ । १ । ४ ॥

कर्त्तरि ॥ भद्रगुरं काष्ठम् । पचेलिषा मापाः । कृष्टपच्यः शालयः ॥

सङ्गतेऽज्यम् ॥ ५ । १ । ५ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ अज्यमार्यसङ्गतम् ॥

रुच्याव्यव्यवास्तव्यम् ॥ ५ । १ । ६ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ रुच्यो मोदको मैत्राय । अव्यध्यो मुनिः ।

वास्तव्यः ॥

भव्यगेयजन्यरम्यापात्याप्लाव्यनवा ॥ ५ । १ । ७ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ भव्यः । गेयः साम्नाम् । जन्य । रम्यः ।

आपात्यः । आप्लाव्यः । पक्षे, भव्यम् । गेयानि सामानि । जन्यम् ।

रम्यम् । आपात्यम् । आप्लाव्यम् ॥

प्रवचनीयादय ॥ ५ । १ । ८ ॥

कर्त्तरि वा निपात्यन्ते ॥ प्रवचनीयो गुरुः शास्त्रस्य । प्रवचनीयं गुरुणा शास्त्रम् । उपस्थानीयः शिष्यो गुरोः । उपस्थनीयः शिष्येण गुरुः ।

असरूपोऽपवादे वोत्सर्गः प्राक् के. ॥ ५ । १ । १६ ॥

अवश्यन्नाव्यम् । अवश्यलवितव्यम् । असरूप इति किम् ? । घ्यणि यो न स्यात् । कार्यम् । प्राक् केरिति किम् ? । कृतिः । चिकीर्षा ॥

ते कृत्या ॥ ५ । १ । १७ ॥

घ्यण्तव्यानीययउपप्रत्यया ॥

ऋवर्णव्यञ्जनाद् घ्यण् ॥ ५ । १ । १७ ॥

धातोः ॥ कार्यम् ॥

धातोर्यथासद्व्यम् ॥ भोग्यम् । क्तेऽनिट इति किम् ? । सङ्कोचः ।

पाणिसमवाभ्यां सृज ॥ ५ । १ । १८ ॥

न्यण् ॥ पाणिसर्ग्या, समवसर्ग्या रज्जु' ॥

उवर्णादावड्यके ॥ ५ । १ । ११९ ॥

द्योत्ये धातोर्घ्यण् ॥ लाव्यम् । अवश्यलाव्यम् ॥

आसुयुवपिरपिलपित्रपिडिपिदभिचम्यानम. ॥

५ । १ । २० ॥

घ्यण् ॥ आसाव्यम् । याव्यम् । राव्यम् । राप्यम् । लाप्यम् ।
अपत्राप्यम् । डेप् । टाभ्यम् । आचाम्यम् । आनाम्यम् ॥

वाधारेऽभावस्या ॥ ५ । १ । २१ ॥

अमापूर्णाद्दसनेराधार न्यण् धातोर्वा इस्वश्च निपात्यते ॥ अमा-
वस्या । अमात्राम्या ॥

न्यङ्कूद्गमेघादय ॥ ४ । १ । ११२ ॥

यथासहृद्यं कृतकत्वा. कृतगत्वाः कृतघत्वा तिपात्यन्ते ॥ न्यङ्कु
शोक' । उद्र । न्युद्र । मेघ । ओघ. ॥

न वञ्चेर्गतौ ॥ ४ । १ । ११३ ॥

कत्वम् ॥ वञ्च्यम् । गताविति किम् ? । वङ्घ्य काष्ठम् ॥

यजेर्यज्ञाङ्गे ॥ ४ । १ । ११४ ॥

गत्य न ॥ पञ्च प्रयाजा । यज्ञाङ्ग इति किम् ? । प्रयाग ॥

द्यण्यावड्यके ॥ ४ । १ । ११५ ॥

चजो रुगी न ॥ अवश्यपान्यम् । अवश्यगञ्ज्यम् । आवश्यक
इति किम् ? । पान्यम् ॥

निप्राद्युज शक्ये ॥ ४ । १ । ११६ ॥

गम्ये न्यणि गो न ॥ नियोज्यः । प्रयोज्यः ॥

भुजो भक्ष्ये ॥ ४ । १ । ११७ ॥

न्याणि गो न ॥ भोज्य पयः । भक्ष्य इति किम् ? । भोग्या भूः ॥

त्यज्यजप्रवच* ॥ ४ । १ । ११८ ॥

न्यणि कर्गौ न ॥ त्याज्यम् । याज्यम् । प्रवान्यः ॥

वचोऽशब्दनाम्नि ॥ ४ । १ । ११९ ॥

व्यणि क्री न ॥ वाच्यम् । अशब्दनाम्नीति किम् ? । वाक्यम् ॥

भुजन्युब्ज पाणिरोगे ॥ ४ । १ । १२० ॥

निपात्यते ॥ भुजः पाणिः । न्युब्जो रोगविशेषः ॥

वीरुन्न्यग्रोधौ ॥ ४ । १ । १२१ ॥

निपूर्वस्य रूहेः क्विपि न्यरूपूर्वस्थ चाचि वीरुन्न्यग्रोधौ धान्तौ
निपात्येते ॥ वीरुन् । न्यग्रोधः ॥

सचाय्यकुण्डपाय्यराजसूय क्रतौ ॥ ५ । १ । २२ ॥

व्यणन्तं निपात्यते ॥ सचाय्यः । कुण्डपाय्यः । राजसूयः क्रतुः ॥

प्रणाय्यो निष्कामासमते ॥ ५ । १ । २३ ॥

प्राद्वियो ध्यणायादेशौ निष्कामेऽसम्मते चार्थे ॥ प्रणाय्य
शिष्यश्चौरो वा ॥

धाय्यापाय्यसान्नाय्यनिकाय्यमृद्मानहविर्नि-
वासे ॥ ५ । १ । २४ ॥

व्यणन्तं निपात्यते ॥ धाय्या ऋद् ॥ पाय्यं मानम् । सान्नाय्यं
हविः । निकायो निवासः ॥

परिचाय्योपचाय्यानाय्यसमूह्यचित्यमग्नौ ॥ ५ । १ । २५ ॥

निपात्यते परिचाय्य । उपचाय्यः । आनाय्य* । समग्रः ।

धिनोते वयपि,

ह्रस्वस्य त पितृकृति ॥ ४ । ४ । ११३ ॥

धातोःन्. ॥ चिन्वोऽपिः ॥

याज्या दानर्चि ॥ ५ । १ । २६ ॥

यजे करणे दानर्चि म्यण् ॥ याज्या ॥

तव्यानीयो ॥ ५ । १ । २७ ॥

धातो ॥ शयितव्यम् । शयनीयम् ॥

निसनिक्षनिन्द. कृति वा ॥ २ । ३ । ८४ ॥

अदृग्पसर्गान्त स्याद्वादे. परस्य नो णः ॥ मणिसितव्यम् ।
मनिसितव्यम् । मणिसितव्यम् । मणिसितव्यम् । मणिसितव्यम् ।
मणिसितव्यम् ॥

स्वरात् ॥ २ । ३ । ८५ ॥

अदृग्पसर्गान्त स्याद्वादे कृतो नो ण ॥ मयाणीयम् ।

नाम्यादेरेव ने ॥ २ । ३ । ८६ ॥

अदृग्पसर्गान्त स्याद्वादे परस्य धातोः परस्य स्वरादुत्तरस्य कृतो
नो ण् ॥ महेहणीयम् । नाम्यादेरिति किम् ? । ममङ्गनम् ॥

व्यञ्जनादेर्नाम्युपान्त्याडा ॥ २ । ३ । ८७ ॥

अदृग्पसर्गान्त स्याद्वादे परस्य कृत स्वरात्परस्य नो ण् ॥
महेहणीयम् । महेहणीयम् । व्यञ्जनादेरिति किम् ? । मोहणम् । ना-
म्युपान्त्याडिति किम् ? । मयणम् । मयहणम् । स्वरादित्यैव ।
मभृग्न । अदुरित्येव । दुर्मोहन ॥

णेर्वा ॥ २ । ३ । ८८ ॥

अदृग्पसर्गान्त स्याद्वादे परस्य धातोर्विहितस्य कृत. स्वरा-
त्परस्य नो ण् ॥ ममङ्गणीयम् । ममङ्गणीयम् । रिद्धितेति किम् ? ।

प्रयाप्यमाणः २ ॥

निर्विण्णः ॥ २ । ३ । ८९ ॥

निर्विदः सत्तालाभविचारणार्थात्परस्य क्तस्य नो णत्वम् । निर्विण्णः ॥

न ख्यापूग्भूभाकमगमप्यायवेपो णेश्च ॥२।३।९०॥

अदुस्वपमर्गन्तिःस्थाद्वादेः पगात् परस्य कृतो नो ण् ॥ प्रख्या-
नीयम् । प्रख्यापनीयम् । प्रपयनीयम् । प्रपायनीयम् । प्रभवनीयम् ।
प्रभावनीयम् । प्रभायमानम् । प्रभापना । प्रकामिनौ । प्रकामना ।
अप्रगमनिः । प्रगमना । प्रप्यानः । प्रप्यायना । प्रवेपनीयम् । प्रवेपना ॥

देशोऽन्तरोऽयनहनः ॥ २ । ३ । ९१ ॥

नो ण् न । अन्तरयनः, अन्तर्हननो वा देशः ॥

पात्पदे ॥ २ । ३ । ९२ ॥

परस्य नो ण् न ॥ सर्पिष्पानम् । पद् इति किम् ? । पुष्पाति । सर्पिष्केण ॥

पदेऽन्तरेऽनाड्यतद्धिते ॥ २ । ३ । ९३ ॥

निमित्तकार्यिणोर्नो ण् न ॥ प्रावनद्धम् । रोपभीममुखेन ।
मापकुम्भवापेन । अनाडीति किम् ? । प्राणद्धम् । अतद्धित इति
किम् ? । आर्द्रगोमयेण ॥

य एच्चात् ॥ ५ । १ । २८ ॥

स्वरान्ताच्चातो ॥ चेषम् । नेयम् । देयम् । धेयह् ॥

शकितकिचतियतिशसिसहियजिभजिपवर्गात् ॥

५ । १ । २९ ॥

यः ॥ शक्यम् । तक्यम् । चत्यम् । यत्यम् । शस्यम् । सद्यम् ।
यज्यम् । भज्यम् । तप्यम् । गम्यम् ॥

आडो यि ॥ ४ । ४ । १०४ ॥

लभः स्वरात्परः प्रत्यये नोऽन् ॥ आलम्भ्या गौः । यीति किम् ? ।

आन्ध्या. ॥

उपास्तुतो ॥ ४ । ४ । १०५ ॥

ऋभः म्वरात्परो यादौ प्रत्यये गम्यया नोऽन्तः ॥ उपलम्भ्या
विद्या । स्तुतापिति किम् ? । उपलम्भ्या वार्त्ता ॥

यसिभदिगदोऽनुपसर्गात् ॥ ५ । १ । ३० ॥

य* ॥ यम्यम् । मयम् । गयम् । अनुपसर्गादिति किम् ? । आपाम्यम् ॥

चरेराडस्त्वगुरौ ॥ ५ । १ । ३१ ॥

अनुपसर्गात् य* ॥ चर्मम् । आचर्यो देश । अगुराविति
किम् ? । आचार्य* ॥

वर्योपसर्गावद्यपण्यमुपेयर्तुमतीगर्ह्यविक्रेये ॥ ५ । १ । ३२ ॥

निपात्यते ॥ वर्या कन्या । उपसर्गा गौ । अवयं पापम् ।
पण्य, कम्बलः ॥

स्वामिवैश्येऽर्थ ॥ ५ । १ । ३३ ॥

अर्थ स्वामी वैश्यो वा ॥ आर्योऽन्य ॥

वह्य करणे ॥ ५ । १ । ३४ ॥

वय शकृत् ॥

नाम्नो वद क्यप् च ॥ ५ । १ । ३५ ॥

अनुपसर्गात् य ॥ ब्रह्मोयम् । नाम्न इति किम् ? । वायम् ।
अनुपसर्गादित्येव । प्रवायम् ॥

हत्याभूय भावे ॥ ५ । १ । ३६ ॥

अनुपसर्गाद्वाह्न नयन्त साधु ॥ ब्रह्महत्या । ब्रह्मभूयम् ।
भाव इति किम् ? । श्वरात्या सा ॥

अग्निचित्या ॥ ५ । १ । ३७ ॥

अग्नेः पराच्चे. स्त्रीभावे वयप् ॥ अग्निचिन्या ॥

खेयमृषोद्ये ॥ ५ । १ । ३८ ॥

निखेयम् । मृषोद्यम् ॥

कुप्यभिद्योद्धसिध्यतिप्यपुप्ययुग्याज्यसूर्यं नास्त्रि

॥ ५ । १ । ३९ ॥

वयन्तं संज्ञायाम् निपात्यते ॥ कुप्यं घनम् । भिद्यः । उद्धयो नद् ।
सिध्य । तिप्य । पुप्यः । युग्यं वाहनम् । आज्यं घृतम् । सूर्यो रविः ॥

दृग्गुस्तुजुपेतिशास्त्र ॥ ५ । १ । ४० ॥

वयप् ॥ आदृत्य । प्रादृत्य । अवश्यस्तुत्य । जुप्यः । इत्यः । शिप्यः ॥

ऋदुपान्त्यादकृपिचृदच ॥ ५ । १ । ४१ ॥

घातोः वयप् ॥ दृत्यम् । अकृपिचृदच इति किम् ? । क-
ल्पम् । चर्त्यम् अर्च्यम् ॥

कृद्यपिमृजिशसिगुहिदुहिजपो वा ॥ ५ । १ । ४२ ॥

वयप् ॥ कृत्यम् । कार्यम् । वृष्यम् । वर्ष्यम् । मृत्यम् । मार्ग्यम् ।
शस्यम् । शंस्यम् । गुह्यम् । गोह्यम् । दुह्यम् । दौह्यम् । जप्यम् । जाप्यम् ॥

जिविपून्यो हलिमुञ्जकल्के ॥ ५ । १ । ४३ ॥

कर्मणि वयप् ॥ जित्यो हलिः । विपृषो मुञ्ज । विनीय कल्कः ॥

पदास्त्रैरिवाह्यापक्ष्ये ग्रहः ॥ ५ । १ । ४४ ॥

वयप् ॥ प्रवृत्त पदम् । गृह्या. परतत्रा । ग्रामगृह्या । गुणगृह्या ॥

भृगोऽसज्ञायाम् ॥ ५ । १ । ४५ ॥

वयप् ॥ भृत्यः । असंज्ञायामिति किम् ? । भार्या ॥

समो वा ॥ ५ । १ । ४६ ॥

भृगः वयप् ॥ सभृत्यः । सम्भार्य । प्रैपानुज्ञावसरे कृत्यपञ्चम्या ।
भवता कट् कार्यः । भवान् हि प्रैपितोऽनुज्ञान्, भवतोऽवसरः क-

टकरणे । शक्तार्हे कृत्वाय । भवता खलु भारो वाढ' ॥

॥ इति कृत्यप्रत्यया ॥

णकतृचो ॥ ५ । १ । ४८ ॥

धातो' कर्त्तरि ॥ पाचक । पक्ता ॥

अहो तृच् ॥ ५ । ४ । ३७ ॥

कर्त्तरि वान्ये ॥ भवान् कन्याया बोढा ॥

तुः ॥ ४ । ८ । ५४ ॥

भनात्मनेपदविषयात् प्रम परस्य स्नायसित आदिरिद् ॥ प्र-
मिता ॥ अनात्मन इत्येव । प्रकृन्ता ॥

घने वा ॥ ४ । ४ । ३ ॥

विषयभूतेजैर्वी ॥ प्रयेता । प्राजिता । भवयण प्राजनो दण्ड ।
अनो वक्ष्यते ॥

अच् ॥ ५ । १ । ४९ ॥

धातो' ॥ कर । हर' ॥

अचि ॥ ३ । ४ । १५ ॥

यदो लृप् ॥ वेच्य । नेन्य ॥

नोत् ॥ ३ । ४ । १६ ॥

निहितभ्य यदोचि पर लृप् ॥ योयूय । रोरूय ॥

लिहादिभ्य ॥ ५ । १ । ५० ॥

अत् ॥ लेह । शेष । बहुवचनमाकृतिगणार्थम् ॥

सयसितस्य ॥ २ । ३ । ४७ ॥

परिनिवे सम्य प. ॥ परिषय' । निषय । विषयः । परि-
पित' । निपित. । विपितः ॥

निर्दु.सुवे. समसूते. ॥ २ । ३ । ५६ ॥

सस्य पः ॥ निःपमः । दु'पम । सुपमः । विपमः । निःपूतिः ॥
दुःपूति ॥ सुपूतिः । विपूति ॥

वेः स्वन्दोऽकृतयोः ॥ २ । ३ । ५१ ॥

सस्य पो वा ॥ विष्कन्ता । विस्कन्ता । न चेत् क्तकवत्
स्यातामिति किम् । विस्कन्नः । विस्कन्नवान् ॥

परे. ॥ २ । ३ । ५२ ॥

स्कन्दः सस्य पो वा ॥ परिष्कन्ता । परिस्कन्ता । परिष्कण्ण ।
परिस्कन्नः ॥

चराचरचलाचलपतापतवदावदघनाघनपाटूपट

वा ॥ ४ । १ । १३ ॥

अचि कृतद्विश्वादि निपात्यते ॥ चराचरः । चलाचलः । प-
तापतः । वदावद' । घनाघन. । पाटूपटः । पत्ते, चरः । चल इत्यादि ॥

चिह्निदचक्रसम् ॥ ४ । १ । १४ ॥

केऽचि च कृतद्विश्च निपात्यते ॥ चिह्निदः । चक्रसः ॥

ब्रुव ॥ ५ । १ । ५१ ॥

ब्रुगोऽचि ॥ ब्राह्मणब्रुव' ॥

नन्द्यादिभ्योऽन ॥ ५ । १ । ५२ ॥

नामगणदृष्टेभ्य. ॥ नन्दनः । वासन. । सहन' । संक्रन्दन ।
सर्वदमनः । नर्दन. ॥

ग्रहादिभ्यो णिन् ॥ ५ । १ । ५३ ॥

ग्राही । स्थायी ॥

नाभ्युपान्त्यप्रीकृगृज्ञ. क' ॥ ५ । १ । ५४ ॥

विक्षिप ॥ प्रिय । किर । गिर । श ॥

वौ विष्करो वा । ४ । ४ । ९६ ॥

वाच्ये निपात्यते । विष्करो, विष्करो वा पक्षी ॥

गेहे ग्रह ॥ ५ । १ । ५५ ॥

क ॥ गृहम् । गृहा ॥

उपसर्गादातो डोऽड्य ॥ ५ । १ । ५६ ॥

धातो ॥ आह्व । उपसर्गादिति किम् ? । टाय । अड्य इ
किम् ? । अवश्याय ॥

व्याघ्राघ्रे प्राणिनसो ॥ ५ । १ । ५७ ॥

निपायेते । व्याघ्र प्राणी ॥ आघ्रा नासिका ॥

घ्राध्मापाट्धेट्ठ श ॥ ५ । १ । ५८ ॥

जिघ्रः । उद्धम । पिय । उद्धय । उत्पद्य ॥

साहिसातिवेशुदेजिधारिपारिचेतेऽनुपसर्गात् ॥ ५ । १ । ५९ ॥

ण्यन्तान्छ । साहय । सातय । वेद्य । उदेजय । धार
पारयः । चेतय । अनुपसर्गादिति किम् ? । मसाहयिता ॥

लिम्पविन्द. ॥ ५ । १ । ६० ॥

अनुपसर्गाच्छ । लिम्प । विन्द ॥

निगवादेर्नाम्नि ॥ ५ । १ । ६१ ॥

यथासद्वर्णं लिम्पविन्द. श ॥ निलिम्पा देवा । गोविन्द
वृविन्द । नाम्नीति किम् ? । निलिप ।

वा ज्वलादिदुनीभूग्रहास्तोर्ण ॥ ५ । १ । ६२ ॥

अनुपसर्गात् ॥ ज्वल । ज्वाल । चल । चाल । दव
दाव । नय । नाय । भव । भाव । व्यग्रस्थितविभाषेयम्

तेन ग्राहो मकरादिः । ग्रहः सूर्यादिः । आस्तवः । आस्ताव । अनु-
पसर्गादिनि किम् ? । मञ्जलः ॥

अवहृसासन्नो ॥ ५ । १ । ६३ ॥

णः ॥ अवहार । अवसायः । संसाव ॥

तनूव्यधीण्श्वसात. ॥ ५ । १ । ६४ ॥

धातोर्णः ॥ तान् । व्यथ । प्रत्यायः । श्वासः । अवश्याय ॥

नृत्खनूरुज्ज-शिल्पिन्यकट् ॥ ५ । १ । ६५ ॥

कर्त्तरि ॥ नर्त्तकः । नर्त्तकी । खनकः । अकङ्घिनोरिति न-
लुक । रगकः । शिल्पिनीति किम् ? । नर्त्तिका ॥

गस्थकः ॥ ५ । १ । ६६ ॥

शिल्पिनि कर्त्तरि ॥ गायक ॥

टनण् ॥ ५ । १ । ६७ ॥

ग शिल्पिनि ॥ गायनः । गायनी ॥

ह कालव्रीह्यो. ॥ ५ । १ । ६८ ॥

टनण् ॥ हायनः । सबत्सर । हायना व्रीहय ॥

प्रसृत्वोऽक साधौ ॥ ५ । १ । ६९ ॥

प्रवरुः ॥ सरकः । लवरुः । साधाविति किम् ? । प्रावक ॥

आशिष्यकन् ॥ ५ । १ । ७० ॥

गम्याया धातो ॥ जीवरु । आशिषीति किम् ? । जीविका ॥

तिक्कृतौ नाम्नि ॥ ५ । १ । ७१ ॥

आशीर्विषये धातो. ॥

अहनृपञ्चमस्य क्विक्किडति ॥ ४ । १ । १०७ ॥

धुदादौ दीर्घ ॥ शान्ति ॥

तौ सनस्तिकि ॥ ४ । २ । ६४ ॥

सुगातो वा ॥ सति० । साति० । सन्ति० ॥

न तिकि दीर्घश्च ॥ ४ । २ । ५९ ॥

यमिरम्यादीनां तनादीना न्युक् ॥ यन्ति । रन्ति. । नन्ति. ।
गन्ति. । हन्ति. । मन्ति । वन्ति. । तन्तिः । वीरभू० । वर्द्धमानः ॥

कर्मणोऽण् ॥ ५ । १ । ७२ ॥

निर्वर्ष्यविषार्षमाप्यरूपाद् धातोः ॥ शुम्भकार । फाण्डलाव० ।
येनाध्यायः ॥

शीलिकामिभक्ष्याचरीक्षिक्षमो ण ॥ ५ । १ । ७३ ॥

कर्मण ॥ धर्मगीला । धर्मकामा । वायुभक्षा । कल्याणाचारा ।
मुखप्रतीक्षा । बहुक्षमा ॥

गायोऽनुपसर्गाट्टक् ॥ ५ । १ । ७४ ॥

कर्मण ॥ वप्रगी । अनुपसर्गादिति किम् ? । खरसंगावः ॥

सुरासीधो पिव ॥ ५ । १ । ७५ ॥

कर्मण परादनुपसर्गाट्टक् ॥ सुरापी । सीधुपी ॥

आतो ङोऽह्वावाम ॥ ५ । १ । ७६ ॥

कर्मण पराङ्घातो ॥ गोत्र. । अह्वावाम इति किम् ? । स्वर्ग-
ह्वाय० । तन्तुवाय । वान्यमायः ॥

सम. ख्य ॥ ५ । १ । ७७ ॥

कर्मणो ङ ॥ गोसहरय० ॥

दश्चाड ॥ ५ । १ । ७८ ॥

कर्मण ख्यो ङ ॥ दायाद । रुष्यायः ॥

प्राज्ञश्च ॥ ५ । १ । ७९ ॥

कर्मणो दो ङः ॥ पयिमज्ञः । मपामद ॥

आशिपिः हनः ॥ ५ । १ । ८० ॥

कर्मणो ङः ॥ शनुहः ॥

क्लेशादिभ्योऽपात् ॥ ५ । १ । ८१ ॥

कर्मभ्यो हन्तेऽङः ॥ क्लेशापहः । तमोपहः । बहुवचनादन्येभ्योऽपि ॥

कुमारशीर्षाणिणन् ॥ ५ । १ । ८२ ॥

कर्मणो हन्तेः ॥ कुमारघाती । शीर्षघाती ॥

अचित्ते टक् ॥ ५ । १ । ८३ ॥

कर्मणः पराङ्घन्तेः कर्त्तरि ॥ वातघ्नं तैलघ्नं । अचित्त इति किम् ? । पापघातो यतिः ॥

जायापतेश्चिह्नवति ॥ ५ । १ । ८४ ॥

कर्मणः पराङ्घन्ते कर्त्तरि टक् ॥ जायाघ्नो ब्राह्मणः । पतिघ्नी कन्या ॥

ब्रह्मादिभ्यः ॥ ५ । १ । ८५ ॥

कर्मभ्यः पराङ्घन्तेऽङ् ॥ ब्राह्मणः । गौघ्नः ॥

हस्तिवाहुकपाटाच्छक्तौ ॥ ५ । १ । ८६ ॥

कर्मणः पराङ्घन्तेर्गम्याया टक् ॥ हस्तिघ्नः । बाहुघ्नः । कपाटघ्नः । शक्ताविति किम् ? । हस्तिघातो विपदः ॥

नगरादगजे ॥ ५ । १ । ८७ ॥

कर्मणः पराङ्घन्ते कर्त्तरि टक् ॥ नगरघ्नो व्याघ्रः । अगज इति किम् ? । नगरघातो हस्ती ॥

राजघ ॥ ५ । १ । ८८ ॥

राजः कर्मणः पराङ्घन्तेऽङ् घादेश्च निपात्यते ॥ राजघः ॥

पाणिघताडघो शिल्पिनि ॥ ५ । १ । ८९ ॥

दगन्तौ निपात्येते ॥ पाणित्र । ताडघ ॥

कुक्ष्यात्मोदरात् भृगुः खि ॥ ५ । १ । ९० ॥

कर्मण ॥ कुक्षिम्भरि । आत्मम्भरि । उदरम्भरि ॥

अर्होऽच् ॥ ५ । १ । ९१ ॥

कर्मण ॥ पूजार्हा साऽपी ॥

धनुर्दण्डत्सरुलाङ्गलाद् कुशर्ष्टियष्टिशक्तितोमरघ-

टाद् ग्रह ॥ ५ । १ । ९२ ॥

कर्मणोऽच् ॥ धनुर्ग्रह । दण्डग्रह इत्यादि ॥

सूत्राद्धारणे ॥ ५ । १ । ९३ ॥

कर्मणोऽच् ॥ सूत्रग्रह । धारण इति किम् ? । सूत्रग्रह ॥

आयुधादिभ्यो धृगोऽदण्डादे ॥ ५ । १ । ९४ ॥

कर्मभ्योऽच् ॥ धनुर्धर । भृगर । अदण्डादेरिति किम् ? ।
दण्डधार. । दण्डधार ॥

हृगो वयोऽनुग्रमे ॥ ५ । १ । ९५ ॥

कर्मणो गभ्येऽच् ॥ अस्थिहर इति शिथु । अनुग्रमे, अंशहरो
दायाद* । मनोहरा माला । वयोऽनुग्रम इति किम् ? । भारहार ॥

आड ज्ञीले ॥ ५ । १ । ९६ ॥

कर्मण पराङ्गो गभ्येऽच् ॥ पुष्पाहर । शील इति किम् ? ।
पुष्पाहार* ॥

दृतिनाथात् पशावि ॥ ५ । १ । ९७ ॥

कर्मण पराङ्ग. कर्त्तरि ॥ दृतिहरि* श्वा । नाथहरि सिंह ॥

रज फलेमलाद् ग्रह ॥ ५ । १ । ९८ ॥

कर्मण इ ॥ रजोग्रहि । फलेग्रहि । मलग्रहि ॥

देववातादाप. ॥ ५ । १ । ९९ ॥

कर्मण इः ॥ देवापि । वातापि ॥

सकृत्स्तम्बादत्सत्रीहौ कृगः ॥ ५ । १ । १०० ॥

कर्मणः कर्त्तरि इः ॥ सकृत्कर्त्तृत्सः । स्तम्बकर्त्तिनीहिः ॥

कियत्तद्वहोर ॥ ५ । १ । १०१ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ किंकरा । यत्करा । तन्करा । बहुकरा ॥

सङ्ख्याऽहर्दिवाविभानिशाप्रभाभाश्चित्रकर्त्तृ-
द्यन्तानन्तकारवाह्वरुर्धनुर्नान्दीलिपिलिविलिभक्ति-
क्षेत्रजङ्घाक्षपाक्षणदारजनिदोपादिनदिवसाट्. ॥ ५ ।
१ । १०२ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ सङ्ख्याकरः । द्विकरः । अहस्करः । दिवा-
करः । विभाकरः । निशाकरः । प्रभाकरः । भास्करः । चित्रकरः ।
कर्त्तृकरः । आदिकरः । अन्तकरः । अनन्तकरः । कारकरः । घाहु-
करः । अरुकरः । धनुष्करः । नान्दीकरः । लिपिकरः । लिवि-
करः । विलिकरः । भक्तिकरः । क्षेत्रकरः । जङ्घाकरः । क्षपाकरः ।
क्षणदाकरः । रजनिकरः । दोपाकरः । दिनकरः । दिवसकरः ॥

हेतुतच्छीलानुकूलेऽशब्दश्लोककलहगाथावैर-
चाटुसूत्रमत्रपदात् ॥ ५ । १ । १०३ ॥

कर्त्तरि कर्मणः परात्कृगट् ॥ यशस्करी विद्या । शब्दकरः ।
प्रेषणकरः । शब्दादिवर्जन किम् ? । शब्दकार इत्यादि ॥

भृतौ कर्मणः ॥ ५ । १ । १०४ ॥

कर्मणः परात्कृगो गम्याया टः ॥ कर्मकरी दासी ॥

क्षेमप्रियमद्रभद्रात् खाऽण् ॥ ५ । १ । १०५ ॥

कर्मण पराऽणः ॥ क्षेमङ्कर । क्षेमकारः । प्रियङ्करः । प्रिय-
कारः । मद्रङ्करः । मद्रकारः । भद्रङ्करः । भद्रकारः । कय योगक्षेम-
करी लोकस्येति, उपपदविधिषु तदन्तस्त्रियैरनाश्रयणात् । अत एव
सदस्यादिसूत्रेऽन्तग्रहणेऽप्यनन्तग्रहणम् ॥

मेघार्तिभयाभयात्स्व ॥ ५ । १ । १०६ ॥

कर्मण परान्छगः ॥ मेघङ्कर । ऋतिङ्कर । भयङ्कर । अभयङ्कर ॥

प्रियवशाद्द्व ॥ ५ । १ । १०७ ॥

कर्मणः ख ॥ प्रियम्बद । वशम्बद ॥

द्विपन्तपपरन्तपो ॥ ५ । १ । १०८ ॥

द्विपत्पराभ्या कर्मभ्या परात् प्यन्तात्तपे खो ह्रस्वो द्विपतोऽ-
स्य निपात्यते ॥ द्विपन्तपः । परन्त ॥

परिमाणार्थमितनखात्पच ॥ ५ । १ । १०९ ॥

कर्मण ख । प्रथम्यपच । मितम्यपच । नखम्यपच ॥

कूलाभ्रकरीपात्कप ॥ ५ । १ । ११० ॥

कर्मण ख ॥ कूलङ्कपा । अभ्रङ्कपा । करीपङ्कपा ॥

सर्वसहश्च ॥ ५ । १ । १११ ॥

कर्मणः कवे ख ॥ सर्वसह । सर्वङ्कपः ॥

भृवृजितृतपदमेश्च नाम्नि ॥ ५ । १ । ११२ ॥

कर्मणः सह ख । विश्वम्भरा भू । पतिम्भरा कया । शत्रु
भयोऽद्रि । रथन्तरेण साम । शत्रुन्तपो राजा । चन्द्रिन्दमः कुण्डलः ।
शत्रुंसहो राजा । नाम्नीति किम् । कुटुम्भमारः ॥

धारेर्धर्च ॥ ५ । १ । ११३ ॥

कर्मणः सज्ञायां ख ॥ वसुन्परा भूः ॥

पुरन्दरभगन्दरौ ॥ ५ । १ । ११४ ॥

सज्ञायां ग्यान्तो निपात्येते । पुरन्दरः शक्रः । भगन्दरो व्याधि ॥

वाचयमो व्रते ॥ ५ । १ । ११५ ॥

वाचयमो व्रती ॥

मन्याणिणन् ॥ ५ । १ । ११६ ॥

कर्मणः ॥ पण्डितमानी वन्योः ॥

कर्तुः खश् ॥ ५ । १ । ११७ ॥

प्रत्ययार्थात्कर्मणः परान्मन्यते ॥ पण्डितम्मन्यः । कर्तुरिति

किम् ? । पदुमानी चैत्रम्य ॥

एजे ॥ ५ । १ । ११८ ॥

कर्मणः खश् ॥ अरिमेजयः ॥

शुनीस्तनमुज्जकूलास्यपुष्पात् दृघे ॥ ५ । १ । ११९ ॥

कर्मण खश् ॥ शुनिन्धय । स्तनन्धयः । मुज्जन्ययः । कूल-

न्ययः । आस्यन्धयः । पुष्पन्धय ॥

नाडीघटीखरीमुष्टिनासिकावाताद् धमश्च ॥ ५ । १ । १२० ॥

कर्मण, दृघेः खश् ॥ नादिन्धयः । नादिन्धयः । घटिन्धय ।

प्रदिन्धयः । खरिन्धय. । खरिन्धय । मुष्टिन्धयः । मुष्टिन्धय । ना-

सिरुन्धयः । नासिरुन्धय. । वातन्धयः । वातन्धयः ॥

पाणिकरात् ॥ ५ । १ । १२१ ॥

कर्मणो धमः खश् ॥ पाणिन्धय । करन्धयः ॥

कूलादुद्गुजोद्वह ॥ ५ । १ । १२२ ॥

कर्मणः खश् ॥ कूलमुद्गुज । कूलमुद्गुज ॥

क्षेमप्रियमद्रभद्रात् खाऽण् ॥ ५ । १ । १०५ ॥

कर्मण परात्कृग. ॥ क्षेमङ्ग. । क्षेमकार. । प्रियङ्गः । प्रिय
कार. । मद्रङ्गः । मद्रकार. । भद्रङ्ग. । भद्रकार । फय योगक्षेम-
करी लोऽस्येति, उपपदविधिषु तदन्तरिषेग्नाश्रयणात् । अत एव
सख्यादिभूषेऽन्तग्रहणेऽप्यनन्तग्रहणम् ॥

मेघर्त्तिभयाभयात्ख ॥ ५ । १ । १०६ ॥

कर्मण परात्कृग ॥ मेघङ्गः । ऋतिङ्गः । भयङ्ग. । अभयङ्ग ॥

प्रिययशाद्द ॥ ५ । १ । १०७ ॥

कर्मण ख ॥ प्रियम्बद. । वशम्बद ॥

द्विपन्तपरन्तपो ॥ ५ । १ । १०८ ॥

द्विपत्पराभ्यां कर्मभ्या परात् ण्यन्तात्तपे खो ह्रस्वो द्विपतोऽ-
द्य निपात्यते ॥ द्विपन्तप. । परन्त ॥

परिमाणार्थमितनखात्पच. ॥ ५ । १ । १०९ ॥

कर्मण ख. ॥ प्रस्थम्पचः । मितम्पच. । नत्वम्पचः ॥

कूलाभ्रकरीपात्कप ॥ ५ । १ । ११० ॥

कर्मण ख ॥ कूळङ्गपा । अभ्रङ्गपा । करीपङ्गपा ॥

सर्वत्सहश्च ॥ ५ । १ । १११ ॥

कर्मण कं ख. ॥ सर्वसह । सर्वङ्गप. ॥

भृवृजितृतपदमेश्च नास्त्रि ॥ ५ । १ । ११२ ॥

कर्मण सह ख ॥ विश्वम्भरा भू. । पतिम्बरा कन्या । शत्रु
क्षयोऽद्रि । स्थन्नर साम । शत्रुन्तपो राजा । वलिन्दम. कृष्ण. ।
शत्रुसहो राजा । नास्त्रीति त्रिम् । कुडुम्भभार. ॥

धारेर्धर्च ॥ ५ । १ । ११३ ॥

कर्मणः सज्ञायां स्व ॥ वमुन्धरा भूः ॥

पुरन्दरभगन्दरौ ॥ ५ । १ । ११४ ॥

सज्ञायां सान्ती निपात्येते । पुरन्दरः शक्रः । भगन्दरो व्याधि ॥

वाचयसो व्रते ॥ ५ । १ । ११५ ॥

वाचयसो व्रती ॥

मन्याणिणन् ॥ ५ । १ । ११६ ॥

कर्मणः ॥ पण्डितमानी वन्योः ॥

कर्त्तुं स्वश् ॥ ५ । १ । ११७ ॥

प्रत्यपार्थात्कर्मणः परान्मन्यते ॥ पण्डितम्मन्य । कर्त्तुरिति
किम् ? । पदुमानी चैत्रस्य ॥

एजे ॥ ५ । १ । ११८ ॥

कर्मणः स्वश् ॥ अरिमेजयः ॥

शुनीस्तनमुञ्जकूलास्यपुष्पात् दूधे ॥ ५ । १ । ११९ ॥

कर्मण स्वश् ॥ शुनिन्धय । स्तनन्धयः । मुञ्जन्धय । कूल-
न्धयः । आन्यन्धय । पुष्पन्धय ॥

नाडीघटीखरीमुष्टिनासिकावाताद् धमश्च ॥ ५ । १ । १२० ॥

कर्मण ट्पेः स्वश् ॥ नाडिन्धम । नाडिन्धयः । घटिन्धम ।
घटिन्धय । खरिन्धम । खरिन्धय । मुष्टिन्धम । मुष्टिन्धय । ना-
सिकन्धम । नासिकन्धय । वातन्धम । वानन्धय ॥

पाणिकरात् ॥ ५ । १ । १२१ ॥

कर्मणो ध्म. स्वश् ॥ पाणिन्धम । करन्धम ॥

कूलाद्दुद्रुजोद्धह ॥ ५ । १ । १२२ ॥

कर्मण स्वश् ॥ कूलद्दुद्रुज । कूलद्दुद्रुह ॥

वहाभ्राह्मिह ॥ ५ । १ । १२३ ॥

कर्मणः खश् ॥ वहलिह । अभंलिह, ॥

वहुविध्नरुस्तिलात्तुद ॥ ५ । १ । १२४ ॥

कर्मणः खश् ॥ वहन्तुदः । विधुन्तुद' । अरुन्तुद, । तिलन्तुद, ॥

ललाटवातशर्छात्तपाजहाक ॥ ५ । १ । १२५ ॥

कर्मणः खश् ॥ ललाटन्तप, । वातमग । शर्छाअह ॥

असूर्योद्गाद् दृश ॥ ५ । १ । १२६ ॥

कर्मण रश् ॥ असूर्यम्पश्या राजदारा । दृशिना मवच्छस्य-
नत्र' सूर्येण सदासामर्थ्येऽपि गमकन्वात्समास । उग्रम्पश्य ॥

इरम्मद, ॥ ५ । १ । १२७ ॥

इरापृरान्मदे खश् श्याभापश्च निपात्यते ॥ इरमद ॥

नग्नपलितप्रियान्धस्थूलसुभगाढ्यतदन्ताच्छय-
र्थेऽच्चेर्भुव खिष्णुखुकजौ ॥ ५ । १ । १२८ ॥

नग्नम्भविष्णु ॥ नग्नम्भावुक । पलितम्भविष्णु । पलितम्भा-
वुक । प्रियम्भविष्णुः । प्रियम्भावुक, । अन्धम्भविष्णु । अन्धम्भा-
वुक । स्थूलम्भविष्णु । स्थूलम्भावुक । सुगमम्भविष्णु' । सुगम-
म्भावुक । आढ्यम्भविष्णु । आढ्यभावुक, । तन्तात् । सुनग्नम्भ-
विष्णु । सुनग्नम्भावुक इत्यादि । अच्चेरिति किम् ? । आढ्यीभविता ॥

कृग खनट् करणे ॥ ५ । १ । १२९ ॥

नगादिभ्योऽन्व्यन्तेभ्यश्च्यर्थवृत्तिभ्य' ॥ नग्नइरण घृतम् ।
पलितइरणम् । प्रियइरणम् । अन्धइरणम् । स्थूलइरणम् । सुभग-
इरणम् । आढ्यइरणम् । सुनग्नइरणम् । च्यर्थ इति किम् ? ।
नमइरोति शूतेन ॥

भावे चाशिताद्भुवः खः ॥ ५ । १ । १३० ॥

करणे ॥ आशितम्भवस्ते । आशितम्भव ओदनः

नाम्नो गमः खड्डौ च विहायसस्तु विहः ॥ ५ । १ । १३१ ॥

खः ॥ तुरङ्गः । तुरगः । विहङ्ग । विहगः । तुरङ्गमः । विहङ्गमः । सुतङ्गमो मुनिः ॥

सुगदुर्गमाधारे ॥ ५ । १ । १३२ ॥

दान्त निपात्यते ॥ सुगः । दुर्ग पन्थाः ॥

निर्गो देशे ॥ ५ । १ । १३३ ॥

आधारे दान्तो निपात्यते ॥ निर्गो देशः ॥

शमो नाम्न्यः ॥ ५ । १ । १३४ ॥

नाम्नः पराहातोः ॥ शम्भवोऽह्नः । नन्नीति किम् ? । शङ्करी दीक्षा ॥

पार्श्वदिभ्यः शीङ् ॥ ५ । १ । १३५ ॥

नामभ्यः अः प्रत्ययः ॥ पार्श्वशयः । पृष्ठशयः । बहुवचनाद्यथादर्शन-
मन्यत्रापि ॥

ऊर्ध्वादिभ्य कर्त्तु ॥ ५ । १ । १३६ ॥

शीढोऽः ॥ ऊर्ध्वशयः । उत्तानशयः ॥

आधारात् ॥ ५ । १ । १३७ ॥

नाम्नः शीढोऽः ॥ स्वशयः ॥

चरेष्ट ॥ ५ । १ । १३८ ॥

आधारात् ॥ कुश्चरी ॥

भिक्षासेनादायात् ॥ ५ । १ । १३९ ॥

चरेष्टः ॥ भिक्षाचरी । सेनाचर । आदायचरः ॥

पुरोऽग्रतोऽग्रे सत्ते ॥ ५ । १ । १४० ॥

रः ॥ पुर मरी । अग्रत मर । अग्रेसरः ॥

पूर्वार्कुरु ॥ ५ । १ । १४१ ॥

सर्तेष्ट' ॥ पूर्वसर. । कर्तुंगिति किम् १ । पूर्वसार. ॥

स्थापास्नात्र' क ॥ ५ । १ । १४२ ॥

नाम्न ॥ रामस्य ॥ कच्छपः । नदीण' । धर्मस्य ॥

शोकापनुदतुन्दपरिमृजस्तस्त्रेरमकर्णेजप प्रिया-

लसहस्तिस्त्रुचके ॥ ५ । १ । १४३ ॥

कान्तं निपायते ॥ शोकापनुद' मिय । तुन्दपग्मिजोऽलस ।
स्तस्त्रेणो हस्ती । कर्णेजपोऽतिखल' । प्रियेत्यादि किम् १ । शोका-
पनोतो धर्माचार्य. ॥

मूलविभुजादय ॥ ५ । १ । १४४ ॥

कान्ता यथादर्शनं निपात्यन्ते ॥ मूलविभुजो रय । कुम्भं वैरस्य ॥

दुहेर्दुघ ॥ ५ । १ । १४५ ॥

नाम्न ॥ कामदुगा ॥

भजो त्रिण् ॥ ५ । १ । १४६ ॥

नाम्न ॥ अर्द्धभाष् ॥

मन्त्रन्स्त्रनिप्त्रिच् कश्चित् ॥ ५ । १ । १४७ ॥

नाम्न पराद्घातो' ॥ इन्द्रशर्मा ॥

वन्याद् पञ्चमस्य ॥ ४ । २ । ६५ ॥

घातो. ॥ रिजाया । मुषीका । शुभया. ॥

किप् ॥ ५ । १ । १४८ ॥

नाम्न पराद्घातोऽर्थपाठक्षयम् ॥ उखाश्रत् । महाश्रत् । घञ्यु-
पसर्गस्येति दीर्घ ॥

छदेरिस्मन्नट्कौ ॥ ४ । २ । ३३ ॥

णौ ह्रस्व' ॥ उपच्छत् ॥

क्त्रौ ॥ ४' । ४ । ११९ ॥

शास आस इम् ॥ मित्रशीः । आह इतीसि, आशी ॥

गमां क्वौ ॥ ४ । २ । ५८ ॥

गमादीनां यथादर्शनं रिडति लुक् ॥ जनगत् । संयत् । परीतत् ॥

स्पृशोऽनुदकात् ॥ ५ । १ । १४९ ॥

नाम्नः क्विप् ॥ घृतस्पृह् । अनुदकादिति किम् ? । उदकस्पर्श ॥

अदोऽनन्नात् ॥ ५ । १ । १५० ॥

नाम्नः क्विप् ॥ आमात् । अनन्नादिति किम् ? । अन्नादः ॥

क्रव्यात्क्रव्यादात्रामपक्वादौ ॥ ५ । १ । १५१ ॥

किर्णान्तौ साधु ॥ क्रव्यात् आममामभक्ष' । क्रव्याद
पक्वमासभक्ष' ॥

त्यदाद्यन्यसमानादुपमानाद्द्वयाप्ये दृशाष्टक्सकौ
घ ॥ ५ । १ । १५२ ॥

व्याप्यादेव क्विप् ॥ त्यादृश' । त्यादृक्षः । त्यादृक् । अन्या-
दृश' । अन्यादृक्ष. । अन्यादृक् । सदृश' । सदृक्ष । सदृक् । व्याप्या-
दिति किम् ? । तेनेव दृश्यते ॥

कर्तुर्णिन् ॥ ५ । १ । १५३ ॥

उपमानात्पराङ्गतौ ॥ उष्ट्रकोशी ॥

अजाते शीले ॥ ५ । १ । १५४ ॥

नाम्न. पराङ्गतौर्णिन् ॥ उष्णभोजी । मस्थायी । अजातेरिति
किम् ? । शील इति किम् ? । उष्णभोजो मन्दः ॥

साधौ ॥ ५ । १ । १५५ ॥

नाम्नः पराद्वातोर्णिन् ॥ साधुरारी ॥

ब्रह्मणो वद. ॥ ५ । १ । १५६ ॥

णिन् ॥ ब्रह्मवादी ॥

व्रताभीक्ष्ण्ये ॥ ५ । १ । १५७ ॥

गम्ये नाम्न पराद्वातोर्णिन् ॥ स्यद्विद्विशायी । क्षीरपायिण
उशीनरा ॥

करणाद्यजो भूते ॥ ५ । १ । १५८ ॥

नाम्नो णिन् ॥ अनिष्टोमयाजी ॥

निन्द्ये व्याप्यादिन्विक्रिय ॥ ५ । १ । १५९ ॥

नाम्नः पराद् भूतार्थात् कर्त्तरि ॥ सोमविक्रयी । निन्द्य इति
किम् ? । धान्यविक्राय. ॥

हनो णिन् ॥ ५ । १ । १६० ॥

व्याप्यात्पराद् भूतार्थाङ्गिन्द्ये कर्त्तरि ॥ पितृधात्री । निन्द्य इति
किम् ? । शत्रुघात ॥

ब्रह्मभ्रूणवृत्रात् त्रिप् ॥ ५ । १ । १६१ ॥

कर्मण पराद् भूतार्थाङ्गन्ते ॥ ब्रह्महा । भ्रूणहा । वृत्रहा । निय-
मार्थं उच्यते ॥

कृग सुपुण्यपापकर्ममन्त्रपदात् ॥ ५ । १ । १६२ ॥

कर्मणो भूते क्विप् ॥ सुकृत् । पुण्यकृत् । पापकृत् । कर्मकृत् ।
मन्त्रकृत् । पदकृत् । इदमपि नियमार्थम् ॥

सोमात्सुग ॥ ५ । १ । १६३ ॥

व्याप्याद् भूते क्विप् ॥ सोमसुत् । अत्रापि नियम । एवमुत्तरत्र ॥

अग्नेश्चेः ॥ ५ । १ । १६४ ॥

व्याप्याद् भूते क्तिप् ॥ अग्निचित् ॥

कर्मण्यग्न्यर्थे ॥ ५ । १ । १६५ ॥

कर्मणः पराद् भूतार्थिः क्तिप् ॥ श्येनचित् ॥

दृश क्वनिप् ॥ ५ । १ । १६६ ॥

व्याप्याद् भूते ॥ बहुदृश्वा । भूते प्रत्यायन्तरवाचनार्थं वचनम् ॥

सहराजभ्या कृग्युधे ॥ ५ । १ । १६७ ॥

भूत क्निप् ॥ सहकृत्वा । सहयुष्वा । राजकृत्वा । राजयुष्वा ॥

अनोर्जनेर्दः ॥ ५ । १ । १६८ ॥

कर्मणो भूते ॥ पुमनुज ॥

सप्तम्या ॥ ५ । १ । १६९ ॥

भूतार्थाज्जनेर्दः ॥ मन्दुरजः ॥

अजाते पञ्चम्या ॥ ५ । १ । १७० ॥

भूतार्थाज्जनेर्दः ॥ बुद्धिजः । अजातेरिति किम् ? । गजाज्जातः ॥

क्वचित् ॥ ५ । १ । १७१ ॥

उक्तादन्यत्रापि यथालक्ष्य इ' ॥ किञ्जः । अनुजः । अजः ।
खीजः । ब्रह्मज्य । वराह । आख ॥

सुयजो ड्वनिप् ॥ ५ । १ । १७२ ॥

भूतार्थात् ॥ सुत्वानी । यज्वा ॥

जृपोऽत् ॥ ५ । १ । १७३ ॥

भूतार्थात् ॥ जरनी ॥

क्तवतू ॥ ५ । १ । १७४ ॥

भूतार्थाद्भावोः ॥ कृतः । कृतवान् ॥

श्लिप्त्दीङ्स्थासप्तजनरुहजभजे. क्त. ॥ ५।१।९ ॥

भूतादी विहित कर्त्तरि वा ॥ आश्लिष्टः कान्ता चैत्र । आ
श्लिष्टा कान्ता चैत्रेण । आश्लिष्ट चैत्रेण । अतिशयिता गुरु शिष्या ।
अतिशयितो गुरु. शिष्यैः । उपस्थिता गुरु शिष्याः । उपस्थितो
गुरुः शिष्ये । उपासिता गुरु ते । उपासितो गुरुस्ते । अनूपिता
गुरुं ते । अनूपितो गुरुस्ते । अनुजानाम्ना ते । अनुजाना सा तैः ।
आरुढोऽभ स. । आरुढोऽभस्मै । अनुजीर्णास्ता ते । अनुजीर्णा
सा तै । विभक्ता स्व ते । विभक्तं स्व तै. ॥

आरम्भे ॥ ५ । १ । १० ॥

धातोर्भूतादी य. क्तो विहित स कर्त्तरि वा ॥ प्रकृता कर्त्ते ।
प्रकृतः कर्त्तै. ॥

गत्यर्थाकर्मकपिवभुजे. ॥ ५ । १ । ११ ॥

कर्त्तुं क्तौ वा ॥ गतोऽसौ ग्रामम् । गतो ग्रामस्तेन । आसि-
तोऽसौ । आमितं तेन । पीता पय । पीत पय । भुक्तास्ते ।
भुक्त तै ॥

अयर्थाच्चाधारे ॥ ५ । १ । १२ ॥

गत्यर्थाकर्मकपिवभुजे क्तौ वा ॥ इदमेवा जग्धम्, यातम्,
शयितम्, पीतम्, भुक्त वा । पक्षे कर्त्तृकर्मभाषणु ॥

ह्लादो हृद् क्तयोश्च ॥ ४ । २ । ६७ ॥

क्तौ ॥

रदादमूर्च्छमद क्तयोर्वस्य च ॥ ४ । २ । ६९ ॥

तो गतोर्न. ॥ हन्न. । हन्नवान् । पूर्ण । पूर्णवान् । अमूर्च्छ-
मद इति क्तिम् ? । मूर्त्त । मच' । रत्नात् इति क्तिम् ? । चरितम् ।
मुदितम् ॥

ऋत्वादेरेपां तो नोऽप्र. ॥ ४ । २ । ६८ ॥

क्तिक्तवतूनाम् ॥ तीर्णिः । तीर्णः । तीर्णवान् । छनिः ।
छनः । छनवान् । धुनिः । धुनः । धुनवान् । अम इति किम् ? ।
पूर्तिः । पूर्तः । पूर्तवान् ॥

सूयत्याद्योदितः ॥ ४ । २ । ७० ॥

क्तयोस्तो नः ॥ सूनः । सूनवान् । दूनः । दूनवान् । लग्नः । लग्नवान् ॥

व्यञ्जनान्तस्थातोऽख्याध्य. ॥ ४ । २ । ७१ ॥

धातोः परस्य क्तयोस्तो नः ॥ ग्त्यान । ग्त्यानवान् । न्यञ्जनेति
किम् ? । यात. । अन्तस्येति किम् ? । स्नातः । आत इति किम् ? ।
न्धुतः । धातोर्व्यञ्जनेति किम् ? । निर्यातः । आख्याध्यइति किम् ? ।
ख्यातः । ध्यातः । आत. परस्येति किम् ? । दरिद्रितः ॥

पूदिव्यञ्जेनाशाद्यूतानपादाने ॥ ४ । २ । ७२ ॥

परस्य क्तयोस्तो नः ॥ पूना यवाः । आगूनः ॥

वेटोऽपत ॥ ४ । ४ । ६२ ॥

धातोरेकस्वरात् क्तपोरादिरिड् न ॥ समक्र । अपत इति किम् ? ।
पतितः । पूर्वमूत्रे नाशाद्यूतानपादान इति किम् ? । पूतम् । शूतम् ।
उदक्त जलम् ॥

सेर्ग्रासे कर्मकर्त्तरि ॥ ४ । २ । ७३ ॥

क्तयोस्तो न ॥ सिनो ग्रास' स्वयमेव । कर्मकर्त्तरीति किम् ? ।
सित्तो ग्रास्तो मैत्रेण ॥

क्षे क्षी चाध्यर्थे ॥ ४ । २ । ७४ ॥

क्तयोस्तो न ॥ क्षीणः । क्षीणवान् मैत्र । अध्यर्थ इति
किम् ? ।

वाऽऽक्रोशदेन्ये ॥ ४ । २ । ७५ ॥

गम्ये क्षे परस्याध्याये क्तयोस्तो नस्तद्योगे क्षीथ ॥ क्षीणायुः
सितापूर्वा जाल्म । क्षीणकः क्षितको वा तपस्वी ॥

ऋह्रीघ्राघ्रात्रोन्दनुदविन्तेर्वा ॥ ४ । २ । ७६ ॥

क्तयोस्तो न ॥ ऋणम् । ऋत । ह्रीण । ह्रीत. । ह्रीणवान् ।
ह्रीतवान् । घ्राण. २ । घ्राणवान् २ । घ्राण. २ । घ्राणवान् २ ।
त्राण. २ । त्राणवान् २ ॥

डीयश्च्यैदित क्तयो ॥ ४ । ४ । ६१ ॥

प्रातोरादिरिङ् न ॥ समुन्नः २ । समुन्नवान् २ । डीन । डीन-
वान् । शून. । शूनवान् । प्रस्त । प्रस्तवान् । नुन्नः २ । नुन्नवान् २ ।
विन्न. २ । विन्नवान् २ । प्रथमाभ्यामप्राप्ते घादिभ्यस्तु प्राप्ते विक-
ल्प । तेन दान्ताना पूर्वेण दस्यापि नत्वम् । तकारनत्वाभावपक्षे च
सन्नियोगशिष्टत्वाद्दस्यापि न ॥

दुगोरू च ॥ ४ । २ । ७७ ॥

क्तयोस्तो न ॥ दूनः । दूनवान् । गूनः । गूनवान् ॥

धैशुपिपचो मकवम् ॥ ४ । २ । ७८ ॥

क्तयोस्त ॥ क्षाम । क्षामवान् । शुष्क । शुष्कवान् । पक्कः । पक्कवान् ॥

निर्वाणमवाते ॥ ४ । २ । ७९ ॥

कर्तरि क्तयोस्तो नो निपात्यते ॥ निर्वाणो मुनि । अवात
इति किम् ? । निर्वातो वात ॥

अनुपसर्गा क्षीवोऽल्लाघकृशपरिकृशफुल्लोत्फुल्लस-
फुल्ला ॥ ४ । २ । ८० ॥

क्तान्ता निपात्यन्ते ॥ क्षीव । उल्लाघ. । कृश. । परिकृश ।
फुल्ल । उत्फुल्ल । सम्फुल्ल. । अनुपसर्गा इति किम् ? । प्रक्षीवित ॥

भित्त शकलम् ॥ ४ । २ । ८१ ॥

भिदे परस्य क्तस्य नो न, शकलपर्यायश्चेत् ॥ भित्तम् । भित्तमन्यत् ॥

वित्त धनप्रतीतम् ॥ ४ । २ । ८२ ॥

विन्दते परस्य क्तस्य नो न, धनप्रतीतयोः पर्यायश्चेत् ॥ वित्त
धनम् । वित्तः प्रतीतः । धनप्रतीतमिति किम् ? । विन्नः ॥

आदित्तः ॥ ४ । ४ । ७१ ॥

क्तयोरादिरिड् न ॥ ति चोपान्त्येत्युत्वम् । फुल्लः ॥

क्तयोरनुपसर्गस्य ॥ ४ । १ । ९२ ॥

प्यायः पीः ॥ पीनम् । पीनवत् । अनुपसर्गस्येति किम् ? ।
प्राप्यानो मेघ ॥

आडोऽन्धूधसोः ॥ ४ । १ । ९३ ॥

प्यायः क्तयोः परत पी ॥ अपीनोऽन्धुः । आपीनमूधः ।
अन्धूधसोगिति किम् ? । आप्यानधन्द् । आड एवेति नियमात्
प्रप्यानमूधः ॥

स्फाय स्फीर्वा ॥ ४ । १ । ९४ ॥

क्तयोः ॥ स्फीतः । स्फीतवान् । स्फातः । स्फातवान् ॥

प्रसमः स्त्यः स्ती ॥ ४ । १ । ९५ ॥

क्तयोः ॥ प्रसस्तीत । प्रसस्तीतवान् । प्रसम इति किम् ? ।
सम्प्रस्त्यानः ॥

प्रात्तश्च मो वा ॥ ४ । १ । ९६ ॥

स्त्य क्तयोः परयो स्तीः क्तयोस्त ॥ प्रस्तीत । प्रस्तीतवान् ।
प्रस्तीम । प्रस्तीमवान् ॥

इयः ॥ ४ । १ । ९७ ॥

नश्चास्पर्शो ॥ ४ । १ । ९७ ॥

क्तयोः परयोस्तद्योगे च क्तयोस्त ॥ मूर्त्तिं क्वाठिन्यम् । शीनम् ।
शीनचद्घृतम् । शीत रत्तते । शीतो वायुः ॥

प्रते. ॥ ४ । १ । ९८ ॥

इयः क्तयो परयो. शी, तद्योगे क्तयोस्तो नश्च ॥ प्रतिशीनः ।
प्रतिशीनवान् ॥

वाभ्यवाभ्याम् ॥ ४ । १ । ९९ ॥

इयः क्तयोः परयोः शी. तद्योगे च क्तयोस्तोऽस्पर्शे नश्च ॥
अभिशीन । अभिशीनवान् । अभिश्यान् । अभिश्यानवान् ।
अप्रशीन । अवशीनवान् । अप्रश्यान् । अवश्यानवान् । अभि-
शीन घृतम् । अभिश्यान घृतम् । अवशीनम्, अवश्यान वा हिमम् ।
अभिशीतो वायुः । अवशीतो वायुः । अभिश्यानो वायुः ।
अवश्यानो वायु ॥

श्रुत हृत् क्षीरे ॥ ४ । १ । १०० ॥

निपात्यते ॥ श्रुत हृत् । श्रुत क्षीर स्वयमेव । हृत् क्षीर इति
किम् ? । श्राणा यवागू ॥

श्रपे प्रयोक्त्रैक्ये ॥ ४ । १ । १०१ ॥

क्ते हृत् क्षीरयो श्रुतिपात्यते ॥ श्रुत हृत् क्षीर वा चैत्रेण ।
हृत् क्षीर इत्येव । श्रपिता यवागूः । प्रयोक्त्रैक्य इति किम् ? ।
श्रपित हृत्क्षेत्रेण मैत्रेण ॥

लङ्गिकम्प्योरुपतापाङ्गविकृत्यो ॥ ४ । २ । ४७ ॥

उपान्त्यन निडति लङ् । विलगितः । विकपित । उपतापाङ्ग-
विकृत्योरिति किम् ? । विलङ्घित । विकम्पितः ॥

उति शरहाद्भ्य क्तौ भावारम्भे ॥ ४ । ३ । २६ ॥

उपान्त्ये सेटौ वा क्कित् ॥ कुचितम् । कोचितमनेन । प्रकु-
चितः । प्रकोचितः । रुदितम् २ । मरुदितः २ । उनीति किम् ? ।
श्वितितमेभिः । शवर्हाद्भय इति किम् ? । प्रगुधितः । भावारम्भ
इति किम् ? । रुचित ॥

न डीङ्शीङ्पूङ्घृषिक्विदिस्विदिमिदः ॥ ४ । ३ । २७ ॥

सेटौ क्तक्तवत् क्कित् ॥ इयित् । इयितवान् । शयितः ।
शयितवान् ॥

पूङ्क्लिशिभ्यो नवा ॥ ४ । ४ । ४५ ॥

क्तक्तवत्सवामादिङि ॥ पवितः । पूत । पवितवान् । पूत-
वान् । पवित्वा । पूत्वा । क्लिशित । क्लिष्टः । क्लिशितवान् । क्लिष्ट-
वान् । क्लिशित्वा । क्लिष्ट्वा । प्रधर्षित । प्रधर्षितवान् । प्रक्ष्वेदितः ।
प्रक्ष्वेदितवान् । प्रस्येदित । प्रस्येदितवान् । प्रमेदितः । प्रमेदितवान् ।
सेशवित्पेव । डीन । डीनवान् ॥

मृष क्षान्तौ ॥ ४ । ३ । २८ ॥

सेटौ क्तक्तवत् क्कित् ॥ मर्षितः । मर्षितवान् । क्षान्ताविति
किम् ? । अपमृषितं वाक्यम् ॥

सेट्क्तयो ॥ ४ । ३ । ८४ ॥

णेल्लुक् । कारित् । कारितवान् ॥

प्रादागस्त आरम्भे के ॥ ४ । ४ । ७ ॥

वा ॥ मत्तः । मदत्तः । मादिति किम् ? । परीत्तम् ॥

निविस्वन्ववात् ॥ ४ । ४ । ८ ॥

दाग. के चो वा । नीत्तम् । निदत्तम् । वीत्तम् २ । सूत्तम् २ ।
अनूत्तम् २ । अयन्तम् २ ।

स्वरादुपसर्गादस्ति कित्यध ॥ ४ । ४ । ९ ॥

तो नित्यम् ॥ प्रत्तः । परीत्रिमम् । उपसर्गादिति किम् ? ।
दधि दत्तम् । स्वरात्किम् ? । निर्दत्तम् । दासङ्गकस्येति किम् ? ।
प्रदाना व्रीहयः । तीति किम् ? । प्रढाय । अध इति किम् ? । निरीतः ॥

दत् ॥ ४ । ४ । १० ॥

अधो दासङ्गस्य ताद्री किति ॥ दत्त । दत्ति । अध इत्येव । धीत ॥

दोसोमास्थ इ ॥ ४ । ४ । ११ ॥

ताद्री किति ॥ निर्दित । सित्वा । मितिः । स्थितवान् ॥

छाशोर्वा ॥ ४ । ४ । १२ ॥

ताद्री किति इ ॥ अवच्छित । अवच्छात । निगित । निशान् ॥

शो व्रते ॥ ४ । ४ । १३ ॥

क्ते प्रयोगे नित्यमि ॥ सशित प्रतम् । सशित् साधु ॥

धाग ॥ ४ । ४ । १५ ॥

ताद्री किति हि ॥ विद्वित् ॥

यपि चादो जग्ध् ॥ ४ । ४ । १६ ॥

ताद्री किति ॥ जग् ॥ जग्धवान् ॥

क्तयो ॥ ४ । ४ । १७ ॥

निष्कृष परयोरादिरिड् नित्यम् ॥ निष्कृषितः । निष्कृषितवान् ॥

क्षुधवसस्तेपाम् ॥ ४ । ४ । १८ ॥

क्तक्तवतुक्तवामादिरिड् ॥ क्षुधित । क्षुधितवान् । उषित ।
उषितवान् ॥

लुभ्यञ्चेर्विमोहार्ये ॥ ४ । ४ । १९ ॥

क्तक्तवतुक्तवामादिरिड् ॥ विलुभित । विलुभितवान् । अ
ञ्चित । अञ्चितवान् । विमोहार्ये इति किम् ? । लुभ्यो जाल्म् ।
उदक्त जाल्म् ॥

सन्निवेरद्वे ॥ ४ । ४ । ६३ ॥

क्तयोरादिरिद् न ॥ समर्णः । समर्णवान् । न्यर्णः । न्यर्णवान् । व्यर्णः । व्यर्णवान् । सन्निवेरिति किम् ? । अर्दितः ॥

अविदूरेऽभे ॥ ४ । ४ । ६४ ॥

अर्देः परयोः क्तयोरादिरिद् न ॥ अभ्यर्णः । अभ्यर्णवान् । अविदू इति किम् ? । अभ्यर्दितो दीनः शीतेन ॥

वर्त्तेर्घृत्त ग्रन्थे ॥ ४ । ४ । ६५ ॥

क्ते निपात्यते ॥ वृत्तो गुणश्छात्रेण । ग्रन्थ इति किम् ? । वर्त्तितं कुङ्कुमम् ॥

धृपशसः प्रगल्भे ॥ ४ । ४ । ६६ ॥

क्तयोरादिरिद् न ॥ धृष्टः । विशस्तः । प्रगल्भ इति किम् ? । धर्षितः । विशसितः ॥

कप कृच्छ्रगहने ॥ ४ । ४ । ६७ ॥

क्तयोरादिरिद् न ॥ कष्ट दृ त्वम् । कष्ट वनम् । कृच्छ्रगहन इति किम् ? । कपितं स्वर्णम् ॥

घुपेरविशब्दे ॥ ४ । ४ । ६८ ॥

क्तयोरादिरिद् न ॥ घुषा रज्जुः । घुष्टवान् । अविशब्द इति किम् ? । अवघुषित वाचयम् ॥

बलिस्थूले दृढ ॥ ४ । ४ । ६९ ॥

दृढेर्दृढेर्वाऽयं निपात्यते ॥ दृढः । बलिस्थूल इति किम् ? । दृढितम् । दृढितम् ॥

ध्रुब्धविरिब्धस्वान्तध्वान्तलग्नम्लिष्टफाण्टवाढ परिवृढ मन्थस्वरमुत्तस्तम सक्तास्पष्टानायासभृशप्र-

भौ ॥ ४ । ४ । ७० ॥

ध्रुव समुद्रः ॥ ध्रुव नक्षत्रैः । रिरिष्यः म्वः । म्वान्त मन ।
ध्वान्तं तमः । ल्मन सवनम् । म्मिष्टमस्पष्टम् । पाण्ड्यनायाससाभ्यम् ।
यादं भृशम् । परिच्छिद्य मधु ॥

नवा भावारम्भे ॥ ४ । ४ । ७२ ॥

आदितो घातो वनयोरादिरिष्ट् ॥ मिन्नम् । मेदितम् । ममिद्यम् ।
ममिन्नवान् । ममेदितः । ममेदितवान् ॥

शके कर्मणि ॥ ४ । ४ । ७३ ॥

वनयोरादिरिष्ट् नरा ॥ शक्त, शकितो वा घट कर्तुम् ॥

णौ दान्तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टच्छन्नज्ञसम् ॥ ४ । ४ । ७४ ॥

दमादीना या निपात्यते ॥ दान्त । दमितम् । शान्तम् । श
मितम् । पूर्णम् । पूरितम् । दस्तम् । दासितम् । स्पष्टम् । स्पष्टितम् ।
छन्नम् । छान्तितम् । ज्ञम् । ज्ञापितम् ॥

उवसजपवमरुपत्वरसधुपास्वनाम ॥ ४ । ४ । ७५ ॥

वतयोगादिरिष्ट् वा न ॥ श्वक्ष्ण । श्वसितम् । विश्वक्ष्णवान् २ ।
जप्तम् २ । जप्तवान् २ । वान्तम् २ । वान्तवान् २ । स्पष्टम् २ । स्पष्टवान् २ ।
पूर्णम् २ । पूर्णवान् २ । सयुज्जम् २ । सयुज्जवान् २ । आस्वान्तम् २ ।
आस्वान्तवान् २ । अभ्यान्तम् २ । अभ्यान्तवान् २ ॥

हृषे केशलामविस्मयप्रतिवाते ॥ ४ । ४ । ७६ ॥

वतयोरादिरिष्ट् वा न ॥ हृष्टा हृषिता वा केशा । हृष्ट-दृषित
वा लोमपि । हृष्टो हृषितश्चैत्रम् । हृष्टा हृषिता दन्ता ॥

अपचित् ॥ ४ । ४ । ७७ ॥

अपाचाये, उतान्तस्य इडभाष्ये च निपात्यते वा ॥ अपचित् ।

अपचायितः ॥

तत्र क्वसुकोनी तद्वत् ॥ ५ । ३ । २ ॥

परोक्षामात्रविषये धातो परी क्मुकानौ तौ च परोक्षेव ॥
तत्र क्मुः परस्मैपदत्वात्कर्त्तरि । कानस्त्वात्मपदत्वाद्भावकर्मणोरपि ।
शुश्रुवान् ॥

घसेकस्वरातः क्वसौ ॥ ४ । ४ । ८२ ॥

धातोः परस्य परोक्षाय आदिरिट् ॥ जक्षिवान् । आदिवान् ।
सेदिवान् । ऊपिवान् । पेचिवान् । ययिवान् । पचान् ॥

गमहनविद्बलविशदृशो वा ॥ ४ । ४ । ८३ ॥

कसोरादिरिट् ॥ जग्मिवान् । जगन्वान् । जघ्निवान् । जघ-
न्वान् । विविदिवान् । विविद्वान् । विविशिवान् । विविश्वान् । ददृ-
शिवान् । ददृश्वान् ॥

वेयिवदनाश्वदनूचानम् ॥ ५ । २ । ३ ॥

भूते क्मुकानान्त कर्त्तरि निपात्यते ॥ ईयिवान् । समीयिवान् ।
अनाश्वान् । अनूचानः । पक्षेऽद्यतनादिः ॥

दाश्वत्साह्वन्मीह्वत् ॥ ४ । १ । १५ ॥

पते क्सावकृतद्विष्वाद्यो निपात्यन्ते ॥ दाश्वान् । दाश्वान्सौ ।
साह्वान् । मीह्वान् ॥

शत्रानशावेप्यति तु सस्यौ ॥ ५ । २ । २० ॥

सदर्योद्घातोः ॥ यान् । शयान् । यास्यन् ॥

अतो म आने ॥ ४ । ४ । ११४ ॥

शयिष्यमाणः ॥

आसीनः ॥ " ४ । ११ ॥

आस्ते. परस्यानस्यादेरीर्निपात्यते ॥ आसीनः । उदासीनः ॥

तौ माडथाक्रोशेषु ॥ ५ । २ । २१ ॥

उपपदे गम्येषु शत्रानशोबन ॥ मा पचन् वृपलो ज्ञास्यति ।
मा पचमानोऽसौ मर्त्तुकाम' ॥

वा वेत्ते व्वसु ॥ ५ । १ । २२ ॥

सदर्यात् ॥ तच्च विद्वान् । विद्वन् ॥

पूडचज शान ॥ ५ । २ । २३ ॥

सदर्यात् ॥ पवमान' । यजमान ॥

वय शक्तिशीले ॥ ५ । २ । २४ ॥

गम्ये सदर्याद्भ्रातो शान ॥ क्षिय गच्छमाना । समश्नानाः ।
पराश्रिन्दमाना' ॥

धारीडोऽकृच्छ्रेऽतृश् ॥ ५ । २ । २५ ॥

धारयन्नाचाराङ्गम् ॥ अधीयन्टुमपुष्पीयम् ॥

सुग्द्विपार्ह सत्रिशत्रुस्तुत्ये ॥ ५ । २ । २६ ॥

सदर्यादतृश् ॥ सर्वे सुन्वन्त । वीर द्विपन् । पूजामहंन । एष्विति
त्रिम् ? । सुरां सुनोति ॥

तृन् शीलधर्मसाधुषु ॥ ५ । २ । २७ ॥

सदर्याद्भ्रातोः ॥ कर्त्ता कटम् । वधुमुडां मुण्डपितारः श्राविष्ठा-
यना । गता खेल ॥

भ्राज्यलङ्कृग्निराकृग्भूसहिरुचिवृतिवृधिव-
रिषजनापत्रप इष्णु ॥ ५ । २ । २८ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ भ्राजिष्णु । अलङ्कृष्णु । निराकृष्णुः ।
भविष्णु । सहिष्णु । रोचिष्णु । वरिष्णु । वरिष्णु । वरिष्णुः ।

प्रजनिष्णुः । अपत्रपिष्णुः ॥

उदः पचिपतिपदिमदे ॥ ५ । २ । २९ ॥

शीलादिसदर्थादिष्णु ॥ उत्पचिष्णुः । उत्पतिष्णुः । उत्पदि-
ष्णुः । उन्मदिष्णुः ॥

भूजे ण्युक् ॥ ५ । २ । ३० ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ भूष्णु । जिष्णुः ॥

स्थाग्लाम्लापचिपरिमृजिक्षे. स्नुः ॥ ५ । २ । ३१ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ स्थास्नुः । ग्लास्नुः । म्लास्नुः । पक्षुः ।
परिमाक्षुः । क्षेष्णुः ॥

त्रसिगृधिधृषिक्षिप व्नु ॥ ५ । २ । ३२ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ त्रस्नुः । गृध्नुः । धृष्णु । क्षिष्णुः ॥

सन्भिक्षाशंसेरुः ॥ ५ । २ । ३३ ॥

चिकीर्षुः ॥ भिक्षुः । आशसुः ॥

विन्द्विच्छू ॥ ५ । २ । ३४ ॥

विन्दुः ॥ इच्छूः ॥

शृवन्देराहू ॥ ५ । २ । ३५ ॥

विशरारुः ॥ वन्दारुः ।

दाधेसिशदसदो रु ॥ ५ । २ । ३६ ॥

दारुः ॥ धारुः । सेरु । शद्रुः । सदुः ॥

शीङ्श्रद्धानिद्रातन्द्रादयिपतिगृहिस्पृहेरालुः ॥

५ । २ । ३७ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ शयालु । श्रद्धालुः । निद्रालु । तन्द्रालुः ।
निपातनात्तदो दयालुः । पतिगृहिस्पृहयोऽदन्ताश्रीरा-

दिक्ता. । पतयालुः । गृह्यालुः । स्पृह्यालुः ॥

डौ सासहिवावंहिचाचलिंपापति ॥ ५ । २ । ३८ ॥

शीलादौ सत्यर्थे निपात्यते । सासहिः । वावटिः । चाचलिः । पापतिः ॥

सन्निचक्रिदधियज्ञिनेमि ॥ ५ । २ । ३९ ॥

एते शीलादौ सत्यर्थे कृतद्विर्वचना द्विप्रत्ययात्ता निपात्यन्ते ।
सन्नि. । चक्रि । दधि. । जज्ञि । नेमिः ॥

शंकमगमहनवृषभूस्थ उकर्ण ॥ ५ । २ । ४० ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ शाकुक । कामुक । आगामुक । पातुक ।
वर्षुक. । भावुक । स्यायुक ॥

लपपतपद ॥ ५ । २ । ४१ ॥

शीलादिसदर्यादुक्त् ॥ अभिलापुकः । प्रपातुक । उपपातुक ॥

भूपाक्रोधार्थजुसृगृधिज्वलशुचश्चान ॥ ५ । २ । ४२ ॥

लपपतपदः शीलादिसदर्यात् ॥ भूषण. । क्रोधनः । कोपनः । जवन. ।
सरण । गर्हन. । ज्वलनः । शोचन. । अभिलपण. । पतन. ।
अर्थस्य पदन ॥

चलशब्दार्थादकर्मकात् ॥ ५ । २ । ४३ ॥

धातोश्शीलादिसदर्यादादन. ॥ चलनः । खण. । अकर्मका
दिति क्रिप् ? । पठिता विद्याम् ॥

इडितो व्यञ्जनाद्यन्तात् ॥ ५ । २ । ४४ ॥

धातोश्शीलादिसदर्यादादन ॥ स्पन्दनं । वसन्. । व्यञ्जनाद्य-
न्तादिति क्रिप् ? । पठिता । शपिता । अकर्मकादित्येव । वसिता वस्त्रम् ॥

न णिड्येसूददीपदीक्ष ॥ ५ । २ । ४५ ॥

शीलादिसदर्यादादन ॥ भाषयित्वा । क्षोपिता । सूदित्वा ।

दीपिता । दीक्षिता ॥

द्रमक्रमो यड् ॥ ५ । २ । ४६ ॥

शीलादिसदर्थादनः । दन्द्रगणः । चङ्गमणः ॥

यजिजपिदशिवदादूक ॥ ५ । २ । ४७ ॥

यहन्ताच्छीलादिसदर्थात् ॥ यायजूकः । जअपूकः । दन्द-
शूकः । वाउदूकः ॥

जायुः ॥ ५ । २ । ४८ ॥

शीलादिसदर्थादूक ॥ जागरूकः ॥

शमष्टकाद् घिनण् ॥ ५ । २ । ४९ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ शमी । दमी । तमी । श्रमी । भ्रमी । क्षमी ।
प्रमादी । कृमी ॥

युजभुजभजत्यजरक्षद्विपदुपद्रुहदुहाभ्याहन ॥ ५ । २ । ५० ॥

शीलादिसदर्थाद्विनण् ॥ योगी । भोगी । भागी । त्यागी ।
रागी । द्वेपी । दोपी । द्रोही । दोही । अभ्याघाती । अरुर्मकादित्येव ।
गां दोग्धा ॥

आडः क्रीडमुप ॥ ५ । २ । ५१ ॥

शीलादिसर्थाद् घिनण् ॥ आक्रीडी । आमोपी ॥

प्राञ्च यमयसः ॥ ५ । २ । ५२ ॥

शीलादिसदर्थादाडो घिनण् ॥ प्रयामी । आयामी । प्रयासी । आयासी ॥

मथल्प ॥ ५ । २ । ५३ ॥

शीलादिसदर्थात् प्राद्विनण् ॥ प्रमाथी । मलापी ॥

वेश्व द्रो- ॥ ५ । २ । ५४ ॥

शीलादिसदर्थात्प्राद् घिनण् ॥ विद्रावी । मद्रावी ॥

त्रिपरिप्रात्सतं ॥ ५ । २ । ५५ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ रिसारी । परिमारी । प्रसारी ॥

सम. पृचैपञ्चरे ॥ ५ । २ । ५६ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सम्पर्की । सञ्चरी ॥

सत्रे सृज् ॥ ५ । २ । ५७ ॥

शीलादिगदर्थाद् घिनण् ॥ संसर्गी । विसर्गी ॥

सपरिव्यनुप्राहद ॥ ५ । २ । ५८ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सवादी । पग्यादी । पियादी ।
अनुवादी । प्रवादी ॥

वेर्विचकत्थम्भकपकसलसहन ॥ ५ । २ । ५९ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विपेरी । विकथी । विसम्भी ।
विकापी । विकासी । विलासी । पियाती ॥

व्यपाभेर्लप ॥ ५ । २ । ६० ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विलापी । अपलापी । अभिलापी ॥

सम्प्राहसात् ॥ ५ । २ । ६१ ॥

शीलादिसदर्थात् घिनण् ॥ मवासी । प्रवासी ॥

समत्यपाभिव्यभेश्वर ॥ ५ । २ । ६२ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सञ्चारी । अतिचारी । अपचारी ।
अभिचारी । व्यभिचारी ॥

समनुव्यवाद्बुध ॥ ५ । २ । ६३ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ संरोधी । अनुरोधी । विरोधी । अवरोधी ॥

वेर्दह ॥ ५ । २ । ६४ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विदाही ॥

परेदेविमुहश्च ॥ ५ । २ । ६५ ॥

शीलादिसदर्थाद्दहेर्घिनण् ॥ परिदेवी । परिमोही । परिदाही ॥

क्षिपरट् ॥ ५ । २ । ६६ ॥

परिपूर्वाच्छीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ परिक्षेपी । परिराटी ॥

वादेश्च णक् ॥ ५ । २ । ६७ ॥

परिपूर्वाच्छीलादौ क्षिपरट् ॥ परिवादकः । परिक्षेपकः ।
परिराटकः ॥

निन्दहिंसक्लिशखादविनाशिव्याभापासूयानेक-
स्वरात् ॥ ५ । २ । ६८ ॥

शीलादिसदर्थाण्णकः ॥ निन्दकः । हिंसकः । क्लेशकः । खादकः ।
विनाशकः । व्याभापकः । असूयकः । चकासकः ॥

उपसर्गाद्देवृदेविक्रुशः ॥ ५ । २ । ६९ ॥

शीलादिसदर्थाण्णकः ॥ आदेवकः । परिदेवकः । आक्रोशकः ॥

वृद्भिक्षिलुषिटजल्पिकुहादाकः ॥ ५ । २ । ७० ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ बराकी । भिक्षाकः । लुष्टाकः । जल्पाकः । कुहाकः ॥

प्रात्सूजोरिन् ॥ ५ । २ । ७१ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ प्रसवी । प्रजवी ॥

जीण्दक्षिविधिपरिभूवमाभ्यमाव्यथः ॥ ५ । २ । ७२ ॥

शीलादिसदर्थादिन् ॥ जयी । अत्ययी । आदरी । क्षयी ।
विश्रयी । परिभवी । वपी । अभ्ययी । अन्ययी ॥

सृघस्यदो मरक् ॥ ५ । २ । ७३ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ स्रमरः । घस्रमरः । अद्रमरः ॥

विपरिप्रात्सर्ते. ॥ ५ । २ । ५५ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विसारी । परिसारी । प्रसारी ॥

सप्त पृच्चैपज्वरे ॥ ५ । २ । ५६ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सम्पर्गी । सज्वरी ॥

सवे. सृज ॥ ५ । २ । ५७ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ ससर्गी । विसर्गी ॥

सपरिव्यनुप्राहद ॥ ५ । २ । ५८ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सवादी । परिवदी । विवादी ।
अनुवादी । प्रवादी ॥

वेर्विचकत्थस्त्रम्भकपकसलसहनः ॥ ५ । २ । ५९ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विवेकी । विकल्पी । विसम्भी ।
विकापी । विकासी । विलासी । विघाती ॥

व्यपाभेल्प ॥ ५ । २ । ६० ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विलापी । अपलापी । अभिलापी ॥

सम्प्राहसात् ॥ ५ । २ । ६१ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सवासी । प्रवासी ॥

समत्यपाभिव्यभेश्वर ॥ ५ । २ । ६२ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सञ्चारी । अतिचारी । अपचारी ।
अभिचारी । व्यभिचारी ॥

समनुव्यवाद्बुध ॥ ५ । २ । ६३ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ सरोधी । अनुगोधी । विगोधी । अवरोधी ॥

वेदेह ॥ ५ । २ । ६४ ॥

शीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ विदाही ॥

परेदेविमुहश्च ॥ ५ । २ । ६५ ॥

शीलादिसदर्थाद्दहर्घिनण् ॥ परिदेवी । परिमोही । परिदाही ॥

क्षिपरट्. ॥ ५ । २ । ६६ ॥

परिपूर्वाच्छीलादिसदर्थाद् घिनण् ॥ परिक्षेपी । परिराटी ॥

वादेश्च णकः ॥ ५ । २ । ६७ ॥

परिपूर्वाच्छीलादौ क्षिपरटः ॥ परिवादकः । परिक्षेपकः ।
परिराटक* ॥

निन्दहि सक्लिशखादविनाशिव्याभाषासूयानेक-
स्वरात् ॥ ५ । २ । ६८ ॥

शीलादिसदर्थाण्णक. ॥ निन्दकः । हिंसकः । क्लेशकः । खादकः ।
विनाशकः । व्याभाषक । असूयकः । चकासकः ॥

उपसर्गाद्देवृदेविक्रश ॥ ५ । २ । ६९ ॥

शीलादिसदर्थाण्णक. ॥ आदेवक* । परिदेवकः । आक्रोशकः ॥

वृद्धभिक्षिलुण्टिजल्पिकुट्टादाक ॥ ५ । २ । ७० ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ वराकी । भिक्षाक । लुण्टाकः । जल्पाक । कुट्टाकः ॥

प्रात्सूजोरिन् ॥ ५ । २ । ७१ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ प्रसवी । प्रजवी ॥

जीण्दक्षिविश्रिपरिभूवमाभ्यमाव्यथ. ॥ ५ । २ । ७२ ॥

शीलादिसदर्थादिन् ॥ जयी । अत्ययी । आदरी । सयी ।
विश्रयी । परिभवी । वमी । अभ्ययी । अव्ययी ॥

सृघस्यटो मरक् ॥ ५ । २ । ७३ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ घस्मरः । अदूमरः ॥

भञ्जिभासिमिदो घुरः ॥ ५ । २ । ७४ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ मद्गुरम् । भासुरम् । मेदुरम् ॥

वेत्तिच्छिदभिद कित् ॥ ५ । २ । ७५ ॥

शीलादिसदर्यात् घुरः ॥ विदुर । छिदुरः । भिदुरः ॥

भियो रुरुकलुकम् ॥ ५ । २ । ७६ ॥

शीलादिसदर्यात्कित् ॥ भीरुः । भीरुः । भीरुः ॥

सृजीण्णशब्द्वरप् ॥ ५ । २ । ७७ ॥

शीलादिसदर्यात्कित् ॥ ज्वरी । जित्वरी । इत्वर । नद्वर ॥

गत्वर ॥ ५ । २ । ७८ ॥

गमेद्वरप् मश्च त् निपात्यते ॥ गत्वरी ॥

स्म्यजसहिंसदीपकम्पकमनमो रः ॥ ५ । २ । ७९ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ स्मेरम् । अजघम् । हिंसः । दीमः । क-
म्पः । कम्पः । नम्पः ॥

तृपिधृपिस्वपो नजिद्ध ॥ ५ । २ । ८० ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ तृष्णम् । धृष्णम् । स्वमजौ ॥

स्थेशभासपिसकसो वरः ॥ ५ । २ । ८१ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ स्थावरः । ईश्वरः । भास्वरः । पेस्वर । पिकस्वरः ॥

यायावर ॥ ५ । २ । ८२ ॥

निपात्यते ॥ यायवर ॥

दिव्यदृज्जगज्जुहूवाक्प्राङ्धीश्रीद्रुल्लुज्वायतस्तूक-
टप्रूपरिवाङ्भ्राजादयः किप् ॥ ५ । २ । ८३ ॥

शीलादौ सत्यर्थे निपात्यन्ते ॥ दिव्यत् । दृष्ट् । जगत् । जुहूत् ।

वाक् । तस्वमाट् । धी । श्री । शतद्रुः । सूः । जृः । आयतस्तूः ।
कटम् । परित्राट् । विभ्राट् । भाः ॥

शसस्वयविप्राट् भुवो डुः ॥ ५ । २ । ८४ ॥

सदर्थात् ॥ शम्भुः । सम्भुः । स्वयम्भु । विभु । प्रभुः ॥

पुत्र इत्रो दैवते ॥ ५ । २ । ८५ ॥

सदर्थात्कर्त्तरि ॥ पविरोऽर्हन् ॥

ऋपिनाम्नो. करणे ॥ ५ । २ । ८६ ॥

सदर्थात्पुत्र इत्र. ॥ पविरोऽयमृषि. । दर्भ पविनः ॥

लूधूसूखनिचरसहार्त्ते. ॥ ५ । २ । ८७ ॥

सदर्थात्करणे इत्रः ॥ लवित्रम् । धवित्रम् । सवित्रम् । खनि-
त्रम् । चरित्रम् । सहित्रम् । अरित्रम् ॥

नीदांश्शामूयुजस्तुतुदसिसिचमिहपतपान-

हृत्त्रट् ॥ ५ । २ । ८८ ॥

सदर्थात्करणे ॥ नेत्रम् । दात्रम् । शत्रम् । योत्रम् । योवत्रम् ।
स्तोत्रम् । तोत्रम् । मेत्रम् । सेकत्रम् । मेद्रम् । पत्रम् । पात्री । नधी ॥

हलकोडास्ये पुत्रः ॥ ५ । २ । ८९ ॥

सदर्थात्करणे ऋट् ॥ पोत्रम् ॥

दशेस्त्र ॥ ५ । २ । ९० ॥

सदर्थात्करणे ॥ दप्त्रा ॥

धात्री ॥ ५ । २ । ९१ ॥

द्वेषार्थागो वा कर्मणि ऋट् ॥ धात्री ॥

१ १०८ . . . च्छील्यादिभ्य. क्त. ॥ ५ । २ । ९२ ॥

मत्यर्थे ॥ रामां ज्ञात, इष्ट, पूजितः । भिन्न । शीकृतः । रक्षितः ॥

॥ इति पूर्वकृदन्तम् ॥

उणादय ॥ ५ । २ । ९३ ॥

सदर्याद्भातोर्गुलम् ॥ सनासु धातुरूपाणि प्रत्ययाश्च तत परे ।
कार्यानुबन्धोपपद विज्ञातव्यमुणादिषु ॥ १ ॥

भीमादयोऽपादाने ॥ ५ । १ । १४ ॥

भीम ॥ भयानक । भीष्म ॥

सम्प्रदानाश्चान्यत्रोणादय ॥ ५ । १ । १५ ॥

अपादानात् ॥ कार् । कपि ॥

॥ अथोणादिविवृति ॥

कृवापाजिस्वदिसाध्यगौदस्नासनिजानिरहीष्-

भ्य उष् ॥ १ ॥

सदर्थेभ्यः सम्प्रदानापादानाभ्यामन्यत्र कारके भान च सज्ञाया
पहुलम् ॥ करोति ऋणोति वा कारु । वायु । पायु । जायु ।
स्वादु । साधु । आशु । भाशु । दार । स्नायुः । सानु । जानी-
त्याकारनिर्देशान्न जनवध इति वृद्धिप्रतिषेधो न । जायु । राहु ।
आयु ॥

अ ॥ २ ॥

धातो ॥ भव । तर ॥

नञ क्रमिगमिशमिखन्याकमिभ्यो डित् ॥ ४ ॥

अ । नफ । नग । नश । नख । नाक ॥

तुदादिविपिगुहिभ्यः कित् ॥ ५ ॥

अ ॥ तुदः । नुदः । सुरः । विपम् । गुह ॥

भीण्शलिवलिकल्यतिमर्च्यर्चिमृजिकुतुस्तुदा-
धारान्नाकापानिहानञ्शुभ्य. क० ॥ २१ ॥

मेरु ॥ एक । शल्कम् । बल्क. । कल्कः । अत्कः । मर्क ।
अर्क० । मार्कः । कोक० । तोकम् । स्तोकम् । दाकः । धाकः । राकः ।
शाकः । काक । पाकः । निहाकः । निहाका । अशोक ॥

कृगो वा ॥ २३ ॥

कित् क० ॥ कर्कः । कृकः ॥

निष्कतुरुष्कोदर्कालर्केशुल्कश्चफल्ककिञ्चल्कोल्का-
वृक्षच्छककेकायस्कादय ॥ २६ ॥

कान्ता निपात्यन्ते ॥ निष्क । तुरुष्क इत्यादि । आदिग्रहणात्
दकास्पृकादयः ॥

दृकनृसृशृधृषृमृस्तुकुक्षुलङ्घिचरिचटिकटिकण्टि-
चणिचषिफलिवमितम्यविदेविचन्धिकनिजनिमशिक्षा-
रिकूरिवृतिरल्लिमल्लिसल्ल्यलिभ्योऽक ॥ २७ ॥

दक० ॥ करक । नरक । इत्यादि ॥

कीचकपेचकमेचकमेनकार्भकधमकवधकलघक-
जहकैरकैडकाडमकलमकक्षुल्लकवट्वकाढकादयः ॥ ३३ ॥

निपात्यन्ते ॥ कीचक० । पेचक । मेचकः । इत्यादि ॥

शलिव- निवृत्तिरिण्टिनिडिगडिभन्दिव-

न्दिमन्दिनमिकुदुधूमनिरजिभ्य आक ॥ ३४ ॥

शलाका ॥ शलाका । पलाका । यर्शाका ॥

पिपे पिन्पिण्यो च ॥ ३६ ॥

पिनाकम् । पिण्याक ॥

क्रीकल्यलिदलिस्फटिद्विभ्य इक ॥ ३८ ॥

कयिक ॥ अलिकम् । दलिकम् । स्फटिक । द्विषा ॥

स्यमिकपिदूष्यनिमनिमलिवन्यलिपालिकणिभ्य
ईक ॥ ४६ ॥

स्यमीर ॥ कपीका । दूषीका । अनीकम् । मनीक । मली-
कम् । व्यलीक । अलीकम् । पालीकम् । कणीक ॥

मिवमिकटिभल्लिकुहेरुक ॥ ५१ ॥

मयुक ॥ मयुकः । कडुकः । भल्लुकः । कुडुकम् ॥

शल्यणोर्णित् ॥ ५९ ॥

उकः ॥ शाकुकम् । आणुकम् ॥

शम्बुकशाम्बुकवृधूकमधूकोलूकोरुबूकवरुका-
दय ॥ ६१ ॥

उकान्ता निपात्यन्ते शमेर्वोऽन्तो दीर्घश्च वा ॥ शम्बुक । शा-
म्बुक । वृधो वृध् । वृधूक । मधेर्धः । मधूक । अलेखदुपान्त्यस्य ।
उरुक । उरुपूर्वाद्वाते किन् ॥ उरुक । वृधेर्लोप । रुक । आदि
ग्रहणात्तृकादय ॥

जीवेरात्को जैव् च ॥ ६७ ॥

जैरात्क ॥

वृतेस्तिकः ॥ ७५ ॥

वर्तिका ॥

इष्यशिमसिभ्यस्तकक् ॥ ७७ ॥

इष्टका । अष्टका । मस्तकः ॥

शमिमनिभ्यां ख. ॥ ८४ ॥

शहः । महः ॥

इयतेरिच्च वा ॥ ८५ ॥

खः ॥ शिखा । विशिखा । विशिख । शाखा । विशाखा । विशाखः ॥

पूमुहोः पुन्मूरौ च ॥ ८६ ॥

खः ॥ पुहः । मूर्त्तः ॥

अशोर्दित् ॥ ८७ ॥

ख ॥ खम् । नास्य खमस्ति नखः । शोभनानि खानि
अस्मिन् मुखम् । दुष्टानि खान्यस्मिन् दु खम् ॥

महेरुच्चास्य वा ॥ ८९ ॥

खः कित् अन्तलुरु ॥ मुखम् । मखः ॥

मयेधिभ्यामूखेखौ ॥ ९१ ॥

मयुख ॥ एथिख ॥

गम्यमिरम्यजिगव्यदिच्छागडिखडिगमृवृस्वृम्यो

ग. ॥ ९२ ॥

गद्गा ॥ अद्गम् । अद्ग* समुद्रादिः । अद्गा जनपदः । रद्ग* ।
पेग* । गद्ग* । अद्ग* । छाग. । गद्ग* । खद्ग* । गग्ग* । भग्ग* ।
वग्ग* । स्वर्ग ॥

गः ॥ पूगः । सुद्वग ॥

भृष्टभ्यां नोऽन्तश्च ॥ ९४ ॥

विद्व गः ॥ भद्रः । एद्वः ॥

शङ्गशाङ्गदिय ॥ ९६ ॥

गृणानेहंसो नोऽन्तश्च ॥ गृद्वम् । वृद्धिः । शाङ्गम् । आदिग्र-
हणान् इङ्ग् इरणे, हागं ॥

तडेराग ॥ ९७ ॥

तटागम् ॥

पतितमितृपकशल्वाटेरङ्ग ॥ ९८ ॥

पतद्गः ॥ तमद्गः । तमद्गः । पद्गः । परद्गः । शद्गः । ल्यद्गः ।
आदिग्रहणान्यभ्योऽपि ॥

विडिगिलिकुरिमृदिपिशिम्य क्रित् ॥ १०१ ॥

भद्र । विद्वद्ग । विल्वद्ग । कुरद्गः । मृद्वद्गः । पिशद्गः ॥

स्थार्तिजनिभ्यो घः ॥ १०९ ॥

स्थायः ॥ अर्घः । जहा ॥

कूपसमिण्भ्यश्चट् दीर्घश्च ॥ ११२ ॥

कृत् ॥ कृची । पूवः । समीच ॥

दिव्यविश्वुकुर्कर्विशकिकद्विष्टुपिचपिचमिकम्ये-
धिकर्किमर्किर्कक्खितृकृष्टभृष्टभ्योऽट् ॥ १४२ ॥

देवट् ॥ अट्ट । थरट् । कण्टः । कर्वटम् । शफटम् । फडट् ।
फर्पटम् । चपटः । चमटः । कमटः । पथटः । कर्वटः । मर्कटः ।
कक्खटः । तण्ट । कण्ट । सरट् । भरटः । वरट् ॥

तृकृष्टुपिकम्पिट्टुपिभ्य कीटः ॥ १५१ ॥

तिरीटम् । किरीटम् । कृपीटम् । कम्पीटम् । कृपीटम् ॥

गृजद्वभभ्य उट उडश्च ॥ १५३ ॥

६६ ६ ६ ६

गरुटः ॥ गरुडः । जरुटः । जरुड । दरुटः । दरुडः । वरुटः ।
वरुडः । भरुट । भरुडः ॥

वनिकणिकाश्रुपिभ्यष्ट ॥ १६२ ॥

वण्डः ॥ कण्डः । काण्डम् । ओण्डः ॥

पीविशिकुणिपृषिभ्यः कित् ॥ १६३ ॥

पीठम् ॥ विष्टा । कृण्डः । पृष्टः ॥

कुपेर्वा ॥ १६४ ॥

ठः स च या कित् ॥ कृष्टम् । कोष्टः ॥

मृजशकभ्यमिरमिरपिभ्योऽठ. ॥ १६७ ॥

मरठ. ॥ जरठः । शरठः । कमठ । अमठः । रमठः । स्पठः ॥

पञ्चमात् डः ॥ १६८ ॥

धातो. ॥ पण्डः । बाहुलकात्सत्वाभावः । चण्ड. । पण्डः । मण्डः ।
शण्डः । दण्डः । रण्ड ॥

कण्यणिखनिभ्यो णिढ्वा ॥ १६९ ॥

ढ. ॥ फण्डम् । कण्डः । आण्डः । अण्डः । खाण्ड । खण्डः ॥

शमिषणिभ्या ढ ॥ १७९ ॥

शण्डः ॥ पण्डः । बाहुलकात्सत्वाभावः ॥

घृवीह्राश्रुप्युपित्पिकृप्यतिभ्य कित् ॥ १८३ ॥

णः ॥ घृणा । वीणा । हृणः । शृणः । उष्णः । तृष्णा ।
कृष्ण. । ऋणम् ॥

रूञ्च ॥ १८५ ॥

गः ॥ पूग* । मुद्ग ॥

भृष्टभ्यां नोऽन्तश्च ॥ ९४ ॥

किद् गः ॥ भृष्ट । वृष्टः ॥

शङ्गशाङ्गदिय ॥ ९६ ॥

शृणातेर्हस्यो नोऽन्तश्च ॥ शृङ्गम् । वृद्धिः । शाङ्गम् । आदिग्र-
हणात् द्वग् हरणे, हार्ग* ॥

तडैराग ॥ ९७ ॥

तटागम् ॥

पतितमितुपकशल्वादेरङ्ग ॥ ९८ ॥

पतङ्ग* ॥ तमङ्गः । तरङ्ग । पङ्ग । करङ्ग* । शरङ्ग । लवङ्ग* ।
आदिग्रहणादन्येभ्योऽपि ॥

विडिविलिकुरिमृदिपिशिम्य कित् ॥ १०१ ॥

अङ्ग* । विडङ्गः । विलङ्ग । कुरङ्गः । मृदङ्ग । पिशङ्ग ॥

स्थार्तिजनिभ्यो घ ॥ १०९ ॥

स्थाघ ॥ अर्घ । जङ्घा ॥

कूपूसमिण्भ्यश्चट् दीर्घश्च ॥ ११२ ॥

कूच ॥ कूची । पूच* । समीच ॥

दिव्यविश्रुकुर्विशकिकङ्किकृपिचपिचमिकम्ये-
धिकर्किमर्किकक्खित्तृकृष्टभृष्टभ्योऽट् ॥ १४२ ॥

देरट् ॥ भवट् । श्रवट् । कण्ट । कर्षट् । शकटम् । फडट् ।
कर्षटम् । चपट । चपट । कमट । पधट । कर्कट* । मर्कट*
ककूखट । तरट । करट* । सरट* । भरट* । वरट ॥

तृकृकृपिकम्पिकृपिभ्य कीट ॥ १५१ ॥

एते कित्तप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पूडो ङ्स्वश्च । पुतः । पी-
 षस्तोऽन्तो ह्रस्वश्च । पित्तम् । निपूर्वाभिनोतेर्मित् च । निमित्तम् ।
 उमेर्लृक् च । उत । शके' शुवेर्वा शुक्भावश्च । शुक्तं कल्कजातिः ।
 ताडयते स्तऋतेस्तिजेर्वा तिक् च । तिक्त । लीपते षोऽन्तो ङ्स्वश्च ।
 लिप्तम् । सूपूर्वाद्रमेः सोर्दीर्घश्च । सूरत । हुर्छे' मुश्च धात्वादि ।
 मुहूर्तः । आदिग्रहणादयुनादयः ॥

हृष्टभृमृशीयजिखलिवलिपर्विपच्यमिनमितमिह-
 गिहार्थिकङ्किभ्योऽत ॥ २०७ ॥

दरत ॥ परत' । भरत' । मरत । शयत' । यजत' । खलतः ।
 वलतः । पर्वतः । पचतः । भमत । नमतः । तमतः । दर्शतः ।
 हर्षतः । फड्कत' ॥

पृपिरञ्जिसिकिकालावृभ्यः कित् ॥ २०८ ॥

अतः ॥ पृपतः । रजतम् । सिकताः । कत' । लता । प्रतम् ॥

हृश्यारुहिशोणिपलिभ्य इत् ॥ २१० ॥

हरितः ॥ श्येतः । रोहितः । लत्वे, लोहितः । लोहितम् । शो-
 णिनम् । पलितम् ॥

ऋशिपिशिपृपिकुपिकुस्युचिभ्य कित् ॥ ११२ ॥

इतः ॥ ऋशितम् । पिशितम् । पृपितम् । कुपितम् । कुसितम् । उचितम् ॥

कवेरोतः प् च ॥ ११७ ॥

कपोतः ॥

तृजिभूवद्विहिवसिभास्यदिसाधिमदिगडिग-
 ण्डिमण्डिनन्दिरेविभ्यः ॥ २२१ ॥

णः ॥ स्थूणा । क्षूणम् । तूणः ॥

अणतृणगुणकाकर्णतीक्ष्णश्लक्ष्णाभीक्ष्णादयः ॥ १८६ ॥

एते णान्ता निपात्यन्ते ॥ भृगो भू च । भ्रूण । तरते^{र्}स्वथ ।
 तृणम् । गायते^{र्}गैर्भृणाते^{र्}र्वा गुभा^{र्}यथ । गुण^० । कृगो वृद्धिः । कोऽन्तश्च ।
 कार्कण । तिजे^{र्}दीर्घं सश्च परादि । तीक्ष्णम् । श्लिषेः^{सोऽन्तो-}
 ऽशेत^० । श्लक्ष्णम् । अभिपूर्वादिषे^० किञ्च सोऽन्त । अभीक्ष्णम् ।
 आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

कृगूपकृपिवृपिभ्य कित् ॥ १८८ ॥

अणः ॥ क्रिरण । गिरण । पुग्ण । कृपणः । वृपणः ॥

धृपिवहेरिच्चोपान्त्यस्य ॥ १८९ ॥

किदण ॥ त्रिपण । धिपणा । विहण. ॥

चिक्रणकुक्कणकृकणकुङ्कणत्रवणोल्वणोरणलवण-
 वद्दक्षणादयः ॥ १९० ॥

एते किदणान्ता निपात्यन्ते । चिनोते^{श्चिक्} च ॥ चिक्रण. ।
 कुक्किकृगो कोन्तश्च । कुक्कण । कृकण. । कुक्कुरा^{नोऽन्तश्च} । कु-
 ङ्कणा^० । त्रपे^{र्}श्च । त्रवण^० । वले^{र्}वम्योत् चोऽन्तश्च । उल्वण. । अर्ते-
 र् च । उरण । लीयते लिघते स्पदते^{र्}र्वा ल्वादेशश्च । लवणम् ।
 वञ्चे स परादिर्नलोपाभावश्च । वद्दक्षण. । आदिशब्दाज्ज्योति-
 रिङ्गणादयः ॥

द्रुह्वृहिविदक्षिभ्य इण ॥ १९४ ॥

त्रविणम् ॥ हरिण । बर्हिण । दक्षिण ॥

ऋद्रुहे कित् ॥ १९५ ॥

इण ॥ डरिणम् । द्रुहिणम् ॥

पुतपित्तनिमित्तोनशुक्रतिलससूरतमुहूर्तादयः ॥ २०४ ॥

पथयूथगूथकुथतिथनिथसूरथादयः ॥ २३१ ॥

थान्ता निपात्यन्ते ॥ पलतेर्लो लुकच । पथः । यौतेर्गुवतेथ
दीर्घः । यूथम् । गूथम् । किरतेः करोतेर्ना कुश्च । कुथ* । तनोतेस्ति-
ष्ठतेर्ना तिश्च । निथः । तिभ्यतेस्तिथः प्राष्टकालः । नयतेर्स्वथ ।
निथः । सुपूर्वाद्रमेः सोर्दीर्घश्च कित् च । सूरथः । आदिग्रहणादिरू-
थादयः । रौतेर्दीर्घत्व निपातनात् ॥

भृशीशपिशमिगमिरमिवन्दिवञ्चिजीविप्राणि-
भ्योऽथ ॥ २३२ ॥

भरथः ॥ शयथ* । शपथ* । शमथ* । गमथः । रमथः । वन्दथः ।
वञ्चथः । जीवथ । प्राणथ ॥

उपसर्गादस ॥ २३३ ॥

अथ ॥ आवसथ । उपवसथ* । सवसथ । सुवसथः । निवसथ ॥

शाशपिमनिकनिभ्यो ढ ॥ २३७ ॥

शादः ॥ शब्द । मन्द । वन्द* ॥

आपोऽप्च ॥ २३८ ॥

ढ ॥ अब्दम् ॥

वृत्तुकुसुभ्यो नोऽन्तश्च ॥ २४० ॥

कित् ढ ॥ वृन्दम् । तुन्दम् । कुन्द* । सुन्दः ॥

* कुमेरिदेदौ ॥ २४१ ॥

कितौ ॥ कुसिदम् । कुसीदम् ॥

कल्यलिपुलिकुरिकुणिमणिभ्य इन्दक् ॥ २४६ ॥

कलिन्दः ॥ अलिन्दः । पुलिन्दः । कुरिन्द* । कुणिन्द । मणिन्दः ॥

कुपेर्व च वा ॥ २४७ ॥

दिन्त ॥ आशिपीयेते । तरन्तः । तरन्ती । जयन्तः । भवन्तः । चटन्तः । चटन । रसन्तः । भामन्तः । प्यन्तादपि । भामयन्तः । भयन्तः । साधन्तः । साधयन्तः । मटयन्तः । गडन्तः । गडयन्तः । गण्डयन्तः । नन्दयन्तः । रेवन्तः ॥

सीमन्तहेमन्तभदन्तदुप्यन्तादयः ॥ २२२ ॥

अन्तप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ मिनोते सीम् च । सीमन्त । हन्तेर्हिनोतेर्सा इम् च । हेमन्तः । भन्दतेर्नन्दुश् च । भदन्तः । दूष्यन्तेर्दूष्यन्तः । आदिग्रहणान्वयः ॥

शकेरन्त ॥ २२३ ॥

शकृन्त ॥

कमिप्रुगार्तिभ्यस्व ॥ २२५ ॥

कन्था । प्रोथः ॥ गाथा । अर्थः ॥

नीनूरमित्तुद्विचिरिचिसिचिड्विहनिपागोपा-
वोद्गाभ्य कित् ॥ २२७ ॥

यः ॥ नीयम् । सुनीय । नृयम् । ग्यः । तीर्थम् । तुयम् । उरथम् । रिथम् । मिथम् । श्रथः । ह्यः । पीयम् । पीयः । गोपीयः । अरगीयम् । उद्गीय ॥

न्युद्धथां शीड ॥ २२८ ॥

कित् थ ॥ निगीथ । उन्धीय ॥

अवभृनिर्ऋसमिण्भ्यः ॥ २२९ ॥

कित् थ ॥ अरभृथ । निर्ऋथः । समिथ ॥

सर्तेर्णित् ॥ २३० ॥

थ ॥ सार्थः ॥

पथयूथगूथकुथतिथनिथसूरथादयः ॥ २३१ ॥

थान्ता निपात्यन्ते ॥ पलतेर्लो लुकच । पथः । यौतेर्गुवतेथ
दीर्घः । यूथम् । गूथम् । फिरतेः करोतेर्वा कुथ । कुपः । तनोतेस्ति-
घृतेर्वा तिश्च । निथः । तिभ्यतेस्तिथः प्राष्टृकालः । नयतेर्ह्रस्वश्च ।
नियः । सुपूर्वादिभ्यो सोर्दीर्घश्च कित् च । मूरथः । आदिग्रहणाभिरू-
यादय । रौतेर्दीर्घत्वं निपातनात् ॥

भृगीशपिशमिगमिरमिवन्दिबञ्चिजीविप्राणि-
भ्योऽथ ॥ २३२ ॥

भरथः ॥ शयथः । शपथः । जमथः । गमथः । रमथः । वन्दथः ।
रञ्चथः । जीवथ । प्राणथ ॥

उपसर्गादसः ॥ २३३ ॥

अथ ॥ आवसथ । उपरसथः । संवसथ । सुपसथः । निवसथ ॥

शाशपिमनिकनिभ्यो दः ॥ २३७ ॥

शादः ॥ शब्द । मन्दः । रुन्दः ॥

आपोऽप्च ॥ २३८ ॥

द ॥ अन्दम् ॥

घृतुकुसुभ्यो नोऽन्तश्च ॥ २४० ॥

कित् दः ॥ घृन्दम् । कुन्दम् । कुन्दः । मुन्दः ॥

कुसेरिदेदौ ॥ २४१ ॥

किर्तो ॥ कुसिदम् । कुसीदम् ॥

कल्यलिपुलिकुरिकुणिसणिभ्य इन्दक् ॥ २४६ ॥

कलिन्दः ॥ अलिन्दः । पुलिन्दः । कुरिन्दः । कुणिन्दः । मणिन्दः ॥

कुपेर्च वा ॥ २४७ ॥

इन्दू ॥ कुपिन्दः । कुविन्दः ॥

प्याधापन्यनिस्वदिस्वपिवस्यज्यतिसिविभ्यो न ॥२५॥

प्यानः ॥ धाना । पन्नम् । अन्नम् । स्वन्नम् । स्वमः । वस्तम्
धेनः । अत्न. । स्योनम् ॥

पसेर्णित् ॥ २५९ ॥

न ॥ साम्ना ॥

रसेर्वा ॥ २६० ॥

नो णित् ॥ रास्ता । रस्तम् । रस्ता । रस्त. ॥

जीण्शीवीबुध्यमिमीभ्य कित् ॥ २६१ ॥

न ॥ जिन । इन । शीन । दीन । वुत्र । उनम् । मीन. ॥

दिननग्नफेनचिह्नद्रधेनस्तेनच्यौक्नादय. ॥ २६८ ॥

नप्रत्ययाता निपात्यन्ते ॥ दीव्यते किल्लुक् च । दिनम् ।
नश्पूर्वादिसेर्गोऽन्तो धातोर्लुक् च । नम् । फणे फले स्फायेव
फेभाश्च । फेन । चहस्त्रिषोपान्त्यस्य । चिह्नम् । वन्वेर्घञ् च । द्रधः
धयतेरत्य च । जेन । जेना । स्त्याये स्ते च । स्तेन. । च्यवतेर्घञि
कोऽन्तश्च । च्यौक्नम् । आदिशब्दादन्येपि ॥

यसिरसिरुचिजिमस्त्रिदेविस्यन्दिचन्दिमन्दिम-
ण्डिमदिदहिवह्यादेरन ॥ २६९ ॥

यचना ॥ यनम् । असन. । रसना । रोचना । रोचनः
पिरोचन । जयनम् । मज्जनम् । देवन । स्यन्दन. । चन्दनम्
मन्दनम् । मण्डनम् । मदन । दहन । वहनम् । आदिग्रहणात् पचन
पचन इत्यादयो भवन्ति ॥

अशो रश्वादौ ॥ २७० ॥

अनः ॥ रशना ॥

उन्देर्नलुक् च ॥ २७१ ॥

अनः ॥ ओदनः ॥

हन्तेर्घतजेघौ च ॥ २७२ ॥

अनः ॥ घतनः । जघनम् ॥

इयाकठिखलिनल्यविकुण्डिभ्य इनः ॥ २८२ ॥

श्येनः ॥ कठिनम् । खलिनम् । नलिनम् । अविनम् । कुण्डि-
नः । कुण्डिनम् ॥

विपिनाजिनादयः ॥ २८४ ॥

स्तिदिनान्ता निपात्यन्ते । वपेर्पेपेर्ना इच्चोपान्त्यस्य । विपिनम् ।
अजेर्वाभावाभावश्च । अजिनम् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

यम्यजिशक्यजिशीयजितभ्य उनः ॥ २८८ ॥

यमुना । वयुनम् । वयुनः । शकुनः । अर्जुनः । अर्जुनी ।
अर्जुनम् । शयुनः । यजुना । तरुण । लत्ये, तलुनः ॥

कृत्यशौभ्यां स्तक् ॥ २९४ ॥

कृत्तम् ॥ अक्षणम् ॥

भापाचणिचमिबिपिस्त्पतशौतल्यलिशमिरमिव-
पिभ्य ष ॥ २९६ ॥

भापः ॥ पापम् । चप्पा । चम्पा । चप्पः । निवेप्पः । सर्प ।
पर्यः । तर्पः । शेषः । तल्पम् । अल्पम् । शम्पा । रम्पा । वप्पः ॥

पुसुकुरुतुच्युस्त्वादेरुच्च ॥ २९७ ॥

इन्द्रः ॥ कुपिन्द्रः । कुविन्द्रः ॥

प्याधापन्यनिस्वदिस्त्रपिवस्यज्यतिसिविभ्यो न. ॥२५८॥

प्यान' ॥ घाना । पन्नम् । अन्नम् । स्त्रन्नम् । म्वम. । वन्नम् ।
धेन' । अत्नः । स्योनम् ॥

पसेणित् ॥ २५९ ॥

न ॥ सास्त्रा ॥

रसेर्वा ॥ २६० ॥

नो णित् ॥ रास्त्रा । रस्त्रम् । रस्त्रा । रस्त्र' ॥

जीण्शीटीवुध्यविमीभ्य. कित् ॥ २६१ ॥

न ॥ जिन' । इन । शीन । टीन । वृत्र । ऊनम् । मीन. ॥

दिननग्नफेनचिह्नद्रधेनस्तेनच्यौक्नादय. ॥ २६८ ॥

नप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ टीव्यते किल्डुह् च । दिनम् ।
नष्पूर्वादिसेर्गोऽन्तो धातोर्लुह् च । नग्र' । फणे' फले. स्फायेर्वा
फेभारथ । फेन । चहग्निषोपान्यस्य । चिह्नम् । वयेर्द्रष्ट् च । द्रत्रः ।
वयतेस्त्व च । धेन । रेना । स्त्याये'स्ते च । स्तेन । च्यवतेर्दृष्टि
कोऽन्नश्च । न्यौक्त्वात् । आन्निशब्दादन्यपि ॥

यत्सिरसिरुचिजिमस्त्रिदेविस्यन्दिचन्दिमन्दिम-
ण्डिमद्विदहिवह्यादेरन ॥ २६९ ॥

यवना ॥ यवनम् । असन । रसना । रोचना । रोचन ।
विरोचन । जयनम् । मज्जनम् । देवन । स्यन्दन । चन्दनम् ।
मन्दनम् । मण्डनम् । मदन । दहन । वहनम् । आदिग्रहणात् पचन
पवन' इत्यादयो भवन्ति ॥

अशो रश्वादौ ॥ २७० ॥

अनः ॥ रशना ॥

उन्देर्नलुकु च ॥ २७१ ॥

अन. ॥ ओदनः ॥

हन्तेर्घतजेघौ च ॥ २७२ ॥

अनः ॥ घतनः । जघनम् ॥

श्याकठिखलिनल्यविकुण्डिभ्य इन. ॥ २८२ ॥

श्येनः ॥ कठिनम् । खलिनम् । नलिनम् । अविनम् । कुण्डि-
न. । कुण्डिनम् ॥

विपिनाजिनादय ॥ २८४ ॥

किदिनान्ता निपात्यन्ते । वपेर्वेपेर्वा इचोपान्त्यस्य । विपिनम् ।
अजेर्वीभावाभावश्च । अजिनम् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

यम्यजिशक्यर्जिशीयजित्भ्य उन. ॥ २८८ ॥

यमुना । वयुनम् । वयुनः । शकुनः । अर्जुनः । अर्जुनी ।
अर्जुनम् । शयुनः । यजुना । तरुण । लत्वे, तलुनः ॥

कृत्यगौभ्यां म्त्क् ॥ २९४ ॥

कृत्त्रम् ॥ अक्षणम् ॥

भापाचणिचमिविपिस्त्रुपृत्तृशीतल्यलिशमिरमिव-
पिभ्य प. ॥ २९६ ॥

भापः ॥ पापम् । त्वष्पा । चम्पा । यष्प. । निरेष्प । सर्प ।
पर्प । तर्पः । शेष. । तल्पम् । अल्पम् । शम्पा । रम्पा । वष्प. ॥

पुस्तक ॥ २९७ ॥

पः ॥ यूप* । मूप* । कूप । रूपम् । तप. । न्यूपः । म्यूप* ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कृशास्त्रभ्य ऊर् चान्तस्य ॥ २९८ ॥

प ॥ कृषम् । कृष* । कृषः ॥

शद्विवाधिरयनिहने प च ॥ २९९ ॥

पः ॥ शष्पम् । बाष्प । स्वष्प* । स्वष्पम् । टष्प* ॥

पम्पाशिल्पादय ॥ ३०० ॥

पान्ता निपात्यन्ते । पानेर्माऽन्तो ऽस्वश्च । पम्पा । शील्यते
शल्लते शेनेर्मा शिल्पादेशश्च । शिल्पम् । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

नियो वा ॥ ३०२ ॥

प कित् ॥ नीप । नेप ॥

भुजिकुतिकुटिविटिकुणिकुप्युपिभ्य कित् ॥ ३०५ ॥

अप ॥ भुजप । कुतप* । कुटप । विटप । कुणप* । कृपप. । उपप ॥

विष्टपोलपत्रातपादय ॥ ३०७ ॥

क्रिष्पप्रययान्ता निपात्यन्ते ॥ विष्टेस्तोऽन्तश्च । विष्टपम् । बले-
रुल् च । उलपम । वातेस्तोऽन्तश्च । वातप । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कलिगलेरस्योच्च ॥ ३१५ ॥

फ ॥ कुल्फ । गुल्फ ॥

गम्यमेर्णिहा ॥ ३१८ ॥

व ॥ शम्ब । शाम्बः । अम्बा । आम्ब ॥

शल्यलेरुच्चात् ॥ ३१९ ॥

व ॥ थुल्यम् । डुल्यम् ॥

तुम्बस्तम्बादयः ॥ ३२० ॥

ताम्यतेरत उत्व च ॥ तुम्बम् । स्तम्भेर्लुक् च । स्तम्ब* ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

गदुरमिहनिजन्यर्तिदलिभ्यो भः ॥ ३२७ ॥

गर्भः ॥ दर्भः । रम्भा । हम्भा । जम्भ । जम्भा । अर्भः । दल्भ ॥

कशगशलिकलिकडिगदिरासिरमिवडिवह्लेरभः ॥ ३२९ ॥

करभ* ॥ शरभ । गरभ । शल्भः । कल्भः । फडभः । गर्दभः ।
रासभः । ग्मभ । वडभी । लत्व, बलभी । बल्लभः ॥

ऋपितृपिलुसिभ्य कित् ॥ ३३१ ॥

अभः ॥ ऋपभः । वृपभ । लुसि. सौत्र* । लुसभ ॥

काकुसिभ्यां कुम्भ ॥ ३३७ ॥

कै शब्दे ॥ कुम्भः । कुम्भम् ॥

अर्तारिस्तुसुहुसृष्टृधृशृक्षियक्षिभावाव्याधापा-
यावलिपदिनीभ्यो स ॥ ३३८ ॥

अर्म* ॥ ईर्मम् । स्तोमः । सोम । होम । सर्वः । सर्वम् । घर्म* ।
धर्म । शर्मम् । क्षेमम् । यक्ष्मः । भामः । भामा । चाम* । व्याप* ।
धामम् । पामा । याम* । बल्म । पन्नम् । नेम ॥

असिहाग्भ्यां ग्राजिहौ च ॥ ३३९ ॥

सः ॥ ग्राम । जिह्वा ॥

त्रिलिभिलिसिधीन्धिधूसूश्याभ्यारुसिविशुपिसु-
पीपिसुहियधिदसिभ्य कित् ॥ ३४० ॥

भिल्यम् । सिन्धम् । इमम् । धूमः

सुमम् । श्याम । ध्याम । रुमा । स्युम । स्युनम् । शुमम् । सु
उंप् । सुभ्याः । युभ्यम् । दस्म ॥

क्षुहिभ्या वा ॥ ३४१ ॥

म' स च किन् ॥ क्षुमा । क्षोमम् । क्षिमम् । क्ष्यम् ॥

सेरी च वा ॥ ३४३ ॥

किन्मः ॥ सीम' । मिम ॥

भिय पोऽन्तश्च वा ॥ ३४४ ॥

किन्म. ॥ भीष्म । भीम ॥

तिजियुजेर् च ॥ ३४५ ॥

किन्म ॥ तिष्मम् । युष्मम् ॥

रुक्मघ्रीष्मकूर्भसूर्मजाल्मगुल्मघ्रोमपरिस्तोम

क्ष्मादय ॥ ३४६ ॥

निपात्यन्ते ॥ रोचते च । रुक्मम् । घ्रीष्मीर्ष च । घ्रीष्
कुरतेर्षिश्च । कूर्भ । पून् प्रेरणे इत्यम्पाद्रोऽन्तश्च । सूर्मि । उ
घाल्ये, दीर्घश्च । जाल्म. । गुपच् व्याकुलत्वं लक्ष्य । गुल्म । गुल्म
जिघ्रतेरोत्य च । घ्रोम । परिपूसात् स्तौतिः पन्वाभावो गुणश्च । प
स्तोम. । सूचयते इत्थं पोऽन्तश्च । गृक्ष्म ॥

सृषृप्रथिचरिकडिकर्देरम ॥ ३४७ ॥

सरमा । परम । प्रथम । चरम' । कडयः । लत्वे, कलम. । कर्दम

अवेर्ध् च ॥

अम ॥ अरम

उद्वटिकुल्यति

उद्वट

कुडुमा । कुमुमम् ॥

कुथिगुधेरुमः ॥ ३५३ ॥

कोधूमः ॥ गोधूमः ॥

स्थाछामासासूमन्यनिकनिषसिपलिकलिशलि-
शकीर्षियसहिवन्धिभ्यो य ॥ ३५७ ॥

स्थायः ॥ स्थाया । छाया । माया । सायम् । सव्यः । मन्य ।
अन्य । कन्या । सरयम् । पन्यः । कल्य । शल्यम् । शन्यम् ।
ईर्ष्या । सद्यः । वन्या ॥

ऋशिजनिपुणिकृतिभ्यः कित् ॥ ३६१ ॥

यः ॥ ऋश् गतौ स्तुतौ वा । ऋज्यः । जन्यम् । जाया । ये न-
वा इत्यात्वम् । पुण्यम् । कृत्या ॥

शिम्यास्याढ्यमभ्यविन्ध्यधिष्ण्याघ्न्यहर्म्यसत्यनि-
त्यादयः ॥ ३६४ ॥

इयतेरिक्श्चान्तः ॥ शिम्यम् । अस्यतेर्दीर्घश्च । आस्यम् । आ-
इपूर्वाद् ङीकतेर्ङिच्च । आढ्यः । मव् वन्धने ध् च । मभ्यम् । विधते ।
स्तरान्नोऽन्तश्च । विन्ध्यः । धिरेर्णोऽन्तो विप् च । पिष्ण्यम् । धि-
ष्ण्या । नञ्पूर्वाद्धन्तेऽपान्त्यलोपश्च । अघ्न्यः । हरतेर्णोऽन्तश्च ।
हर्म्यम् । अस्ते सत् च । सत्यम् । निपूर्वाद्यमेस्तोऽन्तो धातुल्लृक् च ।
नित्यम् । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कुगुवलिमलिकणितन्याम्यक्षेरय ॥ ३६५ ॥

कजयः ॥ गवयः । वलयः । मलयः । कणय । तनय । आ-
मय । अक्षयः ॥

॥ ३७३ ॥

श्रयाग्यं ॥ दशाग्यः । गृह्याग्यं । स्पृह्याग्यं । मर्याग्यः ॥

धाघाजिशूरमियाज्यर्तेरन्यः ॥ ३७९ ॥

भान्यम् ॥ राजन्यं । शरण्यं । रमण्यम् । याजन्यः । अरण्यम् ॥

हिरण्यपर्जन्यादय ॥ ३८० ॥

निपात्यन्ते ॥ हस्तेरिधान । हिरण्यम् । पणिपूर्वस्य पृषु संनने
इत्यभ्योपमर्गान्तलोपो यातोथ ज मदस्तादेण । गर्जनेर्वा गस्य प
पर्जन्यं । आन्निग्रहणादन्येऽपि ॥

घदिसहिभ्यामान्य ॥ ३८१ ॥

वदान्य ॥ महान्य ॥

वृड ण्य ॥ ३८२ ॥

वरेण्य ॥

मदे स्य ॥ ३८३ ॥

मत्स्यं ॥

भीटृधिरुधिवज्पगिरमिवमिवपिजपिद्राकिस्फा-
यिवन्दीन्दिपदिमदिमन्दिचन्दिदसिघसिनसिहस्यसि-
वासिदहिसहिभ्यो र ॥ ३८७ ॥

भेर ॥ ऊदे, भेलं । रधं । रोध । वज्रम् । अग्रं । रघ्नं ।
उघ्नं । उम । जम । शक्र । स्फारम् । चन्द्र । चन्द्रम् । इन्द्र ।
पद्रम् । मद्रा । मद्रम् । मद्रम् । चन्द्र । त्स्र । पम् । नत्स्र ।
हम् । हम् । सहम् । अम् । वात्स्र । चात्सा । दत् । सत् ॥

ऋज्यजितश्चिवश्चिरिपिस्त्रपितृपिटृपिचुपिक्षिपिक्षु-
पिक्षुदिमुदिरुदिच्छिदिभिदिखिद्युन्दिदम्भिभुभ्युम्भि-
दशिचिलिवहिविसिवसिभुचिसिधिगृधिवीन्धिद्विति

वृत्तिनीशोसुसूभ्य कित् ॥ ३८८ ॥

रः ॥ ऋजः । वीरः । तक्रम् । वक्रः । न्यद्वादित्वात्कत्वम् ।
रिम् । स्रम् । स्रमा । वृम् । वृप् । वृप् । चुम् । क्षिम् । क्षुपि सादने,
सौत्रः । क्षुम् । क्षुद्रम् । क्षुद्रा । क्षुद्रः । मुद्रा । रुद्रः । छिद्रम् ।
भिद्रम् । खिद्रम् । उद्र ॥ समुन्दन्ति आर्द्रा भवन्ति वेलाकाले नयो-
ऽस्मादिति समुद्रः ॥ भीमादित्वादपादाने । ढम् । भुम् । उम् । ढम् ।
चिरम् । सिरा । उः । विस्रम् । उः । बाहुलकात्पत्वं न । उः ।
शुम् । भुम् । लत्वे, शुम् । न्यद्वादित्वात्कत्वम् । सिधः । शुधः ।
वीधः । द्विरम् । वृत् । वृत् । नीरम् । शीरः । सुरः । सुरा । मूरः ॥

चिजिञुसिमितम्यम्यदेर्दीर्घश्च ॥ ३९२ ॥

र ॥ चीरम् । जीर । जीरम् । लत्वे, जीलः । शूरः । सीरम् ।
मीरः । ताम्र । आम्र । आर्द्रम् ॥

कृते कृकृच्छौ च ॥ ३९५ ॥

र ॥ क्रूरम् । कृच्छम् ॥

सुरक्षुरदूरगौरविप्रकुप्रञ्चभ्राभ्रधूम्रान्धरन्ध्रशि-
ल्लिन्धौड्पुण्ड्रतीव्रनीव्रशीघ्रोप्रतुप्रभुप्रनिद्रातन्द्रासान्द्र-
गुन्द्रारिञ्जाट्य ॥ ३९६ ॥

सुरक्षुरो रलोपो गुणाभाश्च ॥ सुर । क्षुर । दुर्पूर्वादिणो
लृच् च । दूरम् । गवतेर्दृञ्चिश्च । गौर । विपूर्वात्पातेर्दृक् च ।
विप्रः । गुपेरादेः पत्व च । कुम् । श्वयतेरकारो भोऽन्तश्च
श्वम् । आम्रोतेरभादशश्च । अभ्रम् । धूग्शो भोऽन्तश्च । पुम् ।
अबुद् गतौ षश्च । अन्धः । रये स्वराभोऽन्तश्च । रन्म् ।
इन्धेः शिलश्चादि । लिन्धम् । ओणेर्दृश्च । ओड् । पुणे स्वराभो-

ऽन्तो इय । पुण्ड्र । पुण्ड्रेर्वा रूपम् । तिजेरो दीर्घश्च । तीरेर्वा । तीय* । नियो योऽन्तश्च । नीरोर्वा । नीप्रम् । इयैट् ईत्वं यलोपो घञान्तः । शीघ्र* । उओणोर्वा गः सिध । उग्र* । तुदेर्ग किञ्च । तुग्रम् । शुजेर्गः सिञ्च । भुग्रः । निन्दे* रिन्नलोपश्च । निद्रा । ताम्यने-
दोऽन्तश्च । तन्द्रा । सीन्तेः स्वराग्नोऽन्तो वृद्धिश्च । सान्द्रम् । गुदेः स्वरोन्नोऽन्तश्च । गुन्द्रा । रातेरञ्जेर्वा फिदुपान्त्यस्येच । रिन्न । आदि-
शब्दादन्येऽपि ॥

ऋच्छिचटिवटिकुटिकठिवठिमठप्रडिगौकृशीभृ-
कदिवदिकुन्दिमन्दिसुन्दिमन्थिमञ्जिपञ्जिपिञ्जिकमिस-
मिचमिवमिभ्रम्यमिदेनिवासिकास्पतिर्जीविवर्षिकुशु-
दोर ॥ ३९७ ॥

ऋच्छरः ॥ ऋच्छग । चटर । यटर । फोटरम् । बाहुलफाद्
गुण* । षटर । वटर । मटर । अटर । शीकर* । शीभर* । कदि
सौत्र* । कटर. । वदरी । कन्दर. । मन्दर । सुन्दि सौत्र शोभायाप्त ।
सुन्दर । मन्थरः । मञ्जिपञ्जी सौत्रौ । मञ्जरी । गौरादित्वान्डी ।
पञ्जरः । पिञ्जर । रगर. । मपर* । चमग । भ्रमर. । अमर ।
देवर* । वासर । कासर* । अरर । जीपर । चरर. । चर्वरी ।
कवर* । कपरी । गपर । दपर* ॥

मृद्युन्दिपिठिकुरिकुहिभ्य कित् ॥ ३९९ ॥

मृदर. ॥ उदरम् । पिठरम् । कुरर. । कुहरम् ॥

अग्यङ्गिमठिमन्दिकडिकसिकासिमृजिकञ्जिक-
लिमलिकचिभ्य आर. ॥ ४०५ ॥

अगारम् ॥ अद्गार* । मदार* । मदार । कडार । कसारः ।
कामार । माजार । फजार । फगार. । मजार । कचार. ॥

कमेरत उच्च ॥ ४०९ ॥

भारः ॥ कुमारः-॥

द्वारशृङ्गारभृङ्गारकह्वारकान्तारकेदारखारडाद-

य. ॥ ४११ ॥

उम्भेढदिशथ ॥ द्वारम् । श्रयते* श्रृङ्गथ । शृङ्गार. । भृङ्गो भृङ्ग
च । भृङ्गार* । कलेर्हथ स्वरात्परः । कह्वार । कमेस्तोऽन्तो ढीर्घथ ।
कान्तारम् । कडे सौत्रस्यात एच्च । केदार । खनेर्हिच्च । खारी ।
दो ङ्घर्थः । आदिशब्दादन्येपि ॥

मदिमन्दिचन्दिपदिखदिसहिवहिकुस्तभ्य इर. ॥ ४१२ ॥

मदिरा ॥ मन्दिरम् । चन्दिग्* । चन्दिरम् । पदिग् । खदिर. ।
सहिरः । रहिर. । कचिर । मगिरम् । लत्वे, सखिलम् ॥

शवशशोरिच्चात* ॥ ४१३ ॥

इग् ॥ शिरिम् । शिशिरम् ॥

श्रन्थेः शिथ् च ॥ ४१४ ॥

इरः ॥ शिधिरम् । लत्वे, शिथिलम् ॥

शुपीपिवन्धिरुधिरुचिमुचिमुहिमिहितिमिमुदि-

खिदिच्छिदिभिदिस्थाभ्य कित् ॥ ४१६ ॥

इरः ॥ शूपिरम् । इपिरम् । डपिर । वधिर. । रुधिरम् ।
रुचिर । मुचिर । मुहिर । मुहिरम् । मिहिर । मिहिरम् । तिमिरम् ।
मुदिरः । खिदिर* । छिदिर । छिदिरम् । भिदिर । स्थिर ॥

स्थन्निरपिठिरस्फिराजिरादय* ॥ ११७ ॥

तिष्ठतेरोंऽन्तो इस्वथ ॥ स्थचिरः । पचेरत इत्वम् उच्च । पिठरम् ।
पिठेर्या रूपम् । स्फिर । अजेर्वोभाराभायथ । अजि-

रम् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

कृशपपूग्मञ्जिकुटिकटिपटिकण्डिशोण्डिहिंसि-
भ्य ईर ॥ ४१८ ॥

कगीरः ॥ शरीरम् । परीरम् । पवीरम् । मञ्जीरम् । कुटीरम् ।
कोटीरम् । गहुलहात्पक्षे गुणः । कटीरम् । पटीरः । पटीरम् ।
कण्डीरम् । शौण्डीर । हिंमीरः ॥

घसित्रशिपुटिकुरिकुलिकाभ्य कित् ॥ ४१९ ॥
ईर ॥ क्षीरम् । उशीरम् । पुटीर । कुरीरम् । कुरीर । कुलीर । कीर ॥

वाश्यसिवासिमसिमथ्युन्दिमन्दिचतिचङ्घद्वि-
कविचकिवन्धिभ्य उर ॥ ४२३ ॥

वाशुरः ॥ वाशुः । अशुर । वासुरा । मशुरा । मधुरा ।
ऊन्दुर । मन्दुरा । चतुर । चङ्कुर । अङ्कुरः । बहुल्यचनाद् घञ्यु
पसर्गस्येति दीर्घे । अङ्कुर । कधुर । चङ्कुरः । वन्धुर ॥

उवशुरकुकुन्दुरददुरनिचुरप्रचुरचिकुरकुङ्कुरकुङ्कुर-
कुङ्कुरशकुरनूपुरनिष्ठुरविधुरमङ्गुरवागुरादय ॥ ४२६ ॥

आशुपूर्वात् शुपूर्वाद्वा अदनातेरानांतेर्वाऽऽकारलोपश्च । दशुम् ।
कुपूर्वात्कुन्दे सडुर् च । कुकुन्दुर । दणातेर्दोऽन्तश्च । ददुरः । निपू-
र्वात्प्रपूर्वाचरतेधिनोतेर्वा द्विच । निचुर । लत्व, निचुलः । प्रचु-
रम् । चकेरिचारय । चिकुम् । चिकुरः । कुङ्कुरः कोऽन्तो वा । कुङ्कुर ।
कुङ्कुर । किङ्कुर कोऽन्तश्च । कुङ्कुर । शूशो गुण कोऽन्तश्च ।
शङ्कुर । णू स्तवने पोऽन्तश्च । नूपुरः । निपूर्वात् तिष्ठते, निष्ठुर ।
व्यधेर्द्विच । विधुर । अपादाने उर । मदिवात्योर्गोन्तश्च ।
मङ्गुर । वागुरा । आदिग्रहणादन्येऽपि । मधुरः इत्यादि ॥

मीमसिपशिखटिखडिखजिकार्जिसर्जिकृपिब्रि-
मण्डिभ्य उरः ॥ ४२७ ॥

मयूरः ॥ मयूरः । पयूरः । मयूरः । मयूरः । मयूरः । मयूरः ।
सयूरः । कयूरः । यलूरः । मण्डूरः ॥

सिन्दूरकचूरपचूरधुचूरादयः ॥ ४३० ॥

स्यन्देः सिन्दु च ॥ सिन्दुप । कर्गेशोऽन्ध । कर्गुरः ।
पतेस्तोऽन्ध । पचूरम् । धुवो विस्तारमाऽन्धा रन्ध । धुचूरः ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कुगुपतिकथिकृयिकठिकुठिकुठिगठिगुठिसुठिसू-
लिदशिभ्य. केर ॥ ४३१ ॥

कुवेर. ॥ कुवेरप । पतेरः । कपेरः । कुवेरः । कठेरः । कुठेरः ।
कुटेर. । गठेरः । गुठेरः । मुठेरः । मूणरः । मूणरम् । कठेरः ॥

कठिचक्रिसहिभ्य औगः ॥ ४३३ ॥

कठोरः ॥ चकौरः । सठोरः ॥

कोरचोरमोरफिञोरघोरहोरदोरदयः ॥ ४३४ ॥

कारपतेथस्तेधियतेथ दित् ॥ कोरः । चोरः । मोरः । कौरोऽग्नी-
पान्त्यस्प । फिञोरः । ह्नोर्दित् यथ । घोरम् । रग्नेधश्च । होरः ।
ददाते शतेर्वा, तोर. । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

नीमीकृतुचेर्दीर्घश्च ॥ ४४३ ॥

वरट् ॥ नीवरः । मीवरः । वरः । वूरः । नीवर ॥

तीवरधीवरपीवरछित्तरछत्तरगहरोपहरसयहरो-
दुम्बरादय ॥ ४४४ ॥

तिम्योस्ती च, तीवतेर्वाऽरे नीवरम् । ध्यायतेर्षी च । धीवरः ।
प्याप. प्यैलो वा पी च, पीवोर्वाऽरः । पीवरः । छिनत्तेत्य किञ्च ।
छित्तरः । छारणित्रुपि हस्वः । छत्तरः । छत्तरम् । गुह्यशोच ।
गह्वरम् । उपप्राति ह्यो वादेर्लृच् च । उपहरम् । सपूर्वापमेर्दश्च ।
सयहरः । उन्दे क्तिदुम् चान्त । उदुम्बर । आन्तिशब्दादन्येऽपि ॥

त्रट् ॥ ४४६ ॥

सर्वधातुभ्य ॥ छादयतीति छत्रम् । छत्री । पात्रम् ॥

सूमुखन्युपिभ्य कित् ॥ ४४९ ॥

त्रट् ॥ सूत्रम् । मूत्रम् । त्वात्रम् । उट् ॥

स्त्री ॥ ४५० ॥

स्यते मूते म्स्यायते स्तृणातेर्वा त्रट् टिच् । स्त्री ॥

चिमिदिशसिभ्य कित् ॥ ४५४ ॥

त्रः ॥ चित्रम् । मित्रम् । अमित्र । मित्रः । शस्त्रम् ॥

पुत्रादय ॥ ४५५ ॥

पुनानि परते वा पितृपूतिमिति पुत्र ॥ आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

वृग्न्क्षिपचित्रच्यमिन्नमिवमिवपिवधियजिपति-
कडिभ्योऽत्र ॥ ४५६ ॥

वरना ॥ नक्षत्रम् । पचत्रम् । वचत्रम् । अमत्रम् । नमत्रम् ।

वमत्रम् । पवत्रम् । वयत्रम् । यजत्रः । पतत्रम् । कडत्रम् । लत्वे,
कलत्रम् ॥

वन्धिवहिकटथश्यादिभ्य इत्र ॥ ४५९ ॥

वन्त्रित्रम् । वहित्रम् । कटित्रम् । अशित्रम् । आदिपदात् लत्रि-
त्रम् अमित्र इत्यादि सिद्धम् ॥

भृगुवदिचरिभ्यो णित् ॥ ४६० ॥

इत्र ॥ भाचित्रम् । गारित्रम् । वादित्रम् । चारित्रम् ॥

शामाश्याशक्यम्ब्यसिभ्यो ल ॥ ४६२ ॥

शाला ॥ माला । श्यालः । शक्य । अम्बलः । अम्बलः ॥

शुकशीमूभ्य कित् ॥ ४६३ ॥

शुक ॥ शीलम् । मूलम् ॥

मृदिकन्दिकुण्डिमण्डिमङ्गिपटिपाटिशकिकेवृदे-
वृकमियमिशलिकलिपलियुध्वञ्चिचञ्चिचपिवहिदिहि-
कुहितृष्टपिशितुसिकुस्यनिद्रमेरल ॥ ४६५ ॥

मर्दल । कन्दल । कुण्डलम् । मण्डलम् । मङ्गलम् । पटलम् ।
पाटल । शकलम् । केवलम् । देवल* । कमलम् । यमलम् । शललम् ।
कललम् । पललम् । गवल । धवल । अञ्चल । चञ्चल* । चपलः । वह-
लम् । देहली । कोहल* । बाहुलकाद् गुणः । तरल । सगल* । पेशल ।
तोसला । कोसला* । अनल । द्रमलम् ॥

नहिलङ्गेर्दार्षश्च ॥ ४६६ ॥

नाहल* ॥ लाङ्गलम् ॥

तृपिवपिकृपिकृशिकृटिवृपिमुसिभ्य कित् ॥ ४६८ ॥

अल. ॥ उपला । उपलम् । उपल' । उपलः । कुशलः । कुश
न्म् । कुशल' । उपलः । सुसलम् ॥

शमेर्व च वा ॥ ४७० ॥

अत्र' ॥ शवल । शमलम् ॥

छो डग्गादिर्वा ॥ ४७१ ॥

किदल' ॥ छगल' । छागल' । छलम् ॥

मृजिखन्याहनिभ्यो डित् ॥ ४७२ ॥

अल ॥ मन्म् । ग्वल । ग्वलम् । आहल ॥

मुरलोरलविरलकेरलकपिञ्जलकज्जलेज्जलकोमल-
भृमलसिहलकाहलशूकलपाकलयुगलभगलविदलकु-
न्तलोत्पलादय' ॥ ४७४ ॥

मुर्व्युर्व्योर्विलोप. किञ्च ॥ मुरल । उरल । विपूर्याद्रमेर्दिच ।
विरल. । किर केर च । केरला. । कम्पेरिञ्जोऽन्तो नलोपश्च । कपि-
ञ्जल । रूपीपोर्जोऽन्तो जश्च । कज्जलम् । इज्जल' । कमेरत ओच ।
कोमलम् । भ्रमेर्भ्रम च । भृमल । भृमलम् । हिसेराग्रतत्रिपर्ययश्च ।
सिंहला' । रगेर्हो दीर्गश्च । काहल । काहला । शफेरुच्चास्य ।
शूकठ । पने पाक च । पाकल' । युजे किञ्च ग् च । युगलम् ।
भातेर्गोऽन्तो ह्रस्वश्च । भगल । विन्देर्नलोपश्च । विदलम् । कनेरत
उत् तोऽन्तश्च । कुन्तला । कुन्तल । उत्पूर्यास्त्रिवर्तेऽस्त्रश्च । उत्पलम् ।
आशिञ्जदादयेऽपि ॥

ऋकृमृवृतनितमिचपिचपिकपिकीलिलिलिलिलिलिप-
ध्विमङ्गिगण्डिमण्डिचण्डितण्डिपिण्डिनन्दिनदिशकिभ्य-
आल ॥ ४७५ ॥

अरालम् । करालम् । मरालः । वरालः । तनालम् । तमाकः ।
घपालम् । चपालम् । कपिः सौरः । कपालम् । कीलालम् । पला-
लम् । बलालः । पञ्चालः । पञ्चाला । मङ्गालः । गण्डाल । मण्डालः ।
चण्डालः । तण्डालः । पिण्डाल । नन्दाल । नडालः । शमालः ॥

कुलिपिलिविशिविडिमृणिकुणिपीप्रीभ्यः कित् ॥ ४७६ ॥

आलः ॥ कुलाल । पिलालम् । विशालम् । विडालः । लन्वे,
विलालः । मृणालम् । कुणालः । कुणालम् । पियालः । पिया-
लम् । प्रियाल ॥

पतिकृलुभ्यो णित् ॥ ४७९ ॥

आलः ॥ पातालम् । कारालम् । लालः ॥

चात्वालकङ्कालहिन्तालवेतालजम्बालशब्दाल-
ममासालादयः ॥ ४८० ॥

चतेर्वोऽन्तो दीर्घश्च ॥ चात्वालः । कवेः स्वराच्चोऽन्तः कश्च ।
कङ्कालः । हिंसेस्त च । हिन्तालः । वियस्तोऽन्तो गुणश्च । वेतालः ।
जनेर्वोऽन्तश्च । जम्बालः । शमेर्ऋपेर्वा शब्दभावश्च । शब्दाल
ममेर्लोपो माप्तश्चान्तः । ममासालः । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कलयनिमहिद्रमिजटिभटिकुटिचण्डिशण्डितु-
ण्डिपिण्डिभूकुकिभ्य इल ॥ ४८१ ॥

कण्डिलम् ॥ अनिरुः । महिला । द्रमिला । जटिलः । भ-
टिलः । कुटिलम् । चण्डिलः । शण्डिल । तुण्डिलः । पिण्डिलः ।
भविलः । कोकिलः ॥

स्थण्डिलकपिलविचकिलादय
स्थले. स्थण्ड च । स्थण्डिलम् । कवे

हेत्वा । स्नेहा । नरा । मन्ना ॥

लूप्युष्टुविदशिष्टुदिविप्रतिदिविभ्यः कित् ॥ ९०१ ॥

छुरा । पुषा । युसा । वृषा । दश । शुरा । दिवा । मण्डिवा ॥

श्वन्मातरिश्वन्मूर्धन्ग्रीहन्नर्यमन्निश्वप्सन्परि-
ज्वन्महन्नहन्मघवन्नथर्वदिति ॥ ९०२ ॥

श्वयतेर्लृक् च । श्वा । मानरि अन्तरिक्षे श्वयति मातरिश्वा ।
नत्पुरणे कृतीति सप्तम्या अल्प् । इकारलोपश्च पूर्ववत् । मूर्धेर्ध्वं च ।
मूर्धा । श्मिर्दोर्ध्वश्च । ग्रीहा । अरिपूर्वादभेद्व्यन्नादनि, अर्यमा ।
निश्वपृषान् प्सातेः विश्व । निश्वप्सा । परिपूर्वाज्जलतेर्द्विच ।
परिज्वा । महीयतेरीयलोपश्च । महा । अहर्नलोपश्च । अह् ।
मह्नेर्नलोपोऽन् चान्त । मघवा । नश्वपृषान् खर्वेः खस्यश्च । अ-
धर्वा । इतिफरणात्त्येऽपि भवति ॥

पप्यशौभ्या तन् ॥ ९०३ ॥

सप्त । अष्ट ॥

स्नामदिपथर्त्तिपृशकिभ्यो वन् ॥ ९०४ ॥

स्नावा । मद्रा । मद्ररी । घाट्टुलवान् डीर्वनोरश्च । पद्वा । अर्वा ।
पर्वा । शका । शकरी ॥

सृजे स्रज्जसृको च ॥ ९०७ ॥

फनिप् ॥ स्रका । स्रफणी ॥

भ्याप्योधी पी च ॥ ९०८ ॥

फिनिप् ॥ पीवा । पीरा ॥

अतेर्ध्वं च ॥ ९०९ ॥

कनिष् ॥ अन्ना ॥

मन् ॥ १११ ॥

सर्वधातुभ्यो बहुलम् ॥ कर्म । वर्म । वर्त्म । चर्म । जन्म ।
श्लेष्मा । इत्यादि ॥

वृहेर्नोऽच्च ॥ ११३ ॥

मन् ॥ व्रक्ष । व्रक्षा ॥

व्येग एदोतौ च वा ॥ ११४ ॥ ॥

मन् ॥ व्येम । व्येमा । व्योम । व्याम ॥

स्यतेरी च वा ॥ ११५ ॥

मन् ॥ सीमा । साम ॥

सात्मन्नात्मन्वेमन्रोमन्होमन्ललामन्नामन्पा-
प्मन्पक्ष्मन्यक्ष्मन्निति ॥ ११६ ॥

एते मन्ना निपात्यन्ते ॥ स्यतेस्तोऽन्तश्च । सात्म । अते-
र्दीर्घश्च । आन्मा । वेग आत्वाभावश्च । वेम । स्हेर्लृक् च । रोम ।
लत्वे, लोम । ह्मेरोच्च । होम । लातेर्लृत्वं च । लालम । नमेरा च ।
नाम । पातयतेस्त ए च । पाप्मा । पञ्चे क' पोऽन्तो नलो-
पश्च । पक्ष्म । यम्यतेर्लृक्, इणो वा । यक्ष्मा । इतिकरणान् तोक्-
परकृमात्त्य ॥

गमेरिन् ॥ ११९ ॥

गमिप्यतीति गमी जिगमिषु ॥

आडश्च णित् ॥ १२० ॥

गमेरिन् ॥ आगामी । गामी ॥

भुवो वा ॥ १२२ ॥

इन् स च णित् ॥ भावी । भवी ॥

परमात् कित् ॥ ९२५ ॥

स्थ इन् ॥ परमेष्ठी । भीरुष्टानादित्वात् पत्वम्, सप्तम्या अलुप् च ॥

पथिमन्थिभ्याम् ॥ ९२६ ॥

किदिन् ॥ पन्याः । मन्या. ॥

अर्तेर्भुक्षिनक् ॥ ९२८ ॥

ऋशुसाः ॥

पतेरत्रिन् ॥ ९३० ॥

पतत्री ॥

आप० किप् ह्रस्वश्च ॥ ९३१ ॥

आप० । स्वभावाद्दृत्वम् ॥

ककुप्त्रिष्टुवनुष्टुभ ॥ ९३२ ॥

क्विवन्ता निपात्यन्ते ॥ कृपर्वात् स्कुभ्राते' सलोपश्च । ककुभः । ककुप् । व्यनुपूर्वात् स्तुभ्राते स. पथ । त्रिष्टुप् । अनुष्टुप् । बहु-
वचनान्निमित्तिजिविपा किप् शित् । नेनिक् । वैविर् । वैविट् ॥

डणो दमक् ॥ ९३८ ॥

इदम् ॥

कोर्दिम् ॥ ९३९ ॥

क्विम ॥

तूपेरीम् णोऽन्तश्च ॥ ९४० ॥

तूप्णीम् ॥

गृपृदुर्विधुर्विभ्य किप् ॥ ९४३ ॥

गोः । पूः । दूः । धू ॥

वाद्वारो ॥ ९४४ ॥

क्विन्ती निपात्येते ॥ वृणातेर्द्विश्च । वाः । कर्मणि दक्ष
धात्वादिः । वृष्वन्ति तामिति द्वा । दूष्टं वरणे इत्यस्य च णिग-
न्तस्य रूपम् ॥

सहे षप् च ॥ ९५१ ॥

क्विप् ॥ पट् ॥

अस् ॥ ९५२ ॥

धातुभ्यो बहुलम् ॥ तपः । नमः । तमः । नभः । सर । तेजः ॥

पाहाकृभ्यां पयह्यौ च ॥ ९५३ ॥

अस् ॥ पयः । ह्य ॥

छदिवहिभ्यां छन्दोधौ च ॥ ९५४ ॥

अस ॥ छन्दः । ऊध. ॥

अशोर्यश्चादि ॥ ९५८ ॥

अस् ॥ यश. ॥

उपेर्ज च ॥ ९५९ ॥

अस् ॥ ओजः ॥

स्कन्देर्ध च ॥ ९६० ॥

अस् ॥ स्कन्ध ॥

अवेर्वा ॥ ९६१ ॥

अस् तद्योगे षक्ष ॥ अधः । अव ॥

अमेर्भहौ चान्तौ ॥ ९६२ ॥

अस् ॥ अम्भः । अंष्ट्रः ॥

अदेरन्ध च ना ॥ ९६३ ॥

अस् ॥ अन्य । अट् ॥

आपोऽपाप्ताप्सराब्जाश्च ॥ ९६४ ॥

अस् ॥ अपः । अत्त' । अप्तरमः । अज्जः ॥

उच्यञ्जे क च ॥ ९६५ ॥

अस् ॥ ओक्' । अद् ॥

अर्त्तेरुराशौ च ॥ ९६७ ॥

अस् ॥ उरः । अर्शासि ॥

चस्त्यगिभ्या णित् ॥ ९७० ॥

अस् ॥ वासः । आग ॥

मिथिरञ्ज्युपितृपशूभूत्रष्टिभ्य कित् ॥ ९७१ ॥

अस् ॥ मिय. । रजः । उपा । तिरस्त्रोति । पुरः । शिर
भ्रुव' । उक्षा ॥

विधेर्वा ॥ ९७२ ॥

अस् कित् । वेग । विधा' ॥

नज ईहेरेहेधौ च ॥ ९७५ ॥

अस् ॥ अनेहा । अनेधा ॥

विहायस्सुमनस्पुरदशस्पुररुवोऽङ्गिरस ॥ ९७६ ॥

अस्मत्पयान्ता निपात्यन्ते ॥ विपूर्वाज्जहातेर्जिहीतेर्वा योऽन्तश्च
विहाय. । विहाया । सुपूर्वान्मानेर्ह्रस्वश्च । सुमनस. । पुरुदशा । पुरु-
पूर्वादीनेर्नीर्घश्च । पुररुवा । अङ्गेरिरोऽन्तश्च । अङ्गिरा ॥

पातेर्जस्थसौ ॥ ९७७ ॥

पाजः । पायः ॥

सुरीभ्यां तस् ॥ ९७८ ॥

स्रोतः । रतः ॥

अतीणभ्यां नस् ॥ ९७९ ॥

अर्णः । णनः ॥

पचिवचिभ्यां सस् ॥ ९८३ ॥

पक्षः । वक्षः ॥

वष्टे. कनस् ॥ ९८५ ॥

उशना ॥

चन्द्रो रसस् ॥ ९८६ ॥

चन्द्रमा ॥

दमेरुनसूनसौ ॥ ९८७ ॥

दमुनाः । दमूनाः ॥

रुच्यर्चिशुचिहुस्तृपिछादिछृदिभ्य इस् ॥ ९८९ ॥

रोचि । अर्चि । शोचि । ह्वि । सर्पि । छदि । छदेरिस्-
मनत्रट्कविति ह्रस्व । छदि । बाहुलकाद् दीर्घत्वे, छादि । छर्दिः ॥

वहिवृहेर्नलुक् च ॥ ९९० ॥

इस् ॥ बहि । बर्हिः ॥

द्युतेरादेश्च ज ॥ ९९१ ॥

इस् ॥ ज्योतिः ॥

नियो डित् ॥ ९९४ ॥

इस् ॥ निश्चिनोति ॥

अवेर्णित् ॥ ९९५ ॥

इम् ॥ आविष्करोति ॥

रुयर्त्तिज्जनितनिधनिमनिग्रन्थिपृतपित्रपित्रपिय-
जिप्रादिवेपिभ्य उस् ॥ ९९७ ॥

गेद्दृ । अर् । अर्तु । तर्तुः । धनुः । मनुः । ग्रन्थुः । परुः ।
तपु । जपुः । यपु । यनुः । मादुर्मवति । येषु ॥

इणो णित् ॥ ९९८ ॥

उम् ॥ आयु ॥

दुपेर्दित् ॥ ९९९ ॥

उम् ॥ दृपुरुष ॥

मुहिमिध्यादे कित् ॥ १००० ॥

उम् ॥ मुद्दृ । मिधुः । आन्निग्रहणादन्येऽपि ॥

चक्षे शिद्धा ॥ १००१ ॥

किदुसु ॥ चक्षु । अवचक्षु । अग्रन्थु ॥

पातेर्दुम्सु ॥ १००२ ॥

शुमान् ॥

न्युद्भयामश्चे ककाकैसष्टावच्च ॥ १००३ ॥

नीचम । उचम । नीचा । उचा । नीचै । उचै ॥

शमो नियो डैम् मलुक् च ॥ १००४ ॥

शनै ॥

यमिदमिभ्यां डोस् ॥ १००५ ॥

यो । दो ॥

अनसो वहे किप् सश्च ड. ॥ १००६ ॥

अनइवान् ॥

इति शीतपोगञ्जाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहमूरिपट्टपरम्पराम-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलामे-
लिन्दायमानान्तेवासिसविग्मशाखीयतपोगञ्जाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेममभायामुत्तरार्द्धे उणादिविवृतिः ॥

॥ अथोत्तरकृदन्तप्रक्रिया ॥

वत्स्यति गम्यादि ॥ ५ । ३ । १ ॥

इजाद्यन् साधु ॥ गमी ग्रामम् । आगामी ॥

वा हेतुसिद्धौ क्त ॥ ५ । ३ । २ ॥

वत्स्यदर्याद्धातोः ॥ मेऽश्वेद्वृष्ट, सम्पन्ना, सम्पत्स्यन्ते वा शल्य ॥

कपोऽनित् ॥ ५ । ३ । ३ ॥

वत्स्यदर्यात् क्त ॥ कष्टम् । कष्टा दिशस्तमसा । अनित् इति
किम् ? । कपिता, शत्रवः । क्रियाया क्रियार्थाया तुम् णकच्
भविष्यन्ती ॥

क्त्वातुमम् भावे ॥ ९ । १ । १३ ॥

क्त्तुं व्रजति ॥ कारको व्रतति ॥

कालवेलासमये तुम्वाऽवसरे ॥ ५ । ४ । ३३ ॥

उपपदे गम्ये धातोः ॥ कालो भोक्तम् । वेला भोक्तम् । सम्यो

पचति भूतानि ॥

शक्रधृपज्ञारभलभसहार्हग्लाघटास्तिसमर्थार्थे

च तुम् ॥ ५ । ४ । ९० ॥

शक्यार्थेषु इच्छार्थेषु च धातुषु समर्थार्थेषु च नाममूपपदेषु कर्म-
भूताद्भातोस्तुम् ॥ शक्रोति पारयति वा भोवतुम् । एव घृणोति
जानाति आरभते लभते सहते अर्हति ग्लायति घटते अस्ति समर्थ-
इच्छति वा भोवतुम् ॥

कर्मणोऽण् ॥ ५ । ३ । १४ ॥

क्रियाया क्रियार्थायामुपपदे चत्स्यर्द्धार्थाद्भातो' ॥ कुम्भकारो याति ॥

भाववचना. ॥ ५ । ३ । १५ ॥

क्रियाया क्रियार्थायामुपपदे चत्स्यर्द्धार्थाद्भातोर्घञ्त्तयात्त्य. ॥
पाकाय, पक्तये, पचनाय वा यति ॥

पदरुजविशस्पृशो घञ् ॥ ५ । ३ । १६ ॥

पादः । रोग' । वग' । स्पर्श' ॥

सर्ते स्थिरव्याधिवलमत्स्ये ॥ ५ । ३ । १७ ॥

रुर्त्तरि घञ् ॥ मार. स्थिर' । अतीसरो व्याधि । सारो बलम् ।
विसारो मत्स्य ॥

भावाकर्त्रो ॥ ५ । ३ । १८ ॥

धातोर्घञ् ॥ पाक' । प्राकार' । टायो दत्त. ॥

स्फुरस्फुलोर्घञि ॥ ४ । २ । ४ ॥

सन्ध्यक्षरम्यात् ॥ विस्फार' । विस्फाल' ॥

घञि भावकरणे ॥ ४ । २ । ५२ ॥

रञ्जेरुपान्त्यनो लृक् ॥ राग । भावकरणइति किम् ? । आधारे रङ्गः ॥

स्यदो जवे ॥ ४ । २ । ५३ ॥

स्यन्देर्घ्वि नलुग्वृद्धयभावी निपात्येते वेगोऽर्थे ॥ गोस्यदः ।
जव इति किम् ? । घृतस्यन्दः ॥

दशनावोदैधौदमप्रश्रथहिमश्रथम् ॥ ४ । २ । ५४ ॥

देशोरनटि अवपूर्वस्योन्दे इन्वैश्च घ्वि नलोप प्रहिमपूर्वस्य श्र-
न्येर्घ्वि वृद्धयभावाश्च निपात्यते । दशनम् । अवोदः । एधः । ओद्मः ।
प्रश्रथः । हिमश्रथ । मोऽकामियमीति वृद्धिनिषेधः । शमः । दम ।
विश्रमेर्णा । विश्रमः । विश्रामः ॥

उद्यमोपरमौ ॥ ४ । ३ । ५७ ॥

अत्र घ्वि वृद्धयभावो निपात्यते ॥ उद्यम । उपरमः ॥

इडोऽपादाने तु टिद्वा ॥ ५ । ३ । १९ ॥

भावाकर्णोर्घञ् ॥ अध्यायः । उपाध्यायी । उपाध्यायः ॥

श्रो वायुवर्णनिघृते ॥ ५ । ३ । २० ॥

भावाकर्णोर्घञ् ॥ शारो वायुः वर्णो वा । नीशार प्रावरणम् ॥

निरभे पूल्व ॥ ५ । ३ । २१ ॥

भावाकर्णोर्घञ् ॥ निष्पाव । अभिलाव ॥

रोरुपसर्गात् ॥ ५ । ३ । २२ ॥

भावाकर्णोर्घञ् ॥ सरावः ॥

भूश्चदोऽल्लु ॥ ५ । ३ । २३ ॥

उपसर्गपूर्वाज्ञावाकर्णोः ॥ मभव । सश्रयः । विघस । उपस-
र्गादित्येव । भावः ॥

न्यादो नवा ॥ ५ । ३ । २४ ॥

निपूर्वस्यादे* अलि घम्भभाषोऽतो दीर्घश्च वा ॥ न्याद्. । नियस ॥

सनिव्युपाद्यस ॥ ५ । ३ । २५ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ संपमः । संयाम । नियम* । नियामः ।
वियमः । पियामः । उपयम* । उपयाम ॥

नेर्नदगदपठस्वनकण. ॥ ५ । ३ । २६ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ निनद २ । निगद २ । निपठ २ ।
निश्चनः २ । निस्वण* २ ॥

वैणे क्वण ॥ ५ । ३ । २७ ॥

उपसर्गाद् भावाकर्त्रोरल् वा । प्रकण., प्रकाणो वा धीणाया ।
वैण इति किम् ? । प्रकाणः शृङ्खलस्य ॥

युवर्णघृष्टवशरणगमृद्ग्रह ॥ ५ । ३ । २८ ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ चय* । क्रय* । ख* । ल्व* । वर* । आदर ।
वश । रण* । गम । फर । ग्रह* ॥

वर्षादय क्लीबे ॥ ५ । ३ । २९ ॥

अलन्ता यपादर्शन भावाकर्त्रोर्निपात्यन्ते ॥ नपुंसकक्तानङ्निवृ-
त्त्यर्थे रचनम् । वर्षम् । भयम् ॥

समुदोऽज. पशौ ॥ ५ । ३ । ३० ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ समज पशूनाम् । उदज. पशूनाम् । पशा
विति किम् ! । समाजो गृणाम् ॥

सृग्लह प्रजनाक्षे ॥ ५ । ३ । ३१ ॥

भावाकर्त्रोरल् । गवामुपसर । अक्षाणा ग्लह* । प्रजनाक्ष इति

किम् ? । उपसारो भृत्यै राज्ञाम् ॥

पणेर्माने ॥ ५ । ३ । ३२ ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ मूलरूपण । मान इति किम् ? । पाणः ॥

सम्मदप्रमदौ हर्षे ॥ ५ । ३ । ३३ ॥

भावाकर्त्रोरलन्तौ स्याताम् ॥ सम्मदः प्रमदो वा स्त्रीणाम् । हर्ष इति किम् ? । सम्मादः ॥

हनोन्तर्धनान्तर्धणौ देशे ॥ ५ । ३ । ३४ ॥

निपात्येते ॥ अन्तर्धनः, अन्तर्धणो वा देशः । अन्तर्धातोऽन्यः ॥

प्रघणप्रघाणौ गृहांशे ॥ ५ । ३ । ३५ ॥

निपात्येते ॥ प्रघणः, प्रघाणो वा छारालिन्दकः । प्रघातोऽन्यः ॥

निघोद्घसद्घोद्घनापघनोपघ्न निमित्तप्रशस्तग-

णाल्याधानाङ्गासन्नम् ॥ ५ । ३ । ३६ ॥

हन्तेः कृतप्रत्वाद्यलन्त निपात्यते ॥ समन्ततो मितं निमित्तम् । निपा वृक्षाः । उद्ग प्रशस्तः । सद्घः प्राणिसमूहः । अत्याधीयन्ते उद्वनार्थं कुहनार्थं वा काष्ठादीनि यत्र तदत्याधानम् । उद्घनः । अपघनः शरीगवयवः । उपघ्न आसन्न ॥

मूर्त्तिनिचिताभ्रे घनः ॥ ५ । ३ । ३७ ॥

हन्तेर्निपात्यते ॥ मूर्त्तिः काठिन्यम् । अभ्रस्य घनः । निचित निरन्तरम् । घनाः केशाः । अभ्रं मेघः । घन ॥

व्ययोद्रो करणे ॥ ५ । ३ । ३८ ॥

हन्तेरल् घनादेशश्च ॥ वियनः । अयोघनः । द्रुघनः ॥

स्तम्बाद् मश्व ॥ ५ । ३ । ३९ ॥

न्तेरल् घन करणे ॥ स्तम्बघ्नो दण्ड. । स्तम्बघ्नो यष्टिः ॥

परेर्घ ॥ ५ । ३ । ४० ॥

हन्तेरल् करणे ॥ परिघोऽर्गला ॥

परेर्घाङ्कयोगे ॥ २ । ३ । १०३ ॥

रो ल् वा ॥ पलिघ । परिघः । पल्यङ्कः । पर्यङ्कः । पल्लियोगः ।
परियोगः ॥

ऋफिडादीना उश्च ल ॥ २ । ३ । १०४ ॥

। ऋर लृलौ वा । ऋफिडः । लृफिडः । ऋतकः । लृतकः ।
कपरिका । कपलिका ॥

जपादीनां पो व ॥ २ । ३ । १०५ ॥

वा ॥ जवा । जपा । पारावतः । पारापतः ॥

ह समाह्वयाह्वयौ धूतनाम्नो ॥ ५ । ३ । ४१ ॥

निपात्येते ॥ समाह्वयः प्राणिघूतम् । आह्वयः सप्ता ॥

न्यभ्युपवेर्त्राश्चोत् ॥ ५ । ३ । ४२ ॥

हो भावाकर्त्रोरल् ॥ निहव । अभिह्वयः । उपह्ववः । विह्ववः ॥

आहो युद्धे ॥ ५ । ३ । ४३ ॥

हो भावाकर्त्रोरल् वा उश्च ॥ आहवो युद्धम् । युद्ध इति कि-
म् ? । आहायः ॥

आहावो निपानम् ॥ ५ । ३ । ४४ ॥

निपानेर्धे आहृष्ट्वात् हो भावाकर्त्रोरल् आहावादेशश्च निपा-
त्यते । आहावो वीनाम् ॥

भावेऽनुपसर्गात् ॥ ५ । ३ । ४५ ॥

होऽल् वा उश्च ॥ हः । भाव इति किम् ? । व्याप्ये ह्यायः ।
अनुपसर्गादिति किम् ? । आह्वायः ।

हनो वा वध् च ॥ ५ । ३ । ४६ ॥

अनुपसर्गाद् भावेऽल् ॥ वध । घातः ॥

व्यधजपमद्भ्यः ॥ ५ । ३ । ४७ ॥

अनुपसर्गेभ्यो भावाकर्त्रोरल् ॥ व्यधः । जपः । मदः ॥

नवा क्वणयमहसस्वनः ॥ ५ । ३ । ४८ ॥

अनुपसर्गाद् भावाकर्त्रोरल् ॥ क्वणः । क्वाणः । यमः । यामः ।
हसः । हासः । स्वनः । स्वानः ॥

आडो रुप्लो ॥ ५ । ३ । ४९ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ आरवः । आरावः । आप्लवः । आप्लावः ॥

वर्षविघ्नेऽवाद् ग्रहः ॥ ५ । ३ । ५० ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ अवग्रहः । अवग्रहः । वर्षविघ्न इति किम् ? ।
अवग्रहोऽर्थस्य ॥

प्राद्रश्मितुलासूत्रे ॥ ५ । ३ । ५१ ॥

ग्रहेर्भावाकर्त्रोरल् वा ॥ प्रग्रहः । प्रग्रहः ॥

वृगो वस्त्रे ॥ ५ । ३ । ५२ ॥

प्राद्रश्मितुलासूत्रे वा ॥ प्रवरः । प्रावारः । वस्त्र इति किम् ? ।
प्रवरो यति ॥

उद श्रेः ॥ ५ । ३ । ५३ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ उच्छ्रयः । उच्छ्रायः ॥

युपुद्रोर्घञ् ॥ ५ । ३ । ५४ ॥

उदो भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ उपावः । उत्पावः । उद्द्रावः ॥

ग्रहः ॥ ५ । ३ । ५५ ॥

उदो भाषाकर्त्रोर्घञ् । उद्ग्राह ॥

न्यवाच्छापे ॥ ५ । ३ । ५६ ॥

ग्रहेर्गम्ये भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ निग्राहः, अन्नग्राहो वा ते जाल्म
भूयात् । शाप इति किम् ? । निग्राध्वीरस्य ॥

प्राह्लिप्सायाम् ॥ ५ । ३ । ५७ ॥

ग्रहेर्गम्याया भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ पात्रमग्राहणं चरति पिण्डपानार्थो
मिश्रु । लिप्सायामिति किम् ? । सुस्य मग्रहः ॥

समो मुष्टौ ॥ ५ । ३ । ५८ ॥

ग्रहर्भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ सहाहो मल्लस्य । मुष्टाविति किम् ? ।
सग्रहः शिष्यस्य ॥

युद्ब्रुवो ॥ ५ । ३ । ५९ ॥

सम्पूर्वाद्भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ सपावः । सदावः । सन्द्रावः ॥

नियश्चानुपसर्गाद्वा ॥ ५ । ३ । ६० ॥

युद्ब्रुवोर्भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ नाय । नय । यावः २ । दावः २ ।
द्रावः २ । अनुपसर्गादिति किम् ? । मणयः ।

वोढ ॥ ५ । ३ । ६१ ॥

नियो भाषाकर्त्रोर्घञ् । उन्नायः । उन्नयः ।

अवात् ॥ ५ । ३ । ६२ ॥

नयतेर्भाषाकर्त्रोर्घञ् ॥ अवनायः ॥

परिद्यूते ॥ ५ । ३ । ६३ ॥

नयतेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ परिणामेन, शारीन् हन्ति । घृत इति
किम् ? । परिणयोऽस्याः ॥

भुवोऽवज्ञाने वा ॥ ५ । ३ । ६४ ॥

परेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ परिभावः । परिभवः । अवज्ञान इति किम् ? ।
समन्ताद् भूतिः परिभवः ॥

यज्ञे ग्रह ॥ ५ । ३ । ६५ ॥

परेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ पूर्वपरिग्राह । यज्ञ इति किम् ? । परिग्रहोऽर्थस्य ॥

सस्तो ॥ ५ । ३ । ६६ ॥

यज्ञविषये भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ सस्तावश्छन्दोगानाम् ॥

प्रात्सुद्रस्तो ॥ ५ । ३ । ६७ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् । मस्ताव । मद्रावः । मस्तावः ॥

अयज्ञे, ख ॥ ५ । ३ । ६८ ॥

माद्रावाकर्त्रोर्घञ् । मस्तारः । अयज्ञ इति किम् ? । बर्हिष्पस्तरः ।

वेरशब्दे प्रथने ॥ ५ । ३ । ६९ ॥

स्तो घञ् ॥ विस्तारः पटस्य । प्रथन इति किम् ? । वृणस्य
विस्तर । अशब्द इति किम् ? । वाक्यविस्तरः ॥

छन्दोनाम्नि ॥ ५ । ३ । ७० ॥

वेः स्त्रो भावाकर्त्रोर्घञ् । विष्टारपङ्क्तिच्छन्दः ॥

क्षुथ्रो ॥ ५ । ३ । ७१ ॥

वेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ विस्तावः । विश्रावः ॥

न्युदो म् ॥ ५ । ३ । ७२ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ निगारः । उद्गारः ॥

किरो धान्ये ॥ ५ । ३ । ७३ ॥

न्युदो भावाकर्त्रोर्घञ् । निकारः, उत्कारो धान्यस्य । धान्य इति किम् ? । फलनिकरः ॥

नेवु ॥ ५ । ३ । ७४ ॥

धान्यविशेषे भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ नीवारां ब्रीहयः ॥

इणोऽभ्रेषे ॥ ५ । ३ । ७५ ॥

नेर्भावाकर्त्रोर्घञ् । स्थितेरचलनमभ्रेषः । न्यायः । अभ्रेष इति किम् ? । न्यय गतश्चौर ॥

परे क्रमे ॥ ५ । ३ । ७६ ॥

इणो भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ क्रमः परिपादिः । तत्र पर्यायो भोक्तुम् । क्रम इति किम् ? । पर्यायो गुरोः ॥

व्युपाच्छीड ॥ ५ । ३ । ७७ ॥

क्रमे भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ तत्र राजविशायः । मम राजोपशायः । क्रम इति किम् ? । विशयः ।

हस्तप्राये चेरस्तेये ॥ ५ । ३ । ७८ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् । पुण्यप्रचयः । हस्तप्राप्य इति किम् ? । पुण्यप्रचयः करोति वृक्षाग्रे । अस्तेय इति किम् ? । स्तेयेन पुण्यप्रचयः करोति ॥

चित्तिदेहावासोपसमाधाने कश्चादे ॥ ५ । ३ । ७९ ॥

चेर्भावाकर्त्रोर्घञ् । चिति यज्ञेऽग्निविशेषः तदाधारो वा । आकाशमग्निं चिन्वीत । कायो देहः । ऋषिनिर्कायः । उपसमाधानमुपर्युपरि राशीकरणम् । गोमयनिर्कायः ॥

सङ्घेऽनूर्ध्वे ॥ ५ । ३ । ८० ॥

चेर्भावाकर्त्रोर्घञ् आदेः कश्च । तार्किकनिकायः । सङ्घ इति
किम् ? । सारसमुच्चयः । अनूर्ध्व इति किम् ? । शूकरनिचय ॥

माने ॥ ५ । ३ । ८१ ॥

गम्ये धातोर्भावाकर्त्रोर्घञ् । एको निष्पावः । समित्सद्वाहः । मान
इति किम् ? । निधयः ॥

स्थादिभ्य क ॥ ५ । ३ । ८२ ॥

भावाकर्त्रोः ॥ आखृत्य । प्रस्यः । प्रपा ॥

द्वितोऽधु ॥ ५ । ३ । ८३ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः ॥ वेपयु ।

ड्वितस्त्रिमक्तकृतम् ॥ ५ । ३ । ८४ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः । पकुत्रिमम् ॥

यजिस्वपिरक्षियतिप्रच्छो न ॥ ५ । ३ । ८५ ॥

भावाकर्त्रोः । यज्ञः । स्वमः । रक्षणः । यत्नः । प्रश्नः ॥

विच्छो नङ् ॥ ५ । ३ । ८६ ॥

भावाकर्त्रोः । विश्नः ॥

उपसर्गाद् कि ॥ ५ । ३ । ८७ ॥

भावाकर्त्रोः ॥ आदि । निधिः ॥

व्याप्यादाधारे ॥ ५ । ३ । ८८ ॥

दो भावाकर्त्रोः कि ॥ जलधिः ॥

॥ ५ । ३ । ८० ॥

अन्त,पूर्वाद्भागो भावाकर्त्रो, क्तिः ॥ अन्तर्द्धिः ॥

अभिव्याप्तौ भावेऽनजिन् ॥ ५ । ३ । ९० ॥

गाम्यायां धातो ॥ संखणम् । सारादिणम् । अभिव्याप्तौ
किम् ? । सरावः ॥

स्त्रियां क्ति ॥ ५ । ३ । ९१ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः ॥ घषोऽपवाद । कृति । स्त्रियामिति
किम् ? । यारः ॥

तेर्महादिभ्यः ॥ ४ । ४ । ३३ ॥

एभ्य एव स्तात्रंशित आदिरिट् । निष्टहीतिः । अपस्त्रिहितिः ।
ग्रहादिभ्य एवेति नियमादन्यत्र न । शान्ति ॥

अपाञ्चीयश्चि. क्तौ ॥ ४ । २ ॥ ६६ ॥

अपचिति । इत्तिः । तीर्णिः । लृनि । धुनि ॥

श्रुव्यादिभ्यः ॥ ५ । ३ । ९२ ॥

धातुभ्यो भावाकर्त्रोः स्त्रिया क्तिः ॥ वक्ष्यमाणे क्तित्रादिभिः
सह समावेशार्थं वचनम् । श्रुति । मतिश्रुत् । सम्पत्तिः । सम्पत् ॥

समिणासुग ॥ ५ । ३ । ९३ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रिया क्तिः । समितिः । आसृतिः ॥

सातिहेतियूतिष्मृतिज्ञप्तिकीर्ति ॥ ५ । ३ । ९४ ॥

भावाकर्त्रोर्निपोत्यते ॥ साति । हतिः । यूनिः । जूतिः ।
शप्ति । कीर्ति ॥

गापापञ्चो भावे ॥ ५ । ३ । ९५ ॥

स्त्रिया क्तिः । सद्गीतिः । प्रपीतिः । पक्तिः ॥

स्थो वा ॥ ५ । ३ । ९६ ॥

भावे स्त्रिया क्तिः ॥ प्रस्थितिः । आस्था ॥

आस्यटिवज्यज. क्यप् ॥ ५ । ३ । ९७ ॥

भावे स्त्रियाम् । आस्था । अट्या । त्रज्या । इज्या ॥

भृगो नाम्नि ॥ ५ । ३ । ९८ ॥

भावे स्त्रिया क्यप् ॥ भृत्या । नाम्नीति किम् ? । भृतिः ।

समजनिपत्निपद्शीङ्सुग्विदिचरिमनीणः ॥ ५ । ३ । ९९ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रिया नाम्नि क्यप् ॥ समज्या । निपत्या । नि-
पत्या । शय्या । मुत्या । विद्या । चर्या । मन्या । इत्या । नाम्नी-
त्येव । सवीतिः ॥

कृग श च वा ॥ ५ । ३ । १०० ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियां क्यप् ॥ क्रिया । कृत्या । कृतिः ॥

मृगयेच्छायाञ्जातृष्णाकृपाभाश्रद्धान्तर्द्धा ॥

५ । ३ । १०१ ॥

एते स्त्रिया निपात्यन्ते । मृगया । इच्छा । इत्यादि ।

परे सृचरेर्य ॥ ५ । ३ । १०२ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ परिसर्या । परिचर्या ॥

वाऽटाट्यात् ॥ ५ । ३ । १०३ ॥

स्त्रिया भावाकर्त्रोः ॥ अटाट्या । अटाटा ॥

जागुरश्च ॥ ५ । ३ । १०४ ॥

र्यः ॥ जागर । जागर्या ॥

शक्तिप्रत्ययात् ॥ ५ । ३ । १०५ ॥

भावाकर्षोः स्त्रियाम् ॥ मजसा । गोपाया ॥

क्तेटो गुरोर्व्यञ्जनात् ॥ ५ । ३ । १०६ ॥

भावाकर्षोः स्त्रियाम् ॥ ईहा । क्तेट इति किम् ? । वस्ति' ।
गुरोरिति किम् ? । स्फूर्ति' । व्यञ्जनादिति किम् ? । संशीतिः ।

पितोऽद् ॥ ५ । ३ । १०७ ॥

धानोभावाकर्षोः स्त्रियाम् ॥ पचा ॥

भिदादय ॥ ५ । ३ । १०८ ॥

स्त्रिया भावाकर्षोर्निपात्यन्ते ॥ भिदा । छिदा ॥

भीषिभूषिचिन्तिपूजिकथिकुम्बिचर्चिस्पृहितो-
लिदोलिभ्य ॥ ५ । ३ । १०९ ॥

प्यन्तेभ्य स्त्रिया भावाकर्षोर्दिद् ॥ भीषा । भूषा । चिन्ता ।
पूजा । कथा । कुम्भा । चर्चा । स्पृहा । तोय । दोग ॥

उपसर्गादात् ॥ ५ । ३ । ११० ॥

स्त्रिया भावाकर्षोर्दिद् ॥ उपत्ता । उपसर्गादिति किम् ? । दत्ति' ॥

णिवेत्यासश्रन्थघट्टवन्देरन ॥ ५ । ३ । १११ ॥

स्त्रिया भावाकर्षा । कारणा । वन्ता । आसना । श्रथना ।
घटना । वन्दना ॥

डपोऽनिच्छायाम् ॥ ५ । ३ । ११२ ॥

स्त्रिया भावाकर्षोर्न' ॥ अन्वेषणा । अनिच्छायामिति किम् ? । इष्टि' ॥

पर्यधेर्ना ॥ ५ । ३ । ११३ ॥

अनिन्तार्थादिषुः स्त्रियां भावाकर्त्रोः । यर्येपणा । परीष्टिः ।
अभ्येपणा । अधीष्टि ॥

कृत्सम्पदादिभ्यः क्विप् ॥ ५ । ३ । ११४ ॥

स्त्रिया भावाकर्त्रोः ॥ कृत् । युत् । सम्पत् । विपत् ॥

भ्यादिभ्यो वा ॥ ५ । ३ । ११५ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोः क्विप् ॥ भी । भीतिः । ङीः । ङीतिः ॥

व्यतिहारेऽनीहादिभ्यो ञः ॥ ५ । ३ । ११६ ॥

धातुभ्यः स्त्रियां चाहुलकाद्भावे ॥ निव्य अचिनोऽण् ।

नञोऽनि शापे ॥ ५ । ३ । ११७ ॥

वातोर्गम्ये भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ अजननिस्ते वृषल भूयात् ।
शाप इति क्तिम् १ । अकृति. पटस्य ॥

ग्लाहाज्य ॥ ५ । ३ । ११८ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोरनिः ॥ ग्लानिः । हानि । ज्यानिः ॥

प्रश्नाख्याने वेञ् ॥ ५ । ३ । ११९ ॥

गम्ये स्त्रियां भावाकर्त्रोः । का, कारिं, कारिका, क्रिया, कृत्या,
कृति, वा अकार्पो । सर्वा, कारिं, कारिका क्रिया, कृत्यां, कृतिं,
वा अकार्पम् ॥

पर्यायार्हणोत्पत्तौ च णकः ॥ ५ । ३ । १२० ॥

प्रश्नाख्याने गम्ये स्त्रिया भावाकर्त्रोः ॥ भवत आसिका ।
भवतः शायिका । अर्हसि त्वमिक्षुभक्षिकाम् । इक्षुभक्षिकं मे धार-
यसि । इक्षुभक्षिका उदपादि । कां कारिकाप्रकार्पोः । सर्वां का-
रिकामकार्पम् ।

नाम्नि पुसि च ॥ ५ । ३ । १२१ ॥

धातोः पगे भाषाकर्त्रो. स्त्रियां णरुः ॥ मन्छटिका । शालभ-
जिका । अरोचरु ॥

भावे ॥ ५ । ३ । १२२ ॥

धात्वर्थनिर्देशे स्त्रियां धातोर्णकः ॥ शायिका ॥

ह्रीवे क्त ॥ ५ । ३ । १२३ ॥

भावे धातो ॥ हसित छात्रस्य । ह्रीव इति क्रिप् ? । हस. । हास. ॥

अनट् ॥ ५ । ३ । १२४ ॥

ह्रोवे भावे धातो. ॥ गमनम् ॥

धिवसिवोऽनटि वा ॥ ४ । २ । ११२ ॥

दीर्घ. ॥ निष्ठीवनम् । निष्ठेवनम् । सीवनम् । सेवनम् ॥

यत्कर्मस्पर्शास्कर्त्रङ्गसुख तत ॥ ५ । ३ । १२५ ॥

धातो ह्रीवे भावेऽनट् ॥ पय'पान सुखम् । कर्मति क्रिप् ?
तूलिकाया उत्थान सुखम् । स्पर्शादिति क्रिप् ? । अत्रिकुण्डस्योपा-
सन सुखम् । कर्त्रिति क्रिप् ? । शिष्येण गुरो. स्नापन सुखम् ।
अद्नेति क्रिप् ? । पुत्रस्य परिष्वजन सुखम् । सुखमिति क्रिप् ? ।
कण्टकाना मर्दनम् । नित्यसमासार्थमिदम् ॥

रम्यादिभ्य कर्त्तरि ॥ ५ । ३ । १२६ ॥

अनट् । रमणी । क्वमनी ।

कारणम् ॥ ५ । ३ । १२७ ॥

कृग. कर्त्तर्यनट् वृद्धिश्च ॥ कारणम् ॥

भुजिपत्यादिभ्य कर्मापादाने ॥ ५ । ३ । १२८ ॥

अनट् ॥ भोजनम् । निरदनम् । प्रपतन । अपादानम् ॥

करणाधारे ॥ ५ । ३ । १२९ ॥

अनट् । एर्पणी । संतुधानी ॥

पुन्नाम्नि घ । ५ । ३ । १३० ॥

गम्ये करणाधारयोः ॥

एकोपसर्गस्य च घे ॥ ४ । २ । ३४ ॥

अनुपसर्गस्य छ्देशो ह्रस्वः । दन्तच्छदः । प्रच्छद । आकरः ।
पुमिति किम् ? । विचयनी । नाम्नीति किम् ? । प्रहरणो दण्डः ॥

गोचरसचरवहव्रजव्यजखलापणनिगमवकभग-
कपाकपनिकपम् ॥ ५ । ३ । १३१ ॥

करणाधारयो पुन्नाम्नि घान्तं निपात्यते ॥ गोचर* । सञ्चरः ।
वहः । व्रज । व्यज । खल* । आपण* । निगमः । वकः । भगः ।
ग्राह्युक्ताद् भगम् । कपः । आरूप* । निकप* ॥

व्यञ्जनाद् घञ् ॥ ५ । ३ । १३२ ॥

घातोः पुन्नाम्नि करणाधारयोः । वेदः ।

अवात्तस्तृभ्याम् ॥ ५ । ३ । १३३ ॥

करणाधारयोः पुन्नाम्नि घञ् ॥ अवतारः । अवस्तारः ॥

न्यायावायाध्यायोद्यावसंहारावहाराधारदारजार-
म् ॥ ५ । ३ । १३४ ॥

पुन्नाम्नि करणाधारयोर्ध्वन्तं निपात्यते ॥ न्याय* । अवायः ।
अध्यायः । उद्याय* । संहार । अवहारः । आधार । दाराः । जारः ॥

उदहोऽतोये ॥ ५ । ३ । १३५ ॥

पुन्नाम्नि करणाधारयोर्घञ् ॥ तैलोदङ्गः । अतोय इति किम् ? ।
उदकोदञ्चन. । व्यञ्जनादिति सिद्धे तोये प्रतिषेधार्थं वचनम् ॥

आनायो जालम् ॥ ५ । ३ । १३६ ॥

आनायो मत्स्यानाम् ॥

खनो डडरेकेकवकघ च ॥ ५ । ३ । १३७ ॥

पुन्नाम्नि करणाधारयोर्घञ् । आख. । आखर । आखनिक ।
आखनिम्बक । आखन । आखान ॥

इकिञ्चित् स्वरूपार्थे ॥ ५ । ३ । १३८ ॥

भञ्जि । क्रुधि । वत्ति । अर्थे, यजि । भुञ्जि । पचति ॥

दुःस्वीपत कृच्छ्राकृच्छ्राथार्त्तल्ल ॥ ५ । ३ । १३९ ॥

दु शयम् । दुःफर । मुशयम् । मुकर । ईपच्छयम् । ईपत्करः ।
कृच्छ्राकृच्छ्राथ इति किम् ? । ईपलभ्यं वनम् ॥

सुदुर्भ्य ॥ ४ । ४ १०८ ॥

समस्ताभ्या व्यस्ताभ्या चोपसर्गात्पराभ्या सुदुर्भ्या लभ
स्वरात्पर खल्यञ्जोर्नोऽन्त ॥ अतिसुल्भम् । अतिदुर्ल्भम् । अति-
सुल्भम् । अतिदुर्ल्भम् । अतिसुदुर्ल्भम् । उपसर्गादेव सुदुर्भ्य
इति नियमार्थं वचनम् ॥

छयथे कर्त्राप्याद् भूकृग ॥ ५ । ३ । १४० ॥

कृच्छ्राकृच्छ्राथोर्भ्यो दुःस्वीपद्भ्यः परात् खत् ॥ दुराद्वयंभवम् ।
स्वात्त्वभवम् । इपदाद्वयंभव भवता । दुराद्वयकर । स्वाद्वयकरः ।
ईपदाद्वयंकरः । इत्रस्त्रया । छयर्थ इति किम् ? । दुराद्वयेन भूयते ।

शासूयुधिदृशि वृषिमृषात्तोऽन ॥ ५ । ३ । १४१ ॥

कृच्छाकृच्छार्पदुःस्वीपत्पूर्वात् । दुःशासन. । मुशासनः । ईप-
च्छासनः । दुर्योधनः । मुयोधनः । ईपयोधन । दुर्यपणः । दुर्मपणः ।
दृस्त्यानम् ॥

णिन् चावश्यकाधमण्ये ॥ ५ । ४ । ३६ ॥

गम्ये कर्त्तरि गान्ये कृत्वाः ॥ अवश्यं कारी । अवश्यं हारी ।
अवश्य गेयो गीतस्य । शत दायी । गेयो गायानाम् ॥

निषेधेऽलखत्वो क्त्वा ॥ ५ । ४ । ४४ ॥

उपपदयोरर्थावर्त्ता । अलकृत्वा । खलुकृत्वा । पक्षे अल रुदितेन ।

परावरे ॥ ५ । ४ । ४५ ॥

गम्ये क्त्वा वा ।

अनञ् क्त्वा यप् ॥ ३ । २ । १५४ ॥

अव्ययात्परस्योत्तरपदस्य । अतिक्रम्य नदीं गिरिः । अप्राप्य
नदीं गिरिः । अनञ् इति किम् ? । अकृत्वा । परमकृत्वा ॥

निमील्यादिमेडस्तुल्यकर्तृके ॥ ५ । ४ । ४६ ॥

धातो सम्बन्धे क्त्वा वा ॥ अक्षिणी निमील्य हसति । मुख
व्याटाय स्वपिति ॥

मेडो वा मित् ॥ ४ । ३ । ८८ ॥

यपि । अपमित्य याचते । पक्षे, अपमातु याचते । तुल्यकर्तृक
इति किम् ? । चैनस्याक्षिनिमीलने मैत्रो हसति ॥

प्राक्काले ॥ ५ । ४ । ४७ ॥

परकालेन धात्वर्थेन तुल्यकर्तृके वर्त्तमानाद्धातोः सम्बन्धे क्त्वा
वा । आसित्वा भुङ्क्ते । पक्षे । आस्यते भोक्तुम् । प्राक्काल इति
किम् ? । भुज्यते ॥

जनगो न्युपान्त्ये ताडिः क्षत्रा ॥ ४ । ३ । २३ ॥

किच्छटा । रक्षता । रक्षन्ता । नद्धा । नद्धा । नीति किम् ? ।
सुत्तया । उपान्त्य इति किम् ? । निक्षता । ताडिरिति किम् ? ।
विभज्य ॥

ऋत्पमृपकृशवञ्चलुश्चथफ सेट् ॥ ४ । ३ । २४ ॥

न्युपान्ते मति क्षत्रा वा किच्छत् । ऋत्तित्वा । अर्षित्वा । र-
षित्वा । तर्षित्वा । मृषित्वा । मर्षित्वा । कृषित्वा । कर्षित्वा । वचि-
त्वा । वञ्चित्वा । लुचिवा । लुञ्चित्वा । थयित्वा । थन्थिता । गु-
षित्वा । गुम्फित्वा । न्युपान्त्य इति किम् ? । षोषित्वा । रफित्वा ।
सेडिति किम् ? । वत्तया । यौ व्यग्रनादेरिति चिच्छे । घृत्तित्वा ।
शोषित्वा । छित्तिवा । लेषित्वा ॥

क्षत्रा ॥ ४ । ३ । २९ ॥

सेट् किच्छत् ॥ देवित्वा । सेडित्येव । कृत्वा ॥

स्कन्दस्यन्द ॥ ४ । ३ । ३० ॥

क्षत्रा किच्छत् । म्यन्त्वा । म्यन्त्वा ।

क्षुधक्लिशकृपगुधमृडमृदमदवस ॥ ४ । ३ । ३१ ॥

क्षत्रा सेट् किच्छत् । क्षुषित्वा । क्लिषित्वा । कृषित्वा । गुषित्वा ।
मृषित्वा । मृदित्वा । उदित्वा । उषित्वा । रुदित्वा । रुषित्वा ।
त्वा । विदित्वा । मुषित्वा । मृष्टित्वा । मृष्टत्वा । पृष्टत्वा । आन्ते । खा-
त्वा । पक्षे, खनित्वा । इत्से, दित्वा । सित्वा । मित्वा । स्थित्वा ।
दधातेर्हि । हिवा ॥

हाको हि क्षिव ॥ ४ । ४ । १४ ॥

तान्ते क्विचि ॥ दित्वा । क्षवीति किम् ? । हीनः । तीन्येव । प्रहाय ॥

जवश्च. त्वः ॥ ४ । ४ । ४१ ॥

आदिरिट् । जरित्वा २ । त्रथित्वा ॥

ऊदितो वा ॥ ४ । ४ । ४२ ॥

परस्य त्व आदिरिट् । दान्त्वा । दमित्वा ॥

क्रमः त्तिव वा ॥ ४ । १ । १०६ ॥

धुडादौ दीर्घः । क्रान्त्वा । क्रन्त्वा । धुटीत्येव । क्रमित्वा ।
क्षुधवस इतीट् । क्षुधित्वा । उपित्वा । लुभ्यञ्चेरितीट् । लुभित्वा । अ-
ञ्चित्वा । पूङ्क्लिशिभ्यो नवा । पूत्वा । पवित्वा । क्लिष्ट्वा । क्लिशित्वा ॥

ज्यश्च यपि ॥ ४ । १ । ७६ ॥

वेगो गृह्ण । प्रज्याय । प्रवाय ।

व्य ॥ ४ । १ । ७७ ॥

यपि गृह्ण । प्रज्याय ।

सपरेर्वा ॥ ४ । १ । ७८ ॥

व्यो यपि गृह्ण, संव्याय । सवीय । परिव्याय । परिवीय ।

यपि ॥ ४ । २ । ५६ ॥

यमिरमिनमिगमिहनिमनिवनतितनदेर्लुक् ॥ प्रहन्य । प्रमत्य ।
प्रतत्य । प्रसत्य ।

वा म ॥ ४ । २ । ५७ ॥

यम्यादीना मान्तानां यपि वा लुक् ॥ प्रयत्य । प्रयम्य ।
विरत्य । विरम्य । प्रणत्य । प्रणम्य । अगात्य । आगम्य ॥

लघोर्यपि ॥ ४ । ३ । ८६ ॥

णेस्य ॥

परित किम् ? । प्रतिपाद्य ॥

वाऽऽप्नो ॥ ४ । ३ । ८७ ॥

जेर्यप्यग् । प्रापय्य । प्राप्य । आप्नोरिति किम् ? । अव्याप्य ।

क्षे क्षीः ॥ ४ । ३ । ८९ ॥

यपि । प्रक्षीय ॥

रणम् चाभीक्ष्ये ॥ ५ । ४ । ४८ ॥

परकालेन तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातो सम्बन्धे क्ष्या ॥ भोज
भोजं याति । भुक्त्वा भुक्त्वा याति ।

वाऽपगुरो णमि ॥ ४ । २ । ५ ॥

सध्यक्षरस्यात् । अपगारमपगारम् । अपगोरमपगोरम् ॥

पूर्वाग्रेप्रथमे ॥ ५ । ४ । ४९ ॥

उपपद परकालेन तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातो सम्बन्धे रणम्
वा । अनाभीक्ष्यार्थं वचनम् । पूर्वभोज याति, पूर्वं भुक्त्वा । अग्रे
भोजम् । अग्रे भुक्त्वा । प्रथमभोजम् । प्रथम भुक्त्वा ।

अन्यथैवकथमित्थम कृगोऽनर्थकात् ॥ ५ । ४ । ५० ॥

तुल्यकर्तृकेऽर्थे रणम् वा । अन्यथाकारम्, एवङ्कारम्, कथङ्कार-
म्, इत्यङ्कारं भुङ्क्ते । पक्षे च्चैव । अनर्थकान्ति किम् ।
अन्यथा कृत्वा शिरो भुङ्क्ते ।

यथातथादीर्घ्योत्तरे ॥ ५ । ४ । ५१ ॥

तुल्यकर्तृकार्थादनर्थकात्कृगो धातो. सम्बन्धे रणम् वा । कथं त्वं
भोक्ष्यस इति पृष्टोऽसूयया तम्प्रत्याह, यथाकारमह भोक्ष्ये तथाकार-
मह भोक्ष्ये किं तवानेन । ईर्ष्योत्तर इति किम् ? । यथा कृत्वाऽह
भोक्ष्ये तथा द्रक्ष्यसि ॥

शापे व्याप्यात् ॥ ५ । ४ । ५२ ॥

गम्ये तुल्यकर्तृकार्यात् कृगो धातोः सम्बन्धे खणम् वा ॥ चौर-
ङ्कारमाक्रोशति । शाप इति किम् ? । चौरं कृत्वा हतुभिः कथयति ।

स्वाद्वर्थाददीर्घात् ॥ ५ । ४ । ५३ ॥

व्याप्यात्परातुल्यकर्तृकार्यात्करोतेर्धातोः सम्बन्धे खणम् वा ॥
स्वादुङ्कार भुङ्क्ते । मिष्टङ्कार भुङ्क्ते । पक्षे, स्वादुं कृत्वा । अदीर्घा-
दिति किम् ? । स्वाद्वीं कृत्वा यवागू भुङ्क्ते ॥

विद्दृग्भ्यः कात्स्न्ये णम् ॥ ५ । ४ । ५४ ॥

कात्स्न्यवतो व्याप्यात् तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातोः सम्बन्धे
वा ॥ अतिथिवद् भोजयति । कन्यादर्शं वरयति । कात्स्न्यं इति
किम् ? । अतिथिं विदित्वा भोजयति ।

यावतो विन्दजीव ॥ ५ । ४ । ५५ ॥

कात्स्न्यवतो व्याप्यात् तुल्यकर्तृकात् धातोः सम्बन्धे णम्वा ।
यावद्वेदं भुङ्क्ते । यावज्जीवममरीते ॥

चर्मोदरात्पूरे ॥ ५ । ४ । ५६ ॥

व्याप्यात्तुल्यकर्तृकार्याद्भातो सम्बन्धे णम्वा । चर्मपूरमास्ते ।
उदरपूरं शेते ॥

वृष्टिमाने ऊल्लुक् चास्य वा ॥ ५ । ४ । ५७ ॥

व्याप्यात्पूरयतेर्णम्वा समुदायेन गम्ये धातोः सम्बन्धे ॥ गोष्प-
दमम्, गोष्पदपूरं वृष्टो देवः ।

चेलार्थात्क्नोपे ॥ ५ । ४ । ५८ ॥

व्याप्यात्तुल्यकर्तृकार्यावृष्टिमाने गम्ये धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥

चेलक्रोपं वृष्टो मेघः ॥

गात्रपुरुषात् ॥ ५ । ४ । ५९ ॥

तुल्यकर्तृकार्याद्दृष्टिमाने गम्ये घातोः सम्बन्धे णम्वा ॥ गात्रस्त्रायै
वृष्टः । पुरुषस्त्राय वृष्टः ॥

शुष्कचूर्णरूक्षात्पिपस्तस्यैव ॥ ५ । ४ । ६० ॥

व्याप्याण्णम्वा घातोः सम्बन्धे ॥ शुष्कपेष पिनष्टि । एव चूर्ण-
पेषम् । रूक्षपेषम् ॥

कृग्ग्रहोऽकृतजीवात् ॥ ५ । ४ । ६१-॥

व्याप्यात्तस्यैव घातो सम्बन्धे णम्वा ॥ अकृतकार करोति ।
जीवग्राह गृह्णाति ॥

निमूलात्कप ॥ ५ । ४ । ६२ ॥

व्याप्यात्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ निमूलकाप कपति ।

हनश्च समूलात् ॥ ५ । ४ । ६३ ॥

व्याप्यात्कपेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ समूलघातं हन्ति । समू-
लकाप कपति ।

करणेभ्य ॥ ५ । ४ । ६४ ॥

हन्नेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ पाणिघात कुड्यमाहन्ति ॥

स्वस्नेहनार्थात्पुपपिप ॥ ५ । ४ । ६५ ॥

करणार्थात्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ स्वपोषं पुष्णाति । एवमा-
त्मपोषम् । उदपेष पिनष्टि । एव क्षीरपेषम् ॥

हस्तार्थाद् ग्रहवर्तिवृत् ॥ ५ । ४ । ६६ ॥

करणराचिनस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ गृह्णाति । एव

कग्राहम् । हस्तरत्तं वर्तयति । करवर्त्तं वर्त्तते ॥

वन्धेर्नाम्नि ॥ ५ । ४ । ६७ ॥

वन्धेरिति प्रकृतिर्नामपिशेषणं च, वन्धेरन्धनस्य यन्नाम संज्ञा तद्विषयात्करणार्थात्पराद् वन्धेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा । कौञ्च-
वन्धम्यद् ।

आधारात् ॥ ५ । ४ । ६८ ॥

वन्धेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ चारकान्धम्यद्दः ॥

कर्त्तुर्जीवपुरुषान्नउवह ॥ ५ । ४ । ६९ ॥

यथासङ्ख्य तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ जीवनाशन्नश्यति । पुरु-
षमाहं वहति । कर्त्तुरिति किम् ? । जीवेन नश्यति ॥

ऊर्ध्वात्पू शुष ॥ ५ । ४ । ७० ॥

कर्त्तुमन्स्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ ऊर्ध्वपूर पूर्यते । ऊर्ध्वशोषं शुष्यति ॥

व्याप्याच्चेवात् ॥ ५ । ४ । ७१ ॥

कर्त्तुर्वानोस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ सुवर्णनिधायं निहितं ।
फाकनाश नष्टः ॥

उपात्किरो लवने ॥ ५ । ४ । ७२ ॥

वानोस्सम्बन्धे णम्वा ॥ लवन इति वचनात्तस्यैवेति निवृत्तम् ।
उपस्कार मद्रका लुनन्ति । लवन इति किम् ? । उपकीर्यं याति ॥

दशेस्तृतीयया ॥ ५ । ४ । ७३ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्यादुपपूर्वाद्वातो सम्बन्धे णम्वा ॥ मूलकेनो
पदशं भुङ्क्ते । मूलकोपदेशं भुङ्क्ते । मूलकेनोपदस्य भुङ्क्ते ॥

॥ ५ । ४ । ७४ ॥

धातोर्धात्तन्तरण तुल्यकर्तृकार्याद्वातोन्मन्वये णम्वा ॥
दण्डेनोपघातं दण्डोपघात, दण्डेनोपहत्य च गा मादयति । षष्ठाया-
दिति किम् ? । दण्डेनोपहत्य चौर गोपालको गा रोदयति ॥

उपपीडरुधकर्षस्तत्तन्मन्वा ॥ ५ । ४ । ७५ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्याद्वातोन्मन्वये णम्वा ॥ पार्श्वभ्यामुपपीड,
पार्श्वोपपीड श्नेते । पार्श्वयोरुपपीड, पार्श्वपिपीटं श्नेते । ब्रजेनोपरोध,
ब्रजोपरोधं, ब्रजे उपरोध, ब्रजोपरोधं गा स्थापयति । पाणिनोपकर्षं
पाण्युपकर्षं, पाणायुपकर्षं, पाण्युपकर्षं शृणोति ॥

प्रमाणसमासन्वयो ॥ ५ । ४ । ७६ ॥

गम्ययोस्तृतीयान्तेन सप्तम्यन्तेन च योगे तुल्यकर्तृकार्याद्वातो-
सन्वये णम्वा ॥ आयाममान प्रमाणम् । समासतिः संसम्पूर्यक-
सन्निर्घर्ष । द्वयद्गुलेनोत्कर्ष द्वयद्गुल्नोत्कर्ष, द्वयद्गुले उत्कर्षं द्वय-
द्गुलोत्कर्षं गण्डिकाच्छिनत्ति । रथग्राहं केशग्राहं, केशेषु ग्राहं,
केशग्राहं युचन्ते । पक्षे, द्वयद्गुलनोत्कर्ष्य गण्डिकाच्छिनत्ति ।

पञ्चम्या त्वरायाम् ॥ ५ । ४ । ७७ ॥

गम्याया तुल्यकर्तृकार्याद्वातो सप्तम्यन्ते णम्वा ॥ शय्याया
उत्थायम्, शय्योत्थायं शयति । पक्षे, शय्याया उत्थायं धावति ।
त्वरायामिति किम् ? । आत्मनादुत्थायं याति ॥

द्वितीयया ॥ ५ । ४ । ७८ ॥

योगे त्वराया गम्याया तुल्यकर्तृकार्याद्वातो सप्तम्यन्ते णम्वा ॥
लोष्ठान्नाह, लोष्ठग्राहं श्रुयते ॥

स्वाङ्गेनाधुनेण ॥ ५ । ४ । ७९ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याद्वातो सप्तम्यन्ते णम्वा ॥
यस्मिन्नाह्रे छिन्ने भिन्ने वा भाणी न भ्रियते तद्भ्रुयम् । भ्रुवो विसौप

भ्रुविक्षेप भ्रुयो विक्षिप्य वा जल्पति । म्वाङ्गेनेति किम् ? । कफमुन्मू-
ल्य जल्पति । अधुवेणेति किम् ? । शिर उदक्षिप्य वक्ति ॥

परिकलेज्येन ॥ ५ । ४ । ८० ॥

स्वाङ्गेन द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्गातोः सम्बन्धे
णम्वा ॥ उरासि प्रतिपेपम्, उरःप्रतिपेपम्, उरासि प्रतिपेप्य
वा यु यन्ते ॥

विशपतपटस्कन्दो वीप्साभीक्ष्ण्ये ॥ ५ । ४ । ८१ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याद् गम्ये धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥
गेहं गेहमनुप्रवेश, गेहानुप्रवेशमास्ते । गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेश, गेहानुप्रवेश-
मास्ते । गेह गेहमनुप्रपातं, गेहानुप्रपातमास्ते । गेहमनुप्रपातमनुप्रपात,
गेहानुप्रपातमास्ते । एवं गेहानुप्रपादम् ३ । गेहानुस्कन्दम् ३ ॥

कालेन तृप्यस्त्रं क्रियान्तरे ॥ ५ । ४ । ८२ ॥

द्वितीयान्तेन योगे धातो सम्बन्धे णम्वा । द्व्यहर्तर्प, द्व्यह-
र्तर्प गात्र. पियन्ति । द्व्यहमन्याम द्व्यहात्यास गात्र पियन्ति ॥

नाम्ना ग्रहादिश ॥ ५ । ४ । ८३ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्गातोः सम्बन्धे णम्वा ।
नामनि ग्राह, नामग्राहमाह्वयति । नामान्यादेश, नामादेशं ढत्ते । पते,
नाम शृहीत्वा ढत्ते ॥

कृगोऽव्ययेनानिष्टोक्तो त्वाणमौ ॥ ५ । ४ । ८४ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्याद् गम्याया धातोः सम्बन्धे । ब्राह्मण । पुत्रस्ते
जात, वृषल ! किं तर्हि नीचैःकृत्य, नीचैःकार कथयसि, उच्चैर्नाम
प्रियमारयेयम् । अतिविति किम् ? । उच्चैः कृत्वाऽऽचष्टे, ब्राह्मण !
पुत्रस्ते जात इति किम् ? । ब्राह्मण ! पुत्रस्ते

धातोर्धात्वन्तरण तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तोऽन्तेन योगे णम्वा
दण्डेनोपघातं दण्डोपघात, दण्डेनोपहत्य च गाः साटयति । एकाप्य
दिति किम् ? । । दण्डेनोपहत्य चौर गोपालको गाः खेटयति ॥

उपपीडरुधकर्षस्तत्सप्तम्या ॥ ५ । ४ । ७५ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तोऽन्तेन णम्वा ॥ पार्श्वभ्यामुपपी
पार्श्वोपपीड शेते । पार्श्वयोःपपीड, पार्श्वोपपीड शेते । प्रजेनोपरोध
प्रजोपरोध, प्रजे उपरोध, प्रजोपरोध गा स्थापयति । पाणिनोप
पाण्युपकर्ष, पाणावुपकर्ष, पाण्युपकर्ष गृह्णाति ॥

प्रमाणसमास्त्यो ॥ ५ । ४ । ७६ ॥

गम्ययोस्तृतीयान्तेन सप्तम्यन्तेन च योगे तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तो
सप्तम्यन्ते णम्वा ॥ आयाममान प्रमाणम् । समासत्ति संरम्भपूर्व
सन्निकर्ष । द्वयद्गुलेनोत्कर्ष द्वयद्गुलेनोत्कर्ष, द्वयद्गुले उत्कर्ष द्वय
द्गुलेनोत्कर्ष गण्डिकाच्छिनत्ति । केशग्राह केशग्राह, केशेषु ग्राह
केशग्राह यु चन्ते । पक्षे, द्वयद्गुलेनोत्कर्ष्य गण्डिकाच्छिनत्ति ।

पञ्चम्या त्वरायाम् ॥ ५ । ४ । ७७ ॥

गम्याया तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तो सप्तम्यन्ते णम्वा ॥ शय्याय
उत्थायम्, शयोत्थाय यावति । पक्षे, शय्याया उत्थाय यावति
त्वरायामिति किम् ? । आसनादुत्थाय याति ॥

द्वितीयया ॥ ५ । ४ । ७८ ॥

योगे त्वराया गम्याया तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तो सप्तम्यन्ते णम्वा ।
कोष्ठान्ग्राह, लोष्ठग्राह यु चन्ते ॥

स्नाङ्गेनाध्रुवेण ॥ ५ । ४ । ७९ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याद्धान्तो सप्तम्यन्ते णम्वा ।
यस्मिन्ने छिन्ने भिन्ने ना प्राणी न भ्रियते तदध्रुवम् । भ्रुवो विस्रेप

भूविशेष भ्रुवां विक्षिप्य वा जल्पति । स्वाङ्गेनेति किम् ? । कफमुन्मू-
ल्य जल्पति । अधुवणेति किम् ? । शिर उदक्षिप्य वक्ति ॥

परिक्लेश्येन ॥ ५ । ४ । ८० ॥

स्वाङ्गेन द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्घानोः सम्बन्धे
णम्वा ॥ उरासि प्रतिपपम्, उरःप्रतिपेपम्, उरामि प्रतिपेप्य
वा यु यन्ते ॥

विशपतपदस्कन्दो वीप्साभीक्ष्ये ॥ ५ । ४ । ८१ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्घानोः सम्बन्धे णम्वा ॥
गेह गेहमनुप्रवेश, गेहानुप्रवेशमास्ते । गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेश, गेहानुप्रवेश-
मास्ते । गेह गेहमनुप्रपात, गेहानुप्रपातमास्ते । गेहमनुप्रपातमनुप्रपानं,
गेहानुप्रपातमास्ते । एव गेहानुप्रपादम् ३ । गेहानुम्कन्दम् ३ ॥

कालेन तृप्यस्व क्रियान्तरे ॥ ५ । ४ । ८२ ॥

द्वितीयान्तेन योगे यातो सम्बन्धे णम्वा । द्व्यहतर्पं, द्व्यह-
र्पं गाव पिवन्ति । द्व्यहमन्वाम द्व्यहात्यास गाव पिवन्ति ॥

नाम्ना ग्रहादिश ॥ ५ । ४ । ८३ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्घानोः सम्बन्धे णम्वा ।
नामनि ग्राह, नामग्राहमाह्वयति । नामान्यादेश, नामादेशं दत्ते । परे,
नाम शृङ्गीत्वा दत्ते ॥

कृगोऽन्ययेनानिष्टोक्तो त्वाणमौ ॥ ५ । ४ । ८४ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्याङ्घानोः सम्बन्धे णम्वा । पुनस्ते
जातः, वृषल । किं तर्हि नीचं कृत्वा, नीचैःकारं रययसि, उच्चैर्नामि
मियमारयेयम् । अनिष्टोक्तावित्रि किम् ? । उच्चं कृत्वाऽऽचष्टे, ग्राहणम् ।
पुत्रस्ते नात इति । अन्ययेनेति किम् ? ।

किं नहिं वृषल ! मन्त्रं कृत्वा कथयामि ॥

तिर्यचाऽपवर्गे ॥ ५ । ४ । ८५ ॥

गम्येऽव्ययेन योगे तुल्यकर्तृकार्याद् भ्रुवो धातोः सम्बन्धे
स्त्राणमौ । अपवर्गं प्रियासमाप्ति । तिर्यक्कृत्य, तिर्यकाराम्ने ।
अपवर्ग इति किम् ? । तिर्यक्कृत्वा काष्ठ गतः ॥

स्वाङ्गतच्छ्यर्थे नानाप्रिनाधार्येन भुवश्च ॥ ५ । ४ । ८६ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्यान्भ्रुवो धातोः सम्बन्धे स्त्राणमौ । मुखत्वं
भूत्वा, मुखतोभूय, मुखतोभावमाप्ते । नाना भूत्वा, नानाभूय, नाना
भाव गत । प्रिना भूत्वा, प्रिनाभूय, प्रिनाभाव गत । द्विधा भूत्वा
द्विधाभूय, द्विधाभावमाप्ते । एव पार्श्वतः कृत्वा, पार्श्वतःकृत्य
पार्श्वत कार शोने इत्यादि । च्यर्थ इति किम् ? । नाना कृत्व
भक्ष्याणि भुङ्क्ते ॥

तूर्णीमा ॥ ५ । ४ । ८७ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्याद् भ्रुवो धातोः सम्बन्धे स्त्राणमौ । तूर्ण
भूत्वा । तूर्णीभूय । तूर्णीभावमाप्ते ॥

आनुलोम्येऽन्वचा ॥ ५ । ४ । ८८ ॥

अव्ययेन योगे गम्ये तुल्यकर्तृकार्याद्भ्रुवो धातोः सम्बन्धे स्त्रा
णमौ । अन्वग्भूत्वा, अन्वग्भूय अन्वग्भावमाप्ते । आनुलोम्य इति
किम् ? । अन्वग्भूत्वा विजयते ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयनेवमृरिविजयसिद्धसूत्रिपट्टपरम्परा
तिष्ठितगीतार्थन्यादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमला
न्दिन्द्रोद्यमानान्तेरासिसविग्मशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय
नेमित्तुगिरिचिन्ताया ऋषुद्वेसभायामुत्तरार्द्धे उत्तरकदन्तप्रक्रिया ॥

प्रशस्ति ॥

मृगालम्बनमात्रगापि तनुते चित्रां भति कुत्रचित्
सन्धौ न प्रथिमानमेति नियतैर्लिङ्गैः पुनर्भासते ॥
याख्याताऽव्ययधातुभिः सह समासेऽभीष्टकृत्यस्ये
लघ्वी कारकप्रत्यये भवतु सा हेमप्रभैषा मुदे ॥ १ ॥

येषां नार्थविशेषसद्ब्रह्मविधौ सामर्थ्यमस्त्युद्भटं
वाञ्छा साधुपदप्रयोगविषयाऽस्त्यर्थे प्रसिद्धेऽखिले ॥
आत्मीयत्वमुपागताऽतिमहता यत्नेन तेषां मुद
लघ्वीय तनुते परीक्षितपदा हेमप्रभा सर्वतः ॥ २ ॥

छन्नस्थेषु सदा स्वलद्गतितया दोषप्रबन्धान्वये
नो हास्यास्पदमत्र दोषघटनाया स्यामहं धीमताम् ॥
नो प्राध्या कृतिनो निसर्गगरिमावासा मया शोधने
तेषां दोषगणप्रमार्जनविधिस्स्वाभाविकोऽयं यतः ॥ ३ ॥

श्रीवीरस्य समस्ततत्त्वविदुषो निर्मूलमुन्मूलित-
स्वान्तध्वान्तगणम्य पूज्यचरणद्वन्द्वस्य शक्रादिभिः ॥
भन्याऽवाच्यपरीक्षितागमममुल्लासाप्तकीर्त्तविभोः
षट् भव्यकदम्बपूज्यममल विशोतते सर्वदा ॥ ४ ॥

वत्राप्तो गणभृन्मणिः सुप्रथितार्हर्द्धर्मचिन्तामणिः
सन्दिष्टागमश्रुक्तिमार्गधरणिर्भव्याम्बुजाशामणिः ॥
निर्ग्रन्थाभिरगच्छमच्छमसम सूरिः सुधर्माभिधः
प्रत्यष्टापयदादिमं गुणगणारामं सुमान्यं सताम् ॥ ५ ॥

सूरिः सुस्थितसङ्गको जिनप्रतप्रागल्भ्यकान्तालयो
वादित्रातमतार्थसार्थदलताकुण्डोलुसङ्गीमथ ॥

तत्रानुप्रचकार कोटिकपदाद्येय द्वितीय मठो-
 छास गच्छमतुच्छमानममलाचारप्रचारोज्ज्वलम् ॥ ६ ॥

चन्द्रस्तत्र जिनागमोदधिमहावृद्धयेकद्वय-
 सूरिश्चन्द्रपदाभिधेयममल गच्छ तृतीय व्यधात् ॥
 उत्कृष्टं चनरासिगच्छमतनोत्सामन्तभद्राभिरः
 सूरिस्तुर्यमनु महृष्टतपसाऽचासप्रभासत ॥ ७ ॥

तत्रैवानु मतिप्रकर्षविहितानेकान्ततत्प्रथ
 महृयातीतगुणैरुसद्म नयविन्त्रीसर्वदैराभिध ॥
 सूरि- पञ्चममिष्टपद्धतिगत गच्छं वटारय व्यधात्
 सञ्जाय भवतापरिव्रजनताशान्त्यद्वितीयास्पदम् ॥ ८ ॥

तत्रानुञ्जितपूर्वपद्धतिरिति स्यादादवृद्धयेरुभू-
 थञ्जाराधितवीरदग्धितपयानुत्क्रान्तकल्पत्रज ॥
 सूरि- षष्ठमतुच्छमक्षरपद गच्छ तपारय जग-
 चद्रारयोऽनु ततान भव्यजनतामोदप्रद निर्मलम् ॥ ९ ॥

गच्छे कल्पतरावनल्पविषुप्रमागल्भ्यलब्धोदये
 सुस्फीतामृतसाररुम्रफलके सपञ्चकल्पप्रथे ॥
 भव्यालिप्रकरम्बिने सुमनारम्भादियोगोज्ज्वले
 तत्रानेद्वन्द्वान्नितागपथं मुश्चिष्टशास्वोत्करं ॥ १० ॥

श्रोहीरण नयागमार्थमननारीरण वीरार्चना-
 सारणाप्तगुणोत्करण महिमाशरण मुक्त्यर्थिना ॥
 भव्याम्भोजद्विवाकरण गमिते काष्ठा परां सूरिणा
 सत्र्योगान्निविधिप्रजेन विजुगारा येन सत्कीर्तिना ॥ ११ ॥

देवेनागमस्त्ननिभ्यधिगतानर्थार्थिचिन्तामणि-
 मद्योतेन गुणमर्षप्रसक्ति रम्या गतेनार्थिनाम् ॥

सत्कल्पाभ्युदयैकतानमतिना मूर्याद्यभिल्यासता
तीर्थोन्नत्यप्रभासकेन प्रथिते भव्येषु सहन्यायता ॥ १२ ॥

सिंहेनापरतद्वसिन्धुरगणोत्सर्पन्मदध्वसिना
सद्गत्यावनतन्परेण लसताऽत्यन्तात्मरीर्याश्रयात् ॥
प्रौढं कामपि प्रापितेऽतिगहनागम्याद्वितीयस्थितिं
मुस्पाष्टागमलक्षिता विदलितैकान्तप्रचारोद्यमात् ॥ १३ ॥

सन्तत्यान्वपिनि श्रुताभितथियो नीत्येकतानात्मनो
निर्व्याजामलजैनधर्मप्रटनाभूतेरभूत्यर्थिनः ॥
सर्व साधुगुणैर्निजोन्नतिधियेनाराधितस्याभित
श्रीदृढेर्विजयोत्तरस्य सुगुरोरिष्टक्रमांपासिन. ॥ १४ ॥

विध्युल्लासिविवाधयोगरूपमाप्ताज्ययोगोन्नते
सिद्धान्तापरतद्वदुद्धिरुलिताशेषान्यनीत्यम्बुधे ॥
मूर्तेर्म्यभिधस्य युक्तरचना जातप्रथेय सता-
मारुत्यं कृतिरातनोतु विदुषा मोद समृद्धीक्षिता ॥ १५ ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवज्रियनेमिसूरिविरचित

श्रीलघुहेमप्रभा-व्याकरण सम्पूर्णम्

॥ श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणोत्तरार्ध-

सूत्राणां सूची ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः॥
३१	अः सृजित्तोऽकिति	४ । ४ । १११ ॥
८	अकस्वाद्य-वा	२ । ३ । ८० ॥
४६	अरुन्धिनीथ रजेः	४ । ० । ५० ॥
१६२	अग्निचित्या	५ । १ । ३७ ॥
१७९	अग्नेश्च	५ । १ । १६४ ॥
२१	अघञ्चयमल-वीं	४ । ४ । २ ॥
१४	अघोपे शित्	४ । १ । ४५ ॥
९०	अटप्रतिस्त-म्ब.	२ । ३ । ४१ ॥
६३	अहं हिह्नो-वात्	४ । १ । ३४ ॥
१०६	अद्वाचिरसने णिह्	३ । ४ । ३८ ॥
१६४	अच्	५ । १ । ४९ ॥
१६८	अचि	३ । ४ । १५ ॥
१६९	अचिते, ट्क्	५ । १ । ८३ ॥
१७९	अजाते. पञ्चम्या	५ । १ । १७० ॥
१७७	अजाते शीले	५ । १ । १५४ ॥
११६.	अट्यतिम्-णीं	३ । ४ । १० ॥
६	अट्यातीरा-टा	४ । ४ । २० ॥
१३८	अणिकर्माणिरु-वीं	३ । ३ । ८८ ॥
१४१	अणिगि प्राणिरु-ग	३ । ३ । १०७ ॥
२५	अन	४ । ३ । ८२ ॥

पत्र	श्लोक ॥	अ०-पा० श्लोक ॥
५	अन मययान्द्रु	४।२।८५ ॥
४४	अन विद्रु	४।२।८९ ॥
१८९	अतो म आने	४।४।११४ ॥
५६	अदधाट्	४।४।९० ॥
८	अदुहरता-ने	२।१।७७ ॥
१७७	अदोऽनयान्	५।१।१८० ॥
६	अग्रनी	५।२।४ ॥
५	अग्रनी-महि	३।३।११ ॥
६२	अग्रन्यां वा-ने	४।४।२२ ॥
१८६	अग्र्याधारार	५।१।१२ ॥
२६	अग्रतुयाद्योर्षः	२।१।७९ ॥
५४	अग्नीष्टी	५।४।६२ ॥
१२६	अग्ने प्रसहने	३।३।७७ ॥
२६७	अग्रः करो यप्	३।२।१५४ ॥
२६४	आट्	५।३।१२४ ॥
३४	अनतोऽन्तोदात्मने	८।२।११४ ॥
७	अनग्रने श्वस्त्री	५।३।५ ॥
६	अनग्रने दाम्नी	५।२।७ ॥
१३५	अननो सनः	३।३।८० ॥
२०	आतो नशान्त-स्य	४।१।६९ ॥
१९	अनादशादे-न	४।१।२४ ॥
८३	अनासिक्ते च-ट्	२।१।१०८ ॥
१८२	अनुपगर्गा क्षीरो-ञ्जा	४।२।८० ॥
५६	अनो कर्ण्यसति	३।३।८१ ॥
१७०	अनोर्जनेर्द	५।१।१६८ ॥

पद्यप्र ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२५९	अन्तर्धि.	५ । ३ । ८९ ॥
२७०	अन्यथैवंकप-कात्	५ । ४ । ५० ॥
१२९	अन्यस्य	४ । १ । ८ ॥
१३१	अन्वाङ्परः	३ । ३ । ३४ ॥
१८८	अपचितः	४ । ४ । ७७ ॥
१३१	अपस्किर.	३ । ३ । ३० ॥
१३१	अपाचतुष्पा-ये	४ । ४ । ९५ ॥
२६०	अपाक्षायधिःकौ	४ । २ । ६६ ॥
२६०	अभिव्याप्तौ-जिन्	५ । ३ । ९० ॥
१२२	अमाव्ययातुम्यन् च	३ । ४ । २३ ॥
१०७	अमोऽकम्पमिचम	४ । ० । २६ ॥
२५७	अपज्ञेस्त्र	५ । ३ । ६८ ॥
१५३	अपदि अद्वा-नवा	५ । ४ । २३ ॥
१४७	अयदि स्मृ-न्तो	५ । २ । ९ ॥
६७	अयि रः	४ । १ । ६ ॥
९७	अतिरीन्लीही-पुः	४ । २ । ०१ ॥
१६४	अहं वृच्	५ । ४ । ३७ ॥
१७०	अहोऽच्	५ । १ । ९१ ॥
५९	अय. स्वपः	२ । ३ । ५७ ॥
१६७	अवटसासस्रो	५ । १ । ६३ ॥
९०	अवाचाश्रयो-रे	२ । ३ । ४२ ॥
१३५	अवात्	३ । ३ । ६७ ॥
२५६	अवात्	५ । ३ । ६२ ॥
२६५	अरात्तुम्भ्या	५ । ३ । १३३ ॥
५२	अविति वा	४ । १ । ७५ ॥

क्रम	शुद्धम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
५	अत प्रत्ययाल्लुक्	४।२।८५ ॥
४४	अत शित्युत्	४।२।८९ ॥
८९	अतो म आने	४।४।११४ ॥
५६	अदथाट्	४।४।९० ॥
८	अदुस्वसर्गा-ने.	२।०।७७ ॥
७७	अदोऽनन्नात्	५।१।१५० ॥
६	अग्रतनी	५।२।४ ॥
२	अग्रतनी-महि	३।३।११ ॥
६२	अग्रतन्यां वा-ने	४।४।२२ ॥
८०	अग्रर्थाच्चागर	५।१।१२ ॥
२६	अग्रथतुयात्तयोर्धः	२।१।७९ ॥
५४	अग्नीष्टी	५।४।३२ ॥
३६	अग्ने प्रसहने	३।३।७७ ॥
६७	अनय स्रयो यप्	३।०।१५४ ॥
६४	अनट्	५।३।१०४ ॥
३४	अननोऽन्तोदात्मने	४।२।११४ ॥
७	अनग्रतने श्वस्तनी	५।३।५ ॥
६	अनग्रतने ह्यस्तनी	५।०।७ ॥
३५	अननो सन	३।३।७० ॥
२०	अनातो नश्चान्न-स्य	४।१।६९ ॥
१९	अनादेशादे-त	४।१।०४ ॥
८३	अनुनासिके च-ट्	४।१।१०८ ॥
१८०	अनुपमर्गा क्षीरो-ञ्छा	४।२।८० ॥
१६६	अनो कर्ण्यसति	३।३।८१ ॥
१७०	अनोर्जनेर्द	५।१।१६८ ॥

पत्रम् ।	श्लोकम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
२५९	अन्तर्धिः	५ । ३ । ८९ ॥
२७०	अन्यथैवंकय-कात्	५ । ४ । ५० ॥
१२९	अन्यस्य	४ । १ । ८ ॥
१३१	अन्वाहपरैः	३ । ३ । ३४ ॥
१८८	अपचितः	४ । ४ । ७७ ॥
१३१	अपस्किर.	३ । ३ । ३० ॥
१३१	अपाचतुष्पा-र्थे	४ । ४ । ९५ ॥
२६०	अपाचायथिः क्तौ	४ । २ । ६६ ॥
२६०	अभिष्याप्तौ-विन्	५ । ३ । ९० ॥
१२२	अमाव्ययात्क्यन् च	३ । ४ । २३ ॥
१०७	अमोऽकम्पमिचम	४ । २ । २६ ॥
२५७	अयज्ञेस्त्र	५ । ३ । ६८ ॥
१५३	अयदि श्रद्धा-नवा	५ । ४ । २३ ॥
१४७	अयदि स्मृ-न्तो	५ । २ । ९ ॥
६७	अयि रः	४ । १ । ६ ॥
९७	अतिरीन्लीही-पुः	४ । २ । ७१ ॥
१६४	अर्हे तृच्	५ । ४ । ३७ ॥
१७०	अर्होऽच्	५ । १ । ९१ ॥
५९	अय. स्वप	२ । ३ । ५७ ॥
१६७	अवहसासप्तो.	५ । १ । ६३ ॥
९०	अवाचाश्रयो-रे	२ । ३ । ४२ ॥
१३५	अवात्	३ । ३ । ६७ ॥
२५६	अवात्	५ । ३ । ६२ ॥
२६५	अवाचस्तृभ्या	५ । ३ । १३३ ॥
५२	अचिति वा	४ । १ । ७५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
८०	अत्रित्परोक्षा रे	४ । १ । २३ ॥
१८७	अत्रिदूरऽमे.	४ । ४ । ६४ ॥
१४७	अत्रिवक्षिते	५ । २ । १४ ॥
१४	अत्रो दावो दा	३ । ३ । ५ ॥
११४	अव्याप्यस्य मुवेमोङ्वा	४ । १ । १९ ॥
२६	अशत्रि ते वा	३ । ४ । ४ ॥
६०	अशित्यस्सन् टि	४ । ३ । ७७ ॥
१५२	अश्रद्धामर्षे-पि	५ । ४ । १५ ॥
४५	असयोगादो	४ । २ । ८६ ॥
४१	असमानलोपे -हे	४ । १ । ६३ ॥
१५७	असरूपोप-क्ते.	८ । १ । १६ ॥
१७४	असूर्याग्राद् दश	५ । १ । १०६ ॥
६५	असोडसिवू-टाप्र	२ । ३ । ४८ ॥
१२३	असु च लील्ये	८ । ३ । ११५ ॥
६३	अस्ति नुवोर्ध्वचावशिति	४ । ४ । १ ॥
६३	अस्ते सि-ति	४ । ३ । ७३ ॥
१७	अस्यादेरा परोक्षायाम्	४ । १ । ६८ ॥
१६७	अहन्यञ्जुमस्य ति	४ । १ । १०७ ॥
१००	आ खनिसनिजन	४ । २ । ६० ॥
११६	आगुणाखन्यादेहे	४ । १ । ४८ ॥
६५	आह	४ । ४ । १२० ॥
१९३	आह क्रीढमुप	५ । १ । ५१ ॥
१७०	आह शीले	८ । १ । ९६ ॥
१३३	आहो जरोतिरद्गो	४ । ३ । ५० ॥
१८३	आहोऽन्वृषसा	४ । १ । ९३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकाः ॥
१३७	आढो यमहन—च	३।३।८६ ॥
१६१	आढो यि	४।४।१०४ ॥
२५४	आढोयुद्धे	५।३।४३ ॥
२५५	आढोरुप्लोः	५।३।४९ ॥
६९	आ च ही	४।२।१०१ ॥
१४२	आत ऐः कञ्चौ	४।३।५३ ॥
३५	आतामतिआया—दि	४।२।१२१ ॥
१५६	आ तुमोऽत्या—त्	५।१।११ ॥
१६८	आतो ङोऽह्वावाम	५।१।७६ ॥
१०	आतो णव औ.	४।२।१२० ॥
१८	आत्संध्यक्षरस्य	४।२।१ ॥
१८	आदित.	४।४।७१ ॥
४१	आरोऽश् एकस्वर	४।१।२ ॥
१२३	आधाराच्चोप—रे	१।३।४।२४ ॥
१७५	आधारात्	५।१।१३७ ॥
२७३	आधारात्	५।४।६८ ॥
२६६	आनायो जालम्	५।३।१३६ ॥
२७६	आनुलोम्येऽन्वचा	५।४।८८ ॥
२०	आम. कृग.	३।३।७५ ॥
४१	आमन्ताल्वाप्येत्नावय्	४।३।८५ ॥
१७०	आयुषादिभ्यो—दे	५।१।९४ ॥
१८०	आरम्भे	५।१।१० ॥
५	आशिपि तु—तद्	४।२।११९ ॥
३८	आशिपि नाथ	३।३।३६ ॥
६९	आशिपि हन.	५।१।८० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
५७	आगिर्पीण	४ । ३ । १०७ ॥
१६७	आशिष्यकन्	५ । १ । ७० ॥
७	आशिष्याणी पञ्चम्यौ	५ । ४ । ३८ ॥
२	आशीः क्यात-सीमदि	३ । ३ । १३ ॥
१८९	आसीनः	४ । ४ । ११५ ।
१५८	आगुपु-म	५ । १ । २० ॥
२६१	आस्यटिप्रज्यज क्याप्	५ । ३ । ९७ ॥
२५४	आहावो निपानम	५ । ३ । ४४ ॥
२६६	इकिश्चिन् स्वरूपार्थे	५ । ३ । १३८ ॥
७७	इको वा	४ । ३ । १६ ॥
=	इदित कर्त्तरि	३ । ३ । २२ ॥
१००	इदितो व्यभना-त्	५ । २ । ४५ ॥
२५१	इदोऽपात्ताने-द्वा	५ । ३ । १९ ॥
१५४	इच्छार्थे कर्मणः सप्तमी	५ । ४ । २९ ॥
१५४	इच्छार्थे सप्तमीपञ्चम्यौ	५ । ४ । २७ ॥
१३	इत् इति	४ । ३ । ७१ ॥
७९	इत् मिजाशिपो-ने	४ । ४ । ३६ ॥
१०	इहेत्पुसि-न्ट्	४ । ३ । ९४ ॥
५७	इण	२ । १ । ५१ ॥
५७	इणिकोर्गा.	५ । ४ । २३ ॥
२५८	इणोऽभ्रेपे	४ । ३ । ७५ ॥
११	इन्ध्यसयोगा-द्द्वत्	४ । ३ । २१ ॥
१७४	इमद	५ । १ । १२७ ॥
५९	इर्दिति.	४ । २ । ९८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक० ॥
११२	इष्टय-सनः	४ । ४ । ४७ ॥
३६	इथ स्यादः	४ । ३ । ४१ ॥
२६२	इपोऽनिच्छायाम्	५ । ३ । ११२ ॥
६१	इसासः शासोऽव्यञ्जने	४ । ४ । ११८ ॥
३	ईगित	३ । ३ । ९५ ॥
१०१	ई च गणः	४ । १ । ६७ ॥
११७	ईव्यञ्जनेऽपि	४ । ३ । ९७ ॥
६५	ईशीटः-पो	४ । ४ । ८७ ॥
१९८	उणादयः	५ । २ । ९३ ॥
५८	उत औचिति व्यञ्जनेऽद्वेः	४ । ३ । ५९ ॥
१८५	उति शवर्हा-भे	५ । ३ । ७६ ॥
१३७	उन्म्वराद्य-त्रे	३ । ३ । २६ ॥
१९१	उद० पचि-रेः	५ । २ । २९ ॥
२५५	उद० श्रे	५ । ३ । ५३ ॥
२६५	उदङ्कोऽतोये	५ । ३ । १३५ ॥
१३१	उदथर० साप्यात्	३ । ३ । ३१ ॥
१९	उदित स्वराभोन्तः	४ । ४ । ९८ ॥
१३४	उदोऽनूर्ध्वेहे	३ । ३ । ६२ ॥
२५१	उद्यमोपरमौ	४ । ३ । ५७ ॥
२७४	उपपीडरथ-म्या	५ । ४ । ७५ ॥
४१	उपसर्गस्यायौ	२ । ३ । १०० ॥
१४३	उपसर्गात् खल्द्यञ्चोथ	४ । ४ । १०७ ॥
६७	उपसर्गात् सुग्-त्वे	२ । ३ । ३९ ॥

पत्रम	सूत्रम् ॥	प्र० पा० सूत्रांक ॥
१३०	उपसर्गादस्पोहो वा	३।३।०५ ॥
०६२	उपसर्गादान्.	५।३।११० ॥
१६६	उपसर्गादानो-श्च	५।३।०६ ॥
१३०	उपसर्गाद्दो ह्रस्वः	४।३।१०६ ॥
०५९	उपसर्गाद् कि	५।३।८७ ॥
१९५	उपसर्गाद्द्वे-श्च	५।३।६९ ॥
१३३	उपात्	३।३।५८ ॥
२७३	उपात् किरौ लवने	५।४।७० ॥
१६०	उपात् स्तुतौ	४।४।०५ ॥
१३७	उपात्स्थ	३।३।८३ ॥
४८	उपाभ्रूपासमवाय-र	४।४।९० ॥
४०	उपान्त्यस्यासमा-रे	४।२।३५ ॥
२५	उपान्त्ये	४।३।३४ ॥
६५	उवर्णात्	४।४।८८ ॥
१५८	उवर्णाद्वावश्चके	५।१।११९ ॥
३३	उभौ	४।३।२ ॥
	ज	
०६९	ऊदितो वा	४।४।४२ ॥
१०८	ऊदुपो णौ	४।२।४० ॥
२७३	ऊर्ध्वात् पूंशुष	५।४।७० ॥
१७५	ऊर्ध्वादिभ्यं कर्तुं	५।१।१३६ ॥
	क	
७०	कृ ष्टम	४।४।२० ॥
१६	कृत	४।४।७९ ॥
६९	कृतं स्वरे वा	४।३।४३ ॥

पाम ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२५	ऋतेर्द्वीयः	३ । ४ । ३ ॥
१६	ऋतोऽत्	४ । १ । ३८ ॥
११८	ऋतो री	४ । ३ । १०९ ॥
२६८	ऋत्वृपमृपकृश-सेट्	४ । ३ । २४ ॥
१६३	ऋदुपान्त्याद-चः	५ । १ । ४१ ॥
९५	ऋद्वर्णस्य	४ । २ । ३७ ॥
११३	ऋध ईत्	४ । १ । १७ ॥
२५४	ऋफिडादीनां ङश्च लः	२ । ३ । १०४ ॥
११७	ऋमता रीः	४ । १ । ५५ ॥
४९	ऋर लृल-पु	२ । ३ । ९९ ॥
१७	ऋवर्णदशोऽदि	४ । ३ । ७ ॥
१५७	ऋवर्णव्यञ्ज-ध्यण	५ । १ । १७ ॥
७९	ऋवर्णश्र्युर्णुगः कितः	४ । ४ । ५७ ॥
३६	ऋवर्णात्	४ । ३ । ३६ ॥
१७	ऋवृव्येद इट्	४ । ४ । ८० ॥
१९७	ऋपीनाम्नोः करणे	५ । २ । ८६ ॥
११४	ऋस्मिपूढञ्शौ-च्छः	४ । ४ । ४८ ॥
१८२	ऋहीघ्राघा-र्वा	४ । २ । ७६ ॥
		ऋ
१८	ऋतां विडतीर्	४ । ४ । ११६ ॥
२१	ऋदिच्छिस्तम्भू-वा	३ । ४ । ६५ ॥
१८१	ऋत्वादेरे-भ	४ । २ । ६८ ॥
		लृ
२८	लृदिदुशुतादि-स्यै	३ । ४ । ६४ ॥

पत्रम् । सूत्रम् ॥ अ०, पा० सूत्रांक ॥

ए

४	एकद्विगुणु	३ । ३ । १८ ॥
१४८	एकशती कर्म-ये	३ । ४ । ८६ ॥
११	एकस्वरादनु-त्त	४ । ४ । ५६ ॥
०६५	एकोपसर्गस्य च वे	४ । २ । ३४ ॥
१७३	एजे	५ । १ । ११८ ॥
०	एता शितः	३ । ३ । १० ॥
५७	एत्यस्तोर्द्वि	४ । ४ । ३० ॥
६०	एपामीर्व्यञ्जनेऽदः	४ । २ । ९७ ॥
१५०	एष्यन्यवधौ-गे	५ । ४ । ६ ॥

ओ

१२४	ओजोऽप्सरसः	३ । ४ । २८ ॥
७२	ओतः श्ये	४ । ० । १०३ ॥
९८	ओर्जान्निस्या णे	४ । १ । ६० ॥
६९	ओष्ठ्यादूर्	४ । ४ । ११७ ॥

फ

१०७	फगेवनृजनै-रञ्ज	४ । २ । २५ ॥
१५	फडश्चञ्	४ । १ । ४६ ॥
१२०	फण्हादेस्त्वतीय	४ । १ । ९ ॥
१५२	फयमि सप्तमी च वा	५ । ४ । १३ ॥
१४८	फदाकहोर्निवा	५ । ३ । ८ ॥
४०	फमेणिह्	३ । ४ । २ ॥
१४६	फरणक्रियया क्वचित्	३ । ४ । ०४ ॥
१७८	फरणाद्यजो भूने	५ । १ । १५८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६५	करणाधारे	५ । ३ । १२९ ॥
२७२	करणेभ्यः	५ । ४ । ६४ ॥
१५६	कर्तारि	५ । १ । ३ ॥
४	कर्तर्यनञ्चय' शब्	३ । ४ । ७१ ॥
१२४	कर्तुः क्तिप्-ङित्	३ । ४ । २५ ॥
१७३	कर्तुः खश्	५ । १ । ११७ ॥
२७३	कर्तुर्जीवपुरुषा-हः	५ । ४ । ६९ ॥
१५७	कर्तुर्णिन्	५ । १ । १५३ ॥
१३२	कर्तृस्थामूर्ताप्यात्	३ । ३ । ४० ॥
१६८	कर्मणोऽण्	५ । १ । ७२ ॥
२५०	कर्मणोऽण्	५ । ३ । १४ ॥
१७२	कर्मण्यग्न्यर्थे	५ । १ । १६५ ॥
१८७	कपः कृच्छ्रगहने	४ । ४ । ६७ ॥
२४०	कपोऽनितः	५ । ३ । ३ ॥
१०५	कष्टकसकृच्छ्र-णे	३ । ४ । ३१ ॥
१५४	कामोक्तावकश्चित्ति	५ । ४ । २६ ॥
२६४	कारणम्	५ । ३ । १२७ ॥
०४९	कालवेलासमये-रे	५ । ४ । ३३ ॥
१५१	कालस्थानहोरात्राणाम्	५ । ४ । ७ ॥
२७५	कालेन तृप्य-रे	५ । ४ । ८२ ॥
१४८	किट्टत्ते लिप्सायाम्	५ । ३ । ९ ॥
१५२	किट्टत्ते सप्तमी-न्त्यौ	५ । ४ । १४ ॥
१७१	क्रियचन्द्रहोरः	५ । १ । १०१ ॥
१५०	क्रिकिलास्त्यर्थ-न्ती	५ । ४ । १६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
२४	कित. सशयप्रतीकारे	३।४।६ ॥
२५८	किरो धान्ये	५।३।७३ ॥
८०	किरो लवने	५।४।९३ ॥
१७०	कुक्ष्यात्मोदरा-खि.	५।१।९० ॥
८५	कुटादेर्द्विद्वज्जित्	४।३।१७ ॥
१६२	कुप्यभिद्यो-न्नि	५।१।३९ ॥
१६९	कुमारशीर्षाणिन्	५।१।८२ ॥
४५	कुरुदुर	२।१।६६ ॥
१४६	कुपिरञ्जेर्व्याप्ये च	३।४।७४ ॥
१७३	कूलादुद्गुजोद्दहः	५।१।१२० ॥
१७२	कूलाभ्रकरी-पः	५।१।११० ॥
१७४	कृग खनट्-णे	५।१।१२९ ॥
२६१	कृग श च वा	५।३।१०० ॥
१७८	कृग सृपुण्य-त्	५।१।१६२ ॥
४५	कृगो यि च	४।०।८८ ॥
२७५	कृगोऽव्ययेना मो	५।४।८४ ॥
२७२	कृगग्रहो-न्वात्	५।४।६१ ॥
४४	कृगतनादेह	३।४।८३ ॥
७२	कृतचूननृत-र्था	४।४।८० ॥
१४७	कृतास्मरणा-क्षा	५।०।११ ॥
४०	कृप श्वस्तन्याम्	३।३।४६ ॥
१६३	कृष्टपिष्टजि-वा	५।१।४२ ॥
९५	कृत कीर्ति	४।४।१२३ ॥
११८	निवृत्ति यि श्य	४।३।१०५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१७९	क्तक्तवत्	५ । १ । १७४ ॥
१८६	क्तयो	४ । ४ । ४० ॥
१८३	क्तयोरनुपसर्गस्य	४ । १ । ९२ ॥
२६२	क्तेडो गुरोर्व्यञ्जनात्	५ । ३ । १०६ ॥
१५७	क्तेऽनित्थजोः-ति	४ । १ । १११ ॥
२६८	क्त्वा	४ । ३ । २९ ॥
२४९	क्त्वातुपप्र-ने	५ । १ । १३ ॥
१४१	क्यः शिति	३ । ४ । ७० ॥
१२४	क्यद्	३ । ४ । २६ ॥
१२५	क्यट्पो नवा	३ । ३ । ४३ ॥
१२२	क्यनि	४ । ३ । ११२ ॥
१६	क्ययडाशीर्यं	४ । ३ । १० ॥
१०३	क्यो वा	४ । ३ । ८१ ॥
३९	क्रम	४ । ४ । ५४ ॥
२६९	क्रम कित्त्वा वा	४ । १ । १०६ ॥
२०	क्रमो दीर्घ परस्मै	४ । २ । १०९ ॥
१३२	क्रमोऽनुपसर्गात्	३ । ३ । ४७ ॥
१७७	क्रञ्चक्रञ्च्य-दौ	५ । १ । १५१ ॥
३	क्रियातिपत्तिः-महि	३ । ३ । १६ ॥
१४९	क्रियाय र क्रियार्था-न्ती	५ । ३ । १३ ॥
१२९	क्रियाव्यतिहा-र्थे	३ । ३ । २३ ॥
१३१	क्रीडोऽङ्जनने	३ । ३ । ३३ ॥
२६३	कुत्सपदादिभ्य क्विप्	५ । ३ । ११४ ॥
८९	कृधादे.	३ । ४ । ७९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
२६४	लीवे क्त	५ । ३ । १२३ ॥
१६९	देशादिभ्योऽपात्	५ । १ । ८१ ॥
१७९	कचित्	५ । १ । १७१ ॥
१७६	किप्	५ । १ । १४८ ॥
१७७	कौ	४ । ४ । ११९ ॥
१९५	क्षिपरट्	५ । २ । ६६ ॥
१५०	क्षिमाशंसार्थ-भ्यो	५ । ४ । ३ ॥
१२३	क्षुत्ङ्गर्धेऽशना-यम्	४ । ३ । ११३ ॥
२६८	क्षुभक्लिशकुप-स०	४ । ३ । ३१ ॥
१८६	क्षुभवसस्तोपाम्	४ । ४ । ४३ ॥
१८७	क्षुब्धविरिग्ध-त्रो	४ । ४ । ७१ ॥
२५७	क्षुधोः	५ । ३ । ७१ ॥
२७०	क्षे क्षी	४ । ३ । ८९ ॥
१८१	क्षे. क्षी चाध्वार्ये	४ । २ । ७४ ॥
१५२	क्षेपे च यच्चयत्रे	५ । ४ । १८ ॥
१५१	क्षेपेऽपिजात्वो-ना	५ । ४ । १२ ॥
१७२	क्षेमप्रियःखाण्	५ । १ । १०५ ॥
१८२	क्षैशुपिपचो-वम्	४ । २ । ७८ ॥
	स	
२६६	ग्ननो ढडरकेरुवक्य च	५ । ३ । १३७ ॥
१६३	स्वेयमृपोधे	५ । १ । ३८ ॥
२७०	ग्णाम् चाभिष्ण्ये	७ । ४ । ४८ ॥
१४६	ग्याते दृश्ये	५ । २ । ८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६	गतौ सेध	२ । ३ । ६१ ॥
१८०	गत्यर्थाकर्मक-जेः	५ । १ । ११ ॥
११६	गत्यर्थात्कृदिले	३ । ४ । ११ ॥
१९६	गत्वर	५ । २ । ७८ ॥
१३५	गन्धनायत्ने-गे	३ । ३ । ७६ ॥
२९	गगहनजन-ड्रु	४ । २ । ४४ ॥
१८९	गमहनविडुल-वा	४ । ४ । ८३ ॥
१७७	गर्वा कौ	४ । २ । ५८ ॥
२९	गमिपत्रमश्लः	४ । २ । १०६ ॥
१३३	गमे. क्षान्तौ	३ । ३ । ५५ ॥
०९	गमोऽनात्मने	४ । ४ । ५१ ॥
१३७	गमो वा	४ । ३ । ३७ ॥
१६७	गस्यरूः	५ । १ । ६६ ॥
१३	गहोर्जः	४ । १ । ४० ॥
६४	गा परोक्षायाम्	४ । ४ । २६ ॥
२७२	गात्रपुरुपात्स्न.	५ । ४ । ५९ ॥
२६०	गापापचो भावे	५ । ३ । ९५ ॥
११	गापास्यासादा-कः	४ । ३ । ९६ ॥
१६८	गायोऽनुपसर्गाटिक्	५ । १ । ७४ ॥
२७	गुपौधूपवि-य	३ । ४ । १ ॥
३७	गुप्निजो-सन्	३ । ४ । ५ ॥
२०	गुरुनाम्त्यादे-र्णो	३ । ४ । ४८ ॥
९१	गृहोऽपरोक्षार्था दीर्घः	४ । ४ । ३४ ॥
११७	गृहपसध-गर्हो	३ । ४ । १२ ॥

पत्रम् ।	मूत्रम् ॥	अ० पा० मूत्रांक ॥
१६६	गो ग्रा	५ । १ । ५५ ॥
२६५	गोचमसर-पम	५ । २ । १६२ ॥
५७	गो. स्वर	४ । ० । ४० ॥
२७६	गह.	५ । ३ । ५५ ॥
१११	गहगृह्य सन	४ । ४ । ५० ॥
८१	ग्रहमधभस्त्रमन्त्र	५ । २ । ८४ ॥
१६७	गदात्रिभ्यो णिन्	५ । १ । ५३ ॥
११७	गो यटि	२ । ३ । २०१ ॥
२६३	ग्लाहाज्य	८ । ३ । ११८ ॥
		व
२५०	गन्धि भावकरणे	४ । ० । ५२ ॥
१०७	घटोदेहस्वो र	४ । २ । २४ ॥
१८९	घसेरस्वरा सो.	४ । ४ । ८२ ॥
८६	गसठ सन- लि	४ । ४ । १७ ॥
३०	गसुवसः	० । ३ । ३६ ॥
१८७	घुपेरगिशदे	५ । ० । ६८ ॥
१६६	घाध्मापाटने श	५ । १ । ५१ ॥
११८	घाध्मोर्यटि	४ । ३ । ०८ ॥
१७८	घण्णवावयव	४ । १ । ११५ ॥
		उ
११०	हे पिर पीप्य	४ । १ । ३३ ॥
१९२	गो सामहिवाव-ति	५ । ० । ३८ ॥
		च
६६	चक्षा वानि-ग्याग्	४ । ५ । ४ ॥

पत्रम्-।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
११७	चरफलाम्	४।१।५३ ॥
१६५	चराचरचला-वा	४।१।१३ ॥
१६२	चरेराटस्त्वगुरी	५।१।३१ ॥
१७५	चरेष्टः	५।१।१३८ ॥
२७१	चर्मोदरात्पूरे	५।४।५६ ॥
१९२	चलशब्दार्था-त्	५।२।४३ ॥
१४१	चलप्राहारार्थे-नः	३।३।१०८ ॥
१०३	चहणः शाठ्ये	४।२।३१ ॥
११८	चायः कीः	४।१।८६ ॥
१६५	चिह्नद्वचक्रसम्	४।१।१४ ॥
२५८	चित्तिदेहा-दे	५।३।७९ ॥
१०८	चित्ते वा	४।२।४१ ॥
१५३	चित्रे	५।४।१९ ॥
१०९	चिस्फुरोर्नया	४।२।१२ ॥
१२६	चीवरात्परीधार्जने	३।४।४१ ॥
९३	चुरादिभ्यो णिच्	३।४।१७ ॥
७९	चे' किर्वा	४।१।३६ ॥
२७१	चेलार्थात् वनोपे	५।४।५८ ॥
२६६	च्यर्थे कर्त्राप्या-गः	५।३।१४० ॥
१२४	च्यर्थे भग्नादेः स्तो-	३।४।२९ ॥
	छ	
१७७	छदेरिस्मन्त्र् कौ	४।२।३३ ॥
२५७	छन्दोनाम्नि	५।३।७० ॥
१८६	छागोर्वा	४।४।१२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्राण् ॥
	ज	
२६८	जनशो न्युपान्त्ये-वत्वा	४ । ३ । २३ ॥
११७	जपजभन्वृश-श	४ । १ । ५२ ॥
२५५	जपादीना षो व	२ । ३ । १०५ ॥
२८	जभं स्वर	४ । ४ । १०० ॥
१९३	जागु	५ । २ । ४८ ॥
६१	जागु ऋति	४ । ३ । १ ॥
२६५	जागुरथ	५ । ३ । १०४ ॥
६०	जागुर्जिगति	४ । ३ । ५२ ॥
३०	जागुपसमि वेनेवा	३ । ४ । ४० ॥
७७	जा ज्ञानोऽस्त्यादौ	४ । २ । १०४ ॥
१५२	जातुयथदादौ सप्तमी	५ । ४ । ११७ ॥
१६९	जायापतेचि-ति	५ । १ । ८४ ॥
१०८	जिग्रतेरि	४ । २ । ३८ ॥
१६३	जिनिपून्यो-त्के	५ । १ । ४३ ॥
१९५	जीणटक्षि-थ	५ । १ । ७० ॥
२७	जभ्रमरम-वा	४ । १ । २६ ॥
२६९	जुत्रथ'न्त्र	४ । ४ । ४१ ॥
१७५	जपोऽतः	५ । १ । १३७ ॥
१५	जोर्जि सन्परोक्षयो	४ । १ । ३० ॥
१३७	ज	३ । ३ । ८० ॥
११३	जण्यापो शीपीष् सनि	४ । १ । १६ ॥
१९७	ज्ञानेऽर्चाचार्यजी-क्त	७ । २ । ०७ ॥
१३४	शीप्तास्थये	३ । ३ । ६४ ॥

पत्रम् । सूत्रम् ॥

अ० पा० सूत्रांकः ॥

१३९

शोऽनुपसर्गात्

३।३।९६ ॥

२६९

व्यश्च यपि

४।१।७६ ॥

७३

व्याज्यधः क्किति

४।१।८१ ॥

६२

व्याज्येव्यत्रिव्यचि-रि

४।१।७१ ॥

१०८

ज्वहल्लक्षल-वा

४।२।३० ॥

ब

१४३

जिरव्णमोर्वा

४।४।१०६ ॥

७६

जिच् ते पद-च

३।४।६६ ॥

६३

त्रिणचि घन्

४।३।१०१ ॥

१९

ञ्जिति

४।३।५० ॥

९८

ञ्जिति घात्

४।३।१०० ॥

ट

१६७

टनण्

५।१।६७ ॥

१०

ट्वेत्त्राणासासो वा

४।३।६७ ॥

१८

ट्वेभ्वर्वा

३।४।५९ ॥

२५९

ट्वितोऽयुः

५।३।८३ ॥

ड

१०५

डावलोहिना-पित्

३।४।६० ॥

१८२

दीयश्चैदितः क्तयो

४।४।६१ ॥

२५९

ट्वितस्त्रिमरू-तम्

०।३।८४ ॥

ण

१६४

णफत्तृचौ

४।१।४८ ॥

१११

णावज्ञाने गम्

४।४।२४ ॥

१२६

णिञ् बहुल-पु

३।४।४२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
१५	णिद्वान्त्यो ण्व	४ । ३ । ५८ ॥
२६७	णिन चावश्य-ण्ये	५ । ४ । ३६ ॥
२६२	णिवेर्यास-नः	५ । ३ । १११ ॥
१५	णित्रिदुसुकमः-ड	३ । ४ । ५८ ॥
११५	णिस्तोरेवाऽ-णि	२ । ३ । ३७ ॥
१४५	णिस्तुश्यात्मने-त्	३ । ४ । ९२ ॥
४०	णेरनिटि	४ । ३ । ८३ ॥
१६०	णैर्वा	० । ३ । ८८ ॥
१०९	णौ क्रीजीड	४ । २ । १० ॥
११०	णौ डसनि	४ । १ । ८८ ॥
१८८	णौ दान्तशान्त-सप्	४ । ४ । ७४ ॥
१०७	णौ मृगरमणे	४ । २ । ५१ ॥
१०९	णौ सन्डे वा	४ । ४ । २७ ॥
	त	
३३	तसं स्वार्थे वा	३ । ४ । ७७ ॥
१८९	तत्र फसुकानौ त्	५ । २ । २ ॥
३	तत्साप्यानाप्या-थ	३ । ३ । ०१ ॥
१४०	तन् क्ये	४ । २ । ६३ ॥
११३	तनो वा	४ । १ । १०५ ॥
८२	तन्भ्यो वा थ	४ । ३ । ६८ ॥
१६७	तन्व्यपीण-न	५ । १ । ६४ ॥
१४२	तप कर्तनुताप च	३ । ४ । ९१ ॥
१२६	तपस. कपन्	३ । ४ । ३६ ॥
१४४	तपेस्तपःकर्मकृत	३ । ४ । ८५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकाः ॥
१६०	तव्यानीयौ	५ । १ । २७ ॥
१६७	विकृता नास्ति	५ । १ । ७१ ॥
११७	वि चोपान्त्या-दुः	४ । १ । ५४ ॥
२७६	तिर्यचापवर्गे	५ । ४ । ८५ ॥
३०	तिर्वाः, द्विव	४ । १ । ४३ ॥
६२	तिर्वाः णव परस्मै	४ । २ । ११७ ॥
१०८	तिष्ठतेः	४ । २ । ३९ ॥
१६४	तु	४ । ४ । ५४ ॥
८१	तुदादेः श्	३ । ४ । ८१ ॥
१११	तुमर्हादिच्छाया-नः	३ । ४ । २१ ॥
२७६	तूष्णीमा	५ । ४ । ८७ ॥
१९०	तुन्-श्रीलघुर्मसाधुषु	५ । २ । २७ ॥
१९६	तृषिष्टृषिस्वपो नजिद्	५ । २ । ८० ॥
८८	तृह श्नादीव	४ । ३ । ६२ ॥
१८	तृत्रगफलभजाम्	४ । १ । २५ ॥
१५७	ते कृत्याः	५ । १ । ४७ ॥
२६०	तेर्ग्रहादिभ्यः	४ । ४ । ३३ ॥
१९०	तौ-माह्व्याक्रोशेषु	५ । २ । २१ ॥
१६८	तौ सनस्तिकि	४ । २ । ६४ ॥
१५९	त्यजयजमवचः	४ । १ । ११८ ॥
२७७	त्यदाद्यन्यसमा-व	८ । १ । १६२ ॥
१६४	त्रने वा	४ । ४ । ३ ॥
१९१	त्रसिष्टृषि-वनुः	५ । २ । ३२ ॥
४	त्रीणि श्रीष्यन्व-टि	३ । ३ । १७ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक.
८०	गो वा	४ । १ । २९ ॥
२२	दंशसञ्जः शविः	४ । २ । ४९ ॥
२७३	दंशेस्तृतीयया	५ । ४ । ७३ ॥
१९७	दंशेस्त्र	५ । २ । ९० ॥
१८६	दत्	४ । ४ । १० ॥
८०	दम्भः	४ । १ । २८ ॥
११३	दम्भो धिष्णीप्	४ । १ । १८ ॥
४१	दयायास्कासः	३ । ४ । ४७ ॥
५९	दरिद्रोऽद्यतन्यां वा	४ । ३ । ७६ ॥
२५१	दशनाबोदै -यम्	४ । २ । ५४ ॥
१६८	दशारु	५ । १ । ७८ ॥
१३३	दागोऽस्वास्यमसारविफासे	३ । ३ । ५३ ॥
१०१	दापेसिचद रु	५ । २ । ३६ ॥
१८९	दाभत्साह्वन्मीद् वत्	४ । १ । १५ ॥
१९६	दिगुद्दृज्ज-प	५ । २ । ८३ ॥
७२	दिवादे श्यः	३ । ८ । ७२ ॥
५८	दिस्पोरीद्	४ । ४ । ७० ॥
११४	दीद. सनि वा	४ । २ । ६ ॥
४१	दीपजनयुध वा	३ । ४ । ६७ ॥
१३६	दीप्तिग्नानयत्न द	३ । ३ । ७८ ॥
७६	दीय दीद -रे	४ । ३ । ९३ ॥
९१	दीर्घमवोऽन्त्यम्	४ । १ । १०३ ॥

पत्रम् ।	श्लोकः ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६६	दुःस्वीपतः-खल्	५ । ३ । १३९ ॥
१८२	दुगोरु च	४ । २ । ७७ ॥
४७	दुहदिहलिह-कः	४ । ३ । ७४ ॥
१७६	दुहेडुयः	५ । १ । १४५ ॥
१७०	दतिनायात्पशाविः	५ । १ । ९७ ॥
१६३	दृष्टगस्तुजुषे-सः	५ । १ । ४० ॥
१७९	दृशः फनिष्	५ । १ । १६६ ॥
३६	देदिगिः परोक्षायाम्	४ । १ । ३२ ॥
१७१	देववातादापः	५ । १ । ९९ ॥
१-४	देवर्चानैत्री स्यः	३ । ३ । ६० ॥
१६१	देशेऽन्तरो नः	२ । ३ । ९१ ॥
१८६	दोसोपास्य इः	४ । १ । ११ ॥
४८	द्युतेरिः	४ । १ । ४१ ॥
४८	द्युद्योऽद्यतन्याम्	३ । ३ । ४४ ॥
१९३	द्रमकमो यरुः	५ । २ । ४६ ॥
७	द्वितीयतुर्य-वी	४ । १ । ४२ ॥
२७४	द्वितीयया	५ । ४ । ७८ ॥
१२२	द्वितीयायाः काम्यः	३ । ४ । २२ ॥
५९	द्वित्वेऽप्यन्ते-वा	२ । ३ । ८१ ॥
५३	द्वित्वे हः	४ । १ । ८७ ॥
७	द्विर्धातुः परोक्षादे-वेः	४ । १ । १ ॥
१७२	द्विपन्तपपरन्तपी	५ । १ । १०८ ॥
५९	द्व्युक्तजसपञ्चतः	४ । २ । ९३ ॥
७१	द्व्युक्तोपान्त्यस्य-रे	४ । ३ । १४ ॥

प्रथम । सूत्रम् ॥ अ०=पा० सूत्राक ॥

सूत्रम्	सूत्रम् ॥	अ०=पा० सूत्राक ॥
१७०	धनुर्दण्डत्सरु-टः	५ । १ । ९२ ॥
१८६	वाग	४ । ४ । १५ ॥
७०	'रागस्त्रयोश्च	२ । १ । ७८ ॥
१२८	॥ धातोः कण्ठ्वादेश्यक्	३ । ४ । ८ ॥
१५५	॥ धानोः सम्बन्धे प्रत्यया	५ । ४ । ४१ ॥
२५१	॥ धातोर्गनेकस्वराक्षाम-न्तम्	३ । ४ । ४६ ॥
१९७	॥ ध्यानी	५ । २ । ९१ ॥
१५९	॥ धाव्यापाव्यसा-से	५ । १ । २४ ॥
१९०	॥ धारीढोऽङ्कुच वृश्	५ । २ । २५ ॥
१७२	॥ धारैर्भृ-च	५ । १ । ११३ ॥
२२	॥ धुद्वस्वा-योः	४ । ३ । ७० ॥
१६	॥ धृगौदितः	४ । ४ । ३८ ॥
१०१	॥ धृग्भीगोर्नः	४ । २ । १८ ॥
६७	॥ धृग्सुस्तो परस्मै	४ । ४ । ८५ ॥
१८७	॥ धृपभस प्रगल्भे	४ । ४ । ६६ ॥
		न
१२३	॥ न न्यय	१ । १ । २० ॥
१४५	॥ न कर्मणा विच्	३ । ४ । ८८ ॥
११८	॥ न कवतेर्षड्	४ । १ । ४७ ॥
१६१	॥ न श्यापृग्-च	२ । ३ । ९० ॥
१६६	॥ नगरान्गजे	५ । १ । ८७ ॥
११९	॥ न शृणाशुभञ्च	३ । ४ । १३ ॥
१७४	॥ नम्रपलिन-कञौ	५ । १ । १२८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
७७	न जनवप	४ । ३ । ५४ ॥
२६३	नञोऽनिः शापे	५ । ३ । ११७ ॥
१८५	न हीङ्शीङ्-दः	४ । ३ । २७ ॥
१९२	न णिङ्यसूद-क्षः	५ । २ । ४५ ॥
१६८	न तिकि दीर्घश्च	४ । २ । ५९ ॥
६६	न दिस्थोः	४ । ३ । ६१ ॥
१४८	ननौ पृष्टोक्तौ-त्	५ । २ । १७ ॥
१६५	नन्धादिभ्योऽन	५ । १ । ५२ ॥
१४८	नन्वोर्वा	५ । २ । १८ ॥
९४	न घदन संयोगादिः	४ । १ । ५ ॥
१२६	नमोवरिवश्चित्रडो-र्ये	३ । ४ । ३७ ॥
१५८	न वञ्चेर्गती	४ । १ । ११३ ॥
५२	न वयो य्	४ । १ । ७३ ॥
२५५	नवा क्षणयमहसस्वनः	५ । ३ । ४८ ॥
३	नवाद्यानि शत-दम्	३ । ३ । १९ ॥
६६	नवा परोक्षायाम्	४ । ४ । ५ ॥
१८८	नवा भावारम्भे	४ । ४ । ७२ ॥
८२	नवा स्वरे	२ । ३ । १०२ ॥
३६	न वृद्धिधा-पे	४ । ३ । ११ ॥
४८	न वृद्धयः	४ । ४ । ५५ ॥
७४	नञ. श	२ । ३ । ७८ ॥
२०	न शसदद-न.	४ । १ । ३० ॥
१८	न शिति	४ । २ । २ ॥
७४	नशेर्नेश् वाडि	४ । ३ । १०२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
७४	नशो धुटि	४ । ४ । १०९ ।
२३	न भिजागृशस-तः	४ । ३ । ४९ ॥
१४३	न स्सः	२ । ३ । ५९ ॥
१२०	न हाको छुपि	४ । १ । ४९ ॥
१७३	नाढीघटीखरी-श्च	५ । १ । १२० ॥
१५०	नानघतन-त्यो	५ । ४ । ५ ॥
७	नामिनोऽकलिहलेः	४ । ३ । ५१ ॥
४	नामिनो गुणो वि	४ । ३ । १ ॥
११२	नामिनोऽनिट्	४ । ३ । ३३ ॥
२७५	नाम्ना ग्रहादिश्च.	५ । ४ । ८३ ॥
२६४	नाम्नि पुसि च	५ । ३ । १२१ ॥
१७५	नाम्नो गम-ह	५ । १ । १३१ ॥
१२९	नाम्नो द्विती-ष्टम्	४ । १ । ७ ॥
१६२	नाम्नो वदः क्यप् च	५ । १ । ३५ ॥
१६०	नाम्यादेरेव ने	२ । ३ । ८६ ॥
१६५	नाम्युपान्त्य-क	५ । १ । ५४ ॥
७५	नासत्वाश्चेषे	३ । ४ । ५७ ॥
१६०	निसनिक्ष-वा	२ । ३ । ८४ ॥
१६६	निगवादेर्नाम्नि	५ । १ । ६१ ॥
२५३	निघोद्वयसघो-श्चम्	५ । ३ । ३६ ॥
७१	निगा शित्येत्	४ । १ । ५७ ॥
१९५	निर्दहिंस-रात्	५ । २ । ६८ ॥
१७८	निन्ये व्याप्या-य	५ । १ । १५९ ॥
१५८	निमाशुज शक्ये	४ । १ । ११६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२०	नो ध्यन्नस्या-तः	४ । २ । ४५ ॥
१५८	न्यत्सूद्र-यः	४ । १ । ११२ ॥
२५४	न्यभ्युपयेर्वाधोत्	५ । ३ । ४२ ॥
२५६	न्यवाच्छापे	५ । ३ । ५६ ॥
२५२	न्यादो नरा	५ । ३ । २४ ॥
२६५	न्यायावाया-रम्	५ । ३ । १३४ ॥
२६७	न्युदो अ०	५ । ३ । ७२ ॥
प		
१४४	पचिदहेः	३ । ४ । ८७ ॥
१	पञ्चमी-आमहैव्	३ । ३ । ८ ॥
१४०	पञ्चम्यर्धहेती	५ । ३ । ११ ॥
६२	पञ्चम्या० कृग्	३ । ४ । ५० ॥
२७७	पञ्चम्यात्वरायाम्	५ । ४ । ७७ ॥
२५३	पणोर्माने	५ । ३ । ३२ ॥
२५०	पदरुजनिदा-धञ्	५ । ३ । १६ ॥
१४०	पदान्तरगम्ये वा	३ । ३ । ९९ ॥
१६३	पटास्वैरिवा-ह	५ । १ । ४४ ॥
१६१	पटेऽन्तरऽना-त्ते	२ । ३ । ९३ ॥
३	पराणी कानान-दम्	३ । ३ । २० ॥
१४०	पगानोः क्रग्	३ । ३ । १०१ ॥
२६७	परार	५ । ४ । ४५ ॥
१३०	पगपञ्जे	३ । ३ । २८ ॥
२७५	परिकेदयेन	५ । ४ । ८० ॥
१५९	परिचाग्योप-ञ्जो	५ । १ । २५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१४८	परिदेवने	५ । ३ । ६ ॥
४२	परिनिने सेन.	२ । ३ । ४६ ॥
१७२	परिमाणार्थ-चः	५ । १ । १०९ ॥
१३९	परिमुहायमा-ति	३ । ३ । ९४ ॥
१३०	परिव्यवात् क्रियाः	३ । ३ । २७ ॥
१६०	परः	२ । ३ । ५७ ॥
२५८	परेःक्रमे	५ । ३ । ७६ ॥
२६१	परेःसचरेर्षः	५ । ३ । १०२ ॥
२५४	परेर्षः	५ । ३ । ४० ॥
२५४	परेर्षाङ्गयोगे	२ । ३ । १०३ ॥
१९५	परर्देविमुहश्च	५ । २ । ६५ ॥
२५६	परेर्षूते	५ । ३ । ६३ ॥
१४०	परेर्षुषश्च	३ । ३ । १०४ ॥
१५१	पर वा	५ । ४ । ८ ॥
०	परोक्षा-मह	३ । ३ । १२ ॥
५६	परोक्षायानवा	४ । ४ । १८ ॥
६	परोक्षे	५ । ० । १२ ॥
१३०	परोपात्	३ । ३ । ४० ॥
२६०	पर्यषेर्षा	५ । ३ । ११३ ॥
१०७	पर्यपात् स्वदः	४ । ० । ७७ ॥
२६३	पर्यायाङ्गोत्पत्ती च णकः	५ । ३ । १२० ॥
२३	पाठे धान्वादेर्णो नः	२ । ३ । ९७ ॥
१७३	पाणिगतात्	५ । १ । १०१ ॥
१६०	पाणिग्रनाड्यो नि	५ । १ । ८९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ।
२०	नो व्यञ्जनस्या-तः	४ । २ । ४५ ॥
१७८	न्यहृह-यः	४ । १ । ११२ ॥
२७४	न्यभ्युपवेर्वाथोत्	५ । ३ । ४२ ॥
२७६	न्यराच्छापे	५ । ३ । ५६ ॥
२५२	न्यादो नरा	५ । ३ । २४ ॥
२६५	न्यायावाया-रम्	५ । ३ । १३४ ॥
२७७	न्युदो ग्र	५ । ३ । ७२ ॥
प		
१४४	पचिदुहः	३ । ४ । ८७ ॥
१	पञ्चमी-आमहैव्	३ । ३ । ८ ॥
१४०	पञ्चम्यर्थहेनौ	५ । ३ । ११ ॥
६२	पञ्चम्या० कृग्	३ । ४ । ५२ ॥
२७४	पञ्चम्यात्वरापाम्	५ । ४ । ७७ ॥
२५३	पणेमानि	५ । ३ । ३२ ॥
२५०	पदरुजविश-घञ्	५ । ३ । १६ ॥
१४०	पदान्तरगम्ये वा	३ । ३ । ९९ ॥
१६३	पटास्त्रैरिवा-ह.	५ । १ । ४४ ॥
१६१	पदेऽन्तरेऽना-ते	२ । ३ । ९३ ॥
३	पराणी कानान-दम्	३ । ३ । २० ॥
१४०	परानो० कृग्.	३ । ३ । १०१ ॥
२६७	परावरे	५ । ४ । ४५ ॥
१३०	परावेर्जे	३ । ३ । २८ ॥
२७५	परिज्ञेऽयेन	५ । ४ । ८० ॥
१५९	परिचाग्योप-र्नी	५ । १ । २५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१४८	परिदेवने	५ । ३ । ६ ॥
४२	परिनिवे सेवः	२ । ३ । ४६ ॥
१७२	परिमाणार्थ-चः	५ । १ । १०९ ॥
१३९	परिमुहायमा-ति	३ । ३ । ९४ ॥
१३०	परिव्यवात् क्रियः	३ । ३ । २७ ॥
१६६	परः	२ । ३ । ५० ॥
२५८	परैःकमे	५ । ३ । ७६ ॥
२६१	परैःसचरेयं	५ । ३ । १०२ ॥
२५४	परैर्यः	५ । ३ । ४० ॥
२५४	परैर्याङ्गयोगे	२ । ३ । १०३ ॥
१९५	परैर्देविमुहश्च	५ । २ । ६५ ॥
२५६	परैर्युते	५ । ३ । ६३ ॥
१४०	परैर्मृषश्च	३ । ३ । १०४ ॥
१५१	परै वा	५ । ४ । ८ ॥
०	परोक्षा-महे	३ । ३ । १२ ॥
५६	परोक्षायां नवा	४ । ४ । १८ ॥
६	परोक्षे	५ । २ । १२ ॥
१३०	परोपात्	३ । ३ । ४९ ॥
२६२	पर्ययेर्वा	५ । ३ । ११३ ॥
१०७	पर्यपात् स्वद.	४ । २ । २७ ॥
६३	पर्यायार्हणोत्पत्तो च णकः	५ । ३ । १२० ॥
२३	पाठे धात्वादर्धो न.	२ । ३ । ९७ ॥
७३	पाणिकरात्	५ । १ । १२१ ॥
६९	पाणियताडधो-नि	५ । १ । ८९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
१५८	पाणिसमवाभ्यां सृजः	८ । १ । १८ ॥
११०	पातेः	४ । २ । १७ ॥
१७५	पार्थादिभ्यः--ट.	५ । १ । १३७ ॥
११०	पाशाच्छासा-य'	४ । २ । २० ॥
१६	पिपैतिद्राभुस्य'-ट	४ । ३ । ६६ ॥
२६५	पुनामि घः	५ । ३ । १३० ॥
१२६	पुच्छादुत्परिव्यसने	३ । ४ । ३९ ॥
१०९	पुनरक्पाप्	४ । १ । १० ॥
१७३	पुदरभगदरो	८ । १ । ११४ ॥
११८	पुरायावतोर्त्तमाना	५ । ३ । ७ ॥
१७५	पुरोऽग्रतोऽग्रे सते	५ । १ । १४० ॥
१०७	पुत्र इतो देवते	५ । ० । ८५ ॥
६०	पुष्पी	४ । ३ । ३ ॥
१८५	पूङ्क्लिशिभ्यो नवा	४ । ४ । ४५ ॥
१९०	पूङ्ग्यजे ज्ञान	५ । २ । २३ ॥
१३२	पूजाचार्यक-यः	३ । ३ । ३९ ॥
१८१	पूदिव्यञ्जेना-ने	४ । २ । ७२ ॥
१५	पूर्वस्याऽन्वे स्वरे योस्यिर्	८ । १ । ३७ ॥
२७०	पूर्वाग्निप्रथमे	५ । ४ । ४९ ॥
१७६	पूर्वात्पूर्व	८ । १ । १४१ ॥
६०	पृभृमाहाडामि	४ । १ । ५८ ॥
४२	प्याय पी'	४ । १ । ९१ ॥
२७३	प्रघणप्रघाणौ गृणासे	५ । ३ । ३५ ॥
२५	प्रचये नरा-स्य	५ । ४ । ४३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१५९	प्रणाख्यो नि-त्ते	५ । १ । २३ ॥
१३४	प्रतिज्ञायाम्	३ । ३ । ६५ ॥
१८४	प्रते	४ । १ । ९८ ॥
८०	प्रतेश्च वधे	४ । ४ । ९४ ॥
१४०	प्रत्यभ्यतेः क्षिप्	३ । ३ । १०२ ॥
२७४	प्रमाणसमासत्प्यो	५ । ४ । ७६ ॥
१०६	प्रयोक्तृव्यापारं णिग्	३ । ४ । २० ॥
१३८	प्रलम्भे ग्रथिवञ्चैः	३ । ३ । ८९ ॥
१५७	प्रवचनीयादय	५ । १ । ८ ॥
२६३	प्रश्नारयाने वैञ्	५ । ३ । ११९ ॥
१८३	प्रसमः स्त्यः स्ती.	४ । १ । ९५ ॥
२६७	प्राकाले	५ । ४ । ४७ ॥
११२	प्राग्गत्	३ । ३ । ७४ ॥
२९३	प्राच्च यमयसः	५ । ७ । ५२ ॥
१६८	प्राञ्जथ	५ । १ । ७९ ॥
१८३	प्रात्तश्च भो वा	४ । १ । ९६ ॥
२८	प्रात्तुम्पतेर्गवि	४ । ४ । ९७ ॥
१९५	प्रात्स्रुजोरिन्	५ । २ । ७१ ॥
२५७	प्रात् सुद्रुस्तो	५ । ३ । ६७ ॥
६३	प्रादुरूपसर्गा-स्तेः	२ । ३ । ५८ ॥
१८५	प्रादागस्त आ-क्त	४ । ४ । ७ ।
२५८	प्राट्प्रित्तुलासुत्रे	५ । ३ । ५१ ॥
१४०	प्राद्दृ	३ । ३ । १०३ ॥
२५६	प्राङ्निष्पायाम्	५ । ३ । ५७ ॥

सूत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक
१७७	मिस्रवशाद्द.	५ । १ । १०७ ॥
१६७	मुहूर्त्तोऽफ साधौ	५ । १ । ६९ ॥
५	शेषानुशासनरे-म्यो	५ । ४ । २९ ॥
१३३	शोपादारम्भे	३ । ३ । ५१ ॥
९१	पादर्हस	४ । २ । १०५ ॥
	फ	
१२५	फेनोष्मयाण-ने	३ । ४ । ३३ ॥
	ग	
२७३	यज्ञेर्नाग्नि	६ । १ । ६७ ॥
१८७	यन्त्रिस्तुले दृढः	४ । ४ । ६९ ॥
११९	यदुल लुप्	३ । ४ । १४ ॥
१५६	यदुल्म	५ । १ । २ ॥
१७४	यदुविध्वरु-	५ । १ । १०४ ॥
१३०	यिमेतेर्भीप् च	३ । ३ । ०२ ॥
१७८	यज्ञाणो वन्.	५ । १ । १५६ ॥
१७८	यज्ञाभ्रणट-प्	५ । १ । १६१ ॥
१६०	यज्ञान्भिभ्य	५ । १ । ८५ ॥
१६५	युवः	५ । १ । ५१ ॥
६७	युग. पञ्चाना-ध	४ । २ । ११८ ॥
६७	युतः पमादिः	६ । ३ । ६३ ॥
	भ	
१७६	भज्ञो विष्	५ । १ । १४६ ।
१९६	भञ्जिभासिमिदो घुर	५ । २ । ७४ ॥
१०२	भञ्जेथी रा	४ । २ । ४८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
६	भयतेः सिञ्जलुपि	४ । ३ । १२ ॥
७	भविष्यन्ती	५ । ३ । ४ ॥
३	भविष्यन्ती-हे	३ । ३ । १५ ॥
१५७	भव्यगेयजन्य-नवा	५ । १ । ७ ॥
१२६	भाण्डात्समाचितौ	३ । ४ । ४० ॥
१४१	भावरुर्मणोः	३ । ४ । ६८ ॥
२५०	भाववचनाः	५ । ३ । १५ ॥
२५०	भावाकर्त्रोः	५ । ३ । १८ ॥
२६४	भावे	५ । ३ । १२२ ॥
१७५	भावे चाशि-खः	५ । १ । १३० ॥
२५४	भावेऽनुपसर्गात्	५ । ३ । ४५ ॥
१७५	भिक्षासेनादायात्	५ । १ । १३९ ॥
१८३	भित्तं शकलम्	४ । २ । ८१ ॥
०६०	भिदादयः	५ । ३ । १०८ ॥
६९	भियो नवा	४ । २ । ९९ ॥
१९६	भियोःरुक्लुरुक्	५ । २ । ७६ ॥
१९८	भीमादयोऽपादाने	५ । १ । १४ ॥
०६२	भीषिभूपि-भ्यः	५ । ३ । १०९ ॥
६८	भीष्ठीभृदोऽग्निच्चत्	३ । ४ । ५० ॥
१५९	भुजन्युञ्ज गे	४ । १ । १२० ॥
०६४	भुजिपत्या ने	५ । ३ । १२८ ॥
१५९	भुजो भभ्ये	४ । १ । ११७ ॥
८८	भुनजोऽत्राणे	३ । ३ । ३७ ॥
६	भुवो नः-न्यो	४ । ० । १३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
५७	भृगोऽवज्ञाने वा	५ । ३ । ६४ ॥
५६	भृद-माती णिड्	३ । ४ । १९ ॥
९१	भृजे, ष्णुक्	५ । २ । ३० ॥
४९	भूतवचाशस्ये वा	५ । ४ । २ ॥
५१	भूते	५ । ४ । १० ॥
५१	भृ० ष्दोऽल्	७ । ३ । २३ ॥
९०	भृपाक्रो गर्ध-न	५ । २ । ४२ ॥
४५	भृपार्धसन्-वर्षो	३ । ४ । ९३ ॥
७	भृस्वपोरदुती	४ । १ । ७० ॥
६१	भृगो नाम्नि	५ । ३ । ९८ ॥
६३	भृगोऽसंज्ञायाम्	५ । १ । ४५ ॥
८१	भृजो भर्ज्	४ । ४ । ६ ॥
७१	भृती कर्मग	७ । १ । १०४ ॥
७२	भृवृजित्-मिन्	५ । १ । ११० ॥
५५	भृगाभीक्ष्णे हि-दि	५ । ४ । ४२ ॥
५६	भ्रानभामभाप-नवा	४ । २ । ३६ ॥
९०	भ्राज्यन्-वृग्-ष्णु	५ । २ । २८ ॥
२०	भ्रास-भ्रास भ्रम-वर्ष	३ । ४ । ७३ ॥
६३	भ्रादिभ्यो वा	७ । ३ । ११५ ॥
	म	
९३	मथलप	५ । २ । ५३ ॥
७३	मन्याणिर्	७ । १ । ११६ ॥
१७६	मन्स्वन्स्वनि-चित्	५ । १ । १४७ ॥
२१	मन्यदित्रिदि-न	४ । १ । १०९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
५	मव्यस्याः	४ । २ । ११३ ॥
८३	मस्त्रे सः	४ । ४ । ११० ॥
८	माडवद्यतनी	५ । ४ । ३९ ॥
२५९	माने	५ । ३ । ८१ ॥
९७	मारगतोपण-इथ	४ । २ । ३० ॥
७९	मिग्मीगोऽखलचलि	४ । २ । ८ ॥
१३९	मिथ्याकृगोऽभ्यासे	३ । ३ । ९३ ॥
७३	मिट् श्ये	४ । ३ । ५ ॥
११४	मिमीमादामित्स्वरस्य	४ । १ । २० ॥
८१	मुचादिवृफट्फ-शे	४ । ४ । ९९ ॥
११६	मुस्तोऽनुनासिकस्य	४ । १ । ५१ ॥
०५३	मूर्तिनिचिताभ्रे घन.	५ । ३ । ३७ ॥
१७६	मूलविभुजाढय	५ । १ । १४४ ॥
२६१	मृगयेच्छा याच्या-र्द्धा	५ । ३ । १०१ ॥
६१	मृजोऽस्य वृद्धि	४ । ३ । ४२ ॥
१८५	मृप' क्षातो	४ । ३ । ०८ ॥
१७२	मेघतिभया-ख	५ । १ । १०६ ॥
२६७	मेडो वा मित्	४ । ३ । ८८ ॥
१४३	मोऽकमियमिरमि-म	४ । ३ । ५५ ॥
८२	म्रियतेरद्यत-च	३ । ३ । ४२ ॥
	य	
१६१	य एधात.	० । १ । २८ ॥
५	य सप्तम्याः	४ । २ । १२२ ॥
५८	यद्गुणरतोर्वहलम्	४ । ३ । ६४ ॥

पत्रपृ।	सूत्रम् ॥	भ० पा० सूत्राङ्क. ॥
५१।	यजाद्विभे. सिति	४।१।७९ ॥
५१	यजाद्विभृ-वृत्	४।१।७० ॥
१९३	यजिजपिद्विभि-फः	५।३।४७ ॥
२५०	यजिभ्वपिरसि-नः	५।३।८५ ॥
१५८	यजेयज्ञाद्दे	४।१।११४ ॥
२५७	यज्ञे अट	५।३।६६ ॥
२६४	यत्पमस्यर्गात्-त'	५।३।१२० ॥
२७०	यथातथादीर्घोत्तर	५।४।५१ ॥
२६०	यपि	४।२।५६ ॥
१८६	यपि चाक्षो नग्ध्	४।४।१६ ॥
७६	यवमिडनि	४।२।७ ॥
१३८	यम सूचने	४।३।३० ॥
१३३	यम' स्वीकार	३।३।५० ॥
१६२	यममदगद्गोऽनुपसर्गात्	५।१।३० ॥
६२	यमिरमिनमिगमि-नि	४।२।८५ ॥
१३	यमिरमिनम्भा-ध	४।४।८६ ॥
९६	यमोऽपरिव-च	४।२।२० ॥
१६०	याज्यादानधि	५।१।२६ ॥
५	याम्युमोरिवमियुसा	४।२।१७३ ॥
१९६	यायावर'	५।२।८२ ॥
२७१	यावतो विन्दनीय'	५।४।५५ ॥
१११	यि मन्वेर्ष्य'	४।१।११ ॥
६०	यि ट्	४।२।१०० ॥
१०३	युनक्षुजभज-न	५।२।८० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकाः ॥
१०४	युवादेर्नवा	३ । ४ । १८ ॥
२५६	युद्धोः	५ । ३ । ५९ ॥
२६५	युद्धोर्द्यञ्	५ । ३ । ५४ ॥
२६२	युवर्णवृद्धवत्-टः	५ । ३ । २८ ॥
२७	ये नवा	४ । २ । ६२ ॥
११६	योऽशिति	४ । ३ । ८० ॥
६२	यव् सक्तु	४ । १ । १०२ ॥
१०९	यव् च्वय्यञ्जे लुक्	४ । ४ । १२१ ॥
	र	
१७०	रजःफलेमलाद्द्रवः	५ । १ । ९८ ॥
१८०	रदादमूर्च्छम्-च	४ । २ । ६९ ॥
७४	रथः इटि तु-च	४ । ४ । १०१ ॥
११३	रभलभञ्जक-मि०	४ । १ । २१ ॥
१११	रभोऽपरोक्षासवि	४ । ४ । १०२ ॥
२६४	रम्यादिभ्यः-रि	५ । ३ । १२६ ॥
१६९	राजयः	५ । १ । ८८ ॥
१४६	रात्रौ वसो-च	५ । २ । ६ ॥
११४	रात्रेर्वेजे	४ । १ । २२ ॥
१२२	राल्लुक्	४ । १ । ११० ॥
१६	रि शरयाशीर्ये	४ । ३ । ११० ॥
१००	रिर्गो च लुपि	४ । १ । ५६ ॥
१५७	रुन्यान्वध्यवास्तव्यम्	५ । १ । ६ ॥
५८	रूपश्चकान्छिद्य	४ । ४ । ८८ ॥
११०	रुद्विडम्प-च	४ । ३ । ३२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्राफ ॥
१८५	रुः	३ । ४ । ८९ ॥
८७	रुत्वा स्वराच्छूनो-च	३ । ४ । ८७ ॥
१००	रुह प	४ । २ । १४ ॥
१२५	रोमन्याद्याप्या-णे	३ । ४ । ३० ॥
१५१	रोरूपसर्गात्	५ । ३ । २२ ॥
३५	राम्यन्तात् -इ	२ । १ । ८० ॥
		ल
१७	लयोर्दीर्घोऽस्वरादे	४ । १ । ६४ ॥
१०	लयोरुपान्तव्यस्य	४ । ३ । ४ ॥
२६९	लयोर्घपि	४ । ३ । ८६ ॥
१८४	लङ्गिकम्प्यो-त्यो	४ । २ । ४७ ॥
१११	लभ	४ । ४ । १०३ ॥
१७४	ललाटवात-क	६ । १ । १२५ ॥
१९२	लपपतपद्	६ । २ । ४१ ॥
१४८	लिप्स्यसिद्धौ	५ । ३ । १० ॥
१६६	लिम्पविन्द	५ । १ । ६० ॥
१०४	लियो नोऽन्त -वे	४ । २ । १५ ॥
१६४	लिङ्गादिभ्यः	५ । १ । ५० ॥
१३८	लीङ्गलिनी-पि	३ । ३ । ०० ॥
८६	लीङ्गलिनीर्वा	४ । २ । ९ ॥
१८६	लुभ्यञ्जेर्विमोहाच्च	४ । ४ । ४४ ॥
१०७	लुधुम्-न	५ । २ । ८७ ॥
१०४	लो ल	४ । २ । १६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ०-पा० सूत्रांकः
१८९	वचोऽशब्दनाम्नि	४।१।११९ ॥
११८	वञ्चससधस-नी	४।१।५० ॥
०१	वदमजलः	४।३।४८ ॥
१४०	वदोऽपात्	३।३।९७ ॥
१८६	वन्यादूपञ्चमस्य	४।२।६५ ॥
६२	वपि वा	२।३।८३ ॥
७८	वम्पविति वा	४।२।८७ ॥
१९०	वयःशक्तिशीले	५।२।२४ ॥
१	वर्तमाना-महे	३।३।६ ॥
१८७	वर्तेर्दृशं ग्रन्थे	४।४।६५ ॥
२४९	वत्स्यति गम्यादि'	५।३।१ ॥
१५३	वत्स्यति-ले	५।४।२५ ॥
१६०	वर्यापसर्या-ये	८।१।३२ ॥
२५५	वर्षवित्रेऽत्राद्ग्रहः	५।३।५० ॥
०-०	वर्षादय क्लृप्ते	८।३।२९ ॥
६३	वसेरयदि	४।१।८३ ॥
१७४	वहाभ्रालिह'	८।१।१०२ ॥
१६०	वह्य करणे	८।१।३४ ॥
१४७	वाकाढक्षायाम्	५।२।१० ॥
१८०	वाक्रोशर्दन्ये	४।२।७५ ॥
३३	वास्त'	३।४।७६ ॥
१७३	वाचयमा ऋते	८।१।११५ ॥
१६६	वा च्वालादि-र्णः	५।१।६० ॥
२६१	वाटाटथात्	५।३।१०३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
५२	वात्मने	३ । ४ । ६३ ॥
१०७	वादेभ णका	५ । २ । ६७ ॥
६४	वायतनीत्रिया-गीर्द्	४ । ४ । २८ ॥
१६७	वायतनी पुराणी	५ । २ । १५ ॥
७६	वा छिपातोऽन० पुम्	४ । ० । ९१ ॥
१७८	वाभारऽमावाभ्या	७ । १ । २१ ॥
२७०	वापुगुरो णमि	४ । २ । ५० ॥
७३	वा परोक्षायदि	४ । १ । ९० ॥
२७०	वाप्नो.	६ । ३ । ८७ ॥
१८४	वाऽभ्यराभ्याम्	४ । १ । ९० ॥
२६०	वापः	४ । २ । ५७ ॥
१३५	वा लिप्सायाम्	३ । ३ । ६१ ॥
११०	वा वेत्ते यवसु	५ । २ । २२ ॥
१०७	वा वेष्ट्वेष्ट	४ । १ । ६६ ॥
१३५	वा स्त्रीहृत्तो	४ । ३ । ४० ॥
२४०	वा हतमिद्धो क्त	५ । ३ । २ ॥
२५०	विच्छो नड	५ । ३ । ८६ ॥
८६	विजेरिद्	४ । १ । १८ ॥
१८३	वित्त म्नमतीतम्	४ । २ । ८२ ॥
२७१	विद्दृग्भ्य-णम	७ । ४ । ५६ ॥
८	विदिनिम-त्रणा-ने	५ । ४ । २८ ॥
१९१	विन्दिच्छ	५ । २ । ३४ ॥
१७५	विपग्निात्सर्त	५ । २ । ५५ ॥
१-९	विय मजने	४ । २ । १३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ०. पा० सूत्रांकः ॥
१३६	विवादे वा	३ । ३ । ८० ॥
२७५	विशपतपद-क्षप्ये	५ । ४ । ८१ ॥
१४६	विशेषाविव-श्रे	५ । २ । ५ ॥
१४३	विथमेर्वा	४ । ३ । ५६ ॥
१५९	वीरुन्यग्रोर्षी	४ । १ । १२१ ॥
२५५	वृगो वस्त्रे	५ । ३ । ५२ ॥
१३२	वृत्तिसर्गतायने	३ । ३ । ४८ ॥
१९५	वृद्धिभिल्लुष्टि-क	५ । २ । ७० ॥
४८	वृद्धयः स्यसतोः	३ । ३ । ४५ ॥
१०३	वृषाम्भान्मैथुने स्मोन्तः	४ । ३ । ११४ ॥
२७१	वृष्टिमान-वा	५ । ४ । ५७ ॥
१८	वृत्तो नवाऽना-च	४ । ४ । ३५ ॥
८६	वे	२ । ३ । ५४ ॥
१३७	वेः कृगः-शे	३ । ३ । ८५ ॥
१६५	वेः स्कन्दोऽक्तयोः	२ । ३ । ८१ ॥
१३०	वः स्वार्थे	३ । ३ । ५० ॥
१७	वेगे सत्तेर्धाव्	४ । २ । १०७ ॥
१८१	वेदोऽपतः	४ । ४ । ६२ ॥
१९६	वेत्तिच्छिदभिः. फित्	६ । २ । ७५ ॥
६०	वेत्तेः फित्	३ । ४ । ५१ ॥
१३७	वेत्तेर्नवा	४ । ० । ११६ ॥
१८०	वेपिवदनाभ्य-नम्	५ । ० । ३ ॥
६०	वेग्य.	४ । १ । ७४ ॥
२५७	वेराशब्दे प्रयने	५ । ३ । ६९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांफ ॥
१९४	वेदः	७ । ७ । ६४ ॥
५१	वेदः	४ । ४ । १९ ॥
१९४	वेदिकरुत्य-नः	५ । ७ । ५९ ॥
१९३	वेद्य द्रोः	५ । २ । ५४ ॥
२०२	वेदे वरण	७ । ३ । २७ ॥
१५१	वेदान् प्राक्	५ । ४ । ११ ॥
२५६	वेद	५ । ३ । ६१ ॥
१४०	वेदान्	३ । ३ । १०६ ॥
६६	वेदुगः सेटि	४ । ३ । ४६ ॥
६६	वेदोः	४ । ३ । १९ ॥
६६	वेदोः	४ । ३ । ६० ॥
११०	वे विधुने ज	४ । २ । १० ॥
१६६	वे विष्करो वा	८ । ४ । ९६ ॥
११२	वे व्यञ्जनादे-य	४ । ३ । २५ ॥
२६९	व्य	४ । १ । ७७ ॥
१३६	व्यक्तयाचा सरोक्ती	३ । ३ । ७० ॥
८५	व्यचोऽनसि	४ । १ । ८० ॥
१३	व्यञ्जनास्या-कुक्	४ । १ । ४४ ॥
९१	व्यञ्जनाच्-नाहेरान	३ । ४ । ८० ॥
११६	व्यञ्जनादरेक-वा	२ । ४ । ० ॥
१६०	व्यञ्जनादेर्नाम्पुपान्त्वाद्वा	२ । ३ । ८७ ॥
१९	व्यञ्जनादेर्वो-तः	४ । ३ । ४७ ॥
२६५	व्यञ्जनाद् घञ्	५ । ३ । १३२ ॥
६०	व्यञ्जनाद्, सथ ट	४ । ३ । ७८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
२२	व्यञ्जनानामनिटि	४ । ३ । ४५ ॥
१८१	व्यञ्जनान्तस्था-ध्यः	४ । २ । ७१ ॥
२६३	व्यतिहारोऽनीहा-अः	५ । ३ । ११६ ॥
२५५	व्यधजपमद्भय	५ । ३ । ४७ ॥
१९४	व्यपामेल्यः	५ । २ । ६० ॥
२५३	व्ययोद्रो करणे	५ । ३ । ३८ ॥
२७	व्यवात्स्वनोऽशने	२ । ३ । ४३ ॥
५२	व्यम्यवृणवि	४ । २ । ३ ॥
१६६	व्याघ्राघ्र प्रा-सोः	५ । १ । ५७ ॥
१४०	व्याहपरं रमः	३ । ३ । १०५ ॥
२७३	व्याप्याच्चेवात्	५ । ४ । ७१ ॥
२५९	व्याप्यादाधारे	५ । ३ । ८८ ॥
१५७	व्याप्ये घुरसे-च्यम	५ । १ । ४ ॥
१३८	व्युदस्तप	३ । ३ । ८७ ॥
२५८	व्युपारंछीट.	५ । १ । ७७ ॥
११८	व्येस्यमोर्यदि	४ । १ । ८६ ॥
१२७	व्रताभुजितनितृस्योः	३ । ४ । ४३ ॥
१७८	व्रता भीक्ष्ये	५ । १ । १५७ ॥
श		
१९७	शसस्वयं-दुः	५ । २ । ८४ ॥
२६२	शंसिप्रत्ययात्	५ । ३ । १०५ ॥
१८८	शक कर्मणि	४ । ४ । ७३ ॥
२५०	शकघृपशारभ-नुम्	५ । ४ । ९० ॥
१६१	शक्तिनकिचति-वृ	५ । १ । २९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक० ॥
१३५	शकोऽजिज्ञासायाम्	३ । ३ । ७३ ॥
१५४	शक्ताहं कृत्याश्च	५ । ४ । ३५ ॥
१८९	शत्रानशापे-स्यौ	५ । २ । २० ॥
११०	शदिरगतौ शात्	४ । २ । २३ ॥
५०	शदे शिति	३ । ३ । ४१ ॥
१३१	शप उपलम्भने	३ । ३ । ३५ ॥
१०५	शब्दादे कृतौ वा	३ । ४ । ३० ॥
१९३	शमष्टकात्-ण्	५ । २ । ४९ ॥
१०८	शमो दर्शने	४ । २ । २८ ॥
१७५	शमो नाम्न्य०	५ । १ । १३४ ॥
७०	शमसप्तकस्य श्ये	४ । ० । १११ ॥
३९	शान्दान्मान्वथा-त	३ । ४ । ७ ॥
२७१	शापे व्याप्यात्	५ । ४ । ५२ ॥
६१	शाससूहनः-दि	४ । २ । ८४ ॥
२६६	शामूयुधिदनि-न०	५ । ३ । १४१ ॥
५६	शास्त्यसूवक्ति-रट्	३ । ४ । ६० ॥
५	शिववित्	४ । ३ । २० ॥
६४	शीड ए शिति	४ । ३ । १०४ ॥
६५	शीडो रत्	४ । २ । ११५ ॥
१०१	शीह्रब्दानिद्रा-लु	५ । ० । ३७ ॥
१६८	शीलिकापि-ण.	५ । १ । ७३ ॥
१७३	शुनीस्तन-२	५ । ३ । ११० ॥
२७२	शुष्पर्ण-व	५ । ४ । ६० ॥
१९२	शुष्पमम-कण्	५ । ० । ४० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१९१	शुवन्देराकः	५ । २ । ३५ ॥
३	शेषात्परस्मै	३ । ३ । १०० ॥
१५३	शेषे भविष्यन्त्ययदी	५ । ४ । २० ॥
१७६	शोकापनुद-के	५ । १ । १४३ ॥
१८६	शो व्रते	४ । ४ । १३ ॥
५९	श्रधात्.	४ । २ । ९६ ॥
६३	श्रास्त्योर्लुक्	४ । २ । ९० ॥
१८३	श्रः शीर्द्रिचमूर्ति-शे	४ । १ । ९७ ॥
१८४	श्रः शृत हविः क्षीरे	४ । १ । १०० ॥
९०	श्रन्थग्रन्थोः नलुक्-च	४ । १ । २७ ॥
१८४	श्रपेः प्रयोत्रैस्ये	४ । १ । १०१ ॥
१३५	श्रुवोऽनाद्मते	३ । ३ । ७१ ॥
४६	श्रुसदवसभ्यः-वा	५ । २ । १ ॥
१०६	श्रुसुद्रुमु-वा	४ । १ । ६१ ॥
२५१	श्रो वायुवर्णनिवृते	५ । ३ । २० ॥
१०	श्रोतिकुशुधिवु-ठम्	४ । २ । १०८ ॥
२६०	श्रुव्यादिभ्यः	५ । ३ । ९२ ॥
७४	श्रिपः	३ । ४ । ५६ ॥
१८०	श्रिपद्वीह-क्त	५ । १ । ० ॥
४९	श्रमत्पशुवच-मम्	४ । ३ । १०३ ॥
१८८	श्रमजपवम-प	४ । ४ । ७५ ॥
२	श्रस्वनी ता-तास्मरे	३ । ३ । १४ ॥
२७	श्र्वेताभाभर-लुह	३ । ४ । ४५ ॥
०९	श्र्वर्वा	४ । १ । ८९ ॥

पत्रम् ।	श्लोकम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
		प
१३	प सीऽष्टयै-रु	० । ३ । ९८ ॥
३१	पदो फ० सि	२ । १ । ६२ ॥
१६१	यात्पदे	० । ३ । ९० ॥
२६०	पिनोऽद्	५ । ३ । १०७ ॥
२८	ष्टिःकम्मावम	४ । २ । ११० ॥
२६४	ष्टिःमिनोऽ-वा	४ । २ । ११० ॥
		स
१७१	सख्याददिना-ट	५ । १ । १०२ ॥
१५७	संगतेऽजर्यम्	५ । १ । ५ ॥
०८९	सवेऽनूर्ध्वे	५ । ३ । ८० ॥
१८९	संचायकुण्ड-तो	५ । १ । ०० ॥
२५०	मनिद्व्युपाश्रम०	५ । ३ । २५ ॥
१९२	सपरिव्यनुमादद०	५ । २ । ५८ ॥
४५	सपरे कृग म्साट्	४ । ४ । ०२ ॥
२६९	संपरेर्ना	४ । १ । ७८ ॥
१३१	सपौरस्मृती	३ । ३ । ६९ ॥
१९८	सप्रदानाचान्य य	५ । १ । १५ ॥
१०४	समादसात्	५ । २ । ६१ ॥
१५३	मभावनेलमर्थे-वती	५ । ४ । २२ ॥
१५०	मभावने सिद्धवत्	५ । ४ । ४ ॥
२५३	समदममदौ हर्षे	५ । ३ । ३३ ॥
७०	संपोगाहत्	४ । ४ । ३७ ॥
१६	सपोगाहदत्ते	४ । ३ । ९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्राकः
१३	सयोगादेर्वा-प्ये	४ । ३ । ९५ ॥
१३४	सविमावात्	३ । ३ । ६३ ॥
१९४	संघः सृजः	५ । २ । ५७ ॥
२५७	सस्तोः	५ । ३ । ६६ ॥
१२	स सिजस्तेर्दिस्योः	४ । ३ । ६५ ॥
१७१	सकृत्तन्मादत्स-गः	५ । १ । १०० ॥
११५	सजेर्वा	२ । ३ । ३८ ॥
४	सति	५ । २ । १९ ॥
१५३	सतीच्छार्पात्	५ । ४ । २४ ॥
१२७	सत्यार्थवेदस्या	३ । ४ । ४४ ॥
१४९	सत्सामीप्ये सद्यद्वा	५ । ४ । १ ॥
५०	सदोऽप्रतेः-देः	२ । ३ । ४४ ॥
८९	सनस्तत्रा वा	४ । ३ । ६९ ॥
११३	सनि ।	४ । २ । ६१ ॥
१३३	सन्नियेः	३ । ३ । ५७ ॥
१८७	सन्निवेर्दः	४ । ४ । ६३ ॥
११२	सनीदन्थ	४ । ४ । २५ ॥
१९१	सन्भिस्साशंसेरुः	५ । २ । ३३ ॥
५५	सन्वदथ	४ । १ । १ ॥
३९	सन्वस्य	४ । १ । ५९ ॥
१	सप्तमी-ईमहि	३ । ३ । ७ ॥
१४९	सप्तमीचोर्ध्व-के	५ । ३ । १२ ॥
१५४	सप्तमीचो-के	५ । ४ । ३० ॥
१५४	सप्तमीपदि	५ । ४ । ३४ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० प्रा० सूत्रांकः ॥
८	मानस्यर्षेकि-नि	५ । ४ । ० ॥
१७९	सप्तम्या	५ । १ । १६९ ॥
१५६	सप्तम्युनाप्योर्वादे	५ । ४ । २१ ॥
१३१	सप्त स्थो	३ । ३ । २९ ॥
१६८	सप्त न्य	५ । १ । ७७ ॥
१०४	सप्त पृथ्वीवर्	५ । ० । ५६ ॥
१६१	सप्तमन्त्रिपद्मिपद -णः	८ । ३ । ०९ ॥
१९४	सप्तमन्त्रिपाभिरः	५ । २ । ६२ ॥
१९४	सप्तमनुच्यवाद्गघ	५ । २ । ६३ ॥
१३१	सप्तमस्तुतीयया	३ । ३ । ३२ ॥
२६०	सप्तमिणा मुगः	० । ३ । ९३ ॥
१४०	सप्तमदादीयमेरग्रन्थे	३ । ३ । ९८ ॥
२५२	सप्तमदोऽज. पाँ	५ । ३ । ३० ॥
१३७	सप्तमोगमू-शः	३ । ३ । ८४ ॥
१३४	सप्तमोगि	३ । ३ । ६६ ॥
२५६	सप्तमो मूर्धो	० । ३ । ५८ ॥
१६३	सप्तमोवा	५ । १ । ४६ ॥
१६४	सप्तमसितस्य	० । ३ । ४७ ॥
२५०	सप्तमर्तेः स्थिर-त्स्ये	५ । ३ । १७ ॥
१७	सप्तमर्षोर्वा	३ । ४ । ६१ ॥
१७२	सप्तमर्वितसहस्र	५ । १ । १११ ॥
३३	सप्तमः, सि,	४ । ३ । ९२ ॥
८	सप्तमो हस्तनीच	५ । ४ । ४० ॥
१९२	सप्तमि चक्रिद्रवि-मि	० । २ । ३९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
१७९	सहराजभ्यां-धेः	५।१।१६७ ॥
३२	सेहलुभेच्छ-देः	४।४।४६ ॥
५१	सहिवहे-स्य	१।३।४३ ॥
२६०	साविहित्युति -ति	५।३।९४ ॥
१७८	साधौ	५।१।१५५ ॥
१६६	साहिसातिवे-त्	५।१।५९ ॥
१४	सिचि-परस्मै- ति	४।३।४४ ॥
८८	सिचोऽञ्जे	४।४।८४ ॥
११८	सिचो यञि	२।३।६० ॥
६	सिजयतन्याम्	३।४।५३ ॥
४३	सिजाशिपावात्मने	४।३।३५ ॥
१०	सिज्विदोऽभुवः	४।२।९२ ॥
१०९	सिध्यतेरज्ञाने	४।२।११ ॥
१२५	सुखादेरनुभवे	३।४।३४ ॥
१७५	सुगदुर्गमाधारे	५।१।१३२ ॥
७८	सुग स्यसनि	२।३।६२ ॥
१९०	सुग् द्विपार्हहः-त्ये	५।२।२६ ॥
२६६	सुदुर्भ्य	४।४।१०८ ॥
१७९	सुयजोर्द्वनिप्	५।१।१७२ ॥
१६८	सुरा शीघोः पिव	५।१।७५ ॥
६७	मूतेः पञ्चम्याम्	४।३।१३ ॥
१७०	मूनाब्दारणे	५।१।९३ ॥
१८१	मूयत्याघोदितः	४।२।७० ॥
२५२	स्यल्लहः प्रजनाज्ञे	५।३।३१ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक० ॥
१९५	सृष्टस्यदोमरक्	५ । २ । ७३ ॥
१४४	सृजः श्राद्धे-तया	३ । ४ । ८४ ॥
११	सृजिदृशिस्कृ-वः	४ । ४ । ७८ ॥
१९६	सृजीणनगद्धम्	५ । २ । ७७ ॥
६०	से स्त्राचर्मा	४ । ३ । ७९ ॥
१८५	सेट क्तयोः	४ । ३ । ८४ ॥
१८१	सेर्ग्रासे कर्मकर्तरि	४ । २ । ७३ ॥
३५	सोधिवा	४ । ३ । ७२ ॥
१७८	सोमात् सुग	५ । १ । १६३ ॥
१२४	सोवाल्डूच	३ । ४ । २७ ॥
२६८	स्कन्द म्यन्द	४ । १ । ३० ॥
९०	स्कभ्न	२ । ३ । ५५ ॥
१७	स्कृच्छृत्तो-याप्त	४ । ३ । ८ ॥
७	स्कृष्टृष्टृ-या	४ । ४ । ८१ ॥
२५३	स्त्रम्वाद् घनथ	५ । ३ । ३९ ॥
९०	स्त्रम्भू स्त्रुम्भू-च	३ । ४ । ७८ ॥
७	स्ताद्यशितो-रिद्	४ । ६ । ३० ॥
५१	स्तुस्वञ्जथा-वा	२ । ३ । ४९ ॥
२०	स्त्रियांक्ति	५ । ३ । ९१ ॥
१९१	स्थाग्नाम्लापचि-स्तुः	५ । २ । ३१ ॥
२५०	स्थादिभ्यः क	५ । ३ । ८२ ॥
१७६	म्यापास्तात्र क.	५ । १ । १४२ ॥
१४	स्थासेनीसेथ-पि	२ । ३ । ४० ॥
१९६	म्येशभारा-र	५ । २ । ८१ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्राकः ॥
२६१	म्योवा	५।३।९६ ॥
१४५	म्नोः	४।४।५२ ॥
३२	स्पृश मृश कृप-वा	३।४।५४ ॥
२८	स्पृशादि सृपो वा	४।४।११२ ॥
१७७	स्पृशोऽनुदकात्	५।१।१४९ ॥
११०	स्फाय् स्फाव्	४।२।२२ ॥
१८३	स्फायः स्फीवा	४।१।९४ ॥
२५०	स्फुर स्फुलोर्घ्वि	४।२।४ ॥
१३९	स्मिङः प्रयोक्तुः स्वार्थे	३।३।९१ ॥
९६	स्मृदत्वग्रमथ-रः	४।१।६५ ॥
१३५	स्मृदशः	३।३।७२ ॥
१४७	स्मेच वर्तमाना	५।२।१६ ॥
१५४	स्मे पञ्चमी	५।४।३१ ॥
१९६	स्म्यजसर्हिंस-रः	७।२।७९ ॥
२५१	स्यदोजवे-	४।२।५३ ॥
८६	स्वअथ	२।३।४५ ॥
८६	स्वअर्नवा	४।३।२२ ॥
९९	स्वपर्यचङ्गे	४।१।८० ॥
११५	स्वपोणावु.	४।१।६२ ॥
१४१	स्वर ग्रह दश-वा	३।४।६९ ॥
१४८	स्वर दुहो वा	३।४।९० ॥
११२	स्वरहनगमो-टि	४।१।१०४ ॥
१६०	स्वरात्	२।३।८५ ॥
१८५	स्वरादुपसर्गात्-वः	४।४।८ ॥

पद्यम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांक ॥
६७	स्वरादेर्द्वितीय	४ । १ । ४ ॥
१५	स्वरादेस्तासु	४ । ४ । ३१ ॥
४३	स्वरेऽत	८ । ३ । ७५ ॥
२७२	स्वस्नेहनार्था-पः	५ । ४ । ६५ ॥
२७६	स्वाङ्गतश्च्यर्थ-श	५ । ४ । ८६ ॥
२७४	स्वाङ्गेनापुषेण	५ । ४ । ७९ ॥
७८	स्वादे' नु'	३ । ४ । ७५ ॥
२७१	स्वाङ्गर्थादिदीर्घात्	५ । ४ । ६३ ॥
१६२	स्वामि वैश्येऽर्थ	५ । १ । ३३ ॥
२५	स्वार्थे	४ । ४ । ६० ॥
ह		
१६७	ह काल मीढोः	५ । १ । ६८ ॥
१६२	हत्या भूय भाव	५ । १ । ३६ ॥
६२	हन	२ । ३ । ८० ॥
१३८	हन सिच्	४ । ३ । ३८ ॥
२७०	हनश्च समूलात्	५ । ४ । ६३ ॥
१६	हनृतः ष्यस्य	४ । ४ । ४९ ॥
११८	हनो णीर्वधे	४ । ३ । ९९ ॥
१७८	हनो णिन्	८ । १ । १६० ॥
२५३	हनोऽन्तर्घना-देशे	५ । ३ । ३४ ॥
६३	हनो वध आ-औ	४ । ४ । २१ ॥
२५५	हनो वा वध् च	५ । ३ । ४६ ॥
१९७	हलप्रोढास्येपुव'	५ । २ । ८९ ॥
६८	हर शिति	४ । १ । १२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्राक्षः ॥
१४७	हशश्चद्युगान्तः-च	५ । ७ । १३ ॥
३२	हशितोनास-य	३ । ४ । ५५ ॥
२५८	हरतप्राप्ये चैगस्तेये	५ । ३ । ७८ ॥
२७२	हस्तार्थाद्ग्रह--त'	५ । ४ । ६६ ॥
१६९	हन्तिवाहुकपा--क्ता	५ । १ । ८६ ॥
६८	हारुः	४ । ० । १०० ॥
२६८	हारो हि' कित्त्व	४ । ४ । १४ ॥
३५	हान्नस्थान्त्री श्रीहृभ्यां वा	२ । १ । ८१ ॥
२७३	हिसाथदिक्पात्	५ । ४ । ७४ ॥
५५	हुपुटो हेधि	४ । २ । ८३ ॥
१३१	हृगो गतताच्छील्ये	३ । ३ । ३८ ॥
१७०	हृगो वयोऽनुचमे	५ । १ । ०५ ॥
१८८	हृपेः केशलीय-ने	४ । ४ । ७६ ॥
१७१	हृतुनाच्छील्य्या-न्	५ । १ । १०३ ॥
७०	हौ द.	४ । १ । ३१ ॥
१०	ह्रस्व	६ । १ । ३० ॥
१६०	ह्रस्वस्य त' पितृहृति	८ । ४ । ११३ ॥
२	ह्रस्वनी-यहि	३ । ३ । २ । ३०
१८०	ह्रादो ह्र-अ	४ । २ । ६७ ॥
२५४	ह्र ममाहृगा-म्नोः	५ । ३ । ४१ ॥
१३३	ह्र म्पथ	३ । ३ । ५६ ॥
८०	ह्रालिप मिव'	३ । ६ । ६०
५७	ह्रिणोऽपिदि घ्यो	४ । १ । १००

॥ श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणगतधातुना

सूची. ॥

धातवर्क	नाम ।	अर्थः ।	परम् ॥
१	भू	सजायाम्	१
२	पा	पाने	०
३	घ्रा	गणोपादाने	१२
४	घ्यां	गुल्याप्रिययोगपोः	१३
५	घ्रा	गतिनिवृत्तौ	१४
६	घ्रां	अभ्यासे	१५
७	दाप्	दाने	१६
८	द्वि	अभिप्रा	१७
९	द्वि	स्ये	१८
१०	द्वे	द्वे	१९
११	द्वे	द्वे	२०

संकेतः ।	नम ।	अर्थः ।	परम् ॥
१०	मुं	गर्वैर्भयपो	१०
१३	म्	पिन्नायाम्	१३
१४	मुं	मोने	१४
१५	भौम्	गन्दोपानामपो	१५
१६	कुं	गमे	१६
१७	घ्रम्	क्रीडित्वे	१७
१८	म	गती	१८
१९	फं	सामनेष	१९
२०	तुं	पानानामपो	२०
२१	तुं	पाने	२१
२२	तुं	मोने	२२
२३	तुं	पिन्नायाम्	२३
२४	तुं	द्वेषो	२४
२५	तुं	मात्रसिनाम्	२५
२६	तुं	अकारणे	२६

२७	स्वसे	१८	शालु	व्याप्तौ	२०
२८	ठक्वी	१८	कवख	हसने	२०
२९	शब्दे	१९	उख नख णख वख		
३०	सङ्घति च	१९	मख खख लख मख रख		
३१	खदने	१९	लखु रिखु इख इखु ईखु		
३२	क्षये	१९	वल्ख रणु लणु तणु थणु		
३३	पाके	१९	झणु अणु बणु मणु स्वणु		
३४	शोषणे	१९	इणु उणु रिणुलिणु	गती	
३५	घेष्टने	१९	लणु	कम्पने च	२०
३६	नीचिर्गती	१९	युणु जुणु वुणु	वर्जने	२०
३७	हसने	१९	गणु	हसने	२०
३८	कृत्र्जीवने	१९	दणु	पालने	२०
३९	गती	१९	त्रिणु	आघ्राणे	२०
४०	मापणे	१९	मणु	मण्डने	२०
४१	उखु राखु लाखु द्राखु धाखु	१९	ल्यु	शोषणे	२०
		१९	शुच	शोके	२०

सोपनालमर्षयोः

६७	मूर्छा	मोहसमुद्राययो	२१
६८	स्युर्ग स्मृती	विस्मृती	२१
६९	युष्ट	प्रमादे	२१
७०	पृजपृजु वज वजु		२१
७१	भज	क्षेपणे च	२१
७२	इतृ सुत	सोऽ	२२
७३	भज सज	अर्जने	२२
७४	भजे	व्ययने	२२
७५	खजे	मार्जने च	२२
७६	खज	मन्ये	२२
७७	खज	गतित्रये	२२
७८	पज	रुग्ने	२२
७९	द्वैरुर्णा	रञ्जनित्रये	२२
८०	क्षीज हज गुज गुज	अव्यक्ते शब्दे	२२
८१	उज गुज तज	भर्तृने	२६

५३	हृच	शब्दे तारे	२०
५४	हुञ्च	गतो	२०
५५	हुञ्च च	कौटिल्यालसीभाचयो.	२०
५६	लुञ्च	अपनयने	२१
५७	अर्ध	पूजायाम्	२१
५८	अञ्चू	गती च	२१
५९	वञ्चू वञ्चू तञ्चू रञ्चू मञ्चू		२१
६०	मुञ्चू मुञ्चू मुञ्चू मुञ्चू	गती	२१
६१	ग्लेञ्च	स्तेये	२१
६२	लुञ्च लुञ्च	प्रव्यक्तायामपराचि	२१
६३	वाञ्चू	लक्षणे	२१
६४	आञ्चू	इच्छायाम्	२१
६५	हीञ्च	आयामे	२१
६६	हृञ्च	लज्जायाम्	२१
		कौटिल्ये	२१

८०	लाज लाञ्जु	भर्जने च	२२	९६	पिट	शब्दे च	२३
८३	नज जञ्जु	युद्धे	२२	९७	भट	मृती	२३
८४	तुज	द्विसायाम्	२२	९८	तट	उच्छ्राये	२३
८५	तुञ्जु	बलने च	२२	९९	खट	कांक्षे	२३
८७	गर्ज गञ्जु गृज गृञ्जु मृज मृञ्जु	शब्दे	२२	१००	णट	नृत्तौ	२३
८८	गज	मदने च	२२	१०१	हट	दीप्तौ	२३
८९	त्यजं	हानी	२२	१०२	पट	अवयवे	२३
९०	पज	सङ्गे	२२	१०३	खट	विलोढने	२३
९१	कृटे	वर्षावर्णयोः	२३	१०४	चित	प्रव्ये	२३
	नट	रुजाविशरणगत्य-		१०५	विट	शब्दे	२३
	वट	वसादनेषु	२५	१०६	हेट	विवाथायाम्	२३
९२	कट	वेष्टने	२३	१०७	अट पट इट कट कट्ट कट्टे	गती	२३
९३	कटि कटि	उजासे,	२३	१०८	कुड	वैकल्ये	२३
९४	शिपट	अनादरे	२३	१०९	मुट	ममदने	२३
९५	जट इट	सङ्घति	२३	११०	तुट तुड	अल्पीभावे	२३
				१११	वड	विभाजने	२३

११२	खु लुड	स्तेये	२३	१२८	पुड	मगदने	२४
११३	स्फुट स्फुट	विशरणे	२३	१२९	सुड	कण्ठने च	२४
११४	लट	गाले	२३	१३०	मड	भूषायाम्	२४
११५	र स च	परिभाषणे	२३	१३१	गड	यन्त्रैकदेशे	२४
११६	पड	व्यक्तायाम् वाचि	२३	१३२	शौट	गौ	२४
११७	वड	स्यौल्ये	२३	१३३	यौट्ट	सम्पत्ते	२४
११८	मड	मदनिवासयोश्च	२३	१३४	मेट्ट म्लेट्ट लोट्ट लोट्ट	उम्मादे	२४
११९	कड	कुरेजीरने	२३	१३५	रोट्ट रीट्ट तीट्ट	अनात्तर	२४
१२०	हड	बलात्कार	२३	१३६	कीट्ट	विहारे	२४
१२१	उठ रड लुड	उपगाने	२३	१३७	सुट्ट तूट्ट जीट्ट	बोडने	२४
१२२	पिट	दिसासंस्कृतयोः	२४	१३८	डूट्ट डूट्ट डूट्ट डूट्ट	गती	२४
१२३	शड	कैतने च	२४	१३९	सोट्ट	प्रत्रियाने	२४
१२४	शुड	गतिप्रतिपात	२४	१४०	रिट्ट	आक्रोशे	२४
१२५	कुड लुड	आलस्ये च	२४	१४१	प्रड	स्रग्मे	२४
१२६	शुट्ट	शोषणे	२४	१४२	लड	विश्रामे	२४
१२७	नड रड	गती	२४	१४३	कड	मदे	२४

२४४	कङ्	कार्कश्ये	२४	१५८	कित	निवासे	२४
२४५	जङ्	अभियोगे	२४	१५९	सुत	घृणागतिस्पर्द्धेषु	२५
२४६	जुष्ट	हात्रकरणे	२४	१६०	कृपु कृपु लुपु	मथु मन्य मान्य	२६
२४७	अण रण वण ऋण भ्रण	वण भण ऋण भ्रण		१६१	खाट	हिंसासक्लेशयोः	२६
	मण धण ध्वण घ्रण कण वण	धण धण ध्वण घ्रण कण वण		१६२	वद	भक्षणे	२६
	चण	शब्दे		१६३	खट	रौरे	२६
१४८	ओणु	अपनयने	२४	१६४	गद	हिंसायाम् च	२६
१४९	शोणु	वर्णगत्योः	२४	१६५	रद	व्यक्ताया गति	२६
१५०	श्रोणु श्लोणु	सनाते	२४	१६६	णद	विलेखने	२६
१५१	पैणु	गतिभ्ररणश्लेषणेषु	२४	१६७	अदं	अव्यक्ते शब्दे	२६
१५२	चित्ते	सन्नाने	२४	१६८	नदं	गतियाचनयोः	२६
१५३	अन	सातत्यगमने	२४	१६९	वदं	शब्दे	२६
१५४	स्युतु	आसेचने	२४	१७०	कदं	हिंसायाम्	२६
१५५	जुष्टु	क्षरणे	२४	१७१	खदं	कृत्सिते शब्दे	२६
१५६	जुतु	भासने	२४	१७२	अदु	दग्ने	२६
१५७	अतु	वन्धने	२४			वन्धने	२६

१७३	इडु	परमैश्वर्ये	२६	१८८	गुप्तौ	रसणे	२७
१७४	पिडु	अवयवे	२६	१८९	नयं-शुप,	मन्तापे	२७
१७५	णिडु	कुत्सायाम्	२६	१९०	स्यलप न्य	व्यक्तं याने	२७
१७६	डुनडु	स्मृत्तौ	२६	१९१	नय	मानमे च	२७
१७७	चडु	दीप्याल्लाटनयो.	२६	१९२	नय	साल्नेने	२७
१७८	नड	नेष्टायाम्	२६	१९३	पय	ममराये	२७
१७९	रडु षडु षडु	रोदनाह्वानयो.	२६	१९४	गृष्ट	गती	२७
१८०	स्त्रिडु	परिवेत्ने	२६	१९५	चुप	मन्डायाम्	२८
१८१	संकेटं	गनिपोषणयो	२६	१९६	इप मुम्प द्या	कुम्प तुम्फ कुम्फ	२८
१८२	पिपु	गत्याम्	२६	१९७	कुम्फ	हिसायाम्	२८
१८३	पिपी	शायमाह्वलययो	२६		गर्क एक एकु भर्क करं मर्कगरे		
१८४	शुप	शुद्धी	२७		गर्क नर्क नर्क पार्क शर्क परं		
१८५	स्वन धन धन चन सन न	चन्दे	२७	१९८	मर्क सिपु लु	गती	२८
१८६	न पन	सभक्तौ	२७	१९९	इउ	आच्छाटने	२८
१८७	ऊने	दीप्तिमान्निपत्रियु	२७	२००	कुम्प	चर्दने	२८
					कुम्प	रक्तपिपी	२८

२०२	शुम्भ	हिंसायाम्	२८	२१०	शुन्यै तुन्यै	अभिपये	३०
२०३	यम जम	भाषणे च	२८	२१६	त्सर	छद्मगती	३०
२०४	चमू छमू जमू अमू जिमू	मैयुने	२८	२१७	कमर	दुन्देने	३०
२०५	रमू	अदने	२८	२१८	अन्न चन्न मन्न	गती	३०
२०६	यमू	पादविक्षेपे	२८	२१९	चर	भक्षणे च	३०
२०७	स्यमू	उपरमे	२९	२२०	घोर्कू	गतिचातुर्ये	३०
२०८	णमं	शब्दे	२९	२२१	खोर्कू	प्रतिगते	३०
२०९	पम एम	महत्त्वे	२९	२२२	दल विफला	विगरणे	३०
२१०	अम	चैक्ये	२९	२२३	मील स्मील स्मीत्र स्मील	निमेषणे	३०
२११	अम द्रम हम्म मिमू गम्लु गती	शब्दभक्तयो.	२९	२२४	पील	प्रतिष्टम्भे	३०
२१२	हय हयं	शान्ती च	२९	२२५	णील	रणे	३०
२१३	मव्य	वचने	३०	२२६	शील	समाधी	३०
२१४	सुहस्यं इहस्यं इष्यं इष्यार्याः	वचने	३०	२२७	कील	वन्धे	३०
			३०	२२८	कूल	आवरणे	३०
			३०	२२९	शूल	रुजायाम्	३०

२३०	ब्रूल	निरूपे	३०	२४४	कूर्व गूर्व गूर्व	त्वे	३०
२३१	पूल	सयुते	३०	२४७	ष्टि पितृ	निरसने	३०
२३२	मूल	प्रतिष्ठायाय	३०	२४६	जीय	माणयारणे	३१
२३३	फूल	निष्पत्ती	३०	२५०	पीय गीय नीय तीय	स्थीत्ये	३१
२३४	फुल्ल	विक्रमने	३०	२५१	उर्वे सुर्वे धूर्वे	दुर्वे धूर्वे जुर्वे	३१
२३५	जुल्ल	हावकरणे	३०	२५२	अर्षे भर्षे शर्षे	दिश्यायाम	३१
२३६	चिञ्ज	शैथिल्ये च	३०	२५३	मुर्वे मय	ग्नयने	३१
२३७	पलृ फेऽलृ शेलृ	पेलृ सेलृ	३०	२५४	गूर्वेव	उयने	३१
	विलृ	निलृ पलृ धेलृ	३०	२५५	पितृ पितृ	निटृ सेचने	३१
२३८	यटृ	चेलृ केलृ	३०	२५६	दितृ दितृ	जितृ प्रीणने	३१
		चलने	३०	२५७	इटृ	व्याप्तौ च	३१
२३९	मलृ	सत्रये च	३०	२५८	अय	रक्षणगतिकानि-	
२४०	श्ल	श्ल	३०		श्रीषिटृ	त्यवगमनभयेऽभरणस्वा-	
२४१	गलृ	चर्च	३०		स्यर्षपाचनक्रियेऽदीप्त्यग्राप्त्या-		
२४२	पूर्व	पर्व मर्व	३०		लितृ	नदिनादहनयावट्ठितृ	३१
२४३	गर्व	धिवृ शव	३०	२५५	कञ्ज	मब्धे	३१

२५६	मिश मश	रोपे च	३१	२७१	दृप	सघाते च	३२
२५७	शश	लुविगती	३१	२७२	भप	मत्सने	३२
२५८	णिश	समाधौ	३१	२७३	त्रिपु विपु मिपु निपु पृपु इपु		
२५९	दृमृ	प्रेषणे	३१		सचने		३२
२६०	दश	दशने	३१	२७४	मृपु	सहने च	३२
२६१	घृपु	शब्दे	३१	२७५	उपु त्रिपु क्षिपु मुपु प्लपु दाहे		३२
२६२	चूप	पाने	३१	२७६	दृपु	सङ्घर्षे	३२
२६३	कूप	तुष्टौ	३१	२७७	दृपु	अलीके	३२
२६४	पूप	दृष्टौ	३१	२७८	पुप	पुष्टौ	३२
२६५	लूप मूप	स्तेये	३१	२७९	भूप तसु	अलङ्कारे	३२
२६६	पूप	प्रसवे	३१	२८०	तुस दस ढस रस शब्दे		३२
२६७	ऊप	रुजायाम्	३१	२८१	लस	श्लेषणक्रीडनयोः	३२
२६८	ईप	उष्ठे	३१	२८२	वस्तु	अदने	३२
२६९	ऊपं	विलेखने	३१	२८३	इसे	इसने	३२
२७०	कप त्रिप जप शप वष मप मुप			२८४	पिष्ट पष्ट वेष्ट	गती	३३
	रुप रिप यूप जूप शप चप हिंसायाम्		३२	२८५	शाम्	हिंसायाम्	३३

३०२	तक्ष स्तुभ गक्ष गती	३१
३०३	वक्ष रोये	३४
३०४	त्वक्ष त्वचने	३४
३०५	मूर्क्ष्ये जनादरे	३४
३०६	काक्षु वाक्षुमाषु कक्षायाप्	३४
३०७	त्राषु ध्राषु भ्याषु योरत्रासिते च	३४

इति परस्मैभाषा ।

१	गाह गती	३४
२	प्लिह् ईपक्षसने	३५
३	डीह् विहापसां गतो	३६
४	उह् कुह् गृह् पुह् हुह् गब्दे	३६
५	च्युह् ज्युह् तुंह् मुह् लु	३६
	गती	३६

२८६	शष् स्तुती च	३२
२८७	मिह् सेचने	३३
२८८	दह भस्मीकरणे	३३
२८९	चह कृत्कने	३३
२९०	रह त्यजे	३३
२९१	गह गती	३३
२९२	गह दह् वृह् रुह्ती	३३
२९३	वृह् वृह् गब्दे च	३३
२९४	उह् उह् अर्द्धने	३३
२९५	अह् अह् पूजायाम्	३३
२९६	उष सेचने	३३
२९७	रष फालने	३३
२९८	मस मुल गहुति	३३
२९९	अक्षी व्याप्तौ च	३३
३००	तप्ती त्वत्तो तन्करणे	३३
३०१	पिष चम्पने	३४

६	रंङ्	रेपणे च	३६	२२	फकि	लौल्ये	३७
७	रूङ्	पवने	३६	२३	कुकि टकि	आदाने	३७
८	सूङ्	धन्यने	३६	२४	चकि	वृत्तिमतीघातयोः	३७
९	वृङ्	अवधंसने	३६	२५	ककुङ् शकुङ्	नकुङ् शकुङ् श्लकुङ्	
१०	मेङ्	प्रतिदाने	३६		दौकृङ्	नौकृङ् प्वकि वस्कि	
११	टेङ् ऋङ्	पालने	३६		मस्कि	तिकि टिकि टीकृङ् सेकृङ्	
१२	शैङ्	गतौ	३६		सेकृङ्	रघुङ् लघुङ्	३७
१३	षैङ्	दृष्टौ	३६	२६	अघुङ्	वघुङ्	३७
१४	वकुङ्	क्रीडिल्ये	३६	२७	पघुङ्	कैतवे च	३७
१५	मकुङ्	मण्डने	३६	२८	राघृङ्	लाघृङ्	३७
१६	अकुङ्	लक्षणे	३६	२९	द्राघृङ्	आयासे च	३७
१७	नीकृङ्	सेचने	३६	३०	श्लाघृङ्	कृत्यने	३७
१८	लोकृङ्	दर्शने	३६	३१	लोकृङ्	दर्शने	३७
१९	श्लोकृङ्	सङ्घाते	३६	३२	पचि	सेचने	३७
२०	द्रेकृङ्	शब्दोत्सारे	३७	३३	शचि	व्यक्तायाम्	३७
२१	रेकृङ्	शङ्कायाम्	३७	३४	कचि	कञ्चने	३७

३५	कञ्जुर्	दीप्तौ ७	३७	५०	नेष्टि	नेष्टायाम्	३७
६	भवि भवुर्	गन्तौ	३७	५१	गोष्टि लोष्टि	गन्तुने	३८
७	गवि	दीप्तौ	३७	५२	नेष्टि	नेष्टने	३९
३८	गवि भवुर्	कलन्ते	३७	५३	अष्टि	दिगात्रिष्टमगोः	४०
३९	महुर्	आणोश्चापभूनेषु ७	३७	५४	पठि इति	दिगात्रायाम्	४१
४०	पञ्जुर्	व्यक्तीकरणे	३७	५५	महुर्-पहुर्	गोर्	४२
४१	पुचि	मसादे	३७	५६	मुहुर्	पलायने	४३
४२	पुहुर् भ्रेजुर् भ्राजि दीप्तौ		३७	५७	रहुर्	परचर्चायाम्	४४
४३	रहुर्	गन्तौ	३७	५८	भ्रुहुर्-पहुर्	गन्तौ	४५
४४	ईजि	कृतयो ७	३७	५९	पुहुर् पिहुर्	गन्तुने	४६
४५	ऊजि	गतिस्थानार्जे	३७	६०	गुर्	गतायाम् च	४७
		गोपार्त्तनेषु	३७	६१	गुर्	गारत्ने	४८
४६	ऊहुर् भुजुर्	भजने	३७	६२	गुर्	पदे	४९
४७	लिजि	क्षानिगानयो	३७	६३	गुर्	पत्ने	५०
४८	गहि	चरत्ने	३७	६४	गुहुर्	गतिविह्वले	५१
४९	रुह्मि	रिक्तयो	३७	६५	रुहुर्	रार	५२

६३	वड्ड् मड्ड्	पेट्ने	३८	विट्ट् वेपुट्	याचने	३८
६७	भड्ड्	पभिभाषणे	३८	नायुट्	उपतापैश्वर्यांगीःपु च	३८
६८	मुड्ड्	मानने	३८	अयुट्	शैथिल्ये	३८
६९	मुड्ड्	तोचने	३८	अयुट्	कौटिल्ये	३८
७०	मुड्ड्	वग्ने	३८	कस्त्रिय	श्लाघायाम्	३८
७१	चड्ड्	कोप	३८	स्विदुट्	शैत्ये	३९
७२	द्राड्ड् प्राड्ड्	त्रिवरणे	३८	वदुट्	स्तुत्यभिसादनयोः ३९	३९
७३	साड्ड्	श्लाघायाम्	३८	भदुट्	सुखकल्याणयोः ३९	३९
७४	वाड्ड्	आप्लाव्ये	३८	मदुट्	स्तुतिमोदमदस्वसुगतिषु ३९	३९
७५	हड्ड् होड्ड्	अनादर	३८	स्पदुट्	क्रिश्चिचलने	३९
७६	हिड्ड्	गती च	३८	क्लिड्ड्	परिदेवने	३९
७७	घिणुट् घुणुट् घृणुट्	ग्रहणे	३८	घृदि	हर्षे	३९
७८	घुणि घृणि	भ्रमणे	३८	ददि	दाने	३९
७९	पणि	व्यवहारस्तुत्योः ३८	३८	हदि	पुरीपोत्सर्गे	३९
८०	यत्तट्	प्रयत्ने	३८	ष्वदि स्वदि स्वादि	आस्वादेने	३९
८१	युवट् जुवट्	मासने	३८	वदि	मानक्रीडयोश्च	३९

१८	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	क्रीडायाम्	३९	११४	वेष्टृद्	कम्पने च	३४
१००	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	क्षरणे	३९	११५	डुवेष्टृद् मेष्टृद् गोष्टृद् चल्ने	४०	
१०१	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	शब्दे	३९	११६	ग्लेष्टृद्	दैन्ये च	४०
१०२	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	मूले च	३९	११७	मेष्टृद् रेष्टृद् लेष्टृद्	गती	४०
१०३	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	कुत्सिते शब्दे	३९	११८	त्रयीषि	लज्जायाम्	४०
१०४	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	आमवने	३९	११९	गुपि	गोपनकुत्सनयो	४०
१०५	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	वृद्धौ	३९	१२०	अडुद् सुडुद्	शब्दे	४०
१०६	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	सङ्घे	३९	१२१	लघुद्	अरत्सने च	४०
१०७	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	मतिष्ठाहित्साग्रन्येषु	३९	१२२	कचृद्	रणे	४०
१०८	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	रोटने	३९	१२३	क्रीचृद्	अपाट्ये	४०
१०९	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	धारणे	३९	१२४	शीचृद्	मवे	४०
११०	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	वन्यने	३९	१२५	शीमृद् चीमृद् शलिभ कत्यने	४०	
१११	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	नाथृद्त्वत्	४०	१२६	वलिभ	भोजने	४०
११२	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	स्तुती	४१	१२७	गलिभ	घाट्ये	४०
११३	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	पूजायाम्	४२	१२८	रेष्टृद् अमृद् रगृद् लघुद् शब्दे	४०	
११४	शुद्धिं शुद्धिं शुद्धिं	विष्टृद् शिष्टृद् श्रेष्टृद्क्षरणे	४३	१२९	एष्टृद् एकसुष्टृद् पुष्टृद्	सम्भवे	४०

१३०	अष्टुट्	अभैट्	बुधट्	गात्रविनामे	४०	१४६	शुक्ति-	चलने च	४२
१३१	रधि		रामस्ये		४०	१४७	मलि मलि	धारणे	४०
१३२	हुल्लिपिष्		मार्जनी		४०	१४८	भलि भलि	परिभाषणहिंसादानेषु	४०
१३३	भाभि		क्रोत्रे		४०	१४९	फलि	शब्दसंख्यानयोः	४०
१३४	समीपि		सहने		४०	१५०	फलि	अशब्दे	४०
१३५	कमूट्		कान्ती		४०	१५१	तेष्टुट्	देष्टुट्	४०
१३६	अयि ययि पयि मयि नयि चयि रयि गती				४१	१५२	पेष्टुट्	केष्टुट्	४२
१३७	तयि णयि		रसगे च		४१		प्रेष्टुट्	मेष्टुट्	४२
१३८	दयि		दानगतिहिंसा	दनेषु च	४१	१५३	रेष्टुट्	पनि	४२
१३९	ऊयैट्		तन्मुसताने		४१	१५४	काष्टुट्	गती	४२
१४०	पूयैट्		दुर्गन्धगिरणयो		४१	१५५	कुशि	विश्रयने	४०
१४१	वर्णयैट्		गन्धोद्दनयोः		४१	१५६	भापि च	व्यक्तायामत्राचि	४२
१४२	स्वायैट्		विश्रयने		४१	१५७	ईपि	गतिहिंसादानेषु	४२
१४३	स्वायैट्		ओष्पायैट्	दृष्टौ	४१	१५८	नेपुट्	अन्विच्छायाम्	४२
१४४	तापुट्		सन्तानपाश्र्वनयोः		४२	१५९	येषुट्	मयत्ने	४२
१४५	बलि बलि		सरणे		४०	१६०	जेषुट्	नेपुग	४२
								पपुग	४२
								त्रेषुग	४२
								गती	४२

१७८	१७९	१८०	१८१	१८२	१८३	१८४	१८५	१८६	१८७	१८८	१८९	१९०		
वेदुग् वेदुग् राहग् मयले	द्राहग्	ऊहि	गाहीग्	ग्गहीग्	ग्गुग् मद्रुग्	दीसि	द्रुसि	द्रुसि	द्रुसि	द्रुसि	दीसि	ईसि		
४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४४		
	निलेभे	तेके	पिल्लोटेने	ग्रहणे	दृढी	नेहणे च	सन्दीपनलक्षणगीरनेपु	वरणे	विद्योपादाने	याज्ञयाप	मौण्डयेज्योपनपननियमप्रतादेशेपु	इन्दे		
												इति श्रालनेमपाः ।		
१६२	१६३	१६४	१६५	१६६	१६७	१६८	१६९	१७०	१७१	१७२	१७३	१७४	१७५	१७६
पपि	द्रुद्रुग्	मयूग्	कासुग्	मासि दुभ्रासि दुभ्लासुग् दीजी	रासुग् णासुग्	भसि	भ्यसि	आग् नमुग्	प्रभुग् लघुग्	यसुग्	ईदि	असुग् लिडि,	गहि गबि	यहि वलि
४२	४२	४२	४२	४२	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३	४३
लहग	कान्तीकरणे	मयादे	शन्दकसायाप			कीटिल्ये	भये	इत्त्रायाप	अदने	करणे	वेष्टयाप	गती	कुस्तने	माथाने

१	शृणु	सेरायाम्	४२	१६	चतेण्	याचने	४६
२	णीण्	प्रापणे	४२	१७	मोशृण्	पर्याप्त्वी	४६
३	हृण्	हरणे	४४	१८	सियृण्	मेधाहिसयो	४६
४	शृण्	भरणे	४४	१९	मेयृण्	सन्नमे च	४६
५	घृण्	पारणे	४४	२०	चदेण्	याचने	४६
६	टृण्	करणे	४४	२१	ओतुदण्	निशामने	४५
७	डृण्	अव्यक्ते शब्दे	४६	२२	णिट्ण् षेट्ण्	कुत्सासन्निकर्षयो	४६
८	द्विक्री	गती च	४६	२३	मिट्ण् मेहण्	मेधाहिसयोः	४६
९	अञ्चूण्	याञ्चायाप्	४६	२४	मेयण्	सन्नमे च	४६
१०	दुयान्ण्	पाके	४६	२५	शृषृण् शृयृण्	तन्दे	४६
११	दुपर्वोप्	दीप्त्वी	४६	२६	दुगण्	शोयने	४६
१२	राजृण् दुञ्चाणि	सेरायाम्	४६	२७	खत्रूण्	अप्रदारणे	४६
१३	यनी	रागे	४६	२८	दाना	अत्रखण्डने	४६
१४	रक्षी	परिभाषणयाचनयोः	४६	२९	ज्ञानो	तेज्जे	४७
१५	रगृण्	गतिज्ञानचिन्तानिज्ञा	४६	३०	शार्त्तो	आक्रोशे	४७
	षेण्	मनवादित्रयद्वेषेण	४६	३१	चारण्	पूजा निशामनयोः	४७

३२	न्ययी	गतौ	४७	४८	गुरीगु	सवरण्येः	४८
३३	अत्री	भृपणपर्याप्तिवारणेषु	४७	४९	भ्रष्टसी	भस्रण्ये	४८
३४	धावृग्	गतिशुद्धयोः	४७		इति सम्भवतोभाषाः		
३५	चीट्टिग्	न्पीमत्	४७				
३६	दागृग्	दाने	४७				
३७	कृपो	आदानसवरणयो	४७	१	द्युतिः	दीप्तौ	४८
३८	मेपृग्	भये	४७	२	रचि	अभिपीत्षां च	४८
३९	ओपृग्	चलनेच	४७	३	द्युटि	परितर्तने।	४८
४०	पपी	गायनसर्वचनयोः	४७	४	रटि लुटि द्युटि	प्रतिश्राते	४८
४१	लपी	कार्तौ	४७	५	श्रित्वाट्	वर्णे।	४८
४२	चपी	भस्रणे	४७	६	जिमिदाट्	स्नेहे	४८
४३	छपी	हिंसायाश्च	४७	७	जित्तिदाट्	जित्तिदाट्	४८
४४	द्विपी	दीप्तौ	४८	८	द्युभि	दीप्तौ	४८
४५	अपी असी	गत्यादानयोश्च	४८	९	द्युभि	सञ्चलने	४८
४६	दाष्टग्	दाने	४८	१०	गभि द्युभि	हिंसायाश्च	४८
४७	पाट्टग्	माने	४८	११	स्रभृट्	विभवासे	४८

१२	अथूह सधूर	अवसत्ते	४८	
१३	ध्वधूह	गती च	४८	
	१४	द्वधूह	वर्तने	४८
	१५	स्यदीह	श्रवणे	४८
	१६	द्वधूह	दृष्टी	४९
	१७	मृधूह	शब्दकृत्सायाम्	४९
	१८	कृपीह	सामर्थ्ये	४९

द्व ध्रुतादयः ।

१	ञ्वल	दीप्तौ	४९
२	कुच	सम्पर्चनकोटिल्यप्रतिप्रभिलेखनेषु	४९
३	पल्ल	पथिगती	४९
४	क्वये	निष्पाके	४९
५	मये	विलोहने	५०
६	पइल्ल	विसरणगत्ववसादनेषु	५०

७	शइल्ल	घातने	५०
८	पुय	अगगपने	५०
९	डुगमू	उद्धारणे	५०
१०	अमू	चलने	५०
११	सर	सञ्जलने	५०
१२	चल	कमने	५०
१३	गल	यात्ये	५०
१४	टल्ल	वैकूल्ये	५०
१५	पुल्ल	स्थाने	५०
१६	रल	विलेखने	५०
१७	णल	गन्धे	५०
१८	वल	माणनयान्यावरोधयोः	५०
१९	पुल	महत्त्वं	५०
२०	कुल	वन्युसंस्त्यानयो	५०
२१	पल	गती	५०
२२	डुल	हिंसासवरणयोश्च	५०

९	वस	निराले	५३
	द्वयजादिः ।		
१	घटिष्	नेष्टायाम्	५३
२	शतुड्	गतिजानयो.	५४
३	व्यपीष्	भयान्नयोः	५४
४	मथिष्	मग्याने	५४
५	म्रदिष्	मर्दने	५४
६	स्यदिष्	मर्दो	५४
७	सुट् शतुड् लुट्	वसन्ते	५४
८	कपि	कृपायाम्	५६
९	जिनत्पि	सम्भने	५४
१०	प्रसिष्	पिम्बारे	५४
११	दक्षि	दिमागतयो	५४
१२	भां	पांके	५४

२३	तुङ्ग	आह्वानरोदनयोः	५०
२४	कस	गर्भो	५०
२५	रुह	जन्मनि	५०
२६	रमिं	क्रीदायाम्	५०
२७	परिह	मर्षणे	५१

द्वत् स्वल्पादिः ।

१	यजी	देवपूजासङ्गनिकरणदानेषु	५१
२	व्येङ्	तन्नुसन्नाने	५१
३	येष्	सप्तणे	५०
४	हेष्	स्पर्शगत्यो.	५२
५	दुवपी	रीजसन्नानि	५३
६	वहो	मापणे	५३
७	दोषि	गतिवृद्धयोः	५३
८	यद	व्यक्तायाश्च सति	५३

२०	५४	गती	५४
३०	५४	हिसादानयोश्च	५४
३१	५४	दाने	५४
३२	५४	हिसार्या	५४
३३	५५	उर्गने	५५
३४	५५	हर्षग्लपनयोः	५५
३५	५५	शब्दे	५५
३६	५५	अवर्तसने	५५
३७	५५	हिसायाम्	५५
३८	५५	रोगे	५५
३९	५५	कम्पने	५५
४०	५५	चम्पने	५५
४१	५५	दीप्तौ च	५५

दृष्टं यदादिः

इति भाद्रयो निरनुवन्गा यावत्. समाप्ताः॥

१३	५४	आध्याने	५४
१४	५४	भये	५४
१५	५४	नये	५४
१६	५४	प्रतिघाते	५४
१७	५४	तृप्ती च	५४
१८	५४	गती	५४
१९	५४	हसने	५४
२०	५४	अकवत्	५४
२१	५४	शङ्कायाम्	५४
२२	५४	सङ्के	५४
२३	५४	हृगे हगे फगे एगे स्वगे संतरणे	५४
२४	५४	परिधापणे	५४
२५	५४	नृती	५४
२६	५४	संचने	५४
२७	५४	धेष्टने	५४
२८	५४	जिह्वानभयने	५४

स्मृ

दृ

नृ

एक स्तक

चक

अक कुटिलायाम्

कले

अग

रगे

लगे

वट भट

णट

गड

हेड

लड

१	अद्	प्रांक्	भक्षणो	५५	१७	वींक्	प्रजनक्रान्त्यमनस्तादने च	५८
२	भाक्		दीप्ती	५६	१८	पुक्	प्रभियामे	५८
३	यांक्		मापणे	५६	१९	पुक्	प्रसवेचर्षयो	५८
४	वांक्		गतिगन्धनयो.	५६	२०	पुक्	शुचिदिशापूर्णेपु	५८
५	ष्वांक्		द्योने	५६	२१	पुंक्	विश्रामे.	५८
६	भाक्		पांक्	५६	२२	पुक्	स्तुतौ	५८
७	द्राक्, कुत्सिक्		गती	५६	२३	पुक्	तेजो	५८
८	पाक्		रक्षणो	५६	२४	पुक्	प्रव्रतने.	५८
९	लाक्		आदाने	५६	२५	पुक्	गुप्ते	५८
१०	राक्		दाने	५६	२६	पुक्	अथुधिमोने	५८
११	दाक्		लाने	५६	२७	विश्रयांक्	नो	५९
१२	व्याक्		प्रस्थाने	५६	२८	अन श्चक्	प्रागने	५९
१३	भाक्		पूरणे	५६	२९	नक्षक्	प्रसहस्रनयोः	५९
१४	मांक्		माने	५६	३०	दद्रिक्	दुर्गाती	५९
१५	इक्		स्मरणे	५६	३१	ना इक्	निशासणे	६०
१६	इक्		गती	६७	३२	चक्रागृक्	दिज्जी	६१

३३	आह्वक्	अनुशिष्टौ	६१
३४	वचक्	भाषणे	६१
३५	मृजौक्	शुद्धौ	६२
३६	सस्तुक्	स्वप्ने	६२
३७	विदक्	ज्ञाने	६२
३८	हन्क्	दिसामत्योः	६३
३९	वयाक्	कान्तौ	६४
४०	असुक्	सुवि	६४
४१	पसक्	स्वप्ने	
४२	यदुलप्	च	
		इति परस्मैभाषाः ।	
१	इक्	अध्ययने	६४
२	शीहक्	स्वप्ने	६४
३	रुक्	अपनयने	६४

४	पृलीक्	प्राणिगर्भविमोचने	६४
५	पृषीह्	पिबुकि	६५
६	वृजैकि	मपर्वने	६५
७	णिशुकि	उर्जने	६५
८	शिशुकि	विशुद्धौ	६५
९	इडिक्	अव्यक्ते शब्दे	६५
१०	ईरिक्	स्तुवी	६५
११	ईशिक्	गतिकंपनयोः	६५
१२	वसिक्	ऐश्वर्ये	६५
१३	आह्वाह्वकि	आच्छादने	६५
१४	आसिक्	इच्छायाम्	६५
१५	कमुकि	उपवेद्यने	६५
१६	णिमुकि	गतिसातयोः	६५
१७	वसिक्	जुवने	६५
		न्यक्तायाम् वाचि	६५
		इति आत्मनेभाषाः ।	

७५	७६	७५	७६	७६	७६	७६	७६	७६	७६
दुहोच्च	प्युहोच्च	पिण्हीच्च	द्वत्पुषादिः ।	इति परस्मैभाषाः ।	प्राणियमवे	परितापे	क्षये	अनादरे	दिसायाम्
निजासायाम्	उद्गिरणे	प्रीती							
८०	८१	८२			१	२	३	४	५
७५	७६	७५			७६	७६	७६	७६	७६
दुहोच्च	दंडुच्च	दीडुच्च	पीडुच्च	मीडुच्च	रीडुच्च	लीडुच्च	दीडुच्च	प्रीडुच्च	
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्
६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३
अमृच्च	यमृच्च	जमृच्च	तमृच्च	वमृच्च	धुमृच्च	धुमृच्च	मसृच्च	शमृच्च	तमृच्च
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्
७४	७५	७६	७७	७८	७९				
अमृच्च	यमृच्च	जमृच्च	तमृच्च	वमृच्च	धुमृच्च	धुमृच्च	मसृच्च	शमृच्च	तमृच्च
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्

७५	७६	७५	७६	७६	७६	७६	७६	७६	७६
दुहोच्च	दंडुच्च	दीडुच्च	पीडुच्च	मीडुच्च	रीडुच्च	लीडुच्च	दीडुच्च	प्रीडुच्च	
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्
६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३
अमृच्च	यमृच्च	जमृच्च	तमृच्च	वमृच्च	धुमृच्च	धुमृच्च	मसृच्च	शमृच्च	तमृच्च
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्
७४	७५	७६	७७	७८	७९				
अमृच्च	यमृच्च	जमृच्च	तमृच्च	वमृच्च	धुमृच्च	धुमृच्च	मसृच्च	शमृच्च	तमृच्च
सेपणे	प्रयत्ने	मोक्षणे	उपशम	स्तम्भे	उत्सर्गे	खण्डने	पणिणामे	उपशम	काशायाम्

२३	दीर्घि	दीर्घी	७७
२४	नर्षिच्	नर्ष्यर्ष रा	७७
२६	तूनि	आप्यायने	७७
२७	तूरेच् नरीनि	नरागम	७७
२८	तूरेच् तूरेनि	गती	७७
२९	तूरेनि	सम्मो	७७
३०	तूनि	ररापाय	७७
३१	तूरादयो	हिमायाम च	७७
३२	तूरेनि	दोके	७७
३३	तिनि	उपतापे	७७
३४	तिनि	अन्यतो	७७
३५	तिनि	दीर्घी	७७
३६	तिसिन्	तन्दे	७७
		इति शतसूचीभाषा ।	
१	शर्हीन्	परणे	७७

द्विसूत्रानि ।

१०	पीड्च्	पाने	७६
११	ईड्च्	गती	७६
१२	पीड्च्	मीती	७६
१३	युजिन्	सपायी	७६
१४	सृजिन्	तिस्रो	७६
१५	द्वृचि	रणे	७६
१६	पदिच्	गती	७६
१७	पिदिच्	सत्तायाम्	७६
१८	पिदिच्	द्वे	७६
१९	युधिच्	सम्महार	७६
२०	अनोर्ध्विच्	कामे	७६
२१	युधि मनिच्	ज्ञाने	७७
२२	अनिच्	माणने	७७
२३	जैनिच्	प्रादुर्भावे	७७

शुचैर्गच्	७८	९	वृग्	उरणे	७९
रञ्जीच्	७८			इति उभयतोभाषाः ।	
शपीच्	७८				
मृपीच्	७८	१	हिद्	गतिदृढयोः	७९
णहीच्	७८	२	श्रुट्	श्रवणे	७०
		३	उडुट्	उपतापे	७९
		४	पृट्	प्रीती	७९
		५	स्मृट्	पालने च	७९
		६	श्रक्लृट्	शक्ती	८०
		७	तिक तिग पवट्	हिसायाप्	८०
		८	राध साधट्	ससिद्धौ	८०
		९	रथुट्	दृढौ	८०
		१०	आलृट्	व्याप्ती	८०
		११	वृपट्	प्रीणने	८०
		१२	दम्भृट्	दम्भे	८०
		१३	कृवृट्	हिसाकरणयोः	८०

इति उभयतोभाषा ।
इति दिवादयथितो शकव. ।

पुर्गट्	७८		अमिषये
पिण्ट्	७८		वन्थने
शिण्ट्	७८		निशतने
डुपिण्ट्	७८		मक्षेपणे
चिण्ट्	७९		चयने
धुर्गट्	७९		कम्पने
स्तरगट्	७९		आच्छादने
कृगट्	७९		हिसायाप्

१६	धिषुट्	गती	८०
१७	धिषुषाट्	प्रागल्भ्ये	८०
		इति परस्मैभाषा ।	
१	धिषिट्	आसकृन्दने	८०
२	अशीटि	व्याप्ता	८०
		इति आत्मनेमांसः ।	
		इति स्यादयद्विभो धातवः ।	
३	तुदीत्	व्ययने	८१
४	अस्तीत्	पाके	८१
५	क्षिपीत्	भरणे	८१
६	दिशीत्	अतिसर्जने	८१
७	कृपीत्	विलेखने	८१
८	मुष्ठी	मोक्षणे	८१
९	षिचूत्	क्षरणे	८१

८	विद्वृती	आभे	८२
६	दुद्वृती	अने	८२
१०	लिपीत्	उपदेशे	८२
		इति उपयतोभाषाः ।	
११	कृतैव	कृन्दने	८२
१२	स्विद्वत्	परिधाने	८२
१२	पिशवत्	अवयने	८२
		इत्यष्टयादि ।	
१४	स्पीत्	गती	८२
१५	पिन्त्	धारणे	८२
१६	क्षिच्	निवासगत्योः	८२
१७	श्व	भरणे	८२
१८	मृव	माणत्यागे	८२
१९	कृत्	विद्ये	८२

शुद्धौ
परिभाषणे
उत्सर्गे
गतीं
सुखने
मदे
पीणने
कौटिल्ये
हिमायाम्
गतिकौटिल्ययोश्च
शुभे
प्रविंशने
गब्दोपकरणयोः
अयणे
दिसाप्रन्थयोः
मेरणे

उपसर्गात्
जर्ज शर्कात्
उज्जत्
जुडत्
पुट मूढत्
कडत्
पुणत्
तुणत्
मृणत्
दुणत्
पुणत्
मुणत्
कुणत्
पुण घूर्णत्
चूत्
शुद्धत्

३६
३७
३८
३९
४०
४१
४२
४३
४४
४५
४६
४७
४८
४९
५०
५१

८२
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३
८३

निगर्णे
अक्षरविन्यासे
परिभाषणे
सवरणे
स्तुती
छेदने
इन्द्रियप्रलयमूर्तिभावयोः
गतीं
विवस्ते
उत्कलेशे
उज्ज्जे
श्रीप्सायाम्
आजवे
विसर्गे
भङ्गे
कौटिल्ये

गुत्
लिखत्
जर्ज शर्कात्
त्वचत्
ऋचत्
ओज्जर्चात्
ऋज्ज्ज्
विज्ज्ज्
उज्ज्ज्
पिज्ज्
उज्ज्ज्
पंज्ज्
उज्ज्ज्
सज्ज्
रुज्ज्
युज्ज्

२०
२१
२२
२३
२४
२५
२६
२७
२८
२९
३०
३१
३२
३३
३४
३५

५२	पृथक्	अवसादने	८४	६८	गुरत्	भीमार्थशब्दयोः	८१
५३	विभत्	विधाने	८४	६९	पुरत्	अप्रगपौ	८२
५४	बुल भुनत्	गती	८६	७०	मुगत्	मण्डने	८४
५५	दुपत्	सर्गे	८६	७१	सुगत्	पेश्यदीप्तयोः	८४
५६	रिपत्	रथनयूद्धहिंसादानिषु	८४	७२	स्फर स्फगत्	स्फुरणे	८४
५७	दुफ वफत्	नृत्नी	८४	७३	क्विन्त्	भैत्यक्रीडनयोः	८४
५८	क्वफ रिफत्	दिसायाम्	८४	७४	इल्त्	गतिम्बजनेपयोगु	८४
५९	दफ दफत्	उर्वाने	८४	७५	द्विन्त्	शास्त्रणे	८४
६०	गुफ गुफत्	अथने	८४	७६	पिन्त् सिलत्	इन्द्रे	८४
६१	उम उमत्	दूणे	८४	७७	गिन्त्	स्नेहने	८४
६२	शुभ शुभत्	शोभायै	८४	७८	गत्	चिन्मने	८४
६३	भैम्	अर्थे	८४	७९	चिन्त्	गपने	८४
६४	उपम्	निमोहने	८६	८०	विन्त्	रणे	८६
६५	शुत्	नन्दे	८६	८१	विन्त्	भेदने	८६
६६	सुत्	विलेखने	८४	८२	णिन्त्	गहने	८४
६७	गम्	छेत्ते	८५	८३	गिन्त्	छेपने	८४

८४	भृशन्त्	सस्पृशं	८४	९९	व्यचत्	व्याजीकरणे	९५
८५	रश्च रिशन्त्	हिसायाम्	८४	१००	गुञ्जत्	शब्दे	८५
८६	विशन्त्	प्रवेशने	८५	१०१	पुटत्	प्रतिघाते	८५
८७	मृशन्त्	आमर्शने	८५	१०२	चुट छुट जुटत्	उद्गने	८५
८८	लिश लीन्त्	गती	८५	१०३	तुटत्	कल्हकर्मणि	८५
८९	इषन्त्	इच्छायाम्	८५	१०४	मुट्त्	आक्षेपमर्दनयोः	८५
९०	मिषन्त्	स्पृष्टायाम्	८५	१०५	स्फुटत्	विकसने	८५
९१	दृशीन्त्	उद्यमे	८५	१०६	पुट लुट्त्	सञ्ज्ञेपणे	८५
९२	दृशी दृही स्वही स्वहीन्त्	हिसायाम्	८५	१०७	कृडत्	यसने	८५
९३	कुट्त्	कौटिल्ये	८५	१०८	कुडत्	बाल्ये च	८५
९४	शुत्	पुरितोत्सर्गे	८५	१०९	गुडत्	रसायाम्	८५
९५	घृत्	गतिस्पर्ययोः	८५	११०	जुडत्	बंधने	८५
९६	णूत्	स्तवने	८५	१११	रुडत्	तोडने	८५
९७	धृत्	विधूयने	८५	११२	लुड घुण् सुडत्	संवरणे	८५
९८	कुञ्त्	सकोचने	८५	११३	युडत्	उत्सर्गे च	८५
				११४	हुट्त्	मघाते	८५

११५	उड हुड उह्व	नियञ्जने	८५	१२९	उपैति	श्रीतिसेवनयोः	८६
११६	चुणत्	छेदने	८५		इति आत्मनेभाषाः		
११७	डिपत्	क्षेपे	८५		॥ इति तुदाद्यस्ति तो घातयः ॥		
११८	छुत्	छेदने	८५	१	रुपि	आवरणे	८७
११९	स्फुरत्	स्फुरणे	८५	२	रिचुपी	विरेचने	८७
१२०	स्फुलत्	सचये च	८६	३	विचुपी	पुयगभावे	८७
		॥ इति परस्मैभाषाः ॥		४	युजुपी	योगे	८७
१२१	कुह् कुह्व	शब्दे	८६	५	मुदुपी	सपेरे	८७
१२२	गुरैति	उद्यमे	८६	६	भिदुपी	विदारणे	८७
		॥ द्वक्कुटादिः ॥		७	छिदुपी	द्वैधीरुणे	८७
१२३	पृङ्त्	व्यायामे	८६	८	ऊळुदुपी	दीप्तिदेवनयोः	८७
१२४	दुइत्	आदरे	८६	९	उवुदुपी	हिंसानादरयोः	८७
१२५	बृह्व	स्थाने	८६		इति उभयतो भाषाः ।		
१२६	ओविजैति	भयचलनयो	८६	१०	पृचैप्	मपके	८७
१२७	ओलजीह्व	ओलस्यैति ऋडे	८६	११	वृचैप्	रणे	८७
१२८	त्वजित्	सङ्गे	८६	१२	तचु तंजीप्	सकोचने	८७

८९	इने	पणूयी	इने	८९
८९	द्विसायाम्	क्षण् शिणूयी	द्विसायाम्	८९
८९	गती	नृणूयी	गती	८९
८९	अदने	रुणूयी	अदने	८९
८९	दीप्तौ	दृणूयी	दीप्तौ	८९
	॥ इति उभयलो भाषाः ॥			
८९	यचने	ननूयि	यचने	८९
८९	बोचने	मनूयि	बोचने	८९
	॥ इति आत्मनेभाषाः ॥			
	इति तनादयो पितोधातवः			
८९	द्रव्यचिन्मये	डुकींश्	द्रव्यचिन्मये	८९
८९	बन्धने	पिंश्	बन्धने	८९
९०	उत्पिक्तान्त्योः	प्रींश्	उत्पिक्तान्त्योः	९०
९०	पाके	शींश्	पाके	९०
९०	द्विसायाम्	मींश्	द्विसायाम्	९०
९०	यन्त्रे	युग्श्	यन्त्रे	९०

८७	आमर्दने	८७
८७	पाठनाभ्यवहारयोः	८७
८८	व्यक्तिसंज्ञकान्तिगतिसु	८८
८८	भयचलनयोः	८८
८८	सयेष्टने	८८
८८	क्लेदने	८८
८८	विशेषणे	८८
८८	सचूर्णने	८८
८८	द्विसायाम्	८८
	॥ इति परस्मैभाषाः ॥	
८८	दैन्ये	८८
८८	विचारेणे	८८
८८	दीप्तौ	८८
	॥ इति आत्मनेभाषा ॥	
८९	इति रुधादयोः पितोधातवः	
८९	विस्तारि	

७	स्कुग्श	आमवणे	१०
८	स्कुग्श	गदे	११
९	द्रुग्श	दिसायाम	११
१०	ग्रहीग्श	उपादाने	११
११	पुग्श	पवने	११
१२	ब्रुग्श	ऋदने	११
१३	पूग्श	रुग्ने	११
१४	स्तृग्श	आच्छादने	११
१५	कुग्श	दिसायाम	११
१६	वग्श	वरणे	११

॥ इति उभतोभाषा ॥

१	ज्याग्श	हानी	११
२	रीग्श	गतिरेषणयोः	०१
३	लीग्श	श्लेषणे	१२
४	लीग्श	वरणे	१२

५	प्लीग्श	गती	१२
६	कृग्श	दिसायाम	००
७	पृग्श	पाञ्चनपूरणयो	१३
८	चृग्श	भरणे	१३
९	भृग्श	भर्जने च	०३
१०	दृग्श	विदारणे	०३
११	झग्श	वयोहानी	१०
१२	नृग्श	नये	०३
१३	गृग्श	शब्दे	१०
१४	ङृग्श	गती	१२

दृग्शदिः ॥

१५	झग्श	अमोने	१२
१६	क्षिपुग्श	दिसायाम	०२
१७	त्रीग्श	वरणे	१२
१८	भीग्श	भरणे	१२
१९	द्वेडग्श	भ्रतमादभवि	०२

३६	मुपञ्	स्तेये	१३
३७	पुपञ्	पृष्टौ	१३
३८	मुपञ्	निष्क्रां	१३
३९	प्रमुञ्	उञ्छे	१०
		इति परस्मैभाषाः ।	
१	वृट्	सम्भक्तौ	१३
		इति आत्मनेभाषाः ।	
		इति क्रयादयः शितीधलय	
१	चुरण्	स्तेये	१३
२	पृण्	पूरणे	१३
३	धृण्	स्वने	१४
४	शुल्क	बल्कण् भाषणे	१४
५	नक्	धक्कण् नागने	१४
६	चक्	चुक्कण् व्यपने	१४

१०	मुखने	१०
१२	विमाचनप्रविहर्षणयो	१२
१३	विखोडने	१३
१२	मदुर्भे	१२
१२	सलेशे	१२
१२	सोदे	१२
१२	रोपे	१२
१०	वन्यने	१०
१२	सचलने	१२
१२	हिसायाम्	१२
१०	वन्	१०
१२	विनाग्ने	१२
१३	भोजने	१३
१३	आभीक्ष्ये	१३
१३	विपयोगे	१३
१३	स्नेहसेचनपूरणेयु	१३
२०	मृदग	
२१	अन्यञ्	
२२	मन्यञ्	
२३	प्रन्यञ्	
२४	कुन्यञ्	
२५	मृट्	
२६	गुग्गु	
२७	वन्यञ्	
२८	क्षुभञ्	
२९	णभ सुभञ्	
३०	खग्न हेट्	
३१	विलिनीन्	
३२	अद्यञ्	
३३	इपञ्	
३४	विशञ्	
३५	मुप प्लुशञ्	

१४	स्तवने	१४	पुट-मुटण्	संचूर्णने	१४
१५	कुटने	१४	भट्ट-स्मिटण्	अनादर	१४
१६	विस्तारे	१४	लुप्पण्	सीये ७	१४
१७	म्लेच्छने	१४	स्निटण्	स्नेष्टने	१४
१८	बलमाणनयो	१४	घट्टण्	चलने	१४
१९	हिंसाबलदाननिकेतनेषु	१४	खट्टण्	सवरणे	१४
२०	कुट्टजीमने	१४	पट्ट स्फिटण	हिंसायाप्त	१४
२१	पूजायाप्त	१४	स्फुटण्	परिहासे	१४
२२	गजमार्जण शब्दे	१४	कीटण्	वर्णने	१४
२३	तिजण्	१४	गट्टण्	विधाजने	१४
२४	वज व्रजण मार्गणसस्कारगत्योः	१४	खट्टण्	रोपे १	१४
२५	रुजण्	१४	शठ भ्वट्टण्	सस्कारगत्यो	१४
२६	नटण्	१४	शुठण्	आलस्ये	१४
२७	तुट चुट चुड चुडण् छेदने	१४	शुठुण्	शीघ्रणे	१४
२८	कुट्टण्	१४	गुठुण्	वेष्टने	१४

१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६
दने	संघति	स्मृत्याम्	आदरानादरयोः	सघाते	सशब्दने	गती	प्रतिशेषे	प्रक्षेपणे	प्रख्याने	सवरणे	संचोदने	स्नेहने	निर्हने	वमने	हिसायाम्	छेदनपूरणयोः
श्रणण्	पुणणे	चित्तुण्	पुस्त तुस्तण्	मुस्तण्	कृत्तण्	स्वत पयुण्	थयण्	पृथुण्	मयण्	छट्ण्	चुट्ण्	मित्तुण्	गुट्ण्	छट्ण्	बुधण्	बर्धण्
५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२

१४	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५
उपसेवायाम्	परिहासे	उत्क्षेपे	गहने	आघाते	भेदे	खण्डने च	रसणे	वेष्टने च	छेदने	भूषणायाम्	कल्याणे	सहृते	स्तुती	कोपे	लुट् चूर्ण वर्णण्	संकोचने
लट्ण्	स्फुट्टण्	ओलुट्टण्	पीठण्	तट्ण्	खट्ण्	कट्टण्	कुट्टण्	गुट्टण्	चुट्टण्	मट्टण्	भट्टण्	पिट्टण्	इट्टण्	चट्टण्	लुट् चूर्ण वर्णण्	चूण् लूणण्
४९	८०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५

०१	कुट्टण्	अनृताभाषण
०२	भ्रघ्रण्	गती
०३	निलण्	स्नेहने
०४	नलण्	अपराशने
०५	धलण्	शौचे
०६	पुरुण्	समुच्छ्राये
०७	निलण्	भेदे
०८	तलण्	प्रतिष्ठायाध
०९	तुलण्	उन्माने
१००	दुलण्	उत्सोषे
१०१	मुचण्	निपन्नने
१०२	मुलण्	रोहणे
१०३	फत्र किल	पिलण् क्षेपे
१०४	पलण्	रसने
१०५	इलण्	मैले
१०६	चलण्	भुती

०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६																																		
७४	बन्ध वधण्	मयमने	७५	उधुण्	गती	७६	क्षपुण्	ज्ञान्ता	७७	पट्टण्	समुच्छ्राये	७८	द्विपण्	क्षेपे	७९	हपण्	व्यक्ताया राचि	८०	हपु द्विपुण्	सयाते	८१	गुपण्	माने	८२	शुल्वण्	सर्जने च	८३	रतु द्विपुण्	क्षेपे	८४	सम्पण्	मग्मन्धे	८५	कुवुण्	आच्छादने	८६	लुतु तुतुण्	अर्दने	८७	पुरण्	निरितने	८८	यमण	परिरेपणे	८९	व्ययण्	क्षेपे

१०७	सांत्वण्	सामप्रयोगे	१७	१०३	च्युण्	सहने	१७
१०८	धृञ्	कान्तीकरणे	१७	१२४	भृण्	अवकलकने	१८
१०९	श्रिष्टण्	श्रेयणे	१७	१२५	बुक्कण्	मपणे	१८
११०	लुपण्	हिसायाय	१७	१२६	रक लरु रग	लागण् आस्वादाने	१८
१११	रुपण्	रोपे	१७	१२७	लिङ्गण्	चित्रीकरणे	१८
११२	प्युपण्	वत्सने	१७	१२८	चर्चण्	अध्ययने	१८
११३	पद्यण्	नाशने	१७	१२९	अंचण्	विशेषणे	१८
११४	जमुण्	रसने	१७	१३०	मुचण्	प्रमोचने	१८
११५	पुमुण्	अभिषर्दने	१७	१३१	अर्जण्	मनियन्ते	१८
११६	दुस पिस	जस वर्हण्	१७	१३२	भजण्	विमानणे	१८
११७	लिङ्गण्	स्नेहने	१७	१३३	चः स्फुटण्	भेदे	१८
११८	प्रक्षण्	म्लेछने	१७	१३४	घटण्	सघाते हन्त्यर्थाद्य	१८
११९	भक्षण्	अदने	१७	१३५	कणण्	निपीलने	१८
१२०	पक्षिण्	परिग्रहे	१७	१३६	यतण्	निकारोपस्कारयोः	१८
१२१	लसीण्	दूर्धानां कयोः	१७	१३७	निरश्च	प्रतिदाने	१८
१२२	ज्ञाण्	इतो अर्थविशेषे आळसिणः । मारणादिनियोजनेषु	१७	१३८	शब्दण्	वत्सर्गात् भाषाविष्कारयो	१८
				१३९	धृदण्	आश्रयणे	१८

१४०	आट	ब्रह्मण् सान्त्य	०८	१५७	असण्	वारणे	१९
१४१	खदण्	आस्वान्ने	०९	१५८	वसण्	स्नेहशेदावहरणेषु	१९
१४२	सुदण्	ससणे	११	१५९	प्रसण्	उत्तयेषु	१९
१४३	मृधण्	प्रसहने	११	१६०	गसण्	गहणे	१९
१४४	कृपण्	अवकलकने	११	१६१	स्सण्	विलययोगे	१९
१४५	जशुण्	नाशने	०९	१६२	अहण्	पूजायाम्	१९
१४६	अमण्	रोगे	११	१६३	मोक्षण्	असने	१९
१४७	चरण्	असतये	११	१६४	लोकं, तर्कं, रघुं, ऋषुं, ऋषुं, ऋषुं,		
१४८	पूरण्	आप्यायने	११		विच्छ' अञ्, तुञ्, पिञ्, लञ्,		
१४९	दलण्	विदारणे	११		लञ्, भञ् पट्, पुट्, छट्, घट्,		
१५०	दिवण्	अर्धने	११		घट्, घृत्, पुश, नद, दृष, गुप		
१५१	पन्न पपण्	जन्ने	११		धूप, बुप, चिव, दध, कृध्,		
१५२	पुपण्	धारणे	११		रस, पिम्, कुम्, दस, बर्ह, वृद्ध,		
१५३	सुपण्	विशन्दने	११		वत्ह, अह्, बहु महण्, भापार्थाः	१९	
१५४	आहः	क्रन्दे	११		इति परस्मैभाषाः ।		
१५५	भूप तसुण्	अलकार	११	?	युणि	सुगुप्सायाम्	१००
१५६	जसण्	ताडने	११	२	गृणि	विज्ञाने	१००

३०	तृणिण्	पूरणे	१००
३०	भ्रूणिण्	आशसायाम्	१००
३०	चिचिण्	सर्वेदने	१००
३०	वस्ति गधिण्	अर्दने	१००
३०	इपि द्विपि इपि द्विपि इमि		१००
३०	द्विभिण्	संयते	१००
३०	स्वधिण्	वितर्के	१००
३०	सधिग्	आलोचने	१००
३०	कुस्मिण्	कुसयने	१००
३०	गुरिण्	सद्यमे	१००
३०	तत्रिण्	कुटुम्भारणे	१००
३०	मत्रिण्	गुप्तभाषणे	१००
३०	लङ्गिण्	ईप्सायाम्	१००
३०	स्पर्शिण्	प्रहणश्लेषणयोः	१००
३३	दधिण्	दशने	१००
३३	दधिग्	दशने च	१००
३५	भट्टिण्	सतर्जने	१००
३	कृटिण्	प्रवापने	१००
५	मटिण्	वृत्तियोगे	१००
६	विटिण्	वैतनारयाननिवासेऽत्र	१००
७	मनिण्	स्तम्भे	१००
८	बलि भरिण्	आभण्डने	१००
९	दिनिण्	परिक्रमने	१००
१०	इपिण्	सक्तिवन्धे	१००
११	कृत्सिण्	अवक्षेपे	१००
१२	लक्षिण्	आलोचने	१००
१३	हिक्कि	किष्कण हिंसायाम्	१००
१४	निक्किण्	परिसाणे	१००
१५	तर्जिण्	संतर्जने	१००
१६	कृटिण्	अमसादे	१००
१७	मुटिण्	छेदने	१००
१८	शटिण्	श्लथायाम्	१००
१९	कृणिण्	सक्तीचने	१००

१५७	त्रसण्	वारण	१९
१५८	वसण्	स्नेहहेदावशरणेषु	१९
१५९	प्रसण्	उत्क्षेपे	१९
१६०	ग्रसण्	ग्रहणे	१९
१६१	लसण्	शिल्पयोगे	१९
१६२	अर्हण्	पूजायाम्	१९
१६३	पोसण्	असने	१९
१६४		लोठ, तर्क, र्यु, लघु, लोचु, लोचु, रिच्छ' भय, वृत्त, पिच्छ, लघु, उच्च, भयु पद, पुट, लुट, घट, घट, दृत्, पुय, नद, दृष, गुप धूप, दृप, चिब, दक्ष, दुष्ट, गु, पिच्छ, कृत्, दगु, वह, वृद्ध, परव, प्रद्ध, बहु मद्गु, भाषार्थः इति परस्मैभाषा ।	१९
?	युणि	जुगुसायाम्	१००
२	गुणि	विशने	१००

१४०	आब	क्रदण् सात्वत्ये	१९
१४१	व्वदण्	आस्वादिने	१९
१४२	सुदण्	ससर्गे	१९
१४३	मृधण्	प्रमहने	१९
१४४	कृपण्	अवकल्कने	१९
१४५	गभुण्	नाशने	१९
१४६	अपण्	सौगे	१९
१४७	चरण्	असशये	१९
१४८	पूरण्	आप्यायने	१९
१४९	दृलण्	विदारणे	१९
१५०	दिवण्	अर्दने	१९
१५१	पग	पपण् रन्मने	१९
१५२	पुपण्	धारणे	१९
१५३	पुपृण्	विशब्दने	१९
१५४	आडः	क्रदे	१९
१५५	भूप	तमृण् अर्लकार	१००
१५६	जसण्	ताडने	१००

३२	अन्वण	दृष्टुपसहारे	१०२	४९	कत्र गात्रण	शैथिल्ये	१०२
३३	स्तनण्	गर्जे	१०२	५०	चित्रण	चित्रक्रियारुद्राचिदृष्टयोः	१०२
३४	धनण	शब्दे	१०२	५१	छिद्रण	भेदे	१०२
३५	स्तेनण्	चौर्ये	१०२	५२	मिश्रण	सपत्ने	१०२
३६	उाण्	परिज्ञाने	१०२	५३	वरण	इत्सायाप्त	१०२
३७	कृपण्	दीर्घल्ये	१०२	५४	स्वरण्	आक्षेपे	१०२
३८	रुपण्	रूपक्रियायाप्त	१०२	५५	शरण	दीर्घल्ये	१०३
३९	क्षप लाभण्	मेरणे	१०२	५६	कुपारण्	क्रीडायाप्त	१०३
४०	भाषण	क्रोधे	१०२	५७	कळण्	सरयानगत्योः	१०३
४१	गोपण्	उपलेपने	१०२	५८	शीळण	उपधारणे	१०३
४२	सायण	सान्त्वने	१०२	५९	वेल कालण्	उपदेशे	१०३
४३	श्रापण	आमन्त्रणे	१०२	६०	पल पुलण्	लवनपवनयोः	१०३
४४	स्तीमण्	श्लाघायाप्त	१०२	६१	अशत	समांशते	१०३
४५	व्ययण्	विचसस्तुत्सर्गे	१०२	६२	पपण्	अपुपमर्गः	१०३
४६	सुनण्	प्रिपोचने	१०४	६३	गनपण्	मार्गणे	१०३
४७	मूत्रण	मत्त्रवने	१०२	६४	शुपण्	क्षान्ती	१०३
४८	पार तीरण्	कान्समाप्ती	१०२	६५	रसण्	आस्वादनस्नेहनयोः	१०३

३६	यसिण्	पूजायाश्च	१०१	पुटण्	संसर्गं	१०१
	इति आत्मनेभाषा			पुटण्	विधानने	१०१
	इतोऽद्वैताः ।			शुड श्वउण्	सम्प्रभाषणे	१०१
१	अङ्गण्	लक्षणं	१०१	दण्डण्	दण्डनिपातने	१०१
२	श्लेष्कण्	दर्शने	१०१	प्रणण्	गात्रविभूषणे	१०१
३	सुरत दुखण	तत्प्रक्रियायाश्च	१०१	रण्णण्	वर्णक्रियाविस्तारणवचनेषु	१०१
४	अङ्गण्	पदलक्षणयो	१०१	पर्णण्	दक्षिणभाषे	१०१
५	अग्रण्	पापकरणे	१०१	कर्णण्	मेदे	१०१
६	रचण्	प्रतियत्ने	१०९	नृणण्	संकोचने	१०१
७	सूचण्	पशुत्वे	१०१	गणण्	सदुचयानि	१०१
८	भोजण्	पृथक्कर्तव्ये	१०१	कुण गुण	कृतं भाग्यजने	१०२
०	सभाजण्	प्रोत्तिसेवनयोः	१०१	पण्ण	गर्भे वा	१०२
१०	लज्जण्	प्रकाशने	१०१	वाणण्	गतिमुत्तमेरनयोः	१०२
११	कूटण्	दाहे	१०१	फयण्	चारुप्रणये	१०२
१२	पदपुटण्	प्रये	१०१	धयण्	दीर्घत्वे	१०२
१३	मेदण्	भक्षणं	१०१	छेदण्	दूषीकरणे	१०२
१४	खोटण्	क्षेपे	१०१	गदण्	गर्भे	१०२

३२	अन्यत्र	३२	दृष्टुपसहारे	१०२	४९	कन गात्रण्	शैविल्ये	१०२
३३	स्तनण्	३३	गर्णे	१०२	५०	चित्रण्	चित्रक्रियाकटाचिद्वृष्टयोः	१०२
३४	धनण्	३४	शब्दे	१०२	५१	छिद्रण्	मेदे	१०२
३५	स्तोत्रण्	३५	चीये	१०२	५२	मिश्रण्	सपचने	१०२
३६	वाण्	३६	परिहाणे	१०२	५३	वरण	ईप्सायाश्च	१०२
३७	कण्	३७	दीर्घल्ये	१०२	५४	स्वरण्	आक्षेपे	१०२
३८	रूपण्	३८	रूपक्रियायाश्च	१०२	५५	शाण्	द्वीनल्ये	१०३
३९	वर्णण्	३९	मेरणे	१०२	५६	कुमारण्	क्रीडायाश्च	१०३
४०	गण्	४०	क्रोपे	१०२	५७	कळण्	सल्यानगत्योः	१०३
४१	गण्	४१	घणलेपने	१०२	५८	श्रीलण्	उपधारणे	१०३
४२	गण्	४२	शास्त्रने	१०२	५९	श्लेक कालण्	उपदेशे	१०३
४३	गण्	४३	गणकञ्जे	१०२	६०	पल प्रूठण्	लानपचनयोः	१०३
४४	गण्	४४	संज्ञायाश्च	१०२	६१	मना ऽ	समाप्तौ	१०३
४५	गण्	४५	विशेषणयोः	१०२	६२	गणण्	अनुपम्याः	१०३
४६	गण्	४६	विशेषणे	१०२	६३	गणपण्	मार्गे	१०३
४७	गण्	४७	संज्ञने	१०२	६४	गणण्	शान्ती	१०३
४८	गण्	४८	प' गणणौ	१०२	६५	राणण्	भास्याद्वनस्नेहनयोः	१०३

१	१०३	१	१०४
२	१०४	२	१०५
३	१०५	३	१०६
४	१०६	४	१०७
५	१०७	५	१०८
६	१०८	६	१०९
७	१०९	७	११०
८	११०	८	१११
९	१११	९	११२
१०	११२	१०	११३
११	११३	११	११४
१२	११४	१२	११५
१३	११५	१३	११६
१४	११६	१४	११७

६६	१०३	उपसेवायाम्	१०३
६७	१०४	आच्छादने	१०४
६८	१०५	कवचने	१०५
६९	१०६	पूजायाम्	१०६
७०	१०७	त्यागे	१०७
७१	१०८	गती	१०८
७२	१०९	इप्सायाम्	१०९
७३	११०	पाक्ये	११०
		इति परस्मैभाषा ।	
१	१११	मृगणि	१११
२	११२	अन्वेषणे	११२
३	११३	उपयाचने	११३
४	११४	गती	११४
५	११५	युद्धे	११५
६	११६	विक्रान्ती	११६
७	११७	सन्दानक्रियायाम्	११७
८	११८	परिहरणे	११८
		माने	

१	१०३	ग्रहण	१०३
२	१०४	विस्मयने	१०४
३	१०५	इति आत्मने भाषा ।	१०५
४	१०६	सपचने	१०६
५	१०७	द्रीकरणे	१०७
६	१०८	गती	१०८
७	१०९	तपणे	१०९
८	११०	कल्पने	११०
९	१११	आवरणे	१११
१०	११२	वयोदानौ	११२
११	११३	आमर्षणे	११३
१२	११४	अन्वेषणे	११४
१३	११५	सपचने	११५
१४	११६	वियोजने	११६
१५	११७	भाषणे	११७
१६	११८	पूजायाम्	११८
१७	११९	वर्जने	११९

१५	मृजोण्	शौचालङ्कारयोः	१०४	आप्लुष्ट्	३०	लम्बने	१०५
१६	कडुण्	शोके	१०५	ह्रैषण्	३१	भये	१०५
१७	अन्य ग्रन्थण्	सन्दर्भे	१०५	ईरण्	३२	क्षेपे	१०५
१८	क्रय अदिण्	हिसायाय	१०५	मृषिण्	३३	तिक्तिसायाय	१०५
१९	अयण्	व्ययने च	१०५	शिषण्	३४	असर्वोपयोगे	१०५
२०	दिदण्	भाषणे	१०५	विषूगो	३५	अतिशये	१०५
२१	छदण्	अपवारणे	१०५	जुपण्	३६	परितर्कणे	१०५
२२	आटः सदण्	गती	१०५	घृपण्	३७	प्रसहने	१०५
२३	वृदण्	संदीपने	१०५	हिसुण	३८	हिसायाय	१०५
२४	शुधिण्	शुद्धौ	१०५	गर्हण्	३९	विनिन्दने	१०५
२५	तनूण्	अद्वाधाते	१०५	षहण्	४०	मर्षणे	१०५
२६	उपसर्गात्	दैर्घ्ये	१०५				
२७	मानण्	पूजायाय	१०५				
२८	तपिण्	दाहे	१०५				
२९	रुपण्	पृणने	१०५				

बहुलमेतन्निदर्शनम् । हृद्युजादिः परस्मैभाषाः
इत्याचार्येभ्यश्चन्द्रानुस्यूता चुरादयो-
णितो धात्ववः ।

॥ इति धातुपाठः अर्थपृष्ठाङ्कविभूषितः ॥

६६	गसण्	उपस्त्वायाम्	१०३	१	युद्धाण	ग्रहणा	१०३
६७	निवासण्	आरुग्रहणे	१०३	१०	कुह्रणि	विस्मयने	१०३
६८	चहण्	करकने	१०३			इति आत्मने भाषा ।	
६९	महण्	पूजायाम्	१०३	१	युद्धण्	सपर्वने	१०४
७०	रहण्	त्यागे	१०३	२	लीण्	द्रवीकरणे	१०४
७१	रहुण्	गती	१०३	३	मीण्	मती	१०४
७२	स्पृहण्	इप्सायाम्	१०३	४	मीगण्	तर्वणे	१०४
७३	रसण्	पारुष्ये	१०३	५	धृगण्	करुणने	१०४
		इति परस्मैभाषा ।		६	दृगण्	आवृण्णे	१०४
७	मृगणि	अन्वेषणे	१०३	७	ज्रण्	वयोहानौ	१०४
८	अर्थणि	उपयाचने	१०३	८	चीरु शीकण	आमर्षणे	१०४
९	पदणि	गती	१०३	९	मार्गण्	अन्वेषणे	१०४
१०	मग्नमणि	युद्धे	१०३	१०	पृचण्	सपर्वने	१०४
११	शूर वीरणि	विक्रान्ती	१०३	११	रिचण्	वियोजने	१०४
१२	सत्रणि	सन्धानक्रियायाम्	१०३	१२	वचण्	भाषणे	१०४
१३	स्युञ्जणि	परिवृहणे	१०३	१३	अर्चिण्	पूजायाम्	१०४
१४	गर्गणि	माने	१०३	१४	वृजिण्	वर्जने	१०४

१५	मृजीण्	शौचालङ्कारपोः	१०६	३०	आस्टृण्	लम्भने	१०५
१६	कटुण्	शोकं	१०६	३१	दृमैण्	भये	१०५
१७	अन्य ग्रन्थण्	सन्दर्भे	१०५	३२	ईरण्	सेपे	१०५
१८	क्रय अदिण्	हिसायाय	१०५	३३	मृपिण्	तितिसायाय	१०५
१९	थयण्	वन्ने च	१०५	३४	शियण्	असर्वोपयोगे	१०५
२०	विदण्	भाषणे	१०५	३५	विपूर्वो	अतिशये	१०५
२१	छदण्	अपवारणे	१०५	३६	जुपण्	परितर्कणे	१०५
२२	आठः सदण्	गती	१०५	३७	घृपण्	प्रसहने	१०५
२३	दृदण्	सदीपने	१०५	३८	दिसृण्	हिसायाय	१०५
२४	शुमिण्	शुद्धी	१०५	३९	गर्हण्	त्रिनिन्दने	१०५
२५	तन्नण्	अन्वाघाते	१०५	४०	पहण्	मर्षणे	१०५
२६	उपसर्गात्	दृष्टये	१०५				
२७	मानण्	पूजायाय	१०५				
२८	तपिण्	टाहे	१०५				
२९	रुपण्	पूजने	१०५				

बहुलमेतन्निदर्शनम् । ह्रस्वयुजादि. परस्मैभाषाः
इत्याचार्यहेमचन्द्रानुसृता सुरादयो-
णितो धातवः ।

॥ इति धातुपाठः अर्थपृष्ठाङ्कविभूषितः ॥

॥ श्रीलघुसंममभाष्यवाकरणस्थधातूनामकाराद्यक्षरानुपूर्व्यां सूची ॥

धा०	प्र०	अब्ज्यूग्	अनिर्	अर्थणि	अमी		
अक	५४	४६	७७	१०३	४७	इ	१५
अकुट्	२६	८८	अथण्-१०२	अर्	अमु	इक	५६
अक्षी	२३	२३	अवुट् ४०	अर्णि १०५	अम्	इत	२०
अग	५४	३७	अभुट् ४०	अर् २८	अमूग्	इथु	२०
अगद	१२८	२४	अभ्र ३०	अर्व ३१	अमूच्	इगु	२०
अगु	२०	३८	अम २१	अर्व ३३	अट्टु	इङ्कु	६४
अगण	१०१	२४	अमण् ११	अर्वण ११	अट्टुट्	इङ्कु	३७
अगुट्	३७	२४	अपि ४१	अर्वण ४७	आ	इट	२३
अङ्गण-	१०१	२४	अर १२८	अर्वण १०३	आट्	इङ्कु	५७
अङ्गण	१०१	२४	अरुण १४	अर्वण १०३	आङ्ग	इट्टु	२६
अज	२१	२८	अर्च २१	अर्वण १०३	आलु	इन्वैपि	८८
अजु	११	५५	अर्णिण् १०४	अर्वण ८०	आलुग्	इमस्	१२८
अजण	१०८	२६	अर्ज २२	अर्वण ४७	आलुट्टु	इयस्	१२८
अज्यू	२१	५९	अर्णण १०८	अर्वण ६३	आसिक्	इगु	१२८
					इ	इज	१२८

इरय	इरस	इरण्	इलत्	इव्	इपच्	इपत्	इपण्	इय	इक	इसि	इस्य	इतु	इट्च	इनि
१०८	१२८	१७	८४	३१	७३	८५	९३	१२८	५८	४४	३०	२०	७६	३७
इण्	इडिक्	इरण्	इरि	इसिक्	इय	इपि	इप्य	इहि	उत	उव	उगु	उट्	उचच्	उचत्
९५	६५	१०५	६५	६५	३१	४२	३०	४३	३३	२०	२०	३६	७३	८३
उच्छैत्	उज्जत्	उठ	उअसन्	उन्नेप	उग्वत्	उम	उमम	उरण	उरस्	उदि	उर्	उपस्	उय्	उह
८३	८३	२३	०३	८८	८३	८४	८४	१२८	१२८	३९	३१	१२८	३०	३३
ऊन	ऊयैट्	ऊर्ण	ऊर्णक्	ऊदि	ऊप	ऊदि	ऊक्	ऊं	ऊक्	ऊचत्	ऊच्छत्	ऊजि	ऊजुट्	ऊण्पी
१०२	४१	९५	६६	३०	३१	६३	१७	७०	८३	८३	३७	३७	८९	२५
कृष्ट	कफ	कम्फ	कपी	कय	कृ	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट	कृष्ट
८०	८४	८६	४७	९२	२०	३७	३८	३९	१२८	४२	१२८	४२	१९	२४
ओलटि	क	ककि	ककुट्	कमस	कते	कचि	कजुट्	कट	कड	कटे	कत्रे	कठ	कठुट्	कठण्
१६	३७	३७	२०	५४	३७	३७	२३	२३	२३	२३	२३	३८	१०५	८३

कडु	२४	कर्ण	२०	कागुद्	४२	कृत्	८६	कृत्सिण् १००	१२८	कृत्सु	१२८
कडुण	१५	कर्णण	१०१	कासुद्	८०	कृव	३०	कृत्सु	७५	कृत्सु	७५
कडुण	१२८	कर्दे	२६	किकु	७१	कृव	४२	कृत्सु	११	कृत्सु	११
कडु	२४	कर्ण	२८	कित	२३	कृव	८६	कृत्सुण	१००	कृत्सिण् १००	१००
कण	२४	कर्ण	३०	कित	२३	कृव	२२	कृत्यञ्	१०३	कृत्सिण् १०३	१०३
कण	५४	कलण	१०३	कित	२४	कृव	२०	कृप	८६	कृत्सु	८६
कण	१८	कलण	१७	कितक	७१	कृव	१००	कृप	२२	कृत्सु	२२
कव	१०२	कलि	४२	किल्लण	१७	कृव	८५	कृप	२८	कृत्सु	१०१
कवण	१००	कलि	४२	किल्ल	१७	कृव	२३	कृप	१६	कृत्सु	१००
कवण	३८	कट	३१	किल्किण् १००	१००	कृव	१६	कृप	१०३	कृत्सिण् १००	१००
कव	२६	कप	३२	कीटण	१६	कृव	२४	कृव	८४	कृत्सु	३०
कव	५४	कस	५०	कीट	२४	कृव	८५	कृव	३१	कृत्सु	४३
कव	२७	कसुकि	६५	कील	३०	कृव	३८	कृव	५०	कृत्सु	७१
कव	४०	कसु	३४	कुकि	३७	कृव	१५	कृव	७४	कृत्सु	८५
कव	४०	कालण	१०३	कुसु	५८	कृव	८६	कृव	११	कृत्सु	८२
कव	४०	काशिव	७७	कुसु	३६	कृव	१०२	कृव	१०३	कृत्सु	८८

कृपीद् ४९	कैटव् ४२	कुञ्ज २०	कैट् ३०	सिद् ७१	स्विदाद् ४८
कृपण ९९	कै १९	कृपञ्च ७३	सञ्जुद् ५४	सिज २२	स्विदाच्च ७३
कृपण १०२	कृप ५४	कृप ५४	सप १०२	सिञ्च ४०	ख
कृट ८०	कृपञ्च २६	कृड ५४	सपुण ०६	सु ९४	खज २२
कृञ्च ७४	कृड ५४	कृडुद् ४१	सपौच ७५	सुजुण ८७	खजु २३
कृपीत् ३१	कृडुद् ३०	कृमूर् ५४	सपौपि ४०	सुदृपी ७३	खटे २३
कृपीत् ८१	कृ ५४	कृडि २६	सप ५०	सुपञ्च ७४	खट्टण् ९४
कृत् ९२	कृ १०५	कृडुद् ३९	सपुण ९६	सुपञ्च ९२	खड्ड ३८
कृत् १००	कृ २६	कृडिचि ७३	सि १५	सुभञ् ४८	खड्डण् ९५
कृत् ८२	कृड ५४	कृडिचि ७७	सिणू ८९	सुवत् ८४	खर २६
कृत् ९५	कृन्दण ९९	कृडिचि ९२	सिणू ८२	सु १९	खनूण् ४६
कृत् १०२	कृपि ५३	कृडिचि ४०	सिपुण ९२	सु ५८	खण् २०
कृत् ४०	कृपि ४२	कृणि ४२	सिपञ्च ७३	सु ४१	खण २६
कृत् १२८	कृण २४	कृण २४	सिपित् ८१	सुमील ३०	खण् ३८
कृत् ३०	कृपे ४९	कृपे ४९	सिपि ३०	स्विदा २६	खण् ३०

खल	३०	ख्ये	१९	गर्षण्	९६	गुह्	३६	गुफ	८४	गुह्	१२
खवन्	९२	ग		गर्व	२८	गुज	२२	गुम्फन्	८४	गोपृ	४०
खाट्	२६	गय	२०	गर्वे	३०	खजत्	८५	गुरैति	८६	गोष्टह्	४२
खिट	२३	गज	२२	गर्वेणि	३०	खुजु	२२	गुदण्	९६	गो	४०
खिद्वत्	८२	गज	९४	गर्वि	४३	खुण्	९४	गुदि	३९	गोया	१२८
खिदिच्	७६	गजु	२२	गर्विण्	१०५	खुण्	८५	गुरिण्	१००	गोयण्	१०२
खिदिप्	८८	गट	५४	गर्विण्	३०	खुण्	१०२	गुरिचि	४७	गोष्टि	३७
खुन्	२२	गड	२४	गल	४०	खुण्	८५	गु	१६	प्रयुह्	३८
खेण्	१०१	गण्	१०१	गलिम	४०	खुण्	३९	गुन	२२	प्रन्यण्	१०५
खेला	१२८	गद	२६	गलिह	४३	खुण्	९२	गुज	२२	प्रन्यण्	९२
खेल्	३०	गदण्	१०२	गवेषण्	१०३	खुण्	७३	गुज	२२	प्रसण्	४३
खेष्टह्	४२	गद्वद्	१२८	गाक्	७२	खुण्	४०	गुजु	७३	प्रसृह्	४३
खोण्	१०१	गन्धिण्	१००	गाह्	३४	खुपि	९९	गुपृच्	१०३	प्रवीच्	२१
खोक्	३०	गम्लु	२९	गात्रण्	१०२	खुपि	७४	गुत्	८२	युच्	४३
खोट्ट	२४	गर्जे	२२	गापृह्	३९	खुपि	७४	गुणि	१००		
ख्याक्	५६	गदं	२६	गाहोह्	४३	खुपी	२७				

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
१०२	८४	१०	९९	१०४	४०	४७	९४	१०	२३	९४	८५	९४	२३	९४	९५

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
३८	३०	५०	५५	८४	१७	३२	४७	३३	१०३	४७	७०	२३	१००	९५	२४

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
३८	३८	९५	२४	५४	४६	२६	४६	२७	५५	२७	२८	४१	३०	९९	९८

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
७१	९४	८९	३२	१२	३८	३६	५४	३७	९४	६१	६५	२१	९८		

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
३८	३६	४८	८५	८५	८४	३८	६८	४३	११	९९	८४	३८	७७	१६	

चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त	चिन्त
४३	२१	२१	४०	४०	४२	१८	९९	९८	५३	९८	३७	९९	४३	३२	

॥ अकाराद्यनुक्रमेण धानुसूती ॥

४३	७९	२६	०७	०२	२१	३६	१४	५५	४९	५५	२३	२८	६३	
नेत्रं	ने	नौट्टं	नागं	नाम्	न्यांन	न्युक्तं	निति	नार	नारल	न्यत्र	स	सट	सम्	सपत्र
३६	२५	८३	८५	३८	२१	३१	१०५	८६	७७	१२	४०	१०४	२२	७२
जुक्	जुट	जुम्	जुहन्	जुवद्	जुवृ	जुर्व	जुपण	जुपैति	जुरैति	जूष	जुषुक्	जुषु	जुषु	जुषु
८३	५०	०६	२७	३२	२७	२९	०७	७५	६०	१४	२८	११	३२	३१
जर्व	जल	ण	जल्प	जप	जत	जमाण	जमुण	जमुक्	जायुक्	जि	जिम्	जिम्	जिम्	जिम्
१००	७२	ज	५९	२२	२२	२३	७२	७७	२७	२८	४०	९९	४०	२८
ज्येष्ठा	जोच	ज	जसक्त	जम	जमु	जट	जन्क	जनेति	जप	जप	जमुक्	जमुण	जमेक्	जम्
३६	२४	ख	५५	९६	१०५	०६	२८	०६	४७	खिद्यपी	खिद्यन्	१०२	६५	९४
ज्युष्ट	ज्युष्ट	ख	खट	खद्यन्	खद्यन्	खपुण	खम्	खर्वण	खपी	खिद्यपी	खिद्यन्	१०२	६५	९४
८५	२४	९६	२८	२८	१०८	९३	१०	०५	७७	९५	३१	८४	१०	३७
जुणव	जुट्ट	जुदण	जुप	जुवु	जुगण	जुगण	जुह	जूष	जूषि	जूष	जूष	जूष	जूष	जूष

परिद्राक्	५०	द्विविण्	१००	दुग्च्	७४	देहृच्	४२	द्राग्	९१	रिद्र्	८०
दल	३०	द्विच्	३१	दुहृच्	६८	देव्	१८	द्रेकृच्	३७	रिपक्	७२
दलण्	९९	द्विर्च्	७०	दृहृच्	७६	दोच्	७३	द्रिर्क्	१८	षीहृच्	७६
अं	३१	द्विर्च्	८१	दृहृच्	७६	दुक्	७८	द्रिर्क्	६७	शुषि	४३
शेण	१००	द्विर्च्	६८	दृहृच्	७४	दुति	१८	द्रिर्क्	१७	शुचं	३१
दमिण्	१००	द्विर्च्	४३	दृहृच्	७४	द्वे	१८	द्रिर्क्	१७	शुग्	९१
दसु	९९	द्विर्च्	७६	दृहृच्	७४	द्रम	२९	द्रकण	९३	शुग्	१०४
दसुच्	७५	द्विर्च्	७७	दृहृच्	७४	द्रार्	५६	द्रण	२४	शुग्	७९
दह	३३	द्विर्च्	१५	दृहृच्	७४	द्राहृ	३४	द्रन	२७	शुग्	८५
दागक्	७०	द्विर्च्	१२८	दृहृच्	१०५	द्राहृ	१९	द्रन	७२	शुग्	२७
दाप्	१४	द्विर्च्	१०१	दृहृच्	३१	द्राहृ	३७	द्रन	३०	शुग्	९९
दानी	४६	द्विर्च्	७९	दृहृच्	३३	द्राहृ	३८	द्रन	७०	शुग्	७७
दांरु	५६	द्विर्च्	३१	दृहृच्	५४	द्राहृ	४३	द्रन	१८	शुग्	९७
दापृग्	४७	द्विर्च्	१२८	दृहृच्	५४	द्राहृ	१५	द्रन	४७	शुग्	९७
दाप्	४७	द्विर्च्	९७	दृहृच्	५४	द्राहृ	८३	द्रन	४७	शुग्	९७
दिविण्	९९	द्विर्च्	१२८	दृहृच्	३६	द्राहृ	७५	द्रन	८२	शुग्	९९

धृष्ट्	८६	घ्राहृद्	३८	नल	२०	नृत्ति	७२	पयुण्	९५	पल्ल	३०
धृज	२१	ध्रु	१५	नटण	९४	न	५४	पधे	४९	पवि	४२
धृज्	२१	ध्रुव्	८५	नद	९९	नश	९२	पटणि	१०३	पशण्	९९
धृषण्	१०५	ध्रुकृद्	३७	नदु	२६	प	९७	पदिच	७६	पपण्	१०३
धृषाट्	८०	ध्रै	१८	नयि	४१	पसिण्	५७	पनि	३९	पपी	४७
ध्र	१८	ध्रज	२१	नदं	२६	पचिष्	४६	पम्यस	१२८	पसुण्	९७
धोर्क	३०	ध्रजु	२१	नवं	२८	पजुण्	९४	पयि	४१	पां	९
ध्मा	१३	ध्रवण	२१	नशौष्	७४	पचुक्	३७	पयम्	१२८	पाक्	५६
ध्वै	१८	ध्रवण	२७	नायृद्	३८	पट	२३	पर्गण्	१०१	पार	१०२
ध्रज	२१	ध्रवन	५५	नायृक्	३९	पट	९९	पदि	३९	पिचण्	९४
ध्रजु	१	ध्रनण्	१०२	निरथ	९८	पठ	१०१	पर्व	२८	पिजु	९९
ध्रण	२४	ध्रसृद्	६८	निवासण्	१०३	पठ	२३	पर्व	३०	पिजुण्	९४
ध्रसण	९९	ध्रवाशु	३४	निजु	३१	पठुद्	३८	पर्वि	४२	पिजुक्ति	६५
ध्रसृश्	९३	ध्र्व	१७	निक्रिण्	१००	पणि	३८	पल	५०	पिट	२३
ध्राशु	३४	न		निष्	३२	पतण्	३८	पल	१०३	पित	२४
ध्राशुट्	१९	नक	९६	नीव	३१	पल्ल	४९	पलण्	९७		

पिडुह्	३८	पुट	९४	पुलञ्	७३	पृषिह्	६५	प्यागैर्	४१	मोयाग	४६
पिडुण्	९५	पुड्	२४	पुस्त	९५	पृषिण्	८७	प्युपण्	९७	लिदि	४३
पिलज	९७	पुणव्	८४	पुमच्	७५	पृजुह्	६५	प्युस्	७५	प्लीश्	९०
पितु	३१	पुण	७३	पुगञ्	९०	पृट्	८३	प्यैर्	३६	प्लुट	३६
पिशव्	८२	पुणय्	२६	पूण	९४	पृण	९४	प्यत्र	८३	प्लुपञ्	९३
पिण्डपृ	८८	पुण	१२८	पूणण	०५	पृणव्	८३	प्यण	९५	प्लुपृ	७५
पिस्	९७	पुण्ण	९७	पूयैह्	११	पृण्यं	९५	प्यिन्	५४	प्लुपृश्	४२
पिसि	३३	पुंण	९६	पूण	०९	पृपू	३०	प्यसिर्	५४	प्लुपृह्	५२
पीहृष	७६	पुण	८०	पूरेचि	७७	पृणार्	१०४	प्याक्	५६	प्लुपृ	५२
पीहण्	९५	पूण	१०३	पूा	३०	पृण	९२	प्राग	१०४	फ	१९
पोल्	३०	पूण	९७	पूञ्	३०	पृणै	३०	प्रागञ्	९०	फण	५४
पीन	३१	पुण	३२	पूप	३१	पृणह्	४२	प्राड्	७६	फण	३०
पुट	८५	पुण	९९	पूरु	६९	पंस	३३	प्राह्	३६	फण	३०
पुट	०९	पुण	९३	पृञ्च	८६	पै	१९	प्रा	३६	फला	३०
पुट	९६	पुण	७३	पृचण्	१०४	पैण	२४	प्रा	९३	फुल	५०
पुण	१०१							प्रा	३२	फुल्ल	३०

फेदु	३०	बहुल्	४३	बुहु	९९	मुहुम्	९५	भापि	४२	भृगत्	७१
पण	२४	वापुल्	३९	बुड	३३	भण	३४	भासि	४२	भृजुल्	३७
बद	२६	विदु	२६	बुड	८५	भदुल्	३९	मिदि	४३	भृय	७४
बयण	९३	विन्व	८४	बुस	९७	भरण	१२८	मिदुणो	८७	भज	००
बधि	३९	निलण्	९७	बृगक	६७	भंभ	२८	मिपुज्	१२८	भेजुद्	३७
बधन्	९६	युक्त	९८	ब्रौग	९२	भेव	३१	मिणुक्	१२८	भेपुम्	१
बन्धम्	९२	बुक्कण	८५	ब्रपुक्कण	१०१	भेत्तिम्	१००	भीह	६९	भ्यमि	४३
बर्व	२८	बुडव	५०	भ	९७	भलि	४२	भुगम्	८७	भग	३४
बई	९९	बुय	०६	भसण	९८	भलिण्	४२	भुजोव	८३	भम्	९०
बईणु	९७	बुयि	७७	भजो	४६	भलिड	४२	भुडुद्	३८	भम्बुन्	७२
बहि	५३	पुयण्	४६	भलु	९९	भय	७१	भरण	१२८	भजोव	८
बल	५०	पुन्दुग	४६	भजोपि	८७	भसक्	७१	भृ	४	भंयन्	७६
बलि	१००	पुल्लण	९७	भट	२३	भांक्	५६	भृण	९८	नभुद्	४८
बलिह	४३	पुल्लण	९५	भट	५४	भानण्	१०१	भृप	३२	भ्रगि	३७
बस्ति	१००	बुहु	३३	भडुट	३८	भापि	४०	भृप	९९	भ्रगि	४६

श्रीग	१२	मरुद्	३७	मस्त्री	३७	विंद्	७८	मौ	७६
भुवत्	८५	मन	२२	मस्मोत्	८३	विच्यत्	८३	मीग्	१०४
भ्रुणिग्	१००	मन्व	२१	मह	३३	मिथुग्	८३	मील	३०
भ्रुपग	४७	मन्तु	२३	महण	१०३	मिदाट	४८	मीन	३१
भ्रुक्षी	४७	मन्थ	२६	महीट	१२८	मिदात्	७३	मुप	३३
भ्रुसहृ	४२	मन्थग्	२२	महुत्	४३	मिदात्	१६	मुप	३७
		मन्त्र	३०	महुण	११	मिदुग्	६६	मुचुङ्गी	८१
		मपि	४१	माशु	३६	मिदुग्	२९	मुग	९८
		मपे	३०	माकु	५६	मिदुत्	८४	मुन	२२
		मलि	६२	मापण	१०४	मिदु	३१	मुग	२२
		मलिठ	६२	मांद्	७०	मिद्	३१	मुचु	३१
		मन	३१	मान्य	२६	मिद्	१०२	मुट	३३
		मप	३०	मातण	१०५	मिद्	८५	मुटण	९४
		मप	३१	मानि	३९	मिद्	३२	मुचु	८५
		मप	३२	मांण	९८	मिद्	३३	मुड	२६
		मसैत्	७५	माहण	४७	मोण्	९०	मुणत्	८४

सुहृन्	१९	सुगणि	१०३	मेहृ	२४	यसिञ्	१०१	यु	५८	रक	१८
सृदि	३९	सृगोक्	६१	मेथृगृ	४६	म्लेहृ	२४	युगोश	९०	रक्ष	३३
सुञ्छा	२१	सृजीन्	१०४	नेहृगृ	४६	म्लेहृट्	४२	युग	२०	रख	२०
सुभ	३१	सृहृत्	८३	मेधा	१२८	म्ले	१८	युञ्छ	२१	रखु	२०
सुभञ्	३२	सृहृगृ	१२	मेधृगृ	६६	य		सुा	९४	रग	९८
सुभञ्च	९३	मणत्	८३	मेपृ	४०	यसिञ्	१०१	युजण	१०	रगु	२०
सुस्ताण्	७०	सृत्	८२	मेपृहृ	४२	यन्नि	५१	युगिञ्	७६	रो	५४
सुह्रीन्	९५	सृदञ्	९२	मोक्षण्	९९	यत्तण्	०८	युगृपी	८७	रघृहृ	३७
सृहृ	७५	सृधृगृ	४६	म्रा	१४	यत्तैहृ	३८	युणि	१००	रघृ	९९
सृहृ	३६	सृशत	८४	म्रक्षण्	९७	यदुण्	९६	युहृहृ	३८	रचण्	१०१
सृजण्	१०२	सृपिण्	१०३	म्रदिप्	५४	यभ	२८	युधिञ्	७६	रखीं	४६
सृलं	३०	सृपीन्	७८	म्रुचृ	२१	यमण्	९६	युप	७४	रखीञ्	७८
सृलण्	१७	सृपृ	३२	म्रुञ्चृ	२१	यमू	२९	यूप	३२	रख	२३
सृप	३१	सृ	९२	म्रुहृ	२४	यसृचृ	७५	यूप	४२	रख	२३
सृज	२२	सृ	९२	म्लुचृ	२१	यांक्	५६	यूप	२४	रण	२४
सृज	२७	सृहृ	३६	म्लेच्छ	२१	याचण	४६	यीहृ	२४	रण	५४

२२	१०१	२२	०१	१०१	८६	२३	२४	५४	९४	९५	२७	४०	४०	४०	१००
लज	लज	लजु	लजु	लजुण	लजिह्	लट	लट	लड	लडण	लडुण	लप	लपुह्	लमिप्	लमुह्	ललिण
१९	२४	२४	क	१८	१००	९७	२०	२०	९८	२०	५४	२०	९९	१७	२१
र	रोहृ	रोहृ	क	लक	लक्षिण	लक्षीण	खल	लसु	लगाण	खगु	लगे	लघु	लघु	लघुल	लछ
७४	८४	३२	१७	७५	८५	५०	१०३	१०२	३७	१२८	४६	८०	४०	४२	४२
रप	रग	रप	रपण	रपच	रपित्	रह	रुषण	रुषण	रेछह्	रेगा	रेटु	रेप	रेमुह्	रेहृह्	रेपुह्
८६	३२	७६	११	५८	३६	४८	९४	८३	४८	२३	२३	२४	५८	७६	८७
रिचि	रीहृच	रीच	रिच	रुह्	रुचि	रजण	रजोत्	रुटि	रुडु	रुठ	रुठु	रुडुक	रुचिच	रुचिपि	
१०५	५६	१९	३७	४६	८०	७३	४३	२०	२०	१०४	८७	८२	८४	८४	३८
राक्	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु	राणु
७३	३७	२८	२८	३८	४०	४०	४०	५०	४१	३२	१०३	३३	१०३	३३	
रघीच	रप	रफ	रफु	रु	रुहृ	रभिहृ	रहृहृ	रमि	रयि	रस	रसण	रह	रहण	रु	

४७	३२	१०	५३	१९	३७	१२८	१०२	१२८	१०२	३७	१५	१०२	१६	२८
लपी	लस	लमण्	लाक्	लावृ	लाघृह्	लाह	लाहृ	लान	लातु	लाट्	लामण्	लित्वा	लिया	लियाण्
८२	८४	७७	६८	१०६	७६	९२	९९	२०	२३	९९	७३	४८	३३	२३
लिपीव्	लिया	लियिण्	लिथीम्	लीण्	लीहृच्	लीण्	लुनु	लुन	लुट	लुः	लुट्च्	लुटि	लुह	लुह
४८	२४	८५	९४	२६	७४	१२	९६	२८	७६	८४	९१	३१	०७	१२८
लृ	लृक्	लृह	लृणट्	लृपृ	लृपच्	लृण्टी	लृपृ	लृपु	लृमच्	लृमच्	लृगण	लृण	लृण	लृण
४०	०२	१६	९२	३७	१२८	१२८	२१	३७	२४	१	३६	३४	२०	२०
लृ	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्	लृक्
१०४	६१	२७	०४	१००	२१	२३	५४	१०१	१०१	२३	९४	२३	३८	२६
लृण	लृण्	लृण	लृण	लृञ्चिण्	लृच्	लृट	लृट	लृट	लृट	लृट	लृण्	लृण	लृट	लृण
३१	२७	२७	८०	५३	३०	५०	४१	१०८	१०२	३७	१५	१०२	१६	२८
वदुह्	वृ	वृ	वृगी	वृपी	वृञ्	वृम्	वृणि	वृण	वृण	वृणि	वृण्	वृण	वृण	वृण

वलि	४२	वहु	९९	विट	२४	वीकृ	५८	वृदण	१०५	वेपृह्	४०
वल्कण्	९४	वाक्	५६	विट्टकृ	३८	वीरणि	१०३	वृथ	९९	वेला	१०३
वला	२०	वाह्यु	३४	विदण्	६२	वृथ्	२०	वृथ्	४९	वेला	१२८
वल्गु	१२८	वाह्यु	२१	विदिण्	१०५	वृसच्	७५	वृथ्	७४	वेल्	३०
वलिभ	४०	वाह्यु	३८	विदिञ्	१००	वृक्ति	३७	वृथ	३२	वेल्	३०
वलि	४२	वाह्यु	३८	विदिञ्	७६	वृसि	४३	वृथिण्	१००	वेष्टि	३७
वल्ह	९९	वाह्यु	१०२	निदिप	८८	वृजैण्	१०४	वृथु	३२	वेष्ट	३३
वल्ह	४३	वासिच्	७७	विट्टु	२६	वृजैकि	६५	वृथ	३३	वेष्ट	४३
वल्ह	६३	वाह्यु	४३	विट्टुलती	८२	वृगञ्	९१	वृथ	८५	वेष्ट	३०
वल्ह	३२	विष्पी	८७	विथ	८४	वृगञ्	९३	वृथ	११	वेष्ट	१९
वल्ह	७३	विच्छ	९९	विलव	८४	वृगृ	७९	वृथ	९२	व्यचत्	८५
वल्ह	९९	विच्छन्	८३	विशव	८५	वृगृ	१०४	वृथ	५१	व्ययीष	५४
वल्ह	६५	विष्पी	७१	विशव	९३	वृषेण्	८७	वृथ	१२८	व्यथन्	७३
वल्ह	३७	विगति	८६	विश्व	३२	वृथ	९९	वृथ	१२८	व्यथन्	९६
वल्ह	७५	विगिन्	८८	विष्पी	७१	वृथ	४८	वृथ	४६	व्यथन्	१०२
वल्ह	७३	विट	२३	विष्पी	७१	वृथ	७६	वृथ	३८	व्यथी	४७

अण	२०	श्रीगुण	९०	पट	०४	विचीव	८१	पूप	३१
अण	५४	अट्	७१	पण	२७	पिट	२१	पेष्ट	३०
अण	९५	अथच्	७१	पणूयी	१०१	पियू	२१	पेष्टक्	४२
अण	९५	श्रैचि	७७	पवृष्ट	९४	पियूक्	७३	पे	१९
अण	१०२	श्रै	१९	पवृष्टव	०६	पिययी	२१	पौक्	७२
अण	१०५	श्रीण	२४	पप	३०	पिम्भू	२८	एक	५४
अथुर्	३८	श्लकुह	३७	पप	३९	पिवृच्	७३	एगे	५४
अन्य	१०५	श्लगु	२०	पप	२८	पुक्	५८	एन	५५
अन्यग	९२	श्लालु	२०	पप	२१	पुगट्	७८	एस	४०
असूच्	७५	श्लायुक्	३७	पप	२१	पुदण्	९४	एस	२९
आ	५४	श्लिण	९७	पप	२१	पुहच्	७१	ष्टिपिट्	८०
आर्क	५६	श्लिपच्	७४	पप	२१	पुव	८२	ष्टिपृक्	३९
आमण	१०२	श्लिणु	३२	पप	७३	पुवकीक्	४४	ष्टिम	७३
आण	६४	श्लोकृद्	३४	पप	१०५	पुवकीच्	७३	ष्टिरुण	९७
आच्	७३	श्लोण	२४	पप	५१	पुदण्	९८	ष्टीमच्	७३
आ	३२	श्लुह	३७	पप	७८	पुदि	१९	ष्टुगृक्	३७

दुषि	३७	वर्जित्	८६	सग्रामणि	१०३	पुक्ष्य	३४	स्वम्भू	१०	स्व	२९
दुपश्	७४	व्यदण्	९९	सभूषस्	१२८	मः	१७	सादिप्	५४	रागे	५४
दुष्टश्	४०	व्यदि	३९	सर्ज	३२	सृक्	७१	स्वठ	१०	सुदन्	८५
दुष्ण्	९६	व्यप्क्	५९	सर्ग	३८	सृजन्	८१	स्नक्	५४	सूतणि	१०३
दुष्टर्	३९	व्यक्कि	३७	सक	३०	सृजिन्	७६	स्नक्	२७	स्य	५४
दुर्	१९	व्यिदाश्	४८	साधट्	६०	सृज्	२७	स्वक्	५५	सिनटण्	९४
दुठ	५०	व्यिदाश्	७३	सान्तरण्	९७	सृभू	३८	स्वण्	१००	सुरु	५८
दुा	११	स	स	साभण्	१०३	सृम्भू	८	स्वम्भू	२०	स्यद्	३९
दुि	३०	सगे	५६	सिञ्च	८४	सेकृट्	३७	सुम्भू	९०	स्यटि	३९
दुि	७३	सत्रणि	१०३	सु	१५	से	१०	सुक्	३४	स्यणि	१००
दुसुत्	७१	सटण्	१०५	सुव	१३८	सेवृट्	६२	सृक्	७९	स्यव्	८४
दुांक्	५६	सपर	१२८	सुव	१३८	स्यद्	२६	सृहोव्	८५	स्यण्	१०३
दुिहोच	७५	मभाषण्	१०१	सुव	८४	स्यमुक्	६०	सृहोव्	८५	स्फावृट्	४१
दुिहोच	७५	सपर	१२८	सूचण्	१०१	सृम्भू	९०	सृगण्	९१	सिण्ण	९४
दुी	१९	सम्बण्	९६	सूत्रण्	१००	सृगण्	९०	सृण	१०२	सुकट	२३
दुिक्	३५	ससृक्	६१	पुक्ष्य	३०	सृदुक्	३९	स्वोमण्	१०२	सुटण्	९६

३६ इतुल्यम्
 ५५ सल
 ५४ एगे
 ३९ श्वादि
 ६९ श्वादि
 २१ श्वादि
 २४ श्वादि
 ४० श्वादि
 ५४ श्वादि
 ९३ श्वादि
 ३० श्वादि
 ३९ श्वादि
 ५५ श्वादि
 १७ श्वादि
 ५० श्वादि

२४ श्वादि
 ७१ श्वादि
 ४३ श्वादि
 १२८ श्वादि
 ७० श्वादि
 ३२ श्वादि
 ३० श्वादि
 २३ श्वादि
 १२ श्वादि
 ३८ श्वादि
 ५४ श्वादि
 ३८ श्वादि
 ४२ श्वादि
 ३८ श्वादि
 २७ श्वादि

७० श्वादि
 ७६ श्वादि
 ७९ श्वादि
 ३८ श्वादि
 ८४ श्वादि
 ३१ श्वादि
 १०० श्वादि
 ८८ श्वादि
 १०५ श्वादि
 ३८ श्वादि
 ८५ श्वादि
 ३८ श्वादि
 २४ श्वादि
 २१ श्वादि
 ५० श्वादि

९० श्वादि
 ३९ श्वादि
 ३९ श्वादि
 १६ श्वादि
 २३ श्वादि
 २३ श्वादि
 ३९ श्वादि
 ६२ श्वादि
 २९ श्वादि
 १० श्वादि
 ३० श्वादि
 ५० श्वादि
 ३९ श्वादि
 ६९ श्वादि

४८ श्वादि
 १०० श्वादि
 २९ श्वादि
 ४८ श्वादि
 ४८ श्वादि
 ४० श्वादि
 २८ श्वादि
 १५ श्वादि
 ३७ श्वादि
 १० श्वादि
 ३८ श्वादि
 ३९ श्वादि
 २७ श्वादि
 ५५ श्वादि
 १०० श्वादि

८५ श्वादि
 ९८ श्वादि
 ३७ श्वादि
 २३ श्वादि
 १५ श्वादि
 ८७ श्वादि
 २१ श्वादि
 २१ श्वादि
 ८६ श्वादि
 २३ श्वादि
 ९४ श्वादि
 ३० श्वादि
 १६ श्वादि
 ५४ श्वादि
 ७९ श्वादि

॥ इति लघुहेमप्रभास्थ-
धातूनां सूची
समाप्ता ॥

॥ श्रीजैनग्रन्थप्रकाशकसभाया अद्यावधि
मुद्रिता ग्रन्था ॥

१	संबोधप्रकरण	मूल्य.	१-८.
२	न्यायालोकटीका (तत्त्वप्रभा)	मूल्य	८०.
३	श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणम्		मेट.
४	स्याद्वादचिन्दु.	"	२०.
५	जैननक्षत्रपरीक्षा- (प्रथमो वर्गः)		०-६.
६	स्तोत्रभानु		०-२.
७	जैनस्तरनचोवीशी		०-२

॥ मुद्रयमाण ग्रन्था ॥

८	पदशीतिप्रकाशः (चतुर्थकर्मग्रन्थटीका)
९	नवतत्त्वविस्तरार्थ
१०	नवतत्त्वपरिशिष्टम्

प्राप्तिस्थानम्

श्रीजैनग्रन्थप्रकाशकसभा

शेठ प्रतापसिंह मोहल्लालभाइ

ठे धीकाटावाली-अमदावाद

